

SoldF

Soldaten i fält

2001

Soldaten i fält

SoldF

*Central lagerhållning:
Försvarets bok- och blankettförråd*

FÖRSVARSMAKTEN
Högkvarteret

2001-05-11

09 833:66462
TFD 01017

Soldatreglemente för Soldaten i fält (SoldF), 2001 års utgåva M7742-100002 fastställs att tillämpas inom Försvarsmakten fr o m 2001-10-01.

— — —

Därmed upphävs Soldaten i fält 1986 års utgåva, M7742-100001, fastställd genom CA 804:63040, TFD 86025.

Johan Hederstedt
Överbefälhavare

Alf Sandqvist
Generalinspektör för Armén

© **2001 Försvarsmakten**, Stockholm
Boken är producerad i samarbete med
Aerotech Telub Information & Media AB

Tryckeri: AB Boktryck, Helsingborg, 2001

M7742-100002

Förord

Soldaten i fält innehåller främst anvisningar och råd för ditt uppträdande på och utanför stridsfältet. I vissa fall beskriver boken dessutom händelseförlopp och ger bakgrund till förbandets verksamhet och dina åtgärder. Soldaten i fält innehåller också vissa bestämmelser för soldats, patrulls och grupps verksamhet i fält vilka inte finns i andra försvarsmaktspublikationer. Soldaten i fält riktar sig också till utbildningsbefälet som kan använda den som ett hjälpmedel vid den grundläggande soldatutbildningen och i viss mån vid befattnings- och förbandsutbildning.

Boken ger ett grundmått av kunskap, som alla soldater måste ha, oavsett om de tillhör armén, marinen eller flygvapnet. Du måste själv känna delansvar för att du lär dig innehållet. Boken är därför utformad så att självstudier underlättas. Hur du ska uppträda under kyla och vinterförhållanden framgår av Vintersoldat.

Kunskap är dock inte allt. Förmågan att stå emot och besegra motståndaren beror ytterst på din vilja att stå emot stridens påfrestningar och trots livsfara hålla ut, tills du har löst de uppgifter du ställs inför.

Säkerhetsbestämmelserna som beskrivs i SoldF gäller under strid i krig, under förberedelser för strid samt vid övningar i krig som är direkta förberedelser för en förestående stridshandling. Lägst kompanichef (motsv) eller självständigt uppträdande plutonchef får beordra undantag från dessa säkerhetsbestämmelser. Detta får ske i en situation där den ökade risken står i rimlig proportion till de fördelar som står att vinna med att göra undantaget.

Vid utbildning och övningar i fred, vid höjd beredskap och i krig, då övningar inte är direkta förberedelser för stridshandlingar, gäller de föreskrivna säkerhetsbestämmelser som finns i Försvarsmaktens säkerhetsinstruktion för vapen och ammunition m m (SäKI). Vid insatser där våld kan komma att utövas gäller särskilda föreskrifter.

När orden han, honom, hans, -man och -män används i boken representerar de båda könen, om inte annat anges.

1. Soldat – din roll i
Försvarsmakten

6

2. Elden

18

3. Skydd

72

4. Post och postering

130

5. Marsch

154

6. Patruller

168

7. Strid

194

8. Fältarbeten

310

9. Förläggning

364

10. Stridsvärde

382

11. Hälso- och sjukvårdstjänst

404

12. Att vara krigsfånge

422

13. Lystningsgrader

434

14. Signaler och tecken

438

15. Lägeskarta och skiss

450

16. Samband

462

KAPITEL

1

Soldat – din roll i Försvarsmakten

Soldat – din roll i Försvarsmakten

Soldat och människa	8
Krigets lagar	10
Psykologisk krigföring	16

Försvarsmakten ska med din insats kunna lösa olika svåra uppgifter i såväl fred som kris och krig.

Vårt samhälle ska kunna försvaras från olika typer av angreppsformer, t ex anfall eller terrordåd med NBC-stridsmedel, angrepp mot våra informationsnät, sabotage mot vår försörjning eller regelrätta invasioner.

Som soldat i fält kommer du att utbildas för att motstå olika former av anfall och med väpnad strid kunna skydda vårt samhälle och slå tillbaka väpnade angrepp.

Det finns också ett behov av ditt engagemang för att vi ska kunna lösa våra internationella uppdrag. Dessa uppdrag kan vara fredsskapande eller fredsbevarande operationer, som syftar till att förhindra mänskligt lidande och skapa stabilitet i orosområden. Oavsett om du tjänstgör i Sverige eller utomlands, krävs att du besitter goda soldategenskaper med i grunden sunda och mänskliga värderingar som också accepteras i vårt samhälle.

Soldat och människa

Kom ihåg att ditt förband aldrig blir starkare än dess svagaste länk.

I krig kommer du att utsättas för många situationer där det ovissa och oförutsedda spelar en mycket stor roll. Perioder då situationerna ständigt förändras kommer att blandas med långa tider av oviss väntan. Det är endast genom ett initiativrikt och handlingskraftigt uppträdande, grundat på kunskaper, färdigheter och erfarenheter som du effektivt kan bidra till att angriparen besegras. Sammanhållningen och gemenskapen inom ditt förband är andra viktiga grundstenar för att nå framgång. Ditt agerande mot fienden och civila styrs av folkrätten.

Att utveckla ett ömsesidigt förtroende mellan personalen inom förbandet är viktigt för den fysiska och psykiska uthålligheten. Förtroendet för din egen och förbandets gemensamma utrustning är också avgörande för att nå framgång.

Kamratskap, disciplin, omedelbar lydnad, självkontroll och yttre kontroll är begrepp som måste kombineras för bästa möjliga anpassning till stridsfältets många och svåra situationer. Kamratskapet ska bygga på vetskapen om varandras styrkor och svagheter. Disciplin får inte byggas på tvång, manipulation eller liknande. Den ska i stället baseras på samhörighet och solidaritet för gruppens bästa som inte åsidosätts för själviska intressen. Det är av stor vikt att var och en inser sin roll i förbandet, bl a för att förstå vikten av omedelbar lydnad, så att t ex samarbetet i precisa och snabba lägen ska fungera. Som soldat måste du lita på din chefs förmåga och avsikter när han fattar beslut, likväl som chefen måste kunna lita på din förmåga att lösa din specifika uppgift i förbandet.

Som soldat i internationell tjänst måste du kunna agera lugnt, bestämt och opartiskt. Du måste också kunna lösa tvister och konflikter utan våld. Ditt agerande styrs av folkrättens bestämmelser och de regler för våldsanvändning som gäller just då (*ROE = Rules of Engagement*). Fördomar och nedlåtande attityder gentemot andra folkslag är inte acceptabelt.

© Foto: Anders Kollberg, FBB

Bassäkerhetsgrupp skyddar fartyg

Läs mer om din roll i Försvarsmakten i Svensk soldat.

Som soldat, oavsett befattning i förbandet, ska du veta följande:

- *Vilja och självdisciplin* är att i alla lägen och utan hänsyn till dig själv göra ditt bästa. Hur svåra och farliga omständigheterna än blir så måste dina kamrater lita på att du gör ditt jobb.
- *Självförtroende* byggs på kunskap, färdighet, förståelse och erfarenhet. För att uppnå detta krävs målmedveten och många gånger hård träning.
- *Uthållighet och hårdhet* uppnås genom vilja, självdisciplin och att aldrig försitta en chans att förbättra sina soldatfärdigheter. Fiendens situation är lika svår som din och den som håller ut längst kommer sannolikt att segra.

Spaning med attackdykare

© Foto: Anders Kollberg, FBB

Klargöring av JAS 39 Gripen

© Foto: Jonny Lindahl (SAAB), FBB

© Foto: Sven Åke Haglund, FBB

Svenska soldater i internationell tjänst

Krigets lagar

Krigets verkningar kan drabba oss alla. Därför måste var och en känna till vad han eller hon har för skyldigheter och rättigheter. Folkrätten, eller den internationella rätten, reglerar förhållandet mellan stater i både fred och krig.

De folkrättsliga reglerna berör stridande, icke stridande, militära och civila personer.

Som soldat måste du känna till innebörden av ordet kombattant, som är ett internationellt överenskommet begrepp. Det anger vilka som direkt får delta i striderna och som ska behandlas som krigsfångar om de ger upp motståndet.

Kombattanter är medlemmar av

- stridskrafterna, utom sjukvårdspersonal och militärpräster

- organiserade motståndsrörelser, under förutsättning att de bär sina vapen öppet när de förbereder och deltar i strid. I vissa fall krävs även att igenkänningstecken bärs.

Gemensamma krav för alla kombattanter är att de ska

- stå under ansvarigt befäl och
- iaktta folkrättens regler när de utövar sin verksamhet.

All personal inom Försvarsmakten ska följa folkrättens regler. Den som deltar i strid och bryter mot dem riskerar att förlora sitt folkrättsliga skydd. Du kan också ställas till ansvar om du begått en handling som strider mot folkrätten, även om det skett på order. Att kunna folkrätten är en förutsättning för att kunna lösa sin uppgift både vid krigshandlingar i Sverige och under internationella uppdrag.

Bilden utgår av upphovsrättsliga skäl

Soldatreglerna

En sammanställning av viktiga ”Krigets lagar” har skett som kallas *Soldatreglerna*. Soldatreglerna ingår som en väsentlig del i den grundläggande folkrättsutbildningen. Du ska i praktiska situationer i fält kunna handla enligt soldatreglerna. De beskrivs här kortfattat.

1. Bekämpa endast fiendens kombattanter och mål av militär betydelse!

Även förband som inte har strid som huvuduppgift, t ex underhållsförband och ingenjörsförband, får bekämpas eftersom de fyller sin funktion och på så sätt har militär betydelse. Förband som skyddas av folkrätten, t ex sjukvårdsförband, får däremot inte bekämpas.

2. Vålla inte onödigt lidande eller större skada än som fordras för att lösa din uppgift!

Målet för krigföringen ska vara att slå ut motståndarens materiel och försätta hans soldater ur stridbart skick – inte att tillfoga dem onödigt lidande.

Det är förbjudet att använda vapen, projektiler, materiel och metoder som förorsakar onödigt lidande eller onödigt svår skada. Det är exempelvis förbjudet att ändra ammunitionen till eldhandvapen och kulsprutor i syfte att åstadkomma onödigt svår skada.

3. Bekämpa inte en fiende som gett upp motståndet eller försatts ur stridbart skick!

Ur stridbart skick är t ex den som klart uttrycker att han vill ge upp motståndet eller inte längre kan försvara sig, t ex på grund av skada eller sjukdom.

Personen är skyddad endast om han avstår från fientliga handlingar och inte försöker fly.

En person som närmar sig med vit flagga eller dylikt (parlamentär) får inte bekämpas eftersom han anses ha gett upp striden tillfälligt i syfte att förhandla. Parlamentär får inte avväpnas.

Bilden utgår av upphovsrättsliga skäl

Endast mål av militär betydelse får bekämpas – skilj på kombattanter och civila

Distinktionsprincipen = att skilja på militära mål och andra personer eller objekt som inte har något militärt värde.

Bilden utgår av upphovsrättsliga skäl

Målet för krigföringen är att försätta fiendens soldater ur stridbart skick – inte att tillfoga dem onödigt lidande

Bilden utgår av
upphovsrättsliga skäl

*Krigsfångar skyddas också av
folkrätten*

© Foto: EPA, Pressens bild

4. Avväpna fångar och överlämna dem till din chef!

Var försiktig när du avväpnar en fånge. Låt en kamrat skydda dig.

En krigsfånge har rätt att behålla kläder, hjälm, skyddsutrustning, förplägnadsutrustning och identitetshandlingar samt personliga tillhörigheter som inte har något underrättelsevärde. Han ska också få den vård som hälsotillståndet kräver. Dricksvatten tillhandahålls om möjligt. Misshandel eller andra hämndåtgärder mot fångar är förbjudet.

5. Behandla sårade, sjuka och skeppsbrutna lika, oberoende av om de tillhör våra styrkor, fienden eller civilbefolkningen!

Alla sårade, sjuka och skeppsbrutna ska under alla förhållanden respekteras och skyddas. De ska i största möjliga utsträckning och med minsta möjliga dröjsmål få den sjukvård och omsorg som deras tillstånd kräver, under förutsättning att de avstår från varje fientlig handling.

6. Respektera och skydda civilbefolkningen! Undvik om möjligt att skada civil egendom! Plundring är förbjuden!

Använd endast stridsmetoder och stridsmedel som kan riktas mot ett bestämt militärt mål.

Att bekämpa fienden kan ibland innebära allvarliga risker att skada civilbefolkning och civil egendom. I varje sådant fall ska du göra klart för dig om de fördelar som kan nås med bekämpningen är tillräckliga skäl för den skada som kan drabba civilbefolkningen.

Civila mål är alla föremål som inte utgör mål av militär betydelse. Sådan egendom ska man undvika att skada.

© Foto: Jurij Kochetkov, Pressens bild

Bilden utgår av
upphovsrättsliga skäl

*Civilbefolkningen ska vara
skyddade mot stridshandlingar*

Proportionalitetsprincipen = risken för civila och skador på civil egendom måste stå i rimlig proportion till den militära vinsten som kan uppnås.

7. Respektera personal och föremål som har särskilda folkrättsliga kännetecken, t ex Röda korset!

Vissa skyddade personer och föremål har särskilda identitetskort och kännetecken. Dessa är

- *Röda korset* (Röda halvmånen) som får användas för att skydda byggnader i vilka hälso- och sjukvård bedrivs. Röda korset får även användas för att skydda hälso- och sjukvårdspersonal, sjukevårdspersonal samt sjukvårdsmateriel.

Sjukvårdsenheter och sjukvårdstransporter får inte bekämpas.

Sjukvårdspersonal har rätt att bära personlig beväpning för att skydda sig själva, sårade och sjuka.

- *Vissa kulturföremål*, t ex historiska minnesmärken, konstverk och platser för religionsutövning ”av särskild betydelse”.
- *Civilförsvarsanläggningar*, t ex skyddsrum och ledningscentraler för civilförsvaret.
- *Anläggningar och installationer* som innehåller farliga krafter, t ex kärnkraftverk och dammbyggnader.
- *Parlamentär* med följeslagare med vit flagga (ombud som i krig sänds från den ena krigförande sidan till den andra med fullmakt att förhandla).

Du får inte gruppera nära sådana förband/ byggnader som bär dessa tecken (utom för bevakning) – då riskerar vi att den eld som riktas mot våra militära enheter träffar de skyddade enheterna och byggnaderna.

Det är förbjudet att bekämpa fordon med Röda korsets märkning

© Foto: Kristofer KS Sandberg, FBB

Personal/föremål	Kännetecken
Sjukvårdspersonal, -enheter, -transporter samt militärpräster Anm. Islamska länder använder halvmånen. OSS använder röda korset och/eller halvmånen	 Röda korset Röda halvmånen
Vissa kulturföremål	
Civilförsvaret	
Anläggningar och installationer som innehåller farliga krafter	
Parlamentär (vit flagga)	

8. Ingrip för att förebygga brott mot dessa regler!

Ingrip och rapportera varje överträdelse till din chef!

Plundring är förbjuden. Den som ger upp får inte utsättas för våld! Ingrip bl a om någon förbereder folkrättsbrott.

Folkrättsbrott innebär bl a att falskt använda det skydd som folkrättens regler ger för att därmed skada motståndaren, t ex använda skyddsemlen för att dölja militär verksamhet.

Det är också folkrättsbrott och därmed förbjudet

- att låtsas vara stridsoduglig på grund av sårskada eller sjukdom
- att använda neutrala staters eller Förenta Nationernas tecken, emblemen eller uniformer, för att därmed utnyttja sin skyddade ställning för att skada motståndaren

Det är även förbjudet (men anses inte som folkrättsbrott) att använda motståndarens flaggor eller militära emblemen, gradbeteckningar eller uniformer för att vilseleda och skada motståndaren.

Bilden utgår av upphovsrättsliga skäl

Du är skyldig att ingripa och rapportera överträdelser mot folkrätten

Särskilda bestämmelser för sjökriget

Överlevande i vattnet som avstår från fientlig handling får inte bekämpas.

En räddningsaktion till sjöss får inte störas. Örlogsfartyg som stannat för att ta hand om överlevande i vattnet får således inte beskjutas under räddningsaktionen.

Ett handelsfartyg får vara beväpnat men endast för självförsvar. Det har rätt att göra motstånd mot örlogsfartyg som försöker uppbringa eller sänka fartyget.

Attackdykare får bekämpas.

© Foto: Lemnart Andersson, FBB

Exempel på räddningsflotte

Särskilda bestämmelser för luftkriget

Det är förbjudet att beskjuta den som räddar sig med fallskärm. Om den nödställda övergår till att strida när han nått marken får han bekämpas.

Det är tillåtet att bekämpa luftburna trupper. Fallskärmstrupp får således bekämpas även under hoppet.

Luftlandsättning får bekämpas

Psykologisk krigsföring

© Foto: Sven-Ake Haglund, FBB

Kampen mot den psykologiska krigsföringen förs bäst med snabb, korrekt och fullständig information

1) Historier med överifierade underlag, ofta helt eller delvis påhittade.

2) Svårverifierad information av oftast ovanlig, uppseendeväckande, spännande, ned-sättande eller farlig natur. Rykten sprids medvetet genom propaganda eller desinformation. Rykten kan också spridas omedvetet.

Yttrande- och informationsfriheten hör till de viktigaste delarna av det demokratiska samhället. Grunden för samhällets informationsflöde är en fri opinionsbildning. I Sverige får vi information och nyheter via fria och oberoende nationella och internationella medier. Ingen statlig myndighet ska genom påtryckning eller censur få bestämma vad som är rätt eller fel, vare sig i fred eller krig.

I krig blir informationen om vad som händer ofta fördröjd eller ofullständig. Soldater och andra medborgare kan bli oroliga och rädsla för vad som kan inträffa. Myter ¹⁾ och rykten ²⁾ kan uppstå och spridas utan att någon medvetet försöker ge upphov till dem. Men de kan också planteras och spridas av sådana som går fiendens ärenden och medvetet försöker skapa misstro, ökad oro och uppgivenhet. En miljö som kännetecknas av brist på fullständig information är inte sällan grogrund för myter, rykten och konspirationsteorier, tex tankar om förestående hot eller faror som någon grupp i hemlighet planerar att sätta i verket.

Det bästa sättet att möta sådana ovissa situationer är att vara kritisk till obekräftade eller ofullständiga uppgifter. Fråga den som lämnar sådana uppgifter eller antydningar varifrån de kommer och om de kan bekräftas. Ta gärna initiativ till diskussion bland kamraterna om vilken kvalitet som finns på olika uppgifter eller information som cirkulerar. Allvarliga och illasinnade rykten ska du rapportera till din närmaste chef.

Bilden utgår av upphovsrättsliga skäl

I Sverige får vi information och nyheter via fria och oberoende nationella och internationella medier

Fienden försöker också genom medvetet felaktig eller vilseledande information (desinformation ¹⁾) eller genom ensidig och ibland hotfull information (propaganda ²⁾) manipulera våra uppfattningar och värderingar för att på så sätt få oss att gå hans ärenden. Han kan t ex försöka skapa intryck av att vårt samhällsskick inte är värt att försvara, att soldater och civila vilseleds och bedras av statsledning och militära chefer, att vår försvarsförmåga är undermålig, att de soldater som ger sig kan klara sig från det hot som kriget utgör, att civila lider och skadas genom att vårt land gör motstånd osv.

Fientlig desinformation och propaganda via radio, TV, tidningar och Internet möts bäst genom öppen och fri diskussion grundad på tillgång till information från fria och oberoende medier. Ta därför initiativet till diskussioner om den fientliga propagandans syfte och innehåll. Medverka till att avslöja felaktig eller ofullständig information som sprids i propagandasyfte.

Kampen mot den psykologiska krigföringen förs bäst med snabb, korrekt och fullständig information. Anmäl till din chef om du tycker att informationen om olika förhållanden brister och be om ytterligare information när sådan saknas.

Sprid inte rykten utan försök att få uppgifter bekräftade

1) Medvetet felaktig eller vilseledande information vars syfte är att skapa en viss föreställning om något.

2) Medvetet ensidig information vars syfte är att skapa en viss föreställning om något.

Känslig information kan av sekretesskäl klassas som hemlig för att inte fienden ska kunna utnyttja den i syfte att skada vårt samhälle och försvar. Endast den som behöver informationen för sin tjänst får ta del av den.

© Foto: Torbjörn Boström. Pressens bild

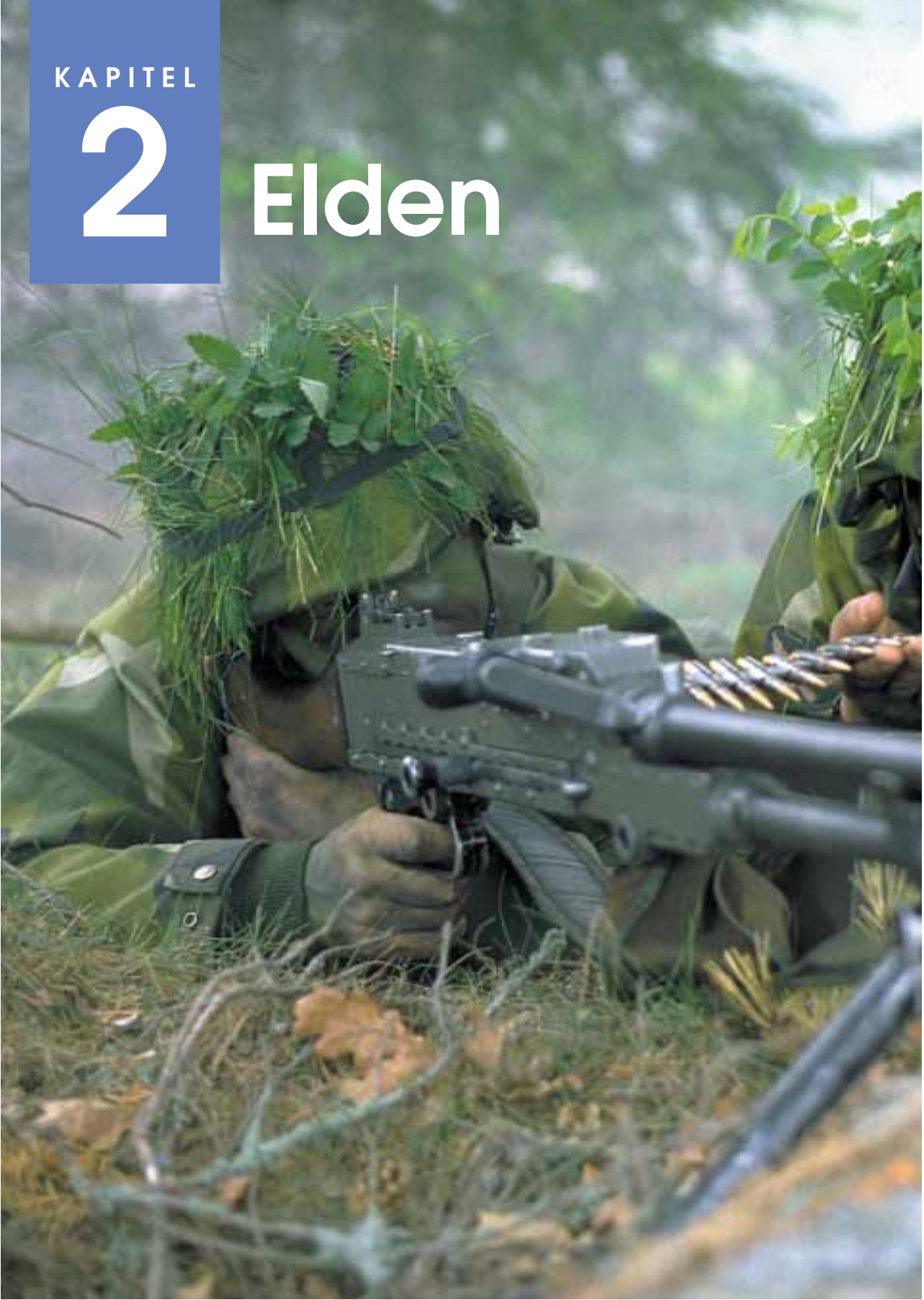
Bilden utgår av upphovsrättsliga skäl

Fienden kan komma att använda välkända personligheter från media och övriga delar av samhället för att förmedla propaganda och falsk information. Detta kan lätt genomföras med hjälp av modern teknik, där välkända ansikten och röster, som man normalt kan lita på i massmedias rapportering, förändras på digital väg och blir ett verktyg för fiendens krigföring. Den moderna tekniken kommer att ställa ännu högre krav på den enskilde soldaten att kritiskt granska all information

KAPITEL

2

Elden

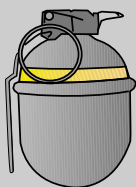
Elden

Våra vapen	20
Vapnet – din livförsäkring	23
Eldberedskap	24
Eldställning	28
Målangivning	30
Avståndsbestämning	35
Fartbedömning	40
Eld med eldhandvapen och kulsprutor	41
Eld med handgranater	48
Eld med pansarvärnsvapen	50
Eld mot luftmål	66
Eldobservatör	69

Oavsett vilken befattning du har måste du kunna hantera ditt personliga vapen samt de understödsvapen och ammunitionssorter som finns i din grupp.

Din kunskap om vapenhantering måste dessutom förenas med ett gott omdöme för att förhindra olyckor och tillbud.

Handgranater

Språnghandgranat 56 (Shgr 56)

Språnghandgranat 90 (Shgr 90)

Språnghandgranat 2000 (Shgr 2000)

Chockhandgranat 96 (Chgr 96)

Rökhandgranat 4 (Rökhgr 4)

Rökhandgranat 56 (Rökhgr 56)

Våra vapen

Vapnen nedan är vanligt förekommande. De är lika bra som fiendens motsvarande vapen. Det är mycket viktigt att du lär dig hantera de vapen som du ska använda på ett professionellt sätt. Om du tillfälligt under strid måste använda ett vapen som du inte lärt dig hantera så fråga befäl och kamrater hur du ska göra. Försök också att själv lära dig vapnet med hjälp av vad du vet om andra vapen.

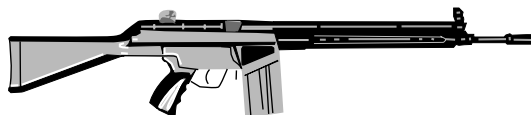
Eldhandvapen

Kulsprutepistol (Kpist m/45)

Pistol (Pist 88)

Automatkarbin 4 (Ak 4)

Ak 4 förekommer med optiskt riktmedel (kikarsikte) och 40 mm granattillsats

Automatkarbin 5 (Ak 5)

Ak 5 förekommer med kort pipa, optiskt riktmedel (kikarsikte) och 40 mm granattillsats

Prickskyttevapen

Prickskyttegevär 90 (Psg 90)

Automatgevär 90 (Ag 90)

Kulsprutor

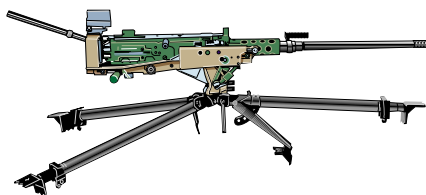

Kulspruta m/58B (Ksp 58B)

Kulspruta m/90 (Ksp 90)

Ksp 90 förekommer med kort pipa

12,7 mm tung kulspruta (Tksp)

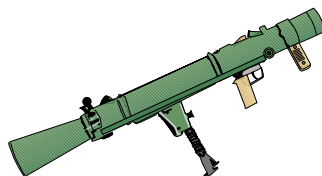

Granatspruta (Grsp)

Pansarvärnsvapen

Pansarskott m/86 (Pskott 86)

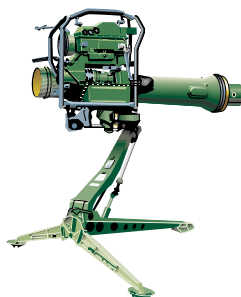

Granatgevär m/48 (Grg 48)

Granatgeväret förekommer i kolfibermaterial och benämns Grg m/86

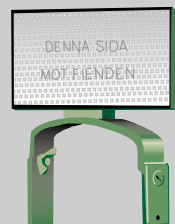

Pansarvärnsrobot system 55 (Pvr 55) "TOW"

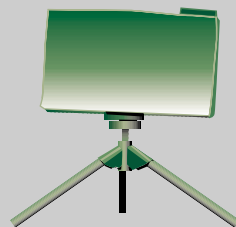
Pansarvärnsrobot system 56 (Pvr 56) "BILL"

Försvarsladdningar

Försvarsladdning 21 (22)

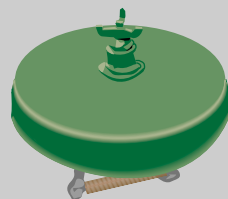
Minor

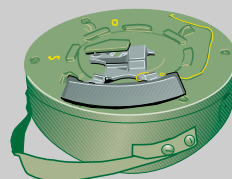
Fordonsmina 13 (13R)

Fordonsmina 14

Stridsvagnsmina 5

Stridsvagnsmina 6

Vapnet – din livförsäkring

Försäkringen gäller dock först när du

- har övat att använda vapnet så att du behärskar det i alla situationer. Handgrepp och skjutregler måste sitta i ryggmärgen
- vårdar vapnet enligt SoldR Mtrl Vapen. Det innebär att du gör vapenkontroll före, under och efter användning samt rengör och smörjer vapnet med jämna mellanrum. Huggvapen ska skarpslipas. På eget initiativ gör du daglig tillsyn minst en gång per dygn. Särskild tillsyn sker på order

Hantera alltid vapen med respekt, säkerhet och omsorg. Ställ aldrig ett vapen lutat mot t ex ett träd. Risken är att vapnet välter och att riktmedlet kan skadas.

Om du följer dessa enkla regler kommer dina vapen att fungera när det verkligen gäller.

Hantering av vapen beskrivs också i SoldR Mtrl Vapen och SkjutR.

Varning!

Hantera alltid ditt vapen som om det vore laddat!

Den som bäst hanterar sina vapen och skickligast utnyttjar terrängen vinner.

Eldberedskap

Normal eldberedskap

Du ska alltid ha vapnet inom räckhåll och kunna skjuta snabbt. Det gäller att öppna välriktad eld före fienden. Om du tillfälligt måste lägga ifrån dig vapnet för att ha händerna fria så är en bra metod att lägga vapnet med pipan ovanpå foten. Då vet du alltid var du har det och dessutom skyddar du vapnet från nedsmutsning. Du kan även ha vapnet hängande på kroppen med hjälp av vapenremmen.

Ett pansarskott som du bär på ryggen ska du snabbt kunna lossa utan att bärremmen fastnar i utrustningen. Om du bär pansarskottet med mynningen mot höger axel kan du i mycket brådskande stridssituationer, utan att lossa vapnet, dra fram det över axeln och göra det skjutklart.

Lägre eldberedskap får du endast ha på order.

På bröstet gevär

Skyttegrupp skyddar urlastning av stridsfordon

Exempel på gående färdigställning

Högsta eldberedskap – risk för sammanstöt

När sammanstöt med fienden väntas ska du kunna skjuta på kortare tid än en sekund och dessutom träffa målet. Ha alla sinnen på helspänn och håll vapnet i färdigställning med axelstödet mot axeln. Vid de tillfällen då du inte har stridsbältet på dig eller i närheten bör du flytta över extra magasin till uniformsfickorna.

Färdigställning

Färdigställning är utgångsställning före anläggning och innebär bl a att

- vapnet är laddat och osäkrat
- blicken riktas mot eld-/observationsområdet
- vapnet hålls så att du snabbt kan göra anläggning
- avtryckarfingret hålls borta från avtryckaren

Kommando: **"Färdigställning!"**

Gruppchefen kan genom kommando ändra gruppens vapenalternativ då strid mot pansar väntas.

Kommando: **"Pansar – Färdigställning!"**

Liggande färdigställning och anläggning

Knästående färdigställning och anläggning

Anläggning

Anläggning innebär att du direkt ska kunna öppna eld mot upptäckta mål, mot lokaliserade men inte synliga fiender eller angiven punkt i terrängen. Det innebär bl a att

- vapnet är laddat och osäkrat
- vapnet riktas mot målet/eldområdet
- avtryckarfingret sätts an mot avtryckaren
- du tar tryckpunkt på vapnet om sådan finns

Kommando: **"Anläggning!"** eller **"Pansar – Anläggning!"**

Stående färdigställning och anläggning

Pansarskottsalternativ – eldhandvapnet på ryggen

Val av vapen

Ofta får du order om att du ska bära ditt pansarskott i färdigställning i stället för eldhandvapnet. Du måste alltid vara flexibel och anpassa dig efter hur terrängen förändras under framryckning. Om det är uppenbart att det inte går att skjuta med pansarskottet där du är, bär då eldhandvapnet i färdigställning. Om du framrycker genom tät vegetation mot ett skogsbryn för att kunna bekämpa ett stridsfordon längre fram så växla i tid så att du har pansarskottet i färdigställning.

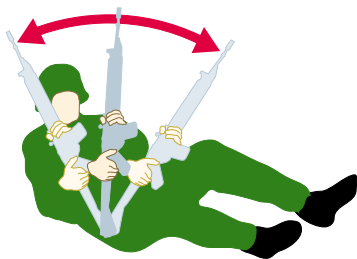
Varning!

Vid förflyttning och ställningsbyten i fred skall vapnet vara säkrat!

Uarning!

Vid övningar i fredstid gäller särskilda säkerhetsbestämmelser vid vapenhantering. Bestämmelserna meddelas av ditt befäl.

Tecken för behov av ammunition – används då ammunitionen är eller håller på att ta slut

Se till att du har tränat så att du snabbt och utan att behöva titta ner kan genomföra magasinbyte. Ditt och dina kamraters liv kan hänga på dina färdigheter!

Vapenhantering

Anmäl om följande inträffar:

- Eldavbrott
 - anmäl ”Eldavbrott!” och åtgärda direkt. Din stridskamrat ska då skydda dig tills du är eldberedd igen.
- Behov av att byta magasin eller kassett
 - anmäl ”Magasin!” eller ”Kassett!” och åtgärda direkt. Din stridskamrat ska då skydda dig tills du är eldberedd igen.
- Halva ammunitionsmängden förbrukad
 - anmäl ”Hälften av ammunitionen kvar!”.
- Ammunition slut
 - anmäl ”Ammunition slut!”. Om möjligt – utjämna ammunition inom gruppen eller hämta mer.

Avpassa röstläget efter situationen – ge tecken om möjligt!

Om gruppen ska genomföra samlat magasinbyte, t ex före framryckning, kan gruppchefen kommendera: ”Byt magasin!” Gruppen gör då halt, går ner i skydd eller i knästående färdigställning och byter snabbt magasin. Varje man måste hela tiden kunna observera framåt.

För att behålla hög stridsberedskap då gruppen t ex försvarar en stridsställning så kan gruppchefen kommendera magasinbyte omgångsvis eller att varannan man (stridsparsvis) byter sitt magasin samtidigt.

Kommando: **”1. grupp! – Växelvis inom stridsparen! – Byt magasin!”**

”Ettorna” i stridsparen påbörjar magasinbytet och anmäler därefter till ”tvåorna”: ”Klart!”

Du måste också kunna byta magasin eller kassett under framryckning. Försök att räkna antalet skott som du skjuter så att du får en uppfattning om när du ska byta magasin, även om inte gruppchefen kommenderar magasinbyte. Håll reda på vilka magasin och kassetter som är påfyllda och vilka som är tomma. Stoppa tomma magasin innanför jackan så slipper du blanda tomma och fulla magasin.

Du kan också tejpa ihop två magasin till ett dubbelmagasin (jägarmag) för att underlätta magasinbyte. Lägg en pinne mellan magasinerna innan du tejpar så att de lätt går att få in i magasinstyrningen.

Har du tillgång till spårljusammunition kan du fylla på magasinet med spårljuspatroner i botten vilket "varnar" dig när ammunitionen i magasinet håller på att ta slut. Gruppchefen kan fylla på med spårljuspatroner högst upp. Det underlättar målangivning. Tänk på att även den du skjuter på kan observera dina spårljus.

Dubbelmagasin

Din chef beslutar om och hur du ska fylla på med spårljusammunition.

Byte av magasin

Eldställning

Eldställning kallas den plats varifrån du ska kunna skjuta. Om möjligt ska du samtidigt vara skyddad mot upptäckt och beskjutning. Ibland utser gruppchefen din eldställning.

På kommandot ”Eldställning!” eller vid oväntad sammanstöt med fienden måste du dock själv snabbt kunna välja en lämplig plats.

Välj eldställning så att du

- får fritt skottfält mot det mål eller målområde som angivits eller som du själv valt
- är skyddad mot upptäckt och beskjutning
- har stöd för vapnet, armbågarna och kroppen

För att få en bra eldställning ska du dessutom se till att

- undvika iögonfallande föremål
- utnyttja skuggan
- få rätt bakgrund
- välja rätt sida av föremål
- visa liten målyta
- ha tillgång till en nära och bra skyddsställning som inte bara skyddar mot insyn och beskjutning utan även skärmar av din egen värmeutstrålning
- ha frontalt skydd och flankerande skjutriktning

Kommando: **”Eldställning!”**

Kommandot kan kompletteras med terrängangivelser, t ex: ”Vid BJÖRKARNA mot VÄG-SKÄLET – Eldställning!”

Skyddsställning intas på gruppchefens order då gruppen inte omedelbart behöver vara eldberedd. Skyddsställning kan också väljas före eldställning för att inte riskera att gruppen röjer sin plats.

Kommando: **”Skyddsställning!”** eller **”Hitom HÖJDEN – skyddsställning!”**

Samarbeta inom stridsparet vid magasinbyte

Om du har tid bör du även skottfältsröja så att du kan välja eldställning längre in i skogen eller i bebyggelsen. Du får dock inte riskera att i förväg avslöja din och dina kamraters eldställning för fienden genom att visa dig eller väsnas obetänksamt. Fråga din chef!

Om du inte har i uppgift att observera eller inte omedelbart behöver vara eldberedd ska du

- ta skydd
- hålla samband med sidokamrater
- byta magasin om du har skjutit

- fylla på tomma magasin samt placera extra ammunition och magasin så att de är lätt åtkomliga
- utnyttja varje tillfälle för att gräva och förbättra skyddet eller söka efter en ny och bättre eldställning
- kontrollera och vid behov smörja vapnet med olja

*Växeeldställning = ny eldställning – samma eldområde.
Alternativ eldställning = ny eldställning – nytt eldområde.*

Exempel på målangivning

Tala samma språk!

Du kan även ange mål eller förtydliga målangivning med spårlys eller rökspårpatron.

Målangivning

Det kan vara mycket svårt att upptäcka exakt var fienden finns, även om kulor och projektiler viner i luften och du hör mynningsknallarna från fiendens vapen. Du måste därför på ett enkelt och snabbt sätt kunna tala om för chefen och kamraterna var du har upptäckt mål. Det är nödvändigt att alla talar "samma språk" vid målangivning, så att inga missförstånd inträffar.

Angivningsmetoder

Med hjälp av följande metoder anger du målet:

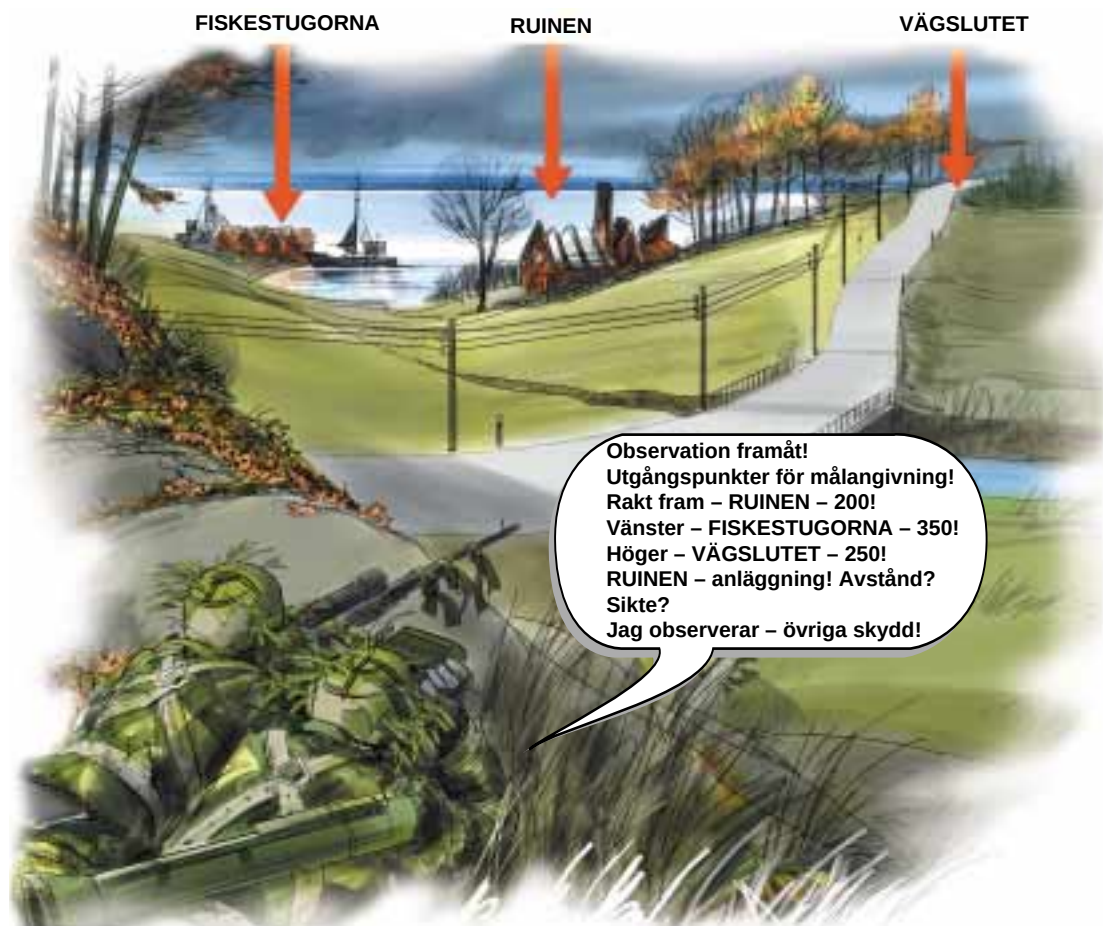
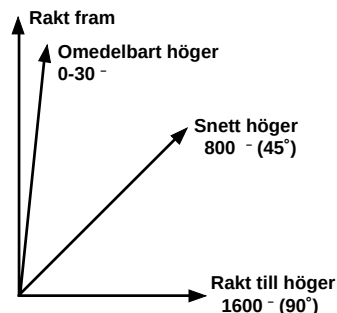
- Ange *målet direkt*, om ingen förväxling kan ske.
- Ange i andra fall målet i förhållande till ett *terrängföremål* eller en plats i terrängen som inte kan missuppfattas.
- Ange målet i förhållande till en av de *utgångspunkter* för målangivning (UPM) som chefen angivit.
- Om chefen inte angett UPM och om det inte finns någon framträdande punkt i terrängen eller det är mycket bråttom anger du målets position i förhållande *till dig själv* och dina kamrater med ett klockslag. Klockan 12 är i framrycknings- eller frontriktningen.

Kommando:

"Observation (framåt)!"

Observera mot eldområdet.

Vapnet hålls i färdigställning.

Exempel på utgångspunkter för målangivning

Angivning av svårupptäckta mål

I förhållande till framträdande terrängföremål eller utsedda utgångspunkter för målangivning kan svårupptäckta mål anges på flera sätt. Här beskrivs de vanligaste.

Vad är streck?

Sidvinkeln mellan utgångspunkt och målet kan anges i streck.

En cirkel (360°) är indelad i 6300- (streck).

1- är 1/1000 av avståndet.

1° är 17,5 streck.

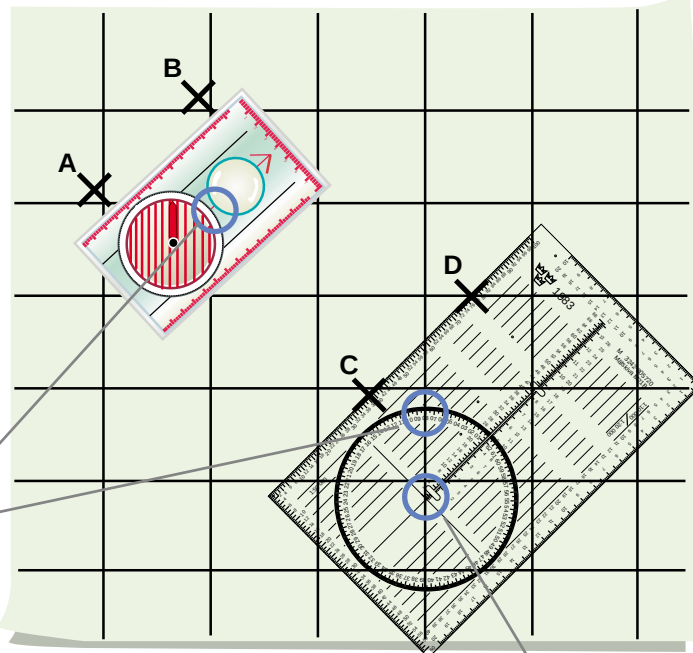
Målangivning med RT-koordinater beskrivs i Soldaten och kartan.

Riktningangivning med hjälp av streckmetoden

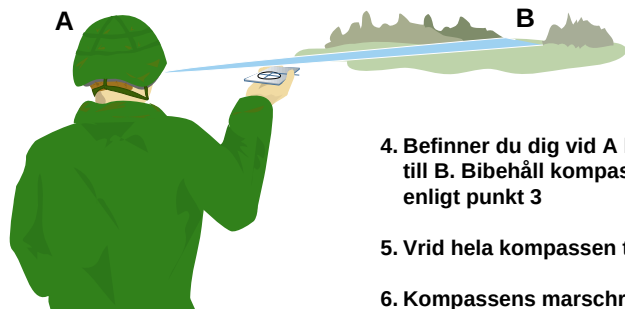
Riktningar anges i streck där norr räknas som 0000 (6300). Söderut blir således 3150. Mätskiva M21 och försvarets kompasser har streckskala.

Riktning kan tas ut med hjälp av kompass eller mätskiva M21

1. Placera kompassen respektive M21 parallellt med linjen mellan A till B respektive C till D
2. Vrid kompasshuset så att linjerna går i nord-sydlig riktning. Norr på kompasshuset ska peka mot norr på kartan
3. Läs av antalet streck

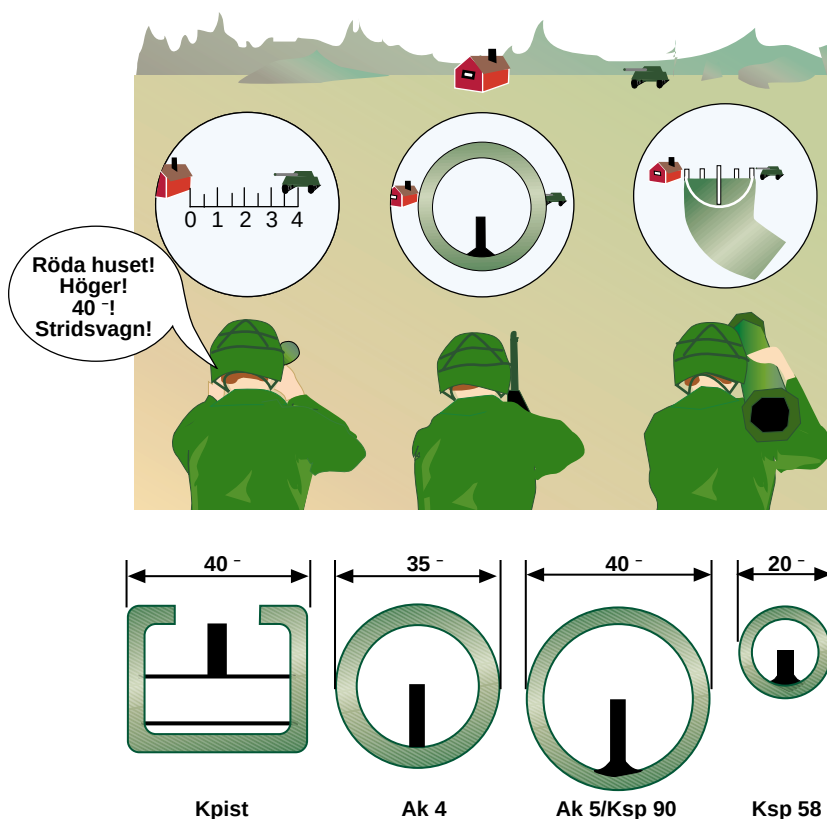
M21 centrumpunkt ska ligga på en meridian

4. Befinner du dig vid A kan du med hjälp av kompassen ta riktningen till B. Bibehåll kompasshuset inställt på den riktning som framgick enligt punkt 3
5. Vrid hela kompassen tills norrpilen pekar mot norr i kompasshuset
6. Kompassens marschriktningsspil pekar nu mot B

Vinkelangivning med hjälp av streckmetoden

Streck används som skala i kikarsikten, avståndsinstrument och kikare. Streckskalan (streckplattan) kan användas som hjälpmedel vid målangivning utifrån en utgångspunkt.

Riktmedlen täcker dessa bredder när vapnen hålls i anläggningsställning

Anmäl omedelbart om du inte uppfattar en målangivning.

Exempel: "Jag ser inte stridsvagnen!" eller "repetera!"

Angivning av ytmål:

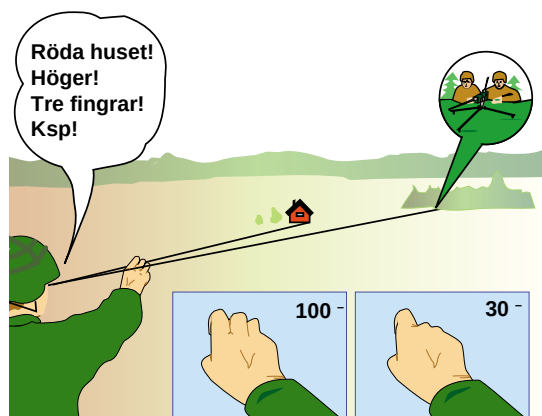
"BJÖRKEN – bredd höger (vänster) till staketet – djup bortåt (hitåt) till SKOGSBRYNET"

Fingermetoden

Ska du mäta sidvinkeln med hjälp av fingrarna håller du armen rak utan spänning och syftar över böjda fingrar.

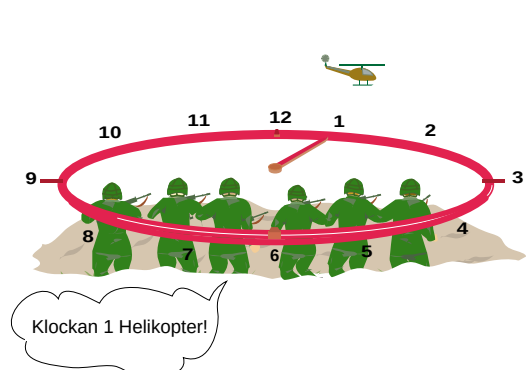
Vinkelmåtten anges vanligen som ett, två, tre fingrar eller en hand (fyra fingrar), men kan också anges i streck.

Mät från den kant på utgångspunkten som är närmast målet.

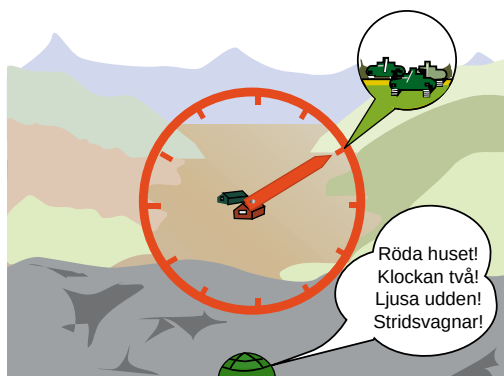

Klockmetoden

I motsluttande terräng eller om du befinner dig högt kan du använda klockmetoden.

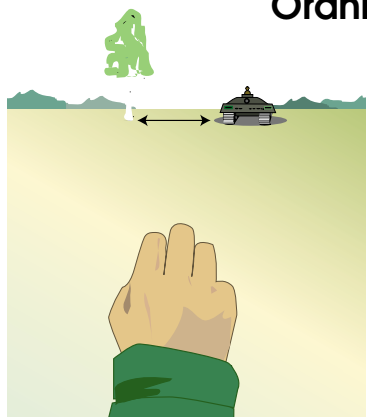

Klockmetoden från din egen plats

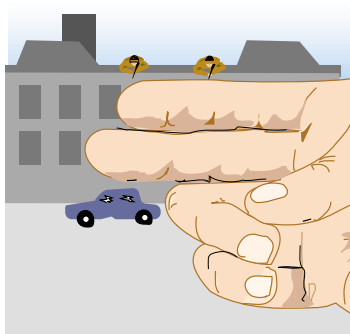

Klockmetoden från utgångspunkt

Ordningsföljd vid målangivning

Mål till vänster (höger) om utgångspunkten

Mål över (under) utgångspunkten

Mål hitom (bortom) utgångspunkten

1. Utgångspunkt: "Björken!"
2. Riktning: "Höger!"
3. Vinkelmått: "Tre fingerar!"
4. Mål: "Stridsvagn!"

1. Utgångspunkt: "Blå bilen!"
2. Riktning: "Över!"
3. Vinkelmått: "Två fingerar!"
4. Mål: "Skyttar!"

1. Utgångspunkt: "Udden!"
2. Riktning: "Hitom!"
3. Plats: "I buskarna!"
4. Mål: "Skytt!"

*Angivning i sida och djup (höjd) kombineras om så behövs.
Läget i sida anges först.*

Avståndsbestämning

Din förmåga att bestämma avstånd, och därmed kunna välja rätt sikte och riktpunkt, är direkt avgörande för att få träff eller inte.

Du kan

- *mäta* avståndet med laser eller mätlina. Om det finns eldledare, eller någon som har avståndsinstrument i närheten, be dem mäta åt dig
- *bedöma* avståndet med avståndsinstrument (AI), karta, jämförelseavstånd, gaffling, stegning eller genom beräkning med hjälp av MAS-formeln. Större noggrannhet får man om hela gruppen bedömer och man sedan använder ett medelvärde

Avståndsmätning med e-trupplaseravståndsinstrument

E-grupplaseravståndsinstrument

Att mäta avstånd

Du kan mäta med måttband eller vägmätaren på ett fordon.

Du kan själv tillverka en *mätlina*. Gör så här: använd ett rep eller grovt snöre och mät upp 20 meter lina. Gör en ögla i vardera änden. När du mäter fäster du ena ögla runt en pinne i marken. Du kan då lätt rycka loss linan från "främre" mätpunkten och fortsätta mätningen. På detta sätt går det bra att mäta ensam.

Varning!

Studera instruktionsboken före användning av laserinstrument. Du kan annars skada dina eller dina kamraters ögon.

© Foto: Marinen

I skärgårdsmiljö kan det vara lätt att bedöma avståndet för kort

Att bedöma avstånd

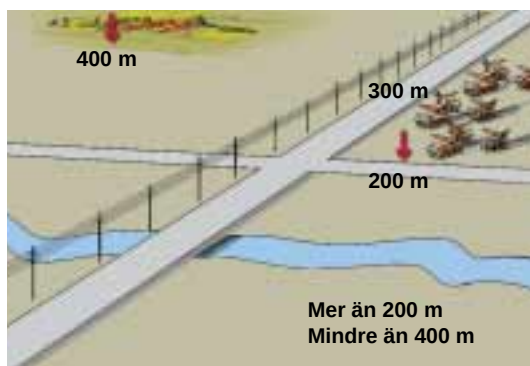
I allmänhet bedömer du *för kort*

- om målet är solbelyst
- om målet avtecknar sig skarpt mot bakgrunden
- om vissa sträckor av avståndet till målet inte syns eller utgörs av vatten
- när du är upphetsad eller rädd

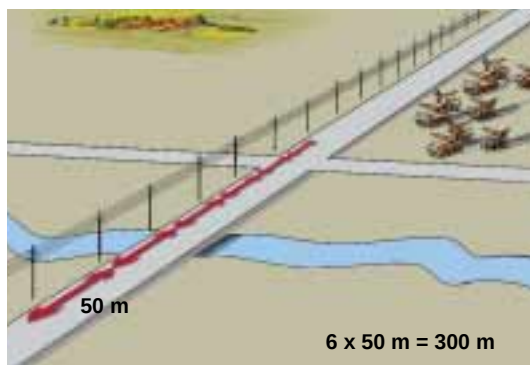
I allmänhet bedömer du *för långt*

- om du har solen i ögonen
- om målet är otydligt
- längs alléer och raka gator
- om du befinner dig högt ovanför markplan

Du kan bedöma avstånd

genom att "gaffla", dvs bestämma ett längsta och ett kortaste avstånd och sedan ta medelvärdet

med ledning av stolprader eller liknande

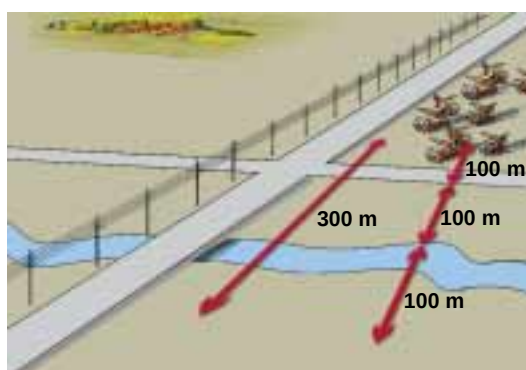
Stegning

Du kan också stega. Under utbildningen får du "prov-gå" och "provspringa" på väg och i terräng och räkna hur många dubbelsteg du behöver för 100 meter. Kom ihåg värdena!

Då du sedan mäter avstånd genom stegning ska du börja stegräkningen på nytt för varje 100 meter. Om det är ett längre avstånd – tag gärna upp en pinne eller liknande för varje 100 meter. Då slipper du börja om ifall du tappar räkningen.

Ibland kan du också mäta på kartan när du ska ta reda på längre avstånd.

genom att dela upp avstånden och sedan summera

med hjälp av minnesbilder

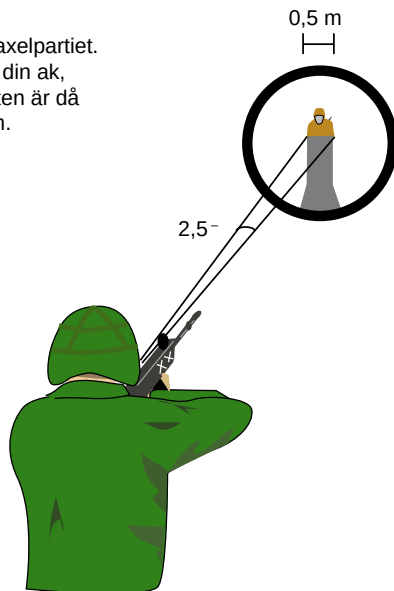
Avståndsberäkning med hjälp av MAS-formeln

$$\frac{M}{A \times S}$$

M = Målets bredd (m) = Avstånd x Storlek
 A = Avstånd (km) = Målets bredd/Storlek
 S = Storlek (streck) = Målets bredd/Avstånd

Exempel: Trupp

En soldat är ca 0,5 m bred över axelpartiet. Soldaten täcker precis kornet på din ak, dvs ca $2,5''$. Avståndet till soldaten är då $= 0,5 \text{ m} / 2,5'' = 0,2 \text{ km} = 200 \text{ m}$.

Räkna avstånd i km

$$A = M/S$$

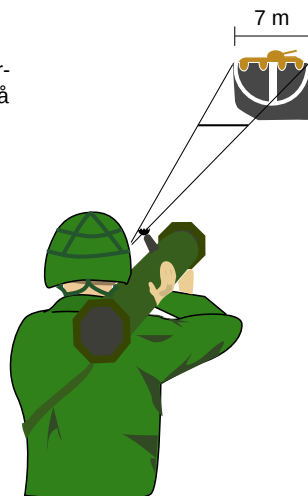
$$A = 0,5/2,5$$

$$A = 0,2 \text{ km}$$

$$A = 200 \text{ m}$$

Exempel: Pansarfordon

Ett pansarskyttefordon är ca 7 m långt. Fordonet täcker precis siktet på ditt pansarskott, dvs $50''$. Avståndet till fordonet är då $= 7 \text{ m} / 50'' = 0,14 \text{ km} = 140 \text{ m}$.

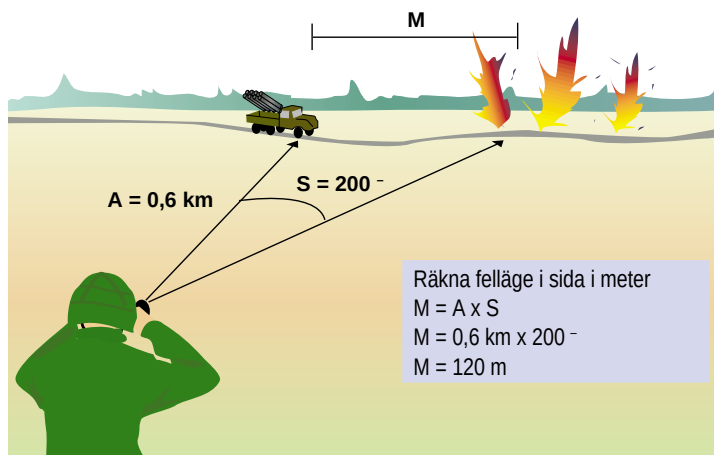
Räkna avstånd i km

$$A = M/S$$

$$A = 7/50$$

$$A = 0,14 \text{ km}$$

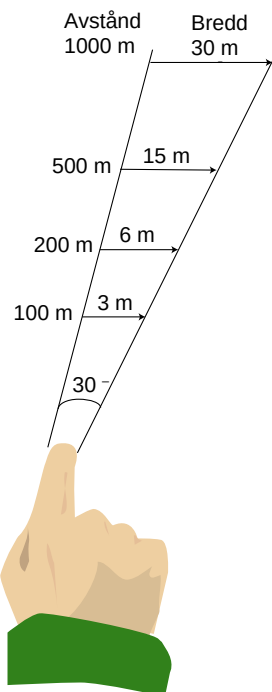
$$A = 140 \text{ m}$$

Exempel: Eldreglering

Du vet att avståndet till ett mål som din grupp bekämpar med artillerield är 600 meter. Artillerielden slår ner till höger om målet. Du mäter sidvinkeln från målet till nedslagen till 200 ° med hjälp av kikare eller fingemetoden. Felläget i sida = 0,6 km x 200 ° = 120 m.

Du rapporterar felläget till artilleriet som då ändrar riktningen och träffar med nästa granat.

Ett streck motsvarar en bredd lika med 1/1000 av avståndet, dvs

- 1 - på 1000 meter = 1 m
- 10 - på 1000 meter = 10 m
- 10 - på 100 meter = 1 m
- 10 - på 500 meter = 5 m

Avståndsbedömning utifrån objektets bredd och höjd

Använd kikare eller riktinstrument med streckskala.

Pskforon 7 m lång		0,5 m bred	1, 8 m hög	0,6 m bred
Avstånd				
100 m	70 °	5 °	18 °	6 °
200 m	35 °	2,5 °	9 °	3 °
300 m	25 °	1,5 °	6 °	2 °
400 m	17 °	1,25 °	4,5 °	1,5 °

Fartbedömning

För att underlätta bedömningen av hur fort ett mål rör sig kan du använda dessa tumregler.

Trupp

Fordon

Genom att använda Midsommaraften-metoden kan du grovt bedöma ett fordon's hastighet.

Metoden bygger på att du tar en syftpunkt, dvs en punkt då du bedömer att fordonet kommer att passera. När fordonet når syftpunkten säger du tyst för dig själv ordet "midsommaraften" och räknar därefter hur många längder av fordonet som hunnit passera syftpunkten.

Ett stridsfordon är ca 7 meter långt.

Det tar ungefär en sekund att säga "midsommaraften".

SYFTA

RÄKNA

"Midsommaraften" ← 1 sekund →	Sidfart	
	m/s = längder x 7	km/h = längder x 25
	0 m/s	0 km/h
	3,5 m/s	12,5 km/h
	7 m/s	25 km/h
	10,5 m/s	37 km/h
	14 m/s	50 km/h
	17,5 m/s	63 km/h

Tänk på!

Under strid, framför allt på korta avstånd mot pansarskyttefordon, kan Midsommaraften-metoden vara svår att använda. Du hinner inte att både syfta, räkna, rikta och avfira. Du måste därför träna dig i att instinktivt bedöma ett fordon's hastighet, snabbt rikta, skjuta och träffa.

Eld med eldhandvapen och kulsprutor

Skjutregler

Riktpunkt väljs med hänsyn till

- skjutavstånd och valt sikte
- målets storlek
- sidvind
- målets rörelseriktning och fart
- målets synlighet
- skjutställning
- vapnets skjutegenskaper
- ljusförhållande
- eldgivningssätt

Användande av vapnets riktnedel

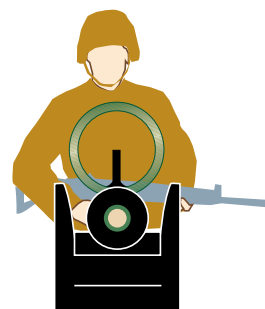
Riktmedlens inbördes läge måste vara exakt rätt i skjutögonblicket. Det innebär för vapen med siktskåra att kornet måste vara centrerat i sidled i siktskåran och med överkanten i höjd med siktskårans överdel. Detta kallas ”struket korn”. För vapen med hålsikte innebär detta att kornskyddsringen måste vara centrerad i både sidled och höjddled i hålsiktet. Detta kallas ”centrerad kornskyddsring”.

Riktat så här blir det träff

	Kpist	Ak och ksp	
Struket korn Centrerad kornskyddsring			
			Träff

Ett obetydligt riktningsfel medför att du missar målet

Grovt korn			
			För högt
Kornet klämt till höger			
			Till höger
Vapnet lutar åt vänster			
			Till vänster lågt
Fint korn			
			För lågt

Vid snabba lägen – använd jaktskott – se över bakre sikte och rikta med främre korn. Båda ögonen hålls öppna för att inte begränsa observationsområdet

Rikta lågt

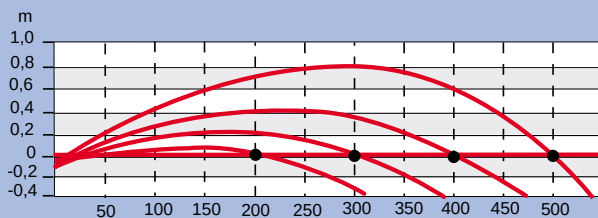
- när sikten är dålig – du tar omedvetet för ”grovt korn”
- när du skjuter automateld i stående utan stöd – vapnet vill stegra sig.

Kulbanor vid olika siktesinställningar

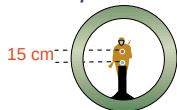
Kurvorna visar kulornas höjd i förhållande till siktlinjen.

Sikte väljer du med hänsyn till skjutavståndet. Kan siktet inte ställas in på skjutavståndet väljer du i regel närmast högre sikte och riktar lågt.

Ak 4 och ksp 58

Ak 4 och ksp 58

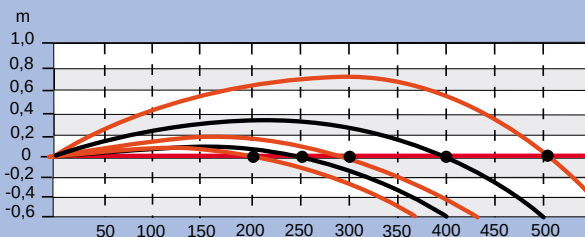

Avstånd 250 m
Sikte 300

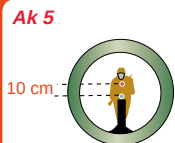

Avstånd 350 m
Sikte 400

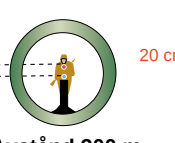
Ak 5

Ak 5

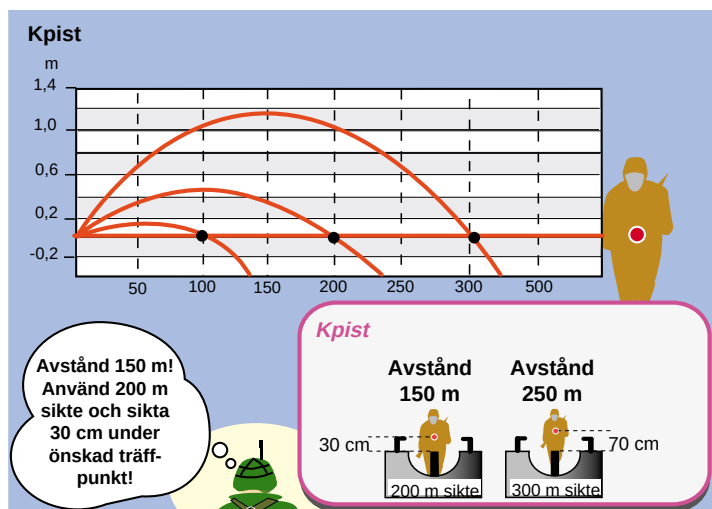
Avstånd 200 m
Sikte 250

Avstånd 300 m
Sikte 400

Avstånd 350 m
Sikte 400

Val av siktesinställning

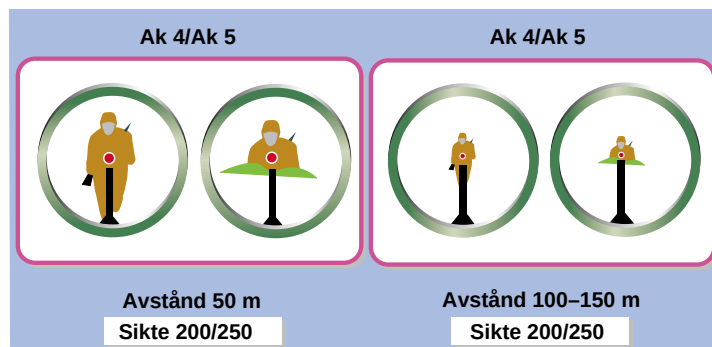
Grundsikte (stridssikte) är det sikte (avstånd) som vapnet är skottställt på. Använd grundsiktet vid skjutning på kortare avstånd och på längre avstånd då du inte hinner ställa om siktet. Grundsiktens inställning i skjutavstånd varierar mellan olika vapen.

Vapen	Grundsikte/stridssikte
Kpist	100 meter
Ak 4	200 meter
Ak 5	250 meter
Ak 5b	300 meter
Psg 90	300 meter
Ksp 58	300 meter
Ksp 90	300 meter

Ändra inte på skottställningen efter att du skottställt på avståndet för grundsikte. Avviker vapnets träffbild på andra avstånd – lär dig avvikelserna och ändra riktpunkt

Vid ihållande eldgivning då pipan blir varm kan träffbilden sjunka något jämfört med när pipan är kall.

Välj riktpunkt enligt bilderna om du har grundsiktet inställt.

Riktning vid sidvind

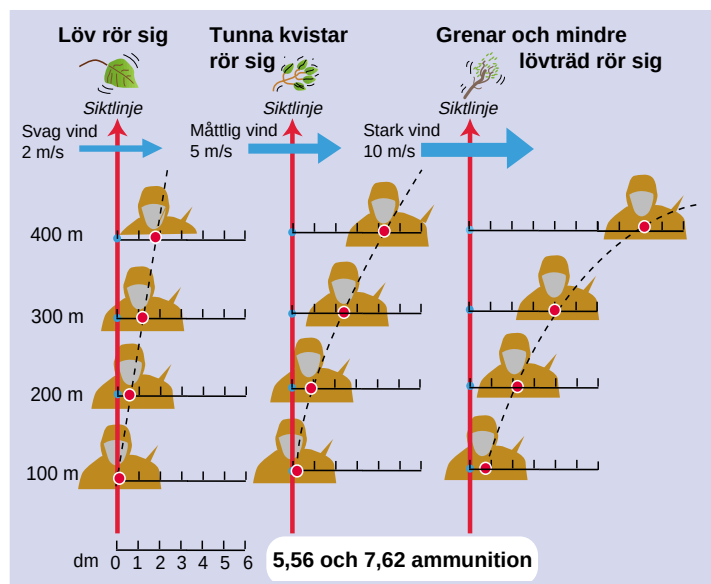
Om det blåser sidvind väljer du riktpunkt åt det håll varifrån det blåser. Riktpunkten beror på avståndet till målet, vindstyrkan och om det blåser rakt eller snett från sidan.

Vindavdrift i dm

Avstånd	Sidvind		
	2	5	10 m/s
100 m	0	0,5	1 dm
200 m	0,5	1	2 dm
300 m	1	2	4 dm
400 m	2	4	8 dm

Vid skjutning med 9 mm ammunition blir avdriften 4-5 gånger större

Skjut i regel inte på längre avstånd än att du kan välja riktpunkt inom målytan. Det är svårt att träffa om man måste rikta vid sidan av målet.

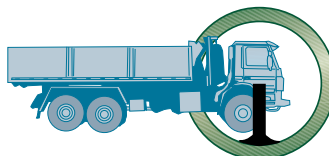
Framförhållning vid rörliga mål

Ungefärlig framförhållning på 100 m skjutavstånd:

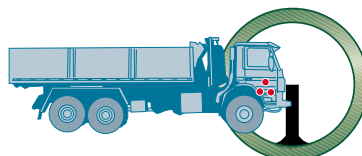

Gående

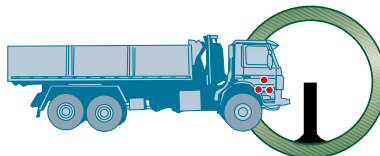
0-15
km/h

15-40
km/h

40-60
km/h

60+
km/h

Springande

Eldöppnande

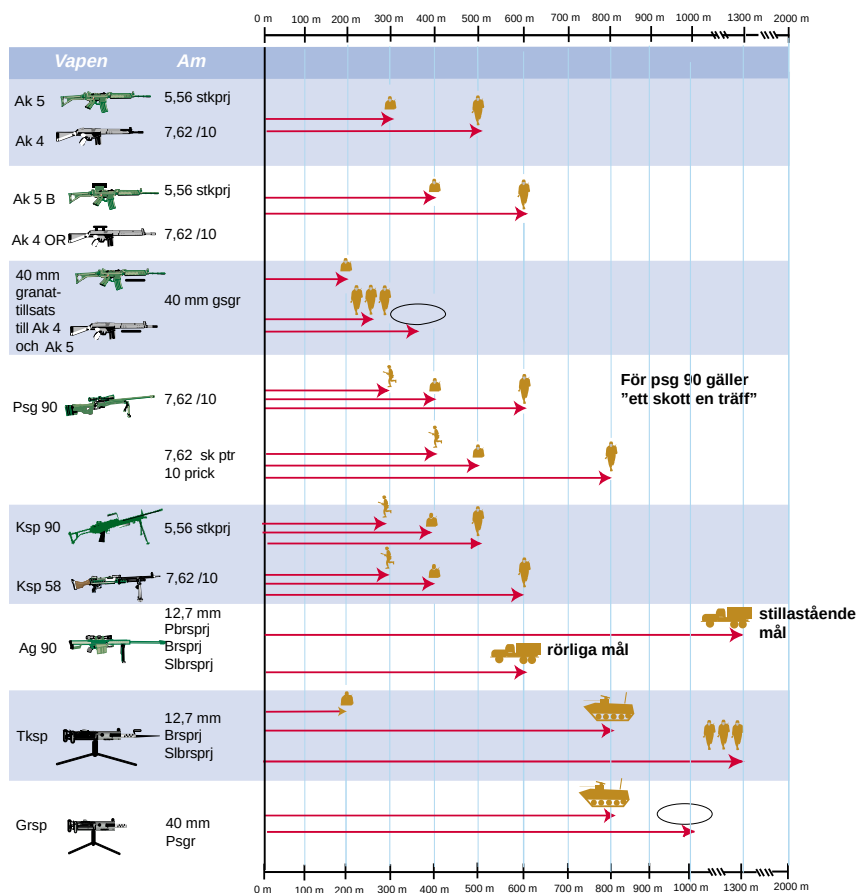
I regel öppnar du eld på kommando. När faran för dig eller förbandet är överhängande – skjut utan order.

- Kontrollera att du kan skjuta inom hela det eldområde du anvisats.
- Du får inte öppna eld mot mål utanför eldområdet utom på gruppchefs order eller i självförsvar.
- Försäkra dig om att det är fienden du skjut mot.
- Skjut inte förrän du bedömer att du får verkan.

- Sträva efter att överraska fienden med din eld.
- Skjut inte bara därför att kamraterna skjut – det kan orsaka eldpanik.
- Rikta hellre för lågt än för högt. Nedslag och rikoschetter har psykisk verkan. Nedslag hitom målet underlättar eldreglering.
- Fast eld – om sådan förberetts – skjut du när fienden rycker fram och sikten är så dålig att du inte kan skjuta observerad eld.
- Elden bör öppnas samtidigt inom gruppen för att ge bäst effekt.

Kommando: **"Samtidigt eldöppnande – (Anläggning) – Eld!"**

Längsta praktiska skjutavstånd med respektive vapen

Eldens inställande

Tecken för "Avbryt – avbryt – eld upphör"

Elden inställs på tecken eller kommando:

"Avbryt – avbryt – eld upphör!" (repeteras av varje man)

"Eld upphör!" (repeteras av varje man)

"Nytt mål!"

"Skydd!"

"Avbryt!" eller

"Förflyttning!"

Tecken för "Förflyttning"

Elden inställs också om

- civila eller egna soldater riskerar att träffas
- elden har haft avsedd verkan
- din eld inte längre kan ge någon verkan – t ex skjutavståndet blir för långt
- du skjutit det antal skott som din chef beordrat
- hänsyn till ammunitionstillgång kräver det
- fienden ger upp, dvs kastar sina vapen och sträcker händerna i luften
- fienden passerar ut ur ditt eldområde (över din skjutgräns)

Eldgivningssätt

Eldgivningssätten är patronvis eld eller automateld. I regel ska du skjuta patronvis eld utom med kpist med vilken du alltid skjuter eldskurar.

Patronvis eld innebär att du skjuter ett skott i taget och det antal skott du bedömer behövs för att lösa din uppgift. Tänk särskilt på att du riktar noga och gör en bra avfyring vid varje skott. På närstridsavstånd (under 30 m) avges patronvis eld (1-3 skott) i snabb följd mot samma mål (jaktskott). Varje skott ska träffa.

I vissa situationer, enligt tabellen på sid 47, är det effektivare att skjuta *automateld*. Hur långa eldskurar du ska skjuta beror på det mål du ska bekämpa och avståndet till målet.

På närstridsavstånd (under 30 m) och mot stor målyta (många mål) skjuter du längre eldskurar. Är avståndet längre eller målet mindre skjuter du eldskurar om 2-4 skott.

Mejning med ksp och höftskott med ak

Eldgivningssätten tillämpas enligt följande:

Vapen	Måltyp	Stridsavstånd		
		Närstrid (<30 m)	Korta (30-100 m)	Långa (>100 m)
Automatkarbin	Punktmål	Patronvis eld 1-3 skott		
	Ytmål	Automateld Eldskurar 8-12 skott (mejning)	Automateld Eldskurar 2-4 skott Totalt 6-8 skott Upprepas vid behov (eldstöt)	Patronvis eld
Kulspruta 58	Punktmål	Automateld Eldskurar 5-20 skott		
	Ytmål	Automateld Eldskurar 20-30 skott (mejning)	Automateld Eldskurar 5-20 skott (eldstöt)	(250 m = 5 skott) (> 250 m = 10 skott)
Kulspruta 90	Punktmål	Automateld Eldskurar 4-6 skott		
	Ytmål	Automateld Eldskurar 4-20 skott (mejning)	Automateld Eldskurar 4-6 skott Totalt 8-12 skott Upprepas vid behov (eldstöt)	Automateld Eldskurar 4-6 skott
Kulsprutepistol	Punktmål	Automateld Eldskurar 2-4 skott		
	Ytmål	Automateld Eldskurar 15-20 skott (mejning)	Automateld Eldskurar 2-4 skott Totalt 6-8 skott Upprepas vid behov (eldstöt)	Automateld Eldskurar 2-4 skott

*Punktmål (punktmålsbekämpning) = synliga och osynliga (men lokaliserade) mål inom vapnets skottvidd
Ytmål (yteld) = mot terräng där flera synliga och osynliga punktmål bedöms vara grupperade*

Eldstöt används vid närstrid och strid på korta avstånd, mot ytmål och osynliga mål. Elden kraftsamlas överraskande och momentant. Kan användas i stående, knästående och liggande ställning. Kommando: **"Eldstöt!"**

Jaktskott används vid snabba lägen på närstridsavstånd. Se över bakre sikte och rikta med främre korn. Båda ögonen hålls öppna. Kan användas i stående och knästående ställning.

Höftskott kan i snabba lägen (sammanstöt) användas vid närstrid mot punktmål. Kan användas i stående och knästående ställning.

Mejning används vid närstrid mot ytmål. Kan användas i stående, knästående och liggande ställning.

Fast eld används vid försvar främst i mörker. Vapnet fixeras i en bestämd skjutriktning. Fast eld skjuts i eldskurar (ak totalt ett magasin, ksp totalt 125 skott).

Eld med handgranater

Spränghandgranater

Handgranatselden ger oftast enbart ett övertag under kort tid – behåll övertaget genom att snabbt skjuta direktriktad eld.

I dessa fall bör du använda spränghandgranater:

- När du bekämpar fienden i stridsvärn, förbindelsevärn, skyddsrum och byggnader.
- Då fienden är i skydd nära dig.
- Då du är i skydd nära fienden.

Splitterverkan är god upp till fem meter från brisadpunkten. Tryckverkan kan påräknas mot mål inom en avgränsad, liten yta såsom stridsvärn, grop, dike och mindre rum.

Chockhandgranater

Varning!

Chockhandgranat ska inte förväxlas med distraktionshandgranater som endast avger hög knall och starkt ljussken.

Chockhandgranaten består av en mindre sprängladdning som vid detonationen ger tryckverkan. Den används främst i slutna utrymmen, t ex vid strid i bebyggelse.

Chockhandgranaten avger inget splitter och kan därför användas i bebyggelse med väggar av bräckligt material, t ex gips.

Rökhandgranater

Rökhandgranater med fosforladdning används främst när man snabbt måste dölja sig för fienden. Röken varar endast en kort stund. Handla därför snabbt när du förflyttar dig till en eldställning eller söker skydd.

Behövs rökläggning under en längre tid används i första hand rökfackla 4.

Kommandon för handgranatseld

Handgranaten kastas på kommando, men du kan också själv bestämma när du ska kasta. Förbered dig i skydd och varna vid behov kamraterna. Osäkra omedelbart före kastet.

Handgranatseld förbereds genom följande kommando:

"Andersson! – en spränghandgranat – färdiga!"

Eldkommando (från chef till kastare):

"Andersson! – kspvärnet! – en spränghandgranat! – eld!"

Avser du eller annan soldat att kasta på eget initiativ kan gruppen varnas genom följande anmälan:

"Jag kastar spräng! (chock!) (rök!)"

Omedelbart innan kast anmäler kastaren:

"Spräng (chock) (rök) kommer!"

Detta repeteras av övriga i gruppen samtidigt som skydd intas. Efter kast – räkna "ettusen-tvåusen-tretusen-fyratusen" och vänta tills du hör detonationen innan du lämnar skyddet – då vet du att det är just din granat som detonerar.

Varning!

Fosforstänk från rökhandgranaten kan ge brännskador på bar hud.

Rökhandgranat 56 detonerar och kan kasta iväg brinnande fosforklumpar upp till 50 m

Röken från rökgr 56 ger skyl men inget skydd mot IRV-sikten och fiendens eld! Röken kan också avslöja din position för fienden. Se upp för brand i terrängen!

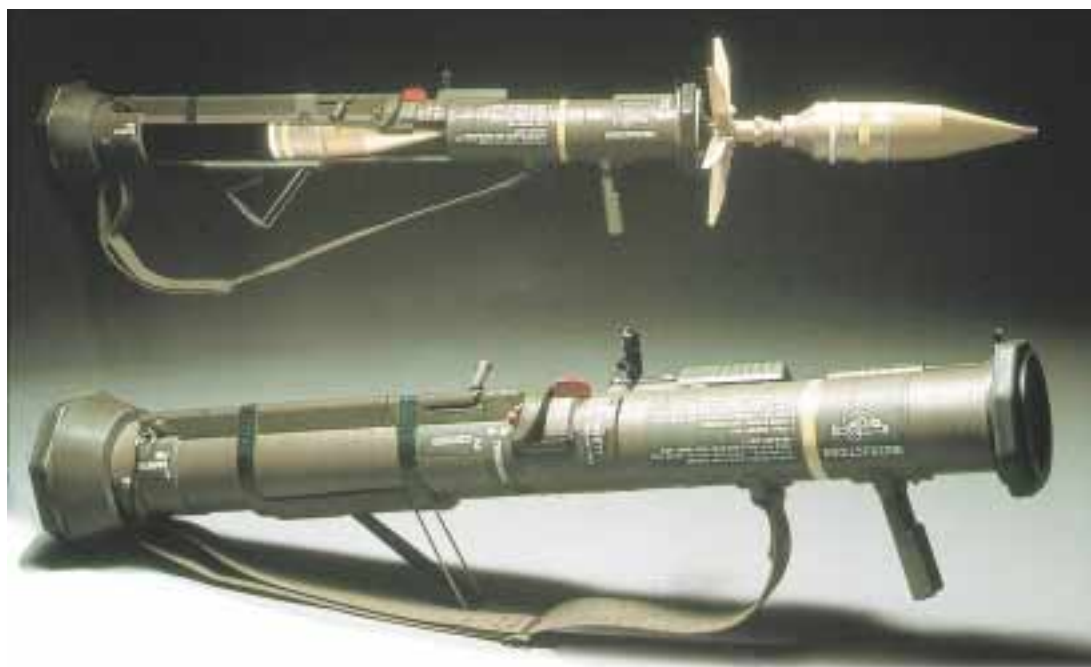
Varning kan också ske med tecken (granaten visas).

Eld med pansarvärnsvapen

Pansarskott 86

Det krävs i regel tre träffar med pansarskott för att slå ut ett stridsfordon. Detta innebär att en grupp som mest kan bekämpa ett fordon per eldöppnande eftersom det åtgår 5-6 pskott för att få tre träffar.

Pansarskott 86 med spårljuspansarspränggranat 86 (slpsgr 86) är ett enmans "engångsvapen" och används för bekämpning av pansarskyttefordon i alla vinklar. Stridsvagn undviks om möjligt, men den kan dock bekämpas och då endast i sida och bak. Pskott 86 kan även användas som syftmina. Granaten har riktad sprängverkan (RSV), vilket vid genomslag åstadkommer splitter, högt tryck och rökutveckling inne i ett pansarfordon. Vid detonationen bildas också splitter från granatkropp och vingar utanför vagnen.

© Foto: Celsius Bofors

*Pansarskott 86 med spårljuspansarspränggranat 86
Fenoma på granaten fälls ut då den lämnat eldröret*

Granaten har ett elektriskt tändsystem, vars bansäkringar är upphävda först ca 30 meter från eldrörsmynningen. Riskavstånd för splitter från granatbrisaden är 50 meter.

Se till att du har fritt skottfält mellan din eldställning och målet. Träffar granaten t ex grenar som är tjockare än 15 mm kan den detonera.

Riktmedlen består av ett främre och ett bakre sikte. När siktenas skyddskåpor öppnas, trycks siktena automatiskt upp på stridssiktet, dvs 200 meter. Det bakre siktet måste ställas in på 200 meter för att kunna fällas in.

Det främre siktet har en kornpelare samt fartmärken. Det bakre siktet har en vridtapp för inställning av avstånd med intervall om 50 meter från 100-500 meter. Det bakre siktet har även en lucka med ett 2 mm dioptherhål. Luckan ska fällas åt sidan för att det större dioptherhålet ska komma fram.

Det större dioptherhålet ingår i stridssiktet och används mot stillastående pansarfordon på avstånd upp till 200 meter och rörliga pansarfordon på avstånd upp till 150 meter. Stora mål, t ex underhållsfordon, kan bekämpas på längre avstånd. Siktet ställs då in på aktuellt avstånd.

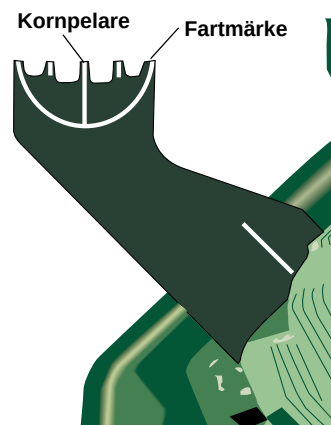
Åtgärder vid kommando "Färdiga till strid!"

Kontrollera att

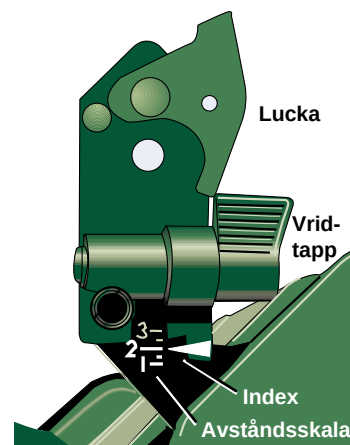
- vapnets färgband är gult (skarpt)
- transportsäkringen är isatt och att färdigsäkringen (handtaget) är i säkrat läge
- fjädern till avfyrningssäkringen är hel
- vapnet (eldröret) är oskadat
- mynningsskyddet är helt och inte buktar utåt. Är membranet skadat – kontrollera att inga främmande föremål finns i eldröret
- inga främmande föremål finns i tratten
- riktmedlen finns och är oskadade

Åtgärder då vapnet bärs på ryggen

- Förläng vapenremmen.
- Fäll ut det främre greppet så att du kan greppa vapnet och snabbt få fram det i skjutställning.
- Lossa axelstödet knäplås.

Främre sikte

Bakre sikte

Varning!

Om handtaget är avbrutet eller saknas – byt vapen alternativt använd vapnet som syftmina. Saknas avfyrningssäkringen – byt vapen eller använd det som syftmina.

Knästående anläggning

Stående anläggning

Skjut- och färdigställningar

Vid mycket hög eldberedskap ska pansarskottet bäras på höger axel med mynningen framåt. Vid förflyttning bärs vapnet på axeln eller, vid lägre eldberedskap, på höger underarm.

Beroende på terrängen och det förväntade uppträdandet hos målet utnyttjas knästående, stående eller liggande skjutställning eller robotskjutställning. Knästående skjutställning är den ställning som används oftast med hänsyn till gräs, sly och andra hinder (skydd) framför eldställningen.

Robotställning används endast vid korta skjutavstånd (under 100 m) och mot mycket snabba mål där kravet på att kunna röra överkroppen vid målföljning är stort.

Robotställning

Tänk på!

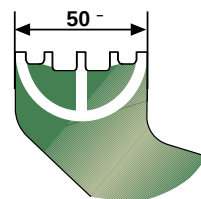
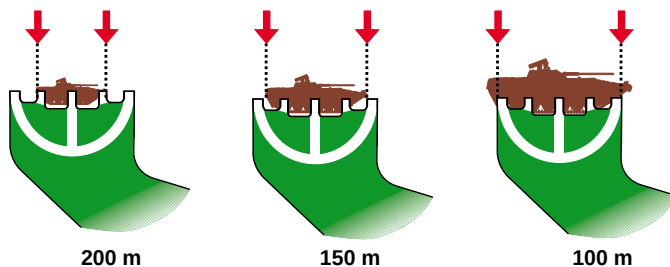
- Skjut undan luckan med det lilla diopterhålet så att det större hålet kommer fram. Diopterluckan får inte brytas bort från bakre siktet.
- Dra vapnet bakåt med greppet så att axelstödet får bra kontakt med axeln, för att inte "dumpa" skottet.
- Håll tummen rak och avfyra med tumleden mot avtryckaren.
- Ha stöd för vänster hand och/eller armbåge.
- Fäll inte fram bakre siktet med hjälmen/mösskärmen.

Avfyring

Referensmätning

Siktet kan användas för referensmätning. Ett stridsfordons längd (7 m) ”fyller” siktet olika mycket enligt bilden.

Riktmedlet täcker denna bredd

Viltstängsel

Kan du observera målet genom slypartier kan du också få verkan i målet. Fritt skottfält är dock alltid bäst!

Fritt skottfält

Sträva alltid efter fritt skottfält när du skjuter. Du kan dock hamna i en situation då skottfältsröjning inte hinns med och du måste öppna eld.

Pansarspränggranaten kan med bibehållen verkan passera buskage och viltstängsel enligt följande:

Vapen	Am	0-30 m framför eldställningen	0-30 m hitom målet	
		Sly med grovlek	Sly med grovlek	Viltstängsel
Pansarskott 86	Slpsgr 86	5-10 mm	15-20 mm	ja
Granatgevär 48	Slpsgr 66	5-10 mm	15-20 mm	ja
Granatgevär 48	Slpsgr 75	5-10 mm	10-15 mm	ja

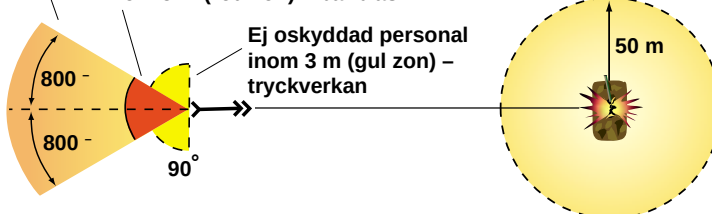
Granaterna kan inte passera kontinuerligt sly som sträcker sig från eldställningen fram till målet. Om slyet är fruset så räkna med den lägre siffran

Riskområden i krig

Ej oskyddad personal inom 15 m (orange zon) – bakblås

Ej större vertikala föremål inom 5 m (röd zon) – bakblås

Ej oskyddad personal inom 3 m (gul zon) – tryckverkan

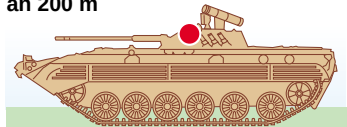

Varning!

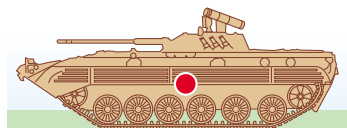
Innan pansarskottet avfyras ska du som skytt kontrollera riskområdet bakåt och anmäla "Skott kommer!".

Dessa riskområden gäller i krig – i fred gäller andra riskområden som ditt befäl meddelar dig!

Temperaturkorrigering pskott 86 (slpsgr 86) vid skjutavstånd mer än 200 m

Under $-20\text{ }^{\circ}\text{C}$ – Rikta högt 2 dm

Över $+25\text{ }^{\circ}\text{C}$ – Rikta lågt 2 dm

Temperaturkorrigering

Kruttemperaturen påverkar projektilbanan och därmed också träffpunkten.

Tänk på att ett pansarskott som legat i ett varmt fordon behåller värmen i 1–3 timmar ute i kylan.

På skjutavstånd som överstiger 200 m och vid kall väderlek (under $-20\text{ }^{\circ}\text{C}$) måste du rikta 2 dm högre (krutet brinner långsammare). Vid varm väderlek (över $+25\text{ }^{\circ}\text{C}$) ska du rikta 2 dm lägre (krutet brinner fortare).

Skjutregler

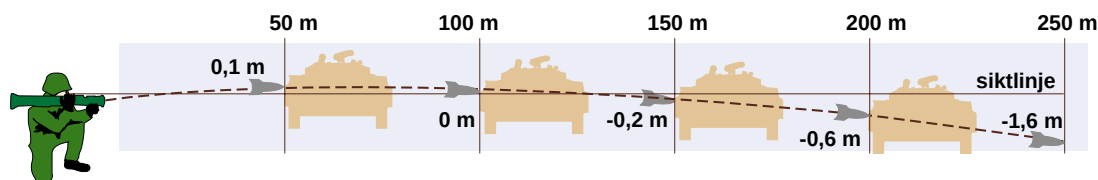
Håll bågge ögonen öppna för att lättare kunna observera målet.

Kornet ska centreras i hålsiktet oavsett val av kornpunkt, avstånd till målet eller målets sidfart.

Vid skjutning med stridssikte måste du ta hänsyn till granatens bana ovanför siktlinjen.

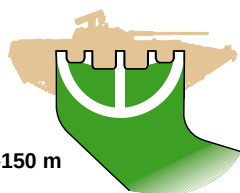
Erfarenheterna från skjutningar med skarpa pansarskott har visat att granaten har en lägre projektilbana än vad som förväntas med siktesinställningen. Skotten ”dumpas”.

Projektilbana pansarskott 86

Riktning vid skjutning med stridssikte (200 m)

Sikte: 200 m
Avstånd: 50–150 m
• Rikta mitt i!

Sikte: 200 m
Avstånd: > 150–200 m
• Rikta högt!

Skjutregler vid skjutning mot stillastående och rörliga mål

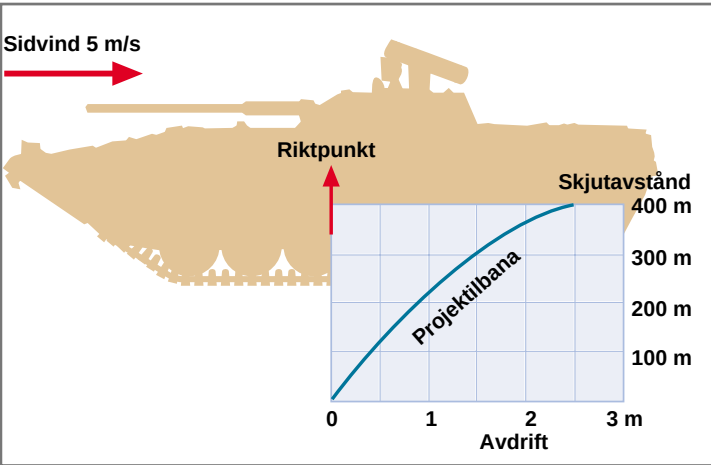
SYFTA	RÄKNA	RIKTA	
"Midsommarafton" ← (1 sek) →	Sidfart km/h=fordons- längder x 25	Pskott 86 Riktpunkt	Skjut- avstånd
	0 km/h (stillastående)		30-200 m (stora mål: 30-400 m)
	1-15 km/h (långsamt)		30-150 m
	15-40 km/h (snabbt)		
	40-60 km/h (mycket snabbt)		
	>60 km/h (för snabbt)	SKJUT EJ !	SKJUT EJ !
Målföljning gäller vid skjutning mot rörliga mål			

Observera att de skjutregler som finns klitrade på vapnet kan vara inaktuella!

Det längsta praktiska skjutavståndet är 200 meter mot stillastående och 150 meter mot rörliga mål. Stora och stillastående mål kan bekämpas på avstånd upp till 400 meter. Ställ in aktuellt skjutavstånd på det bakre siktet.

Vindavdrift

Vid sidvind flyttar du riktpunkten mot det håll varifrån vinden blåser. Sidvindens inverkan på projektilbanan framgår av nedanstående tabell.

Hänsyn till vindavdrift tas enbart på skjutavstånd över 200 m

Granatgevär m/48

Grg m/86 skiljer sig från m/48 genom att eldröret består av en ställiner runt vilken det är lindat ett laminat av kolfiber och expoxi. Handhavandet av vapnen är lika, men fiberkompositen är känsligare för slag och annan yttre åverkan än eldröret i stål. Vapnet har dessutom ett handtag på ovasidan

Granatgevär m/48 är ett rekylfritt vapen och kan användas för att skjuta

- *spårljuspansarspränggranat* (slpsgr) upp till 150-400 meter. Den används mot pansarfordon och har samma verkan som pansarskott 86
- *spränggranat* (sgr) upp till 700 meter med splitterverkan på ca 30 meters diameter. Den används mot opansrade fordon och fartyg samt mot stillastående helikoptrar. Den används också mot oskyddad trupp, t ex genom skjutning in i värn eller hus. Granaten kan ställas in för
 - ögonblicksbrisad, dvs den detonerar då den träffar t ex lövverk eller en vägg
 - luftbrisad, dvs den detonerar på det avstånd man ställer in på temperingshuven
- *rökgranat* (rökgr) upp till 1000 meter med 8-10 sekunders rök på ett område av 30 meters bredd. Den används för att förblinda (rök mitt på fienden) eller avskärma (rök mellan fienden och våra egna)

Granatgeväret och ammunitionen kan fästas på mes så att skytt och laddare kan ha hög eldberedskap med eldhandvapnet vid framryckning

Vapnet betjänas av skytt och laddare.

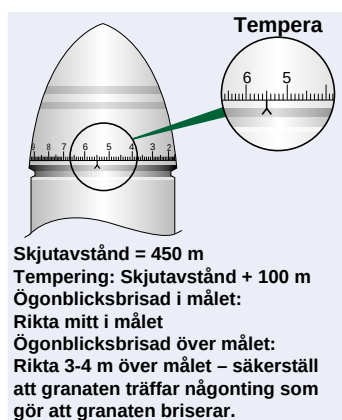
Som stridssikte används öppna riktmedel med inställningen 200 meter.

Riktinstrumentet används vid skjutning på långa skjutavstånd.

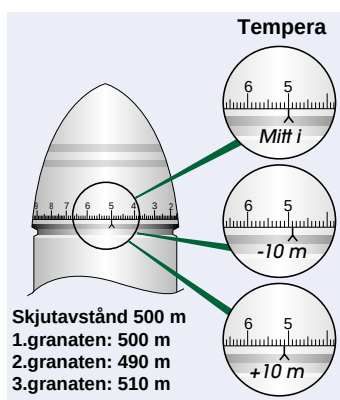
Öppna riktmedel ger större synfält jämfört med riktinstrumentet och immer inte vid kall väderlek.

Tempering av spränggranat

Dra av plasttejen som hindrar temperingshuven från att röra sig. Om luftbrisad på t ex 550 meters skjutavstånd önskas vrider man temperingshuven till 550 meter. Huven kan vridas med- och motsols. Då nedslagsbrisad önskas temperar man granaten för 100 meter större avstånd än beräknat nedslagsavstånd. Om granaten inte träffar målet detonerar den 100 meter bortom målet.

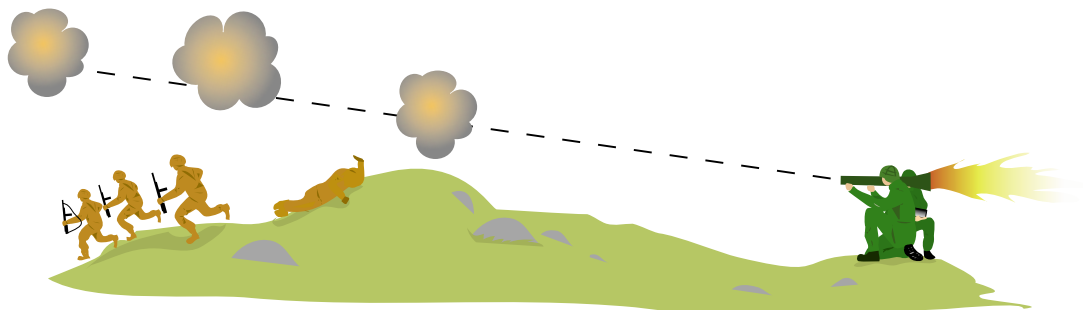

Ögonblicksbrisad

Luftbrisad över målet

Vid skjutning med spränggranat med luftbrisad skjuts i regel tre granater. Granaterna temperas för att detonera på tre olika avstånd för att få bättre verkan. Rikta 3-4 m över målet

Skjutning med granatgevär

Varning!

Skytten ska innan avfyring anmäla "Skott kommer!". Laddaren ska då kontrollera att riskområdet bakåt är fritt och därefter anmäla "Klart bakåt!".

Skjutställningar

Knästående skjutställning är den ställning som används oftast med hänsyn till gräs, sly och andra hinder (skydd) framför eldställningen.

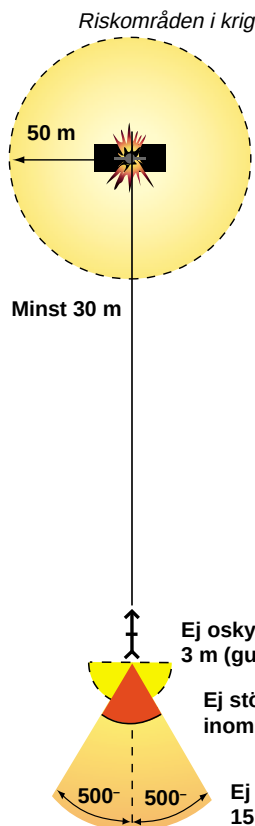
Knästående anläggning

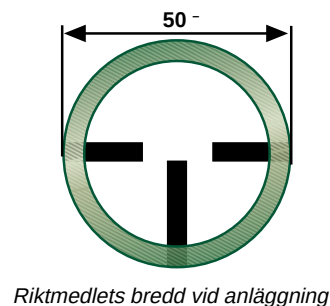
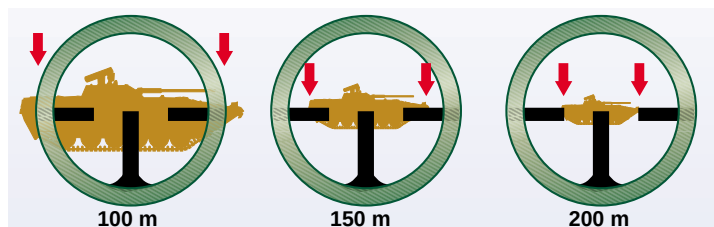
Liggande anläggning

Stående anläggning

Referensmätning

Fritt skottfält

Sträva alltid efter fritt skottfält när du skjuter. Du kan dock hamna i en situation då skottfältsröjning inte hinns med och du måste öppna eld.

Pansarspränggranaten kan passera buskage enligt följande:

Vapen	Am	0-30 m framför eldställningen		
		Sly med grovlek	Sly med grovlek	Viltstängsel
Pansarskott 86	Slpsgr 86	5-10 mm	15-20 mm	ja
Granatgevär 48	Slpsgr 66	5-10 mm	15-20 mm	ja
Granatgevär 48	Slpsgr 75	5-10 mm	10-15 mm	ja

Granaterna kan inte passera kontinuerligt sly som sträcker sig från eldställningen fram till målet. Om slyet är fruset så räkna med den lägre siffran

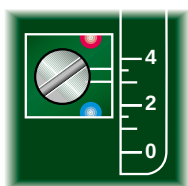
Kan du observera målet genom slypartier kan du också få verkan i målet. Fritt skottfält är dock alltid bäst!

Varning!

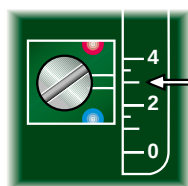
*Spränggranat till granatgeväret detonerar vid passage av lövverk – även direkt framför eldställningen!
Rökgranat till granatgeväret detonerar vid passage av viltstängsel eller 7 mm grovt sly!*

Temperaturkorrigering sker endast för skjutning över 200 m.

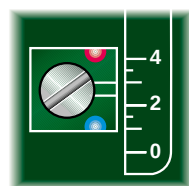
Temperaturkorrigering - Öppna riktmedel

Under -10 °C

$-10\text{ °C} - +15\text{ °C}$

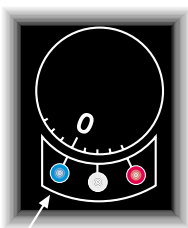

Över $+15\text{ °C}$

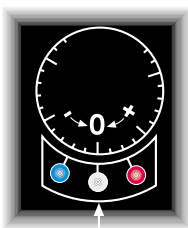
Temperaturkorrigering på 300 m avstånd

Obs! Det är ammunitionens temperatur som kan föranleda korrigering, t ex efter förvaring i varmt fordon.

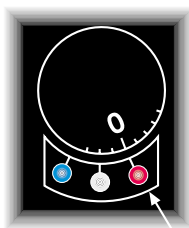
Temperaturkorrigering - Riktinstrument

Under -10 °C

$-10\text{ °C} - +15\text{ °C}$

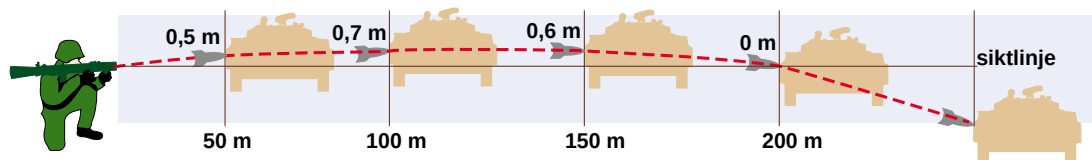
Över $+15\text{ °C}$

Riktregler

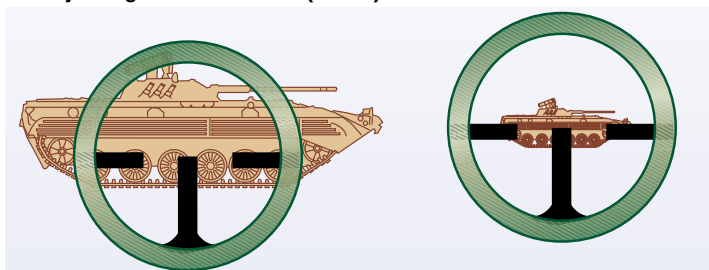
Kornet ska centreras i hålsiktet oavsett val av kornpunkt, avstånd till målet eller målets sidfart.

Vid skjutning med stridssikte måste du ta hänsyn till granatens bana ovanför siktlinjen.

Projektilbana slpsgr till grg 48 (sikte 200 m = stridssikte)

Vid skjutning med stridssikte (200 m)

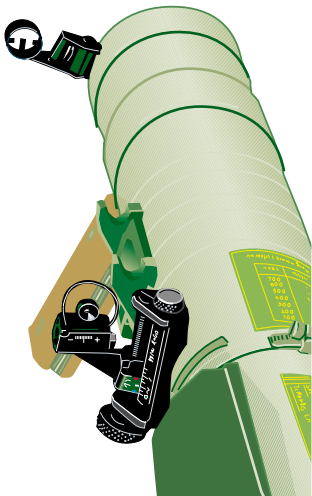
Sikte 200 m
skjutavstånd 100-150 m
rikta lågt

Sikte 200 m
skjutavstånd $>150-200\text{ m}$
rikta mitt i

Skjutregler vid skjutning mot stillastående och rörliga mål

Vid skjutning med stridssikte (200 m) måste hänsyn tas till projektilbanan.

SYFTA	RÄKNA		RIKTA	
"Midsommaraften" ← (1 sek) →	Sidfart Km/h = fordons- längder x 25	Grg m/48 Riktpunkt		Skjut- avstånd
	0 (stillastående)			30-200 m
	1-15 (långsamt)			30-150 m
	15-40 (snabbt)			
	40-60 (mycket snabbt)			
	60+ (för snabbt)	SKJUT EJ!	SKJUT EJ!	—
Målföljning gäller vid skjutning mot rörliga mål				

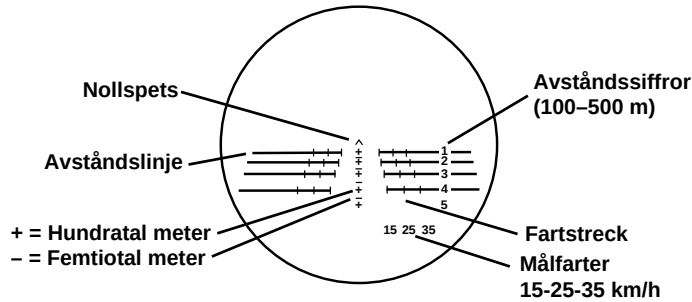
Granatgevär med öppna riktnedel

Riktinstrument

Vindavdrift i meter vid sidvind 5 m/s		
Avstånd	Slpsgr	Sgr/rökgr
100	0,3	0,1
200	1,0	0,3
300	1,5	0,6
400	2,5	1,0
500	x	1,5
600	x	2,0
700	x	3,0

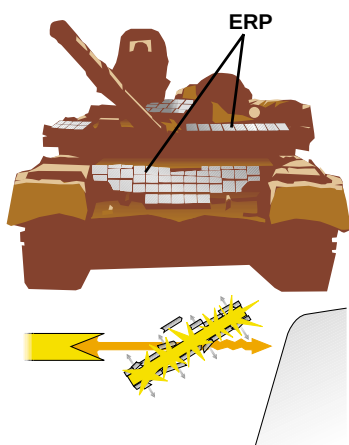
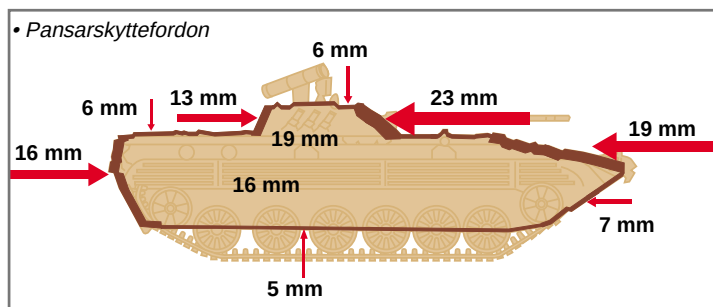
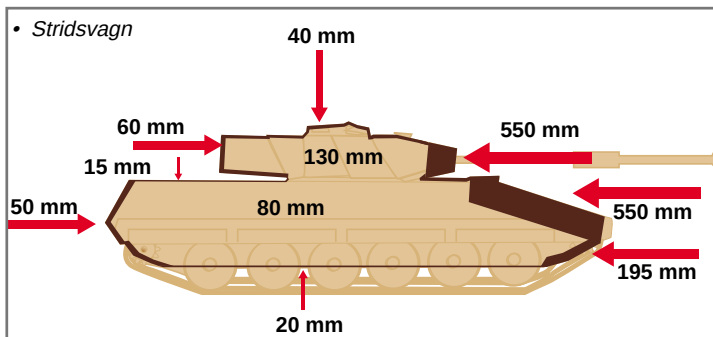
Vid skjutning med slpsgr se även Vindavdrift för pansarskott 86. Vid skjutning med rökgr tas också hänsyn till hur vinden bedöms påverka röken

Pansarbekämpning

Stridsfordons pansarskydd är starkast i fronten. Du får därför bäst (endast) verkan om du träffar fordonet från sidan eller bakifrån.

Exempel på stridsfordons olika pansartjocklek

Explosivt, reaktivt pansar (ERP) detonerar vid träff och stör RSV-strålen så att verkan minskar

De farligaste målen beskjuts först!
När målen är lika farliga beskjuts först det som motsvarar din plats i grupperingen!

Stridsvagnar och tyngre pansarskyttefordon kan vara utrustade med *explosivt, reaktivt pansar* (ERP). Undvik att skjuta med pansarskott eller granatgevär där det reaktiva pansarskyddet sitter (oftast torn och front).

På väg och i öppen terräng kan stridsfordon rycka fram med hög hastighet (över 70 km/h) och de är då svåra att träffa. För pansarvärnsvapen väljs därför eldställningen så att du kan beskjuta fordonen när de tvingas minska farten, t ex för att passera ett hinder, en trång passage eller en minering.

Se också till så att du och din grupp inom några sekunder kan skjuta med flera olika pansarvärnsvapen mot samma mål.

En grupp kan slå ut ett pansarskyttefordon med 3-5 pansarskott och en pluton klarar 2-3 pansarfordon.

Det krävs som regel tre träffar för att fullständigt slå ut ett stridsfordon. En grupp med pansarskott – ett fordon! En pluton med pansarskott och granatgevär – 2-3 fordon

Mynnings- och bakflamman samt du själv och/eller din utstrålade kroppsvärme kan synas med hjälp av värmesikten (IRV) på långt håll. För att undgå upptäckt och fientlig eld bör du ha så bra skydd som möjligt. Ofta kan man tvingas till att ligga och trycka i skydd och bara lyssna, för att sedan snabbt inta anläggningsställning och skjuta. Kontrollera dina kamrater. Det hjälper inte att du själv uppträder rätt om dina kamraters uppträdande röjer er för fienden.

*Frontalt skydd
Flankerande skjutriktning*

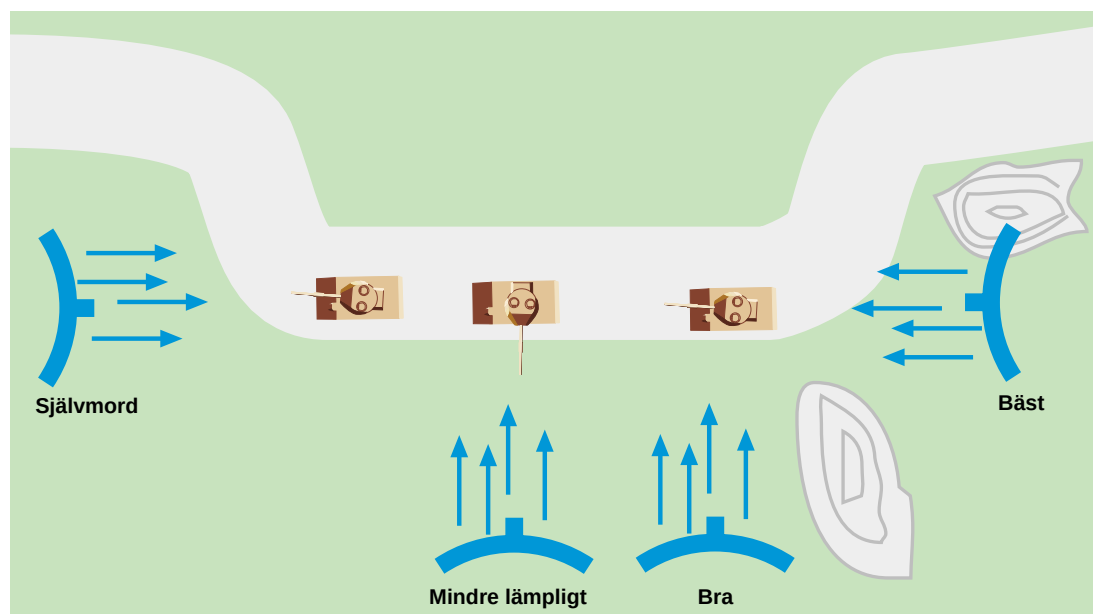
Du måste ha en eldställning med frontalt skydd, vilket innebär att de fordon som du inte skjuter mot varken kan se dig eller skjuta mot dig innan de kommit in i ditt vapens verkansområde

Välj om möjligt gruppering så att endast ett fordon kan uppträda i eldområdet. Skottfältsröj bakåt in i skogen så förbättrar du ditt skydd ytterligare.

Om flera mål uppträder samtidigt måste gruppchefen bestämma om du och din grupp ska vänta tills ni endast har ett fordon att bekämpa eller om eld ska öppnas. Om du måste skjuta skjuter du i första hand mot dem som är farligast med hänsyn till uppgiften och mot vilka verkan snabbast kan påräknas, t ex närmaste eller stillastående stridsfordon. Sträva efter att först träffa de farligaste målen med minst ett skott och att därefter fullfölja eldgivningen tills samtliga mål nedkämpats.

Om gruppen har förberedelsetid och terrängen är lämplig ska strävan vara att minera med stridsvagnsminor eller fordonsminor. På så sätt kan ett fordon bekämpas med minor och andra slås ut med pansarskott eller granatgevär.

Var beredd på att fiendens pansarfordon inte enbart kommer längs vägarna. De kan framrycka längs stråk, kraftledningsgator, stigar och även i skogen. Stridsavstånden kan då bli mycket korta.

Val av stridsställning: frontalt skydd – flankerande skjutriktning

Våra egna och fiendens pansarfordon kan vara av samma typ – kontrollera att du inte skjuter på våra egna fordon!

Exempel på svenska pansarfordon

Stridsvagn (strv) 121 (Leopard 2)

Stridsvagn (strv) 122 (Leopard 2)

Stridsfordon (strf) 90 (CV 90)

Pansarbandvagn (pbv) 401 (MT-LB)

Pansarbandvagn (pbv) 302

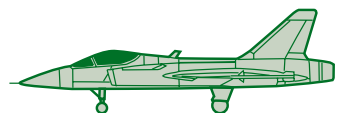
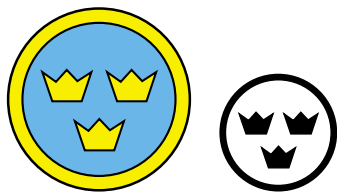

Pansarterrängbil (patgb) 203 (SISU)

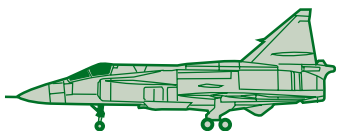

Pansarbandvagn (pbv) 501 (BMP 1)

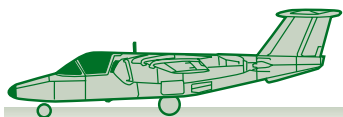
Exempel på svenska flygfarkoster

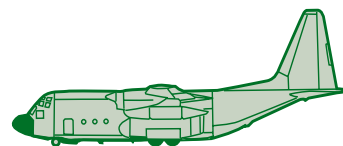
JAS 39 Gripen

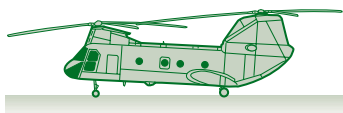
JA 37 Viggen

Sk 60

Tp 84 Herkules

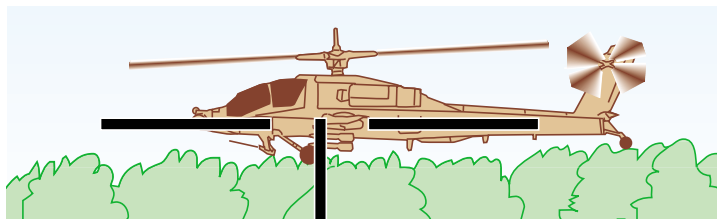

Hkp 4 Vertol

Eld mot luftmål

Eld mot flygplan, helikoptrar och spaningsrobotar får öppnas endast på kommando av lägst ställföreträdande plutonchef eller chef för motståndsnäste (motsvarande). För att vådabeskjutning ska undvikas får eld kommenderas endast mot mål som med säkerhet identifierats som fientliga. Skytt vid kulspruta på fordon får dock på eget initiativ öppna eld mot luftfarkost som anfaller fordonet eller mål i närheten av detta. Mot luftfarkoster som landar eller har landat och lastar ur trupp eller materiel öppnas eld enligt reglerna för eld mot markmål. Använd om möjligt pansarbrytande ammunition mot luftfarkoster!

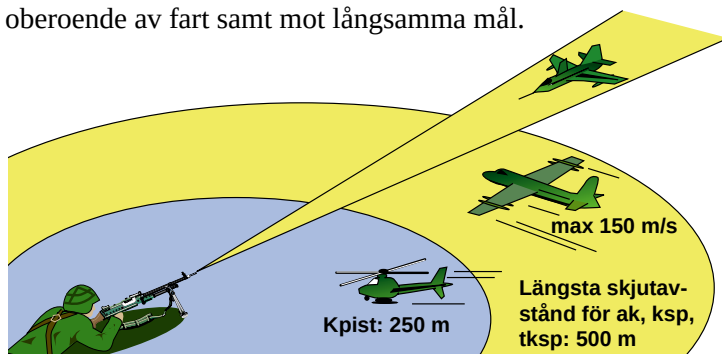

Långsamma och hovrande helikoptrar kan bekämpas med pansarvärnsrobot 56 på avstånd upp till 2 000 m

Skjutavstånd

Vid överflygning öppnas eld, så snart målet upptäckts, mot såväl snabba som långsamma luftfarkoster, oberoende av avståndet.

Vid förbiflygning öppnas eld mot luftlandsättningsfarkoster, oberoende av fart samt mot långsamma mål.

Siktesinställning

Om du har tid ställer du in siktet enligt tabellen.

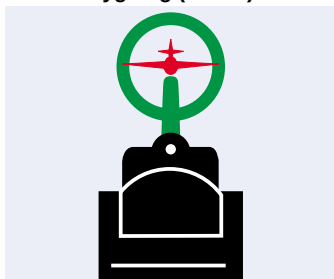
Vid brådska lägen – rikta med hjälp av det sikte som du har inställt.

Ak 4	500 meter
Ak 5	400 meter
Ksp 58	600 meter
Ksp 90	600 meter
Tksp	600 meter

Riktning

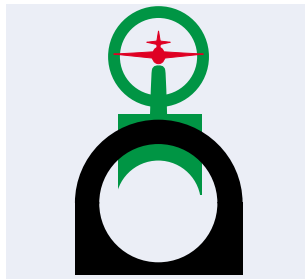
Vid riktning tas hänsyn till målets fart och kurs. Vid överflygning (attack) riktar du mitt i målet.

Vid överflygning (attack) riktar du mitt i målet

Sikte ak 4: 500
Sikte ak 5: 400

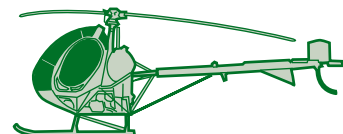
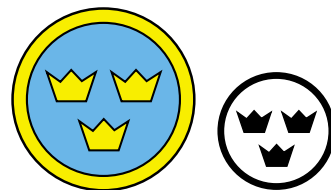
Akskytt skjutet patronvis eld
(1-2 skott/s)

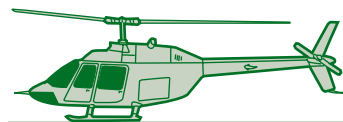
Sikte ksp: 600

Kspskytt skjutet eldskurar (5-20 skott)

Exempel på svenska flygfarkoster

Hkp 5

Hkp 6

Hkp 9

Hkp 10 Super Puma

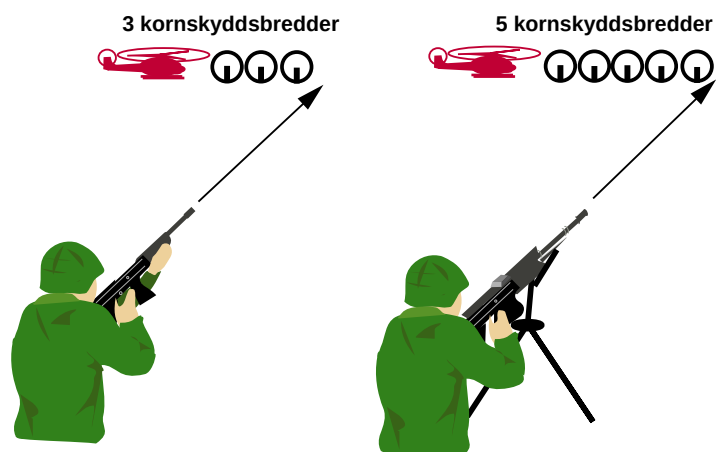
Hkp 11

Vid förbiflygning bedömer du farten. Beroende av denna tar du ut framförhållningen i antal kornskyddsbredder.

Tabellen anger framförhållningen i antalet kornskyddsbredder räknat från målets nos. Medelträffpunkten ligger då 5-10 meter bakom målets nos.

Målets hastighet		Antal kornskyddsbredder	
m/s	km/h	ak 4, ak 5 ksp 90	ksp 58
50	200	2	3-4
70	250	3	5
90	300	4	6

Vid uttagning av framförhållningen riktar du först vapnet mot målet och tar sedan ut antalet kornskyddsbredder från målets nos. Vapnet riktas därvid framåt längs flygvägen. Du skjuter då avsedd framförhållning tagits ut.

Mot fallskärmsappare väljs riktpunkt 10 streck (ksp 20 streck) under målet, vilket innebär att du ska rikta 1/2-3 manslängder under hopparen.

Vapnet stegrar sig lätt när du skjuter automateld. Använd stöd om du hinner.

Eldobservatör

De speciella eldledare som via radio eller telefon leder skjutning med granatkastar- och artilleriförband kan inte se alla mål. De måste därför få hjälp av eldobservatörer.

Granatkastarförbanden kan skjuta

- spränggranat mot trupp och lättare fordon
- pansarspränggranat (s k hårdmålsammunion) mot pansarmål
- rökgranat för att avskärma eller förblinda
- lysgranat för att belysa terrängen eller ett mål

Artilleriförband kan skjuta

- spränggranat
- pansarspränggranat (s k hårdmålsammunion) mot pansarmål
- rökgranat (vissa artilleriförband)
- lysgranat (vissa artilleriförband)

Spränggranat

Pansarsprängvinggranat 94 (Strix)

Rökgranat

Lysgranat

Verkansyta och riskavstånd

Det exakta riskavståndet från artillerielden meddelas av din chef, eldledningsgruppen alternativt artilleri- eller granatkastarförbandet som skjuter.

Utnyttja följande riktvärden:

Vapen	Verkansyta	Riskavstånd
Granatkastarpluton	100 x 100 m	200 m från målets mittpunkt
Artilleribatteri	150 x 150 m	300 m från målets mittpunkt

Varning!

Dessa bestämmelser gäller i krig. I fred gäller särskilda säkerhetsbestämmelser som meddelas av befälet.

Eldreglering

Som eldobservatör ska du kunna reglera eldens läge.

Först anges eldens läge i sida, därefter i längd i förhållande till målets mittpunkt.

Använd MAS-formeln för att kunna ange eventuella ändringar i sida.

Eldregleringen sker enligt följande.

Eldens läge behöver ändras
(minsta ändring är 50 m)

Om elden träffar rätt

Om mer artillerield behövs

Om elden har gjort tillräcklig
verkan och du inte ska skjuta mer

Rapportera alltid vilken verkan
elden haft

"Rätt i sida, bortom 200!"

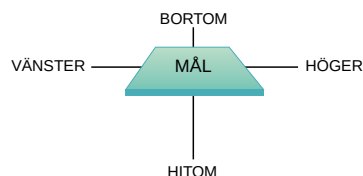
"Vänster 100, rätt i längd!"

"Rätt i sida – rätt i längd!"

"Skjut mer!"

"Målet bekämpat – arteld erfordras ej mer!"

"Fientligt raketartilleri om tre pjäser förstörda
– en pjäs omgrupperad i sydlig riktning!"

*Eldens läge anges med VÄNSTER
– HÖGER – HITOM – BORTOM*

Se till att du ligger i skydd när elden skjuts.

Om elden hamnar fel och du själv, egna förband eller civila riskerar att träffas – kommendera "Arteld eld upphör! – arteld eld upphör!".

12 cm granatkastare under eldgivning

KAPITEL

3

Skydd

Skydd

Skydd mot upptäckt	74
Skydd mot eldgivning	78
Skydd mot pansarfordon	82
Skydd mot luftfarkoster	90
Skydd mot NBC	100
Skydd mot brandstridsmedel	128
Skydd mot rök	129

En förutsättning för att du och din grupp ska kunna överleva och lösa era uppgifter är att rätt åtgärder vidtas för att undgå upptäckt, bekämpning och verkan.

För att åtgärderna ska göra nytta krävs disciplin, dvs alla måste följa de regler och de order om skyddsåtgärder som ges.

Det räcker ibland med att en enda soldat slarvar för att ett helt förband ska upptäckas och få fiendens eld på sig.

Skydd mot upptäckt

Angriparens resurser

Fienden försöker upptäcka oss med hjälp av

- *satelliter* som spanar över stora områden från hög höjd
- *flygplan* specialutrustade för fotografering
- *långt flygande spaningsrobotar* och *obemannade flygfarkoster* (sk UAV) med direktsändande videokameror
- *markradarstationer* och *sensorer* för att upptäcka personal och fordon
- *signalspaning* för att avlyssna, pejla in positioner samt störa förbindelser
- *flygplan, helikoptrar* och *stridsfordon* utrustade med
 - bildförstärkare som förstärker ljus så att ”natt blir dag”
 - IR-utrustning som bl a känner av värmestrålningen från motorer och personal
 - förstöringsmöjligheter i sina sikten
- *truppburen bildförstärkare, kikare* och *kikarsikten*
- *optikspaningsutrustning* som kan upptäcka optisk materiel, t ex kikare, kikarsikten och prismor på stridsfordon

På de följande sidorna beskrivs hur du kan minska fiendens möjligheter att upptäcka dig eller rent av undgå att bli upptäckt. Det finns fler möjligheter. Använd din fantasi!

Personlig maskering

Maskera dig själv och utrustningen.

- Ta rätt sort – samma slags ris, gräs, löv m m som finns där du ska uppträda.
- Ta lagom mycket så att du döljs och smälter samman med omgivningen.
- På gruppchefs order maskeras ansikte och händer med maskeringsfärg, sot eller liknande.

Ytterligare maskeringsregler finns i kapitlet *Fältarbeten*.

Konturen och den släta ytan på hjälmen döljer du genom att stoppa gräs, granris eller liknande i hjälmduken

Understödsvapen kan du maskera genom att montera remsor av olivgrönt och brunt tyg

Säkerställ att maskeringsmaterialet inte hindrar funktion eller försämrar säkerhet på vapen, ammunition och utrustning.

Lägg en grund med grön färg

Maskera "utstående" ansiktsdelar – panna, kindknotor, näsrygg, halspets och öron – samt händer med mörkgrön eller svart färg

Jämna ut konturer

Fäst maskeringsmaterial i hjälmen

Terrängen och dess utnyttjande

Dra fördel av terrängen. Använd skog, dungar, hussamlingar och dylikt vid förflyttning och gruppering, men tänk på att undvika skarpt framträdande terrängföremål, t ex höjder, skogsbryn och vägshål som drar uppmärksamheten till sig. Den ”bästa” platsen kan ofta vara den ”uppenbara” platsen, vilket kan dra till sig fiendens uppmärksamhet. Välj i stället en ”intetsägande” plats att vara på.

Välj rätt förflyttningssätt. Förflytta dig om möjligt så att fienden inte kan se dig. Moderna mörkerhjälpmedel gör att skillnaden mellan dag och natt är mycket liten. Sträva efter att använda samma förflyttningssätt i mörker som i dagsljus. Bara för att du inte ser någonting är det ingen garanti för att inte fienden gör det!

Anpassa förflyttningssätten efter terrängen

Nedsatt sikt

Om du måste förflytta dig ska du om möjligt dra fördel av vädret. Vid dis, dimma, regn, snöfall och rök är fiendens upptäcktsmöjligheter begränsade.

Ljusdisciplin

Undvik att använda ficklampa. Med lite träning kan du utföra nästan allt som du gör i dagsljus även i mörker. Undvik att tända öppen eld. Ljusskenet kan reflekteras långt mellan träden i skogen. Ofta är det förbjudet att elda. Fråga din chef först! Om du får tillstånd att elda – tänd en liten eld och sitt nära!

Ljus röjer mer än ljud!

Värmedisciplin

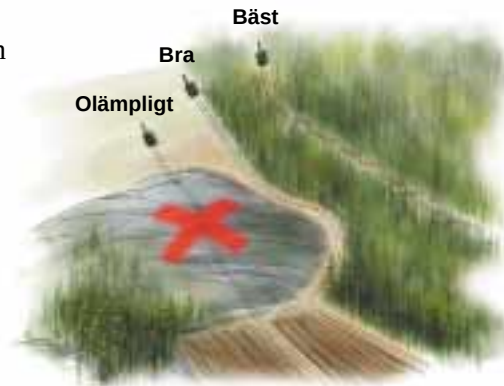
Avskärma värmekällor så långt som möjligt, t ex genom att gruppera inomhus och under träd.

Ljuddisciplin

Ljud hörs bättre på natten än på dagen. Undvik motorljud, metalliska ljud, höga kommandon och dylikt. Använd tecken! Vid en del verksamheter kan ljud inte undvikas. När ett kompani med fordon går in i förläggning så bullrar det en del, hur försiktiga förarna än är. Se då till att det bullrar så kort tid som möjligt.

Spårdisciplin

Tänk på att även efter det att du har kört med ett fordon på en plats så finns ofta spåren kvar i gräset eller snön under lång tid, fullt synliga från luften. Även en fientlig spaningspatrull på marken kan, genom att observera spårbildning, få en ledtråd som gör att de hittar var ditt förband är grupperat. För att minska risken för upptäckt – följ naturliga terrängformationer som t ex skogsbryn och bäckar i stället för att gena rakt över öppen terräng. Om förbandet ska vara kvar en längre tid på samma plats kan man tvingas att skenspåra i området för att vilseleda fienden om var man finns. Ibland tvingas man att handgripligen ”sopa igen” spåren efter sig.

Optikdisciplin

Fienden kan upptäcka och förstöra optik med bl a laser. När du inte behöver använda kikare, kikarsikten, bildförstärkare och dylikt, stäng optikskydden eller förvara dem i fodralen.

Signaldisciplin

Meddelanden kan skickas med ordonnans/ rapportkarl eller ”på tråd”. Om radio måste användas, skicka korta meddelanden och använd om möjligt kodord.

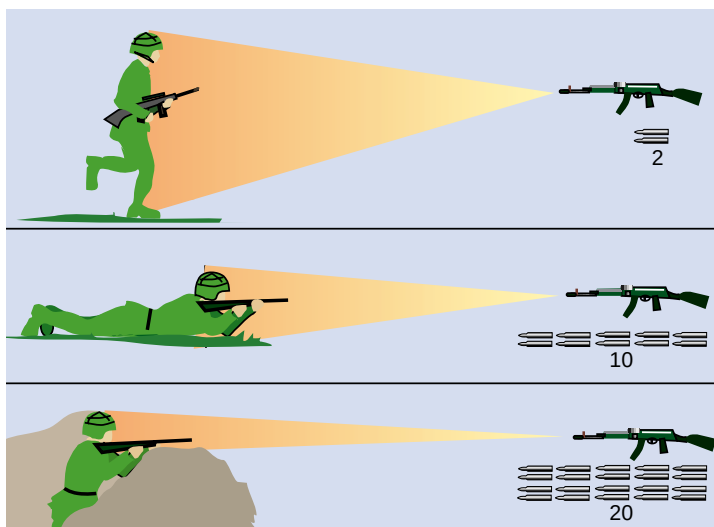
Använd snabbsändare, t ex DART.

Undvik långa meddelanden och byt sändningsplats ofta

Skydd mot eldgivning

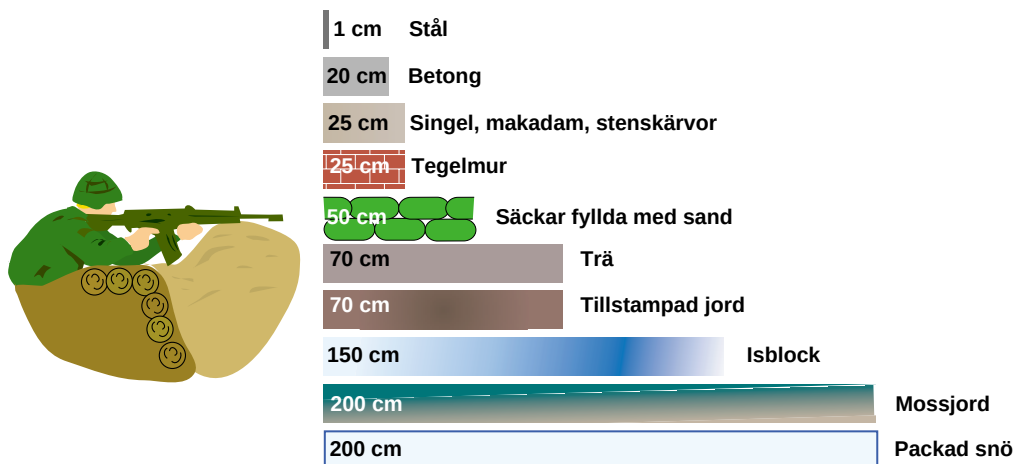
Eldhandvapen

Ungefärligt antal skott för att få en träff på 200–300 meters avstånd

Skyddstjocklekar för finkalibrig eld

Följande tjocklek av olika materiel krävs för skydd mot finkalibrig eld. Pansarbrytande finkalibrig eller underkalibrerad ammunition kan dock slå igenom skyddet.

Tunga kulsprutor och direktriaktad spränggranateld

För att få tillräckligt skydd från direktriaktad eld från tunga kulsprutor och automatkanon krävs tjocka och stabila konstruktioner.

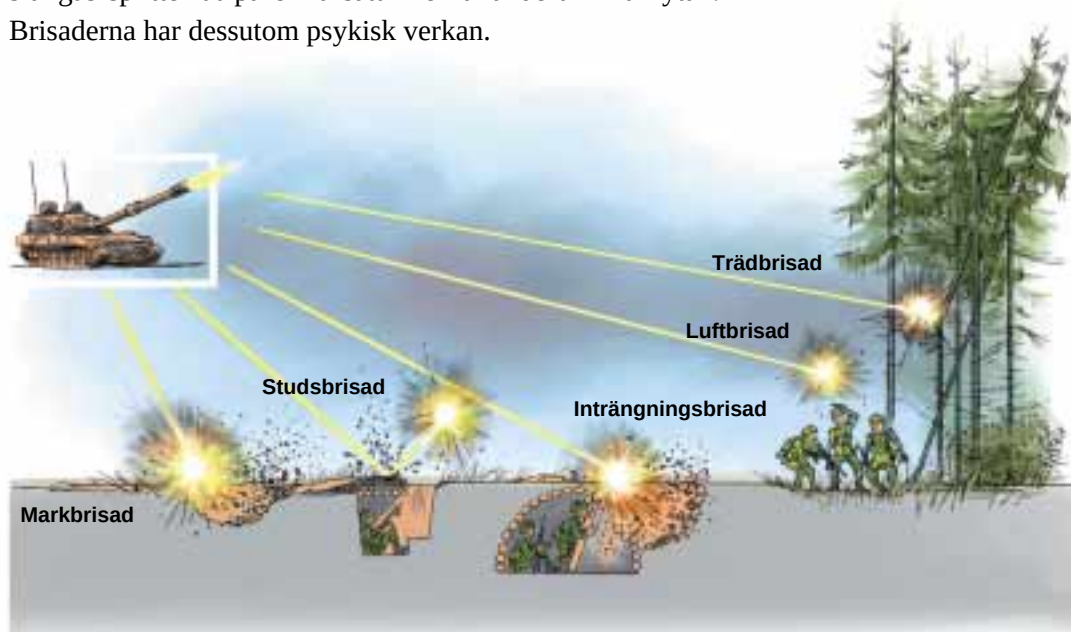

© Foto: Swedint

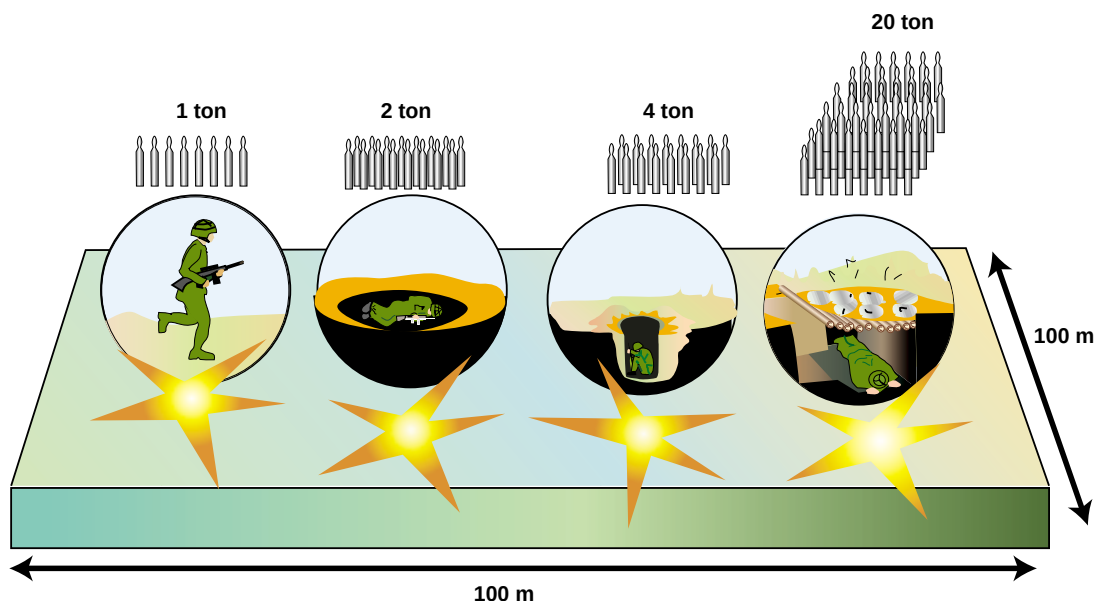
Observationspost (OP) med skydd mot direktriaktad tung eld

Artilleri- och granatkastareld

Granaterna har splitter- och tryckverkan. Vid olika eldslag slungas splitter ut på olika sätt i förhållande till markytan. Brisaderna har dessutom psykisk verkan.

Exempel på brisadtyper

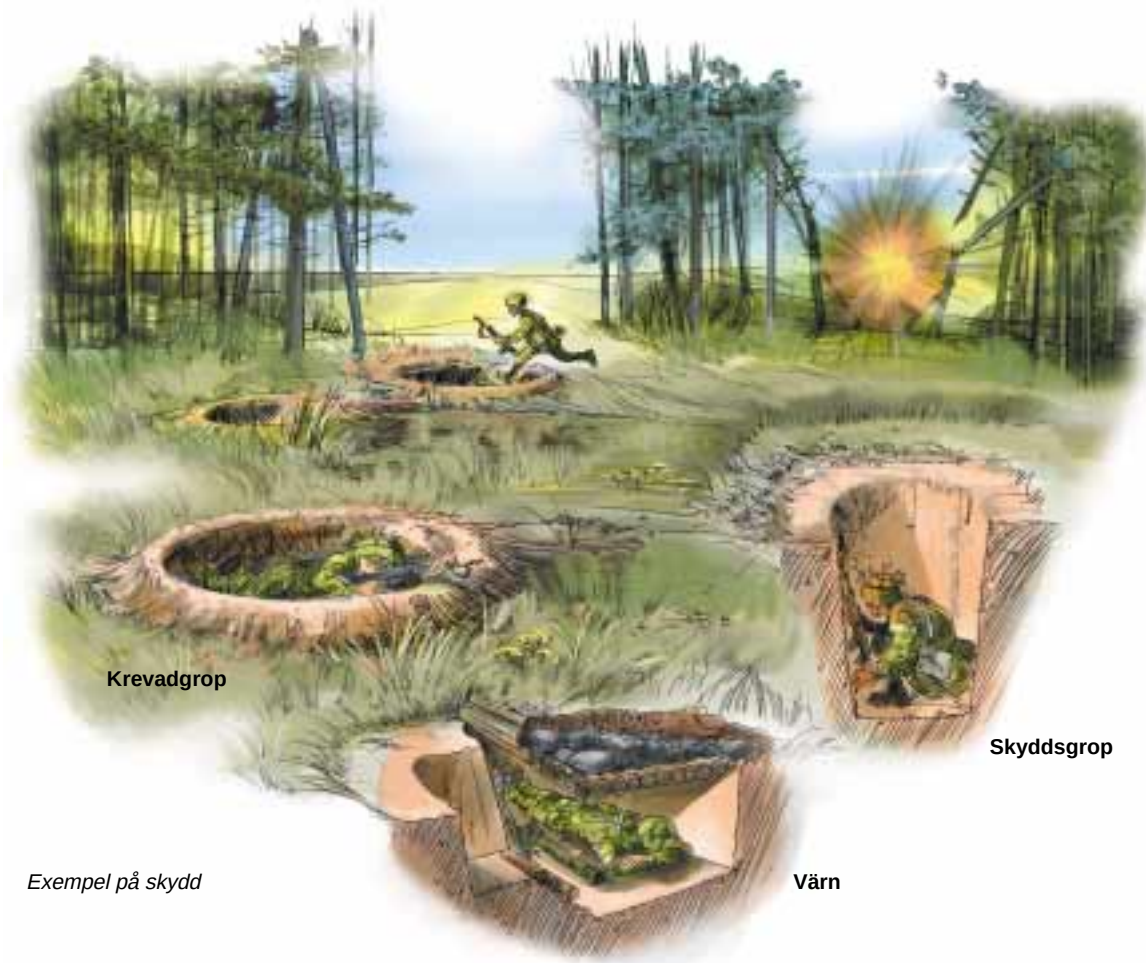
För att, inom en yta av 100 x 100 meter, försätta hälften av personalen ur stridbart skick behövs ovanstående mängd artilleriammunition. Varje förbättring av skyddet medför alltså att ammunitionsinsatsen måste ökas avsevärt

Hur ska du uppträda?

Försök uppträda så att fiendens eldledare inte ser dig – då kommer kanske inga granater. Vid förflyttning: välj om möjligt en sådan väg att du snabbt kan finna skydd i gropar, diken eller liknande. Försök att inte lämna spår.

Om du hör granater komma eller slå ner i närheten, ta skydd ögonblickligen. Om du ser ett bättre skydd, ta dig snabbt dit under en eldpaus. Håll ögonsamband med chefen och observera hans tecken eller följ hans exempel.

Om du har en uppgift, t ex som observatör, post eller varnare, fortsätt med uppgiften när det går. Passa på när det blir uppehåll i eldgivningen eller när elden mattas.

Exempel på skydd

Hur ska skyddet se ut?

Som allmän regel gäller att du ska visa så liten målyta som möjligt. Eftersom splittret vid luft-, studs- och trädbreisader kommer uppifrån måste du dessutom ordna skydd uppåt. Hinner du inte ordna med täckning så gör under alla förhållanden öppningen uppåt så smal som möjligt. Sträva alltid efter att så fort som möjligt ordna någon form av skyddsgrop. Har du tillgång till fordon med splitterskyddande pansar kan fordonet användas som värn och skydd.

Var beredd på strid när artillerielden slutar.

Skydd mot pansarfordon

Bullet från stridsfordon avslöjar ofta fordonen innan man stöter på dem. Ett välövat pansarförband kan dock ”smyga” sig fram och vara i våra grupperingar innan de upptäcks.

Var därför eldberedd och gör de motåtgärder som krävs innan det är försent.

Stridsvagnar

Observationsutrustning

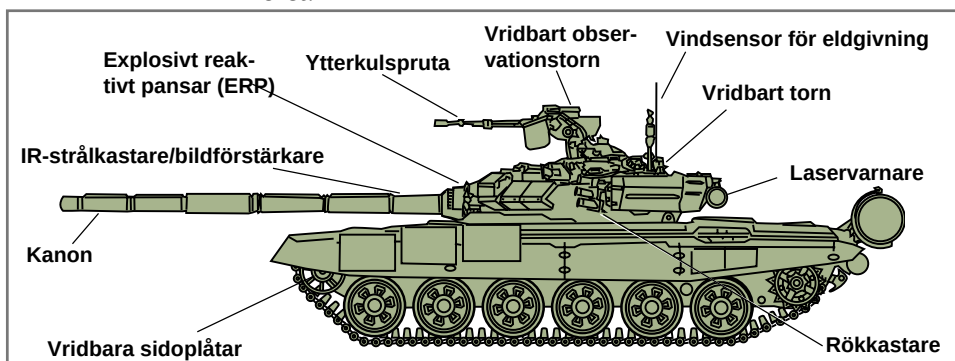
Denna utrustning består av t ex sikten med olika förstoring för skytten, observationshuv för vagnchefen samt olika former av mörkerobservationsmedel. Ett exempel på observations- och eldledningshjälpmedel är IRV-sikten som känner av temperaturskillnader, t ex mellan soldater och varma fordon, jämfört med en ”kall” bakomliggande terräng. IRV-sikten används ofta också på dagen.

Beväpning

Beväpningen består av en högtrycksskanon med 10,5-12,5 cm kaliber. Kanonens huvudammunition är fenstabiliserade pilprojektiler som skjuts mot fiendens stridsvagnar. Men det finns även spränggranater för verkan mot lätt pansrade mål och/eller oskyddad trupp. Viss ammunition är flermålsgranater, s k *multipurpose* (MP), vilka ger verkan mot både pansarfordon och trupp. Kanonen är gyrostabiliserad, vilket innebär att vagnen kan skjuta under gång. Kanonens maximala räckvidd är mellan 2 000-5 000 meter beroende på ammunitionstyp. Vissa stridsvagnar kan skjuta pansarvärnsrobotar genom eldröret.

Du måste röra dig försiktigt och utnyttja terrängens möjligheter till skydd och skyl under såväl dager som mörker.

Utmana inte stridsvagnen i öppen eller småbruten terräng eller i situationer där den kan utveckla hela sin eldkraft mot dig.

Exempel på stridsvagn

Som sekundär beväpning finns en eller flera kulsprutor med en kaliber av 7,62-14,5 mm för eld mot trupp, lättare stridsfordon och luftmål.

Moderna vagnar har också avancerade ledningssystem som gör att eldkraften från flera stridsvagnar snabbt kan samlas mot ett och samma mål.

Pansarskydd

I fronten och i tornet på stridsvagnen får man ett fullgott skydd mot bärbara pansarvärnsvapen. Pansaret på sida och bak ger skydd mot artillerisplitter, finkalibriga vapen, vissa tyngre kulsprutor samt fordonsminor. Det krävs ofta flera träffar med pansarvärnsvapen för att slå ut stridsvagnen.

Vanligt stålpansar kan vara valsat eller gjutet. Vissa pansarskyttefordon utnyttjar aluminiumpansar.

Kompositpansar är en konstruktion av olika material såsom glas, glasfiberarmerad plast, keramer, mjukare och hårdare stål, aluminium m m. Fördelen med kompositpansar är att man kan få en väsentligt ökad skyddsnivå med samma vikt. Upp till tre gånger bättre skydd mot RSV-vapen förekommer. Pansaret kan också skiktas med luft eller bränsle för att ytterligare öka skyddseffekten. På insidan av pansaret finns dessutom ofta någon form av *liner*, dvs ett foder med uppgift att fånga upp splitter som stöts ut vid genomslag.

Explosivt reaktivt pansar (ERP) utgörs av lådor som är fastsatta utanpå huvudpansaret. Lådorna innehåller en eller flera paneler, bestående av två plåtar med ett tunt lager sprängämne emellan.

Vid träff med RSV (riktad sprängverkan) tänds sprängmedlet och plåtarna förflyttas bakåt respektive framåt. RSV-strålen tvingas då penetrera dessa plåtar på längden innan den når huvudpansaret. ERP-detonationen stör dessutom RSV-strålen. Det krävs att anslaget är vinklat för att det aktiva pansaret ska ha effekt. RSV-strålens effekt (penetrationsförmåga) kan då minska med upp till 80 %. Vid 90° anslag är reduktionen på RSV-strålen mycket ringa.

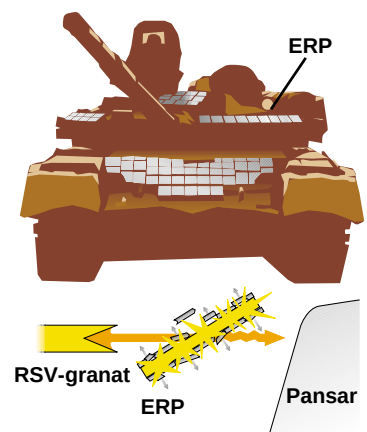
Bekämpa alltid vagnen med flankerande eld där besättningen har sämre observation och där du kan komma närmare vagnen.

Öppna eld samlat och omgruppera därefter innan motelden skjuts mot din gruppering.

Försök träffa vagnen där det inte finns ERP-skydd monterat, exempelvis i fordonets bakdel.

Bekämpa alltid stridsvagnar i sida eller bak där pansarskyddet är svagt.

Skjut alltid flera granater mot samma stridsvagn för att få bäst verkan.

Placering och funktion av ERP

Varnings- och motverkanssystem (VMS)

VMS kan bestå av

- *sensorer/varnare* som upptäcker hot. Det finns sensorer som upptäcker sikten (optikspanare), avfyring (robotskottsvarnare), belysning (laservarnare) och rörelse (radar)
- *motmedel* som stör och/eller förstör inkommande hot. Förstörande motmedel skadar inkommande RSV-stridsdelar genom splitter, plåtar eller tryck. Förstörande motmedel kan även avges mot utskjutningsplats för t ex robotsystem. Icke förstörande motmedel kan genom avskärmning, störning eller vilseledning minska pansarvärnsvapens träffsannolikhet. Vid avskärmning används olika former av rök som skjuts ut med rökkastare. Moderna rökgranater är effektiva mot IRV-sikten. Exempel på störning är när man använder laser för att blanda skyttar eller målsökare (antisensorlaser). Exempel på vilseledning är olika former av facklor, remsor eller strålkastare som lurar styrsystem/målsökare att låsa på fel mål
- *presentationsenhet* som ger stridsfordonsbesättningen information om hotet och stödjer invisning av kanonen
- *VMS-processor* som genomför samtliga beräkningar

Ibland kan VMS innehålla *kommunikationssystem* som länkar sensorinformation till övriga stridsfordon i förbandet.

Användning av motmedel minskar möjligheterna för våra pansarvärnsvapen att komma till verkan. Att använda sensorer och kommunikationssystem ger samtidigt ökad risk för att vi blir upptäckta.

Hög rörlighet

Trots vikten på stridsvagnen, som varierar från ca 40 till ca 65 ton, medger motorstyrkan (ca 20 hk/ton) en hastighet av omkring 70 km/timme på landsväg och 50 km/timme i jämn terräng. Bandaggregatet är också konstruerat så, att det ger vagnen, dels en god framkomlighet i olika typer av terräng, dels en mjuk och smidig gång i terrängen för att underlätta skjutning under gång.

Genom att lära sig hur motståndarens VMS fungerar kan man välja rätt stridsteknik och vapen och därigenom få träff och verkan.

Välj sådan terräng för eldöppnande mot pansarfordonen att de inte kan utnyttja hastigheten. Det är mycket svårt att få träff på ett fordon som rör sig över 50 km/h.

Genom mineringar kan vagnens rörlighet slås ut för ett par timmar eller mer.

Skjut aldrig mot front- och tornmål, dels för att det mesta skyddet finns där, dels för att risken för motverkan mot dig själv är störst då fordonet har sin front riktad mot dig.

Sårbara delar

Det är svårt att generellt peka ut några svaga punkter hos stridsfordon. Det är bl a genom din egen eller andras stridserfarenhet från bekämpning av olika typer av pansarfordon som dessa kunskaper om en angripares fordon kan förvärfvas. Dessutom är inte precisionen hos flertalet pansarvärnsvapnen sådan, att man kan välja att träffa någon speciell del av ett fordon.

Förutom träff måste man också få genomslag i vagnen och dessutom få tillräcklig restverkan från projektilen eller i RSV-strålen för att skada eller slå ut vagnen. Oftast krävs ett antal träffar för att helt slå ut ett pansarfordon.

Åtgärder vid beskjutning

Om vagnen blir utsatt för beskjutning kan den företa följande motåtgärder:

- *Besvara elden*, vilket sker inom ett par sekunder. Mot trupp med pansarvärnsvapen skjuts spränggranater (verkansradie ca 50 m) och/eller kulspruta.
- *Skjuta ut närskyddsrök* och/eller lägga en rökridå genom att spruta in diesel i avgasgrenröret (vilket tar lite längre tid än att lägga rök med rökkastaren). Moderna rökgranater skyddar också mot observation med IRV-sikten.
- *Köra i skydd*. En modern vagn kan accelerera från 0-30 km/timme på 6 sekunder.

Stridsvagn 122 under anfall

Rikta alltid mitt i målet för att få så hög träffsannolikhet som möjligt. Öppna alltid eld med flera pansarvärnsvapen mot samma fordon för att få så hög utslagningssannolikhet som möjligt.

Öppna eld med flera vapen samtidigt mot samma mål. Efter ett skott kan målet ha avskärmat sig med rök eller påbörjat eldgivning mot din eldställning.

Pansarskyttefordon

Ett pansarskyttefordon är ett pansarfordon från vilket pansarskyttruppen ska kunna strida uppsatt. Vikten ligger på ca 10-25 ton. Många pansarskyttefordon är amfibiska. Vad som gäller för stridsvagnar gäller ofta också för pansarskyttefordon och andra splitterskyddade fordon med följande skillnader:

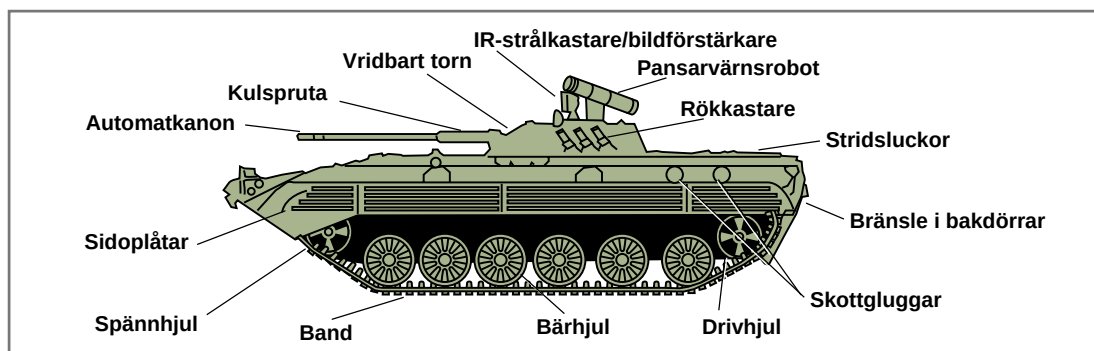
Beväpningen på ett pansarskyttefordon utgörs vanligen av en automatkanon med en kaliber av 20-40 mm och/eller en eller flera kulsprutor. Vissa är dessutom utrustade med pansarvärnsrobotsystem.

Pansarskyddet är avpassat så, att det kan motstå splitter, finkalibrig eld samt eld från pansarskyttefordon. ERP finns normalt inte på

pansarskyttefordon. Stridsfordon 90 är exempel på ett stridsfordon.

Det finns dessutom *splitterskyddade trupptransportfordon* (eng: APC). Vissa av de splitterskyddade fordonen är hjulgående (t ex patgb 203 SISU), andra bandgående (t ex pbv 401). Fordonen är av en enklare konstruktion och skyddar oftast endast mot splitter och mot finkalibrig eld. Beväpningen utgörs vanligen av en till flera kulsprutor med en kaliber av 7,62-14,5 mm. Även de splitterskyddade fordonen är ofta amfibiska.

Våra *pansarbandvagnar* är stridsfordon/pansarskyttefordon (pbv 302 och 501) eller splitterskyddade trupptransportfordon (pbv 401 och patgb 203 SISU).

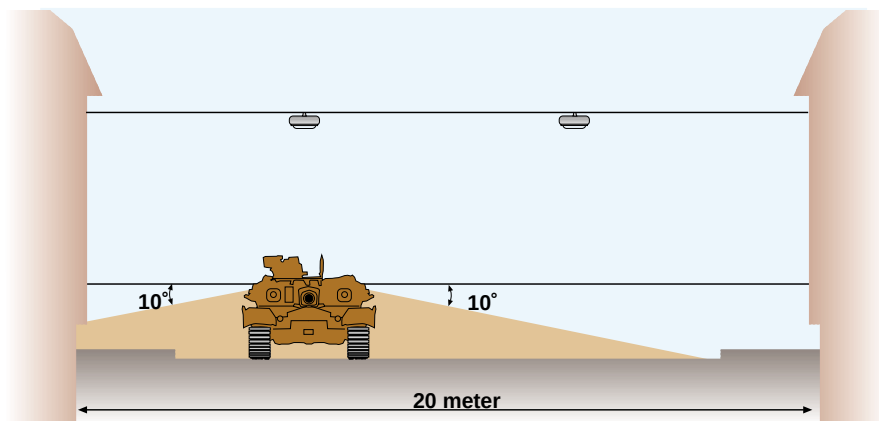
Exempel på pansarskyttefordon

Val av pansarvärnsvapen

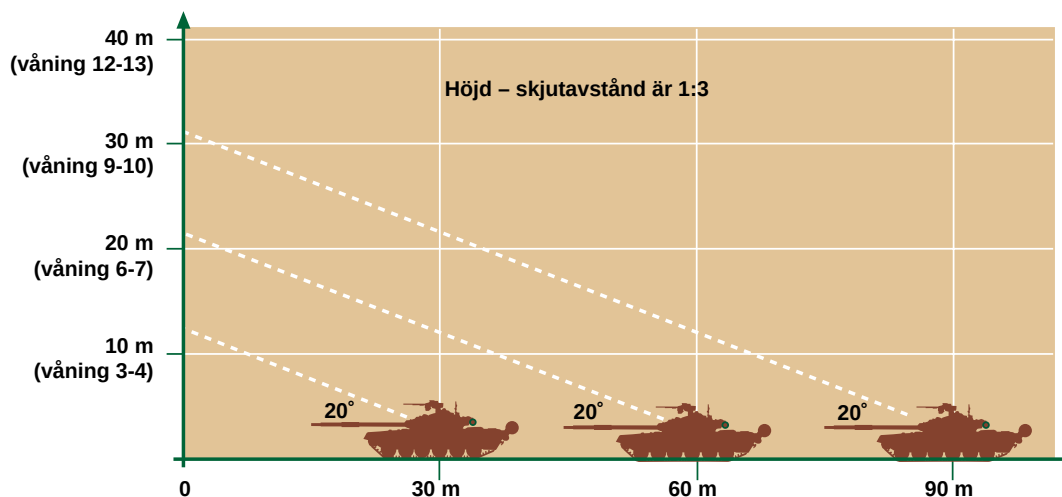
Olika fordons sårbarhet för olika pansarvärnsvapen framgår av böckerna *Stridsfordonskort* och *Vapenprestanda*.

- Pansarskytte- och specialfordon kan bekämpas av alla pansarvärnsvapen i både front och sida. Frontmål ska alltid undvikas.
- Pansarskotts-, granatgevärs-, pansarvärnspjäs- och pansarbandvagnsskyttar kan inte bekämpa stridsvagnar i fronten.
- Pansarvärnsrobot och stridsvagnskanon kan bekämpa alla mål i både front och sida.

Stridsvagnens observationsförmåga

Stridsvagnens blinda fält – tänk på detta när du ska bekämpa fiendens vagnar och när du ska samverka med egna vagnar

Stridsvagnens förmåga att skjuta i höjdlä

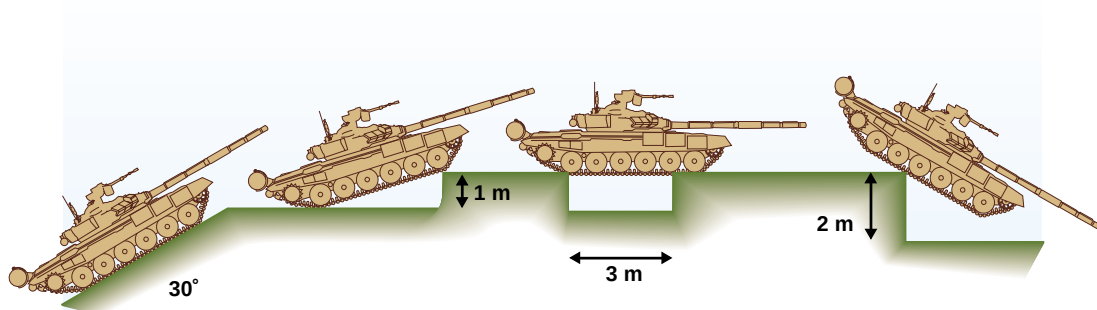
Framkomlighet

Stridsfordon har svårt att ta sig fram

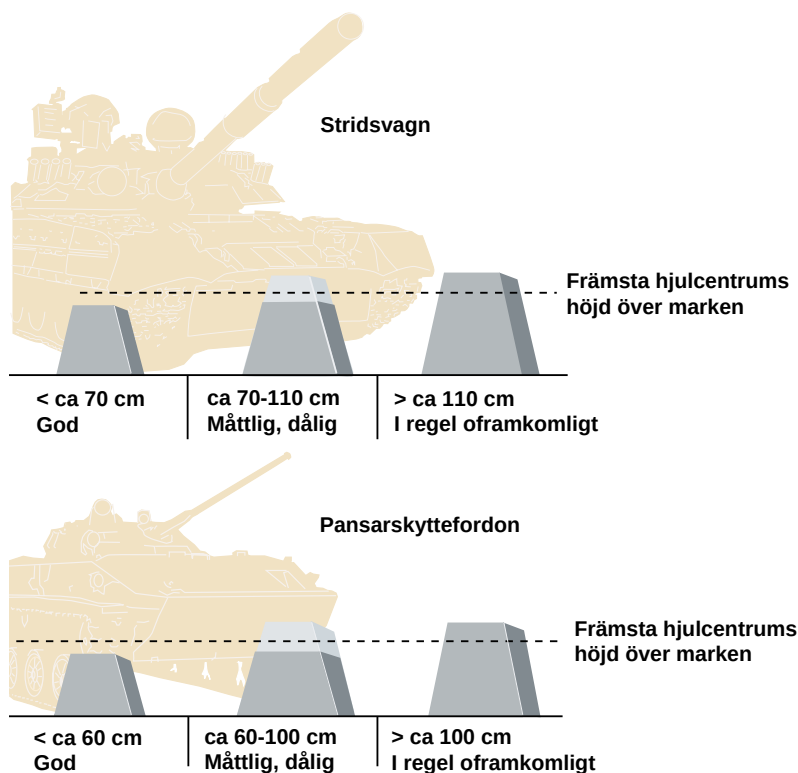
- i högstammig, tät skog
- i starkt kuperad och blockrik terräng
- över större diken, vattendrag och sank mark
- vid snödjup mer än 1 meter

Hastighet

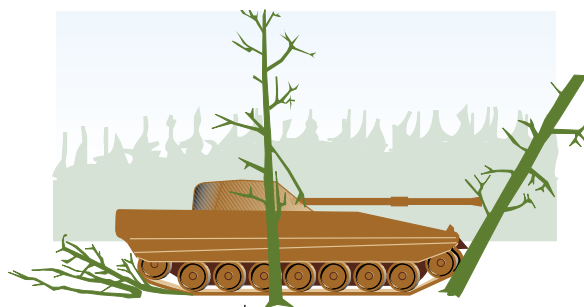
- i terräng 50 km/h
- på väg 70 km/h

Passage av höjder och diken. För pansarskyttefordon gäller bildens värden – 25%

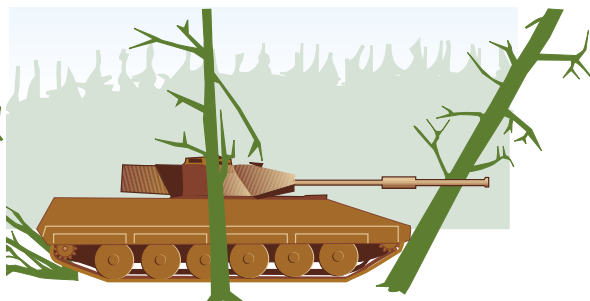
Framkomlighet vid passage av murar, enstaka stenar m fl hinder

Ø < 25 cm
God, måttlig

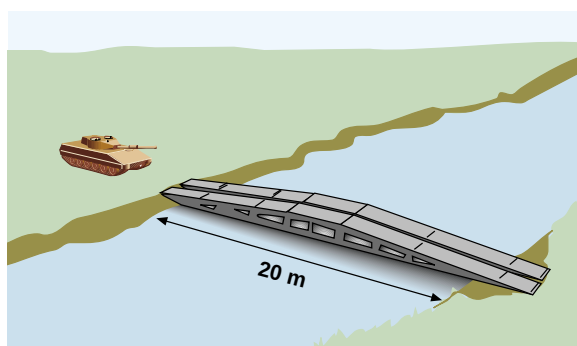
Ø > 25 cm
Dålig

Framkomlighet med hänsyn till enskilda träd

Ø < 40 cm
God, måttlig

Ø > 40 cm
Dålig

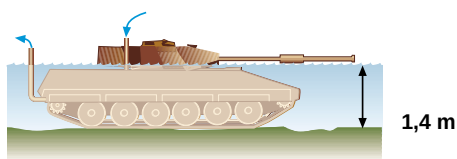

Möjligheter att passera vattendrag av upp till 20 m bredd.
Broläggningen tar ca 5 min

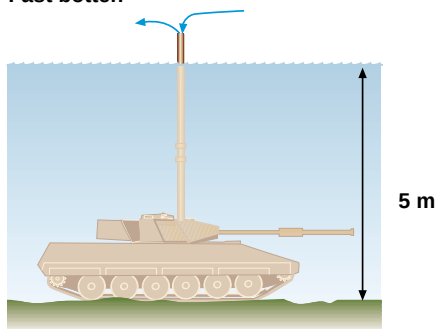
Vadning kräver ingen
förberedelse tid.

Djupvadning tar ca 10 min
att förbereda. Snorkeln
kastas av när vattendra-
get passerats

Fast botten

Fast och jämn botten

Vadning och djupvadning för medeltung stridsvagn (amfibiepansarskyttefordon flyter)

Skydd mot luftfarkoster

Verkan

Fienden kommer att anfalla våra förband med flyg och attack-helikoptrar. Detta sker med höganfall, dykanfall, låganfall eller attackrobotanfall. Ammunitionen ger fullträffs-, brand-splitter- och lufttrycksverkan. Flyg- och markrobotanfall med kärnladdningar och kemiska stridsmedel är tänkbara.

Höganfall

Bombflygets höganfall sker vanligtvis från 5-20 km höjd. Alla typer av bombflygplan kan förutom spräng- eller minbomber även medföra bomber eller robotar med kärnladdning. Du kanske märker anfalllet först när du hör ljudet från fallande bomber eller från bombkrevader.

*Ta skydd på samma sätt som
vid artillerield!*

Bombanfall från hög höjd

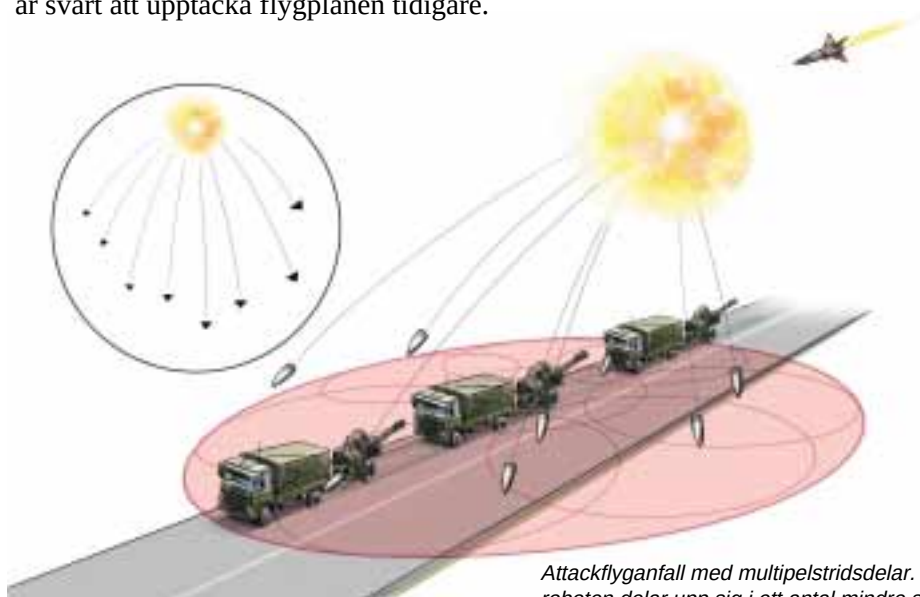

Attackhelikopteranfall med raketer

Dyk- och låganfall

Attackflyg och attackhelikoptrar kan vid dyk- och låganfall, både under dager och i mörker, fälla bomber, skjuta raketer eller avge eld med automatkanon. De kan även sprida ett stort antal fordons- och truppminor över stora ytor.

Vid bombanfall från låg höjd och vid dykanfall hörs motorljudet ofta först när raketerna skjutsits eller bomberna fällts. Det är svårt att upptäcka flygplanen tidigare.

Attackflyganfall med multipelstridsdelar. Bomben eller roboten delar upp sig i ett antal mindre stridsdelar

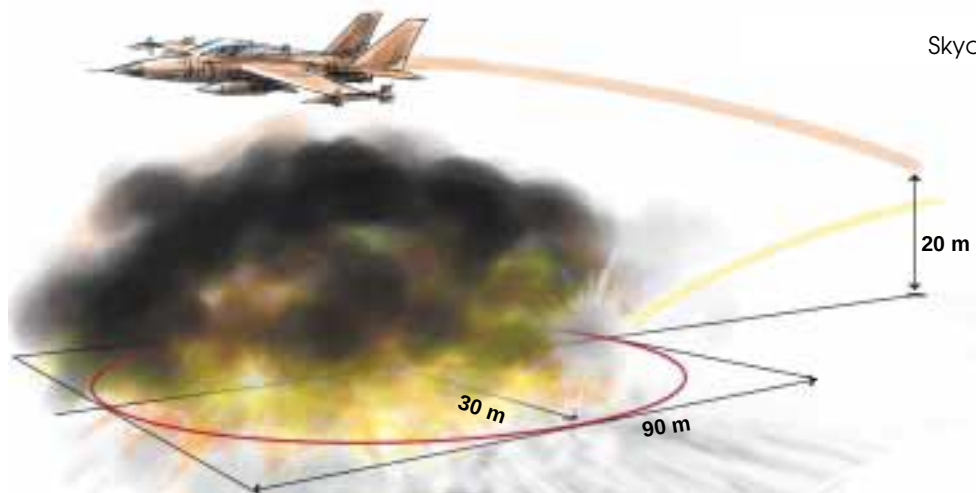
Upptäcker du flygplanen under sväng in mot den plats där du är så ta genast skydd. Försök att få skydd mot splitter uppifrån

Flyger planen i rak bana mot dig när du får syn på dem kan du omedelbart nås av eld eller bomber.

- Kasta dig ner i närmaste skydd.
- Tryck dig tätt intill skyddet.
- Sök sedan upp ett bättre skydd. Anfallet kanske upprepas.

Måste flygplanen göra en större sväng för att komma i anfallsläge kan det dröja upp till 1-2 minuter innan anfallet kommer. Du hinner då ta skydd längre bort från vägen eller det troliga anfallsmålet

Verkansyta för napalmbomb

Napalmbomber

Napalmbomber fälls från lägsta flyghöjd. Vid krevaden bildas en eldflamma som har kraftig verkan under cirka 5 sekunder. Större napalmbomber brinner sedan under 5-10 minuter.

Bedömer du att anfall med napalm omedelbart kan ske, spring vinkelrätt ut från flygplanets anfallsriktning. Får du brinnande napalm på uniformen så försök att skrapa bort napalmen med exempelvis kniv eller bajonett eller ta av persedlarna. Kväv brand på din utrustning.

Attackrobotanfall

Flygplan skjuter attackrobotar långt från målet och utanför vårt luftvärns räckvidd – upp till 6 km. Flygplanen ses därför sällan från målet. Har roboten raketmotor kan rökstrimman kanske upptäckas. Planet måste ofta följa roboten ett stycke mot målet för att kunna styra den. Sådana robotar används främst mot fasta, tydliga mål, t ex broar.

Tänk på!

- Vål maskerade soldater, fordon, pjäser m m är svåra att upptäcka. De undgår därför ofta flyganfall.
- Vid kommando "Flygare! Skydd!" – ta skydd omedelbart, även om du inte ser eller hör något flyg.

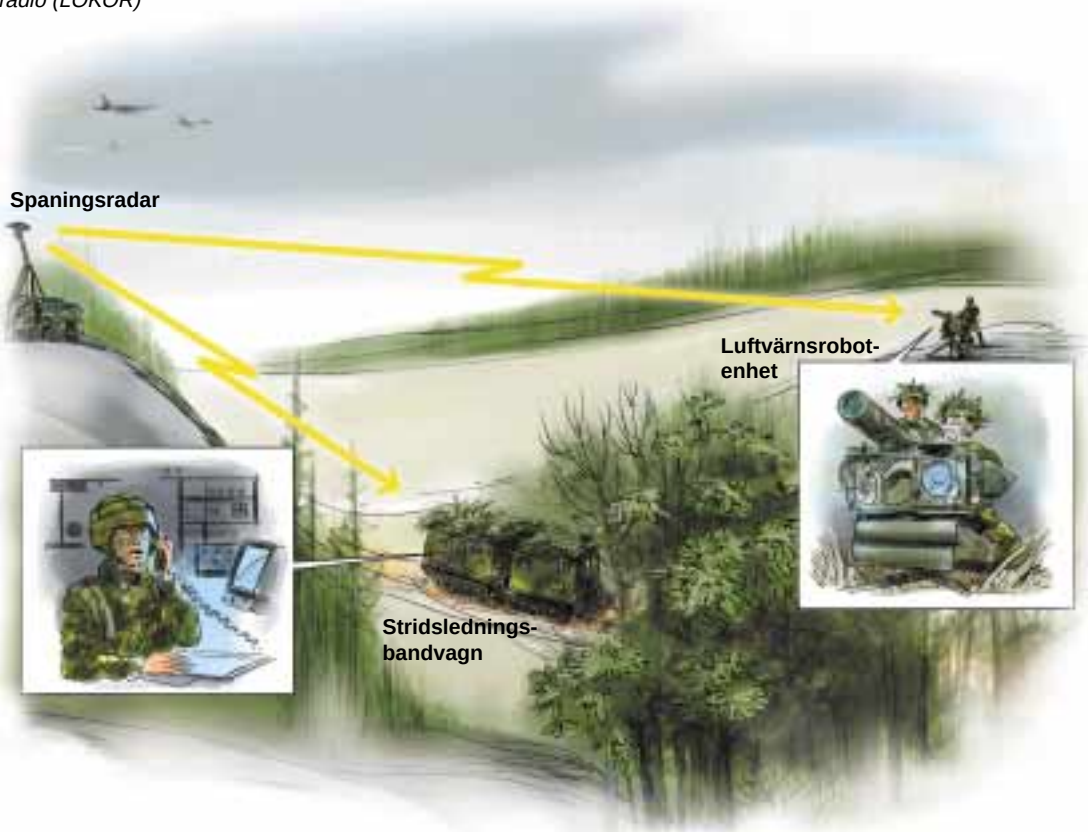
Skydd måste förberedas

- *Personlig skyddsutrustning* – förvara den lätt åtkomlig.
- *Fältarbeten* – bygg snarast ut din eldställning med splitter-säker täckning, ordna lucka, etc.
- *Brandskydd* – rensa bort brännbart material.
- *"Lv-eld"* – truppluftvärn måste förberedas genom skott-fältsröjning, samordning mellan vapen och besättande av luftvärnseldställningar. Skjutregler framgår av kapitlet *El-den*.

Lokal luftlägesorientering (lokor)

Luftvärnets spaningsradar kan underrätta om luftläget i när-området. Lokor mottas på anbefallt radionät på order. Det sänds fortlöpande var tjugonde sekund och kan i gynnsamma fall ge upp till 5 minuters förvarning. Förvarning innebär flyglarm. Lokor markeras på fältkarta via tydliga referenspunkter och med avståndet i kilometer.

Spaningsradar ger information till luftvärnsrobotenheter och till stridsledningsförbanden. Informationen går också ut till andra förband via radio (LOKOR)

Flygvarnare

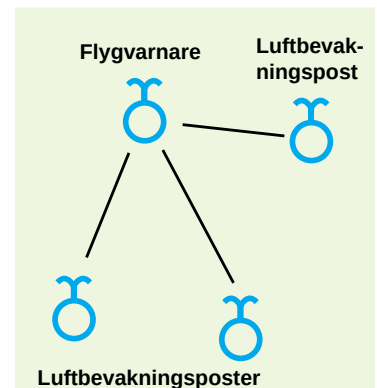
Du ska hålla utkik efter fientliga flygplan, helikoptrar och robotar samt varna förbandet, så att det kan ta skydd i tid.

Utrustning: kikare, larmapparat, kompass, flygplanskort (eventuellt radio, karta samt papper och penna).

Flygvarnare vid grupperat förband

Vanligen bestämmer chefen var du ska stå. Om det inte finns någon plats inom förbandets grupperingsområde där synfältet är tillräckligt så avdelas både flygvarnare och luftbevakningspost. Flygvarnaren placeras då centralt inom förbandet och luftbevakningsposten där observationsmöjligheterna är goda. Flygvarnaren för befälet över luftbevakningsposten. Varnaren och posten ska kunna meddela sig med varandra på telefon eller genom tecken.

Lyssnar du på lokor ska du hjälpa luftbevakningsposten att upptäcka fientligt flyg, t ex genom att ange ”Sök fientligt flyg från väster! Lågt!” Hur du ska observera beskrivs under ”Luftbevakningspost”. Flygvarnare kan samtidigt vara post.

Principskiss över luftbevakning vid kompani

Rapportera

- så snart du upptäcker fientligt flyg
- när fientligt flyg enligt lokor troligen kommer närmare förbandet än 30 km

Flyglarm

Upprepade korta signaler

Vid omedelbar fara för flyganfall:

- Ta skydd omedelbart!
- Gör vapnet eldberett om du har luftvärnsuppgift!

Faran över

En lång signal

- Fortsätt föregående verksamhet.

Ge flyglarm

- när du bedömer att flyganfall mot förbandet är nära förestående
- när luftbevakningsposten kommenderar "Flygare! Skydd!"

Ibland bestämmer chefen att du ska ge flyglarm endast på order.

Faran över

Faran över ger du på kompanichefens order eller enligt din instruktion.

Flygvarnare på fordon

Du ska helst kunna tala direkt med föraren eller fordonschefen i förarhytten. Om det inte går att ordna kan du påkalla uppmärksamhet med ett signalsnöre eller genom att banka i hyttaket. Klara ut med föraren före start vilka signaler ni ska använda.

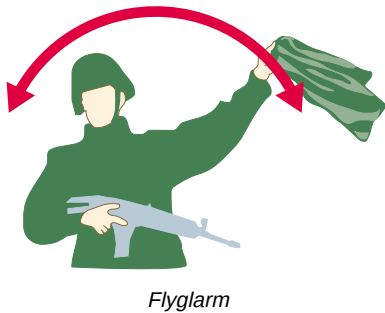
Under förflyttningen

Kontrollera sambandet med föraren och bakomvarande fordon med jämna mellanrum.

Då fientligt flyg upptäcks

- Ropa eller signalera "Flyglarm" till föraren och ge reglementerat tecken till bakomvarande.
- Föraren "tutar".

Flygvarnare på fordon ska också kunna skydda fordonet mot marktrupp.

Flygvarnarens viktigaste uppgift är att varna eget, bakomvarande och om möjligt framförvarande fordon. Anfalls fordonskolonnen och du bedömer att du kan få verkan med ditt vapen – besvara elden!

Luftbevakningspost

Som luftbevakningspost hjälper du flygvarnaren att upptäcka flygföretag och luftland-sättningar. Du ska därför ha bra synfält. Håll samband med flygvarnaren på telefon eller med tecken. Då du upptäcker andra flygplan

än våra så avgör om flyglarm ska ges. Kommentera: ”Flygare! Skydd!” till varnaren när du bedömer att flyganfall mot förbandet är nära förestående.

Använd kikaren för att se detaljer, t ex nationalitetsmärken

Hur du ska observera

- Håll ögonen stilla några sekunder i de olika riktningarna. Sök på detta sätt hela varvet runt.
- Undvik att se på skarpt belysta moln och in i solen. Skärma av med handflatan.
- Använd om möjligt solglasögon vid soldis.
- Låt bli att då och då titta på saker i din närhet.
- Håll blicken stilla några sekunder. Då ser du lättare om något rör sig – det kan vara flygplan.
- Flygplan som flyger rakt mot dig visar liten yta. Du ser dem först när de är nära.
- Jetplan som flyger på mycket hög höjd bildar vita kondensstrimlor.
- Ljudet från jetplan hör du vanligen först när planet passerat dig.
- Propeller- och helikopterljud släpar inte efter lika mycket – sök i den riktning varifrån ljudet kommer.
- Du hör motorljud bättre utan hjälm.
- Flygplan som stiger från lägsta höjd eller som svänger röjs ofta av reflexer.
- Kikaren använder du bara för att se på detaljer, t ex nationalitetsmärken.

Skydd mot luftfarkoster – sammanfattning

För att omöjliggöra eller försvåra upptäckt, lägesbestämning och identifiering – tänk på följande:

- *Snabb maskering* – dölj/maskera detaljer som avslöjar förbandets identitet, t ex eldrör och antenner.
- *Trafik- och spårdisciplin* – skapa inte spår och damm som kan röja förbandet.
- *Terrängval* – välj skog eller bebyggelse, undvik framträdande terrängformationer.
- *Signaldisciplin* – försvåra upptäckt genom disciplinerad signalering.
- *Iaktta ljus- och ljuddisciplin*.
- *Utnyttja mörker och nedsatt sikt* (rök, dimma, regn och snöväder) – tid då fienden har svårare att verka.
- *Eld- och värmedisciplin* – värmekällor måste döljas, rök ska undvikas.
- *Omgruppera ofta*, använd växelstridsställning. Ju rörligare vi är, desto färskare information måste fienden ha.
- *Tillverka skenmål* och andra vilseledande åtgärder.
- *Öva alarmering*.
- *Utnyttja förvarning* genom att avlyssna lokor.
- *Använd flygvarnare och luftbevakningspost*.

Vapenverkan kan också minskas genom utspridning:

- Håll stora fordonsavstånd vid fordonskolonner.
- Utnyttja flera vägar vid marsch.
- Sprid ut förlägnings- och grupperingsplatser.

Skydd mot NBC

NBC står för nukleära ämnen, biologiska mikroorganismer och kemiska ämnen. Förkortningen används även internationellt (*nuclear, biological, chemical*). NBC beskrivs också i Faktabas NBC.

NBC-händelser

NBC-händelser är händelser av N-, B- och C-karaktär enligt följande:

- N-händelser är händelser där joniserande strålning utgör en fara, oavsett om strålningen härrör från
 - en olycka vid en kärnteknisk anläggning eller utrustning
 - avsiktlig spridning genom terroristhandling eller annan kriminalitet
 - insats av N-stridsmedel vid stridshandlingar.
- B-händelser är händelser där sjukdomsalstrande mikroorganismer utgör en fara, oavsett om de härrör från
 - en olycka som förorsakar spridning av smittförande ämnen
 - naturlig spridning
 - avsiktlig spridning genom terrorism eller annan kriminalitet
 - insats av B-stridsmedel vid stridshandlingar.
- C-händelser är händelser där verkan av skadliga kemikalier utgör en fara, oavsett om de härrör från
 - en olycka vid transporter, lagring eller tillverkning av farligt gods
 - avsiktlig spridning genom terrorism eller annan kriminalitet
 - insats av C-stridsmedel vid stridshandlingar.

© Foto: Hans Svärd

Bilden utgår av upphovsrättsliga skäl

Tågurspårning med vagnar som innehåller farliga kemikalier

Samverkan med civila insatschefer

© Foto: Sven-Åke Haglind FBB

NBC-stridsmedel kallas även massförstörelsevapen.

Om en angripare anser att konventionella stridsmedel inte är tillräckliga i en konflikt kan han använda sig av icke-konventionella stridsmedel för att nå ett avgörande. Hot om användning av NBC-stridsmedel kan framkalla stark rädsla även om de direkta effekterna av en utförd attack skulle vara små. Rädslan kan leda till panik och minskad moral. Den psykologiska belastningen på de drabbade kan därför bli hög. Detta kan vara något som angriparen utnyttjar genom att genomföra sabotage som i sig inte är så allvarliga men som ändå kan leda till minskad försvarsförmåga. Varje fall kan övertolkas, t ex kan det röra sig om naturligt förekommande sjukdomar.

Även om flertalet stater förbundit sig att inte använda icke-konventionella stridsmedel så är det viktigt att du och dina kamrater kan skydda er mot stridsmedlen. De kan nämligen komma att användas, dels vid angrepp mot vårt land, dels vid internationell tjänstgöring, t ex vid fredsskapande operationer.

Kunskaperna om NBC kan också vara användbara och kanske livsviktiga vid insatser i fred och i samband med beredskap vid samhällskatastrofer, t ex olyckor eller terroraktioner med kemikalier eller radioaktivt material.

Du måste även kunna hjälpa till att utbilda och träna civila i hantering av skyddsutrustning och åtgärder vid kemikalie- eller kärnkraftsolyckor och vid insats av NBC-stridsmedel.

Förberedande skyddsåtgärder

Genom att du är rätt förberedd för angrepp med NBC-stridsmedel kan verkan begränsas väsentligt. Graden av skydd (skyddsnivåer) anpassas till uppgiften med hänsyn till rådande hot. Skyddsnivåerna beskrivs i *Utbildningsreglemente NBC och brand*.

Grundläggande skyddsåtgärder mot NBC innebär för dig som enskild soldat följande:

- Iordningställ/kontrollera personlig skyddsutrustning och ha den på dig. Vid minusgrader ska autoinjektorn förvaras där den inte fryser, t ex i innerficka.
- Raka bort skägg och ha så kort hår att skyddsmasken sluter tätt.
- Iaktta noggrann personlig hygien.
- Använd vattenreningstabletter (Puritabs) om inte renat vatten finns tillgängligt.
- Ha vattenflaskan fylld med vatten. Se till att vattnet inte fryser.

Kontroll av skyddsmask

Nukleära lågnivåhot

N-hotet omfattar hela spektrat från globalt kärnvapenkrig till haverier i kärntekniska anläggningar och risk för användning av enstaka kärnladdning vid lokala konflikter. Även terrorismen har utvecklats mot att uppnå massförstörelse, vilket ökar sannolikheten för användning av nukleära ämnen. Dessutom kan stöld och smuggling av radioaktiva ämnen förekomma. Elektromagnetisk puls (EMP) kan genereras av mobila eller burna utrustningar. Dessa hot förutom kärnvapenexplosioner benämns som lågnivåhot.

Lågnivåhoten förekommer vid

- *olyckor* – t ex reaktorhaverier, olyckor under transporter och laboratorieolyckor
- *terrorism och kriminalitet* – t ex förorening av miljön, primitiv kärnladdning, sabotage på reaktorer och strålkällor, radiologiska vapen, stöld och smuggling av radioaktiva ämnen
- *krig och stridshandlingar* – t ex ammunition med utarmat uran och strålkällor vars blyskydd förstörts i samband med strider

Risker vid strålning från nukleär lågnivåkälla

Att exponeras för en nukleär lågnivåkälla ger sannolikt inte akuta skador utan risken föreligger i form av en något förhöjd risk för strålinducerad cancer på längre sikt.

Med utarmat uran från t ex ammunition som blivit till damm vid en detonation finns risk för inandning av uranpartiklar och att man via vatten eller mat får i sig partiklar. I första fallet

innebär det en höjd risk för cancer och i det andra fallet en tungmetallförgiftning av njurarna.

Vid reaktorhaverier och insats med primitiva kärnladdningar, finns risker enligt ovan samt risker för direkta strålskador och skadeeffekter från radioaktivt nedfall.

Skydd och förebyggande åtgärder mot nukleär lågnivåkälla

- Kontrollera åtgärderna enligt *Grundläggande skyddsåtgärder mot NBC*.
- Kontrollera övrig skydds- och saneringsutrustning.
- Vid misstanke att nukleär lågnivåkälla finns i området – använd andningsskydd (skyddsmask) vilken skyddar mot partikelburen radioaktivitet.
- Kontrollera persondosimetern. Vid utslag (>1 mSv/h) eller om man på annat sätt upptäcker en lågnivåkälla (radiaksymbo-len) förflytta dig ur området och rapportera till chef.

mSv = millisievert
måttenheter för radioaktiv strålning

Exempel på varningsskylt för radioaktiva ämnen

Nukleära stridsmedel

En kärnladdning kan på mycket kortare tid än något annat stridsmedel åstadkomma våldsam förstörelse och stora förluster.

Kärnladdningar finns huvudsakligen i missiler med lång räckvidd samt i bomber.

Explosionstyper

Det finns fyra explosionstyper: underyt-, yt-, luft- och höghöjdsexplosion.

Underytexplosion används främst vid provsprängningar.

Ytexplosion. Eldklotet vidrör marken eller vattnet. Omfattande radioaktivt nedfall uppstår och orsakar radioaktiv beläggning runt explosionsplatsen (nollpunkten) samt i områden dit vinden bär det radioaktiva stoftet.

Luftexplosion. Eldklotet vidrör inte marken eller vattnet. I regel uppstår inte något radioaktivt nedfall av betydelse.

Luftexplosion

Höghöjdsexplosion sker på sådan höjd (över 30 km) att den huvudsakliga verkan utgörs av elektromagnetisk puls.

Ytexplosion

Primära verkansformer

- *Elektromagnetisk puls* (EMP verkan under 1 nanosekund – 10 mikrosekunder) bildas och fångas upp av antenner och metallföremål som kan fungera som antenner samt vållar skador på ansluten elektronisk materiel. EMP rör sig med ljusets hastighet. EMP får stort verkansområde vid explosion på hög höjd. Höghöjdsexplosion över en annan del av Europa kan ge EMP-verkan i Sverige.
- *Initialstrålning* benämns den joniserande strålning (neutron- och gammastrålning) som under den första minuten sänds ut från kärnreaktionerna vid en kärnladdningsexplosion. Den har stor genomträngningsförmåga och orsakar strålskador. Styrkan avtar snabbt.
- *Ljussken* (har verkan under några millisekunder). Vid explosionen bildas under några sekunder ett eldklot som när det gäller kilotonladdningar kan ha en radie på hundratal meter. Ljusskenet är under dagar bländande på ett avstånd av 20-30 km och i mörker upp till 100 km. I dagsljus kan din synförmåga minskas under några minuter. I mörker minskas eller förloras mörkerseendet under några timmar.
- *Värmestrålning* (har verkan inom 1 sekund). Av värmestrålningen kan du få brännskador, främst på oskyddad hud.
- *Stötvåg* (har verkan från 1 till 10 sekunder). Vid explosionen uppstår en våldsam stötvåg (ett övertryck) som varar några sekunder. Stötvågen kan radera hus och fälla träd. Lätta fordon, vapen och radiostationer kan kastas iväg, vältas eller skadas på annat sätt. Glas splittras, stenar,

grenar och verktyg slungas iväg och kan orsaka avsevärd skada.

Efter stötvågen uppstår ett undertryck som orsakar en andra svagare stötvåg i motsatt riktning. Återigen kastas glas, stenar, grenar och annan materiel omkring, denna gång in mot explosionspunkten.

Sekundära verkansformer

- *Radioaktivt nedfall* (har verkan under minuter till veckor). Efter en *ytexplosion* sugs damm och andra partiklar upp i atmosfären, blir radioaktiva och kan föras med vinden långa sträckor från nollpunkten. Hur stort nedfallsområdet blir beror på meteorologiska förhållanden och kärnladdningens storlek.
- *Kvarvarande strålning* utgår från det radioaktiva stoft som hamnat på marken.
- *Brand* (har verkan under timmar till dygn). Förutom att mycket stora bränder uppstår på landet och i städer kommer rök att stiga till flera kilometers höjd. Röken kan täcka stora ytor under flera dygn.
- *Psykologisk verkan* (har verkan under månader till årtionden). De psykologiska effekterna kan förväntas bli mycket stora. Kärnvapen som drabbar städer och därmed många civila orsakar givetvis psykologiska effekter på våra förband.

Den mycket omfattande förstörelsen kan bryta sönder samhällets infrastruktur till den grad att motåtgärder och räddningsinsatser kan te sig mycket svåra eller omöjliga. Alla effekter av ett kärnvapenkrig kan drabba även en icke krigförande nation, inte minst vad gäller psykologiska verkningar.

Strålskador

Stråldoser förorsakar skador på kroppen. Kroppen kan dock ofta återhämta sig från skadorna. En stråldos om 100 mSv som erhållits under 24 timmar medför i regel inga påtagliga akuta verkningar.

Vid stråldoser över 500 mSv kan första symtomen på akut strålskada uppstå med illamående och kräkningar. Ett bra skydd minskar stråldosen betydligt. Täckning över skyddet – jord, grus eller sand – minskar stråldosen ytterligare.

Håll dig i täckt skydd när du inte måste vara ute i det fria. Det som skyddar mot beskjutning skyddar ofta även mot strålning.

Tänk på att inte dra in stoft eller annat som kan vara ”smittat” (kontaminerat). Du måste sanera dig genom att borsta av damm och annat som kan vara en strålkälla.

Förberedande skyddsåtgärder mot radioaktivt nedfall

Innebär för dig:

- Kontrollera åtgärderna enligt *Grundläggande skyddsåtgärder mot NBC*.
- Bär täckande klädsel om du är utanför täckande skydd.
- Kontrollera övrig skydds- och saneringsutrustning.
- Skydda fordon, materiel och övrig utrustning så att de undgår eventuellt radioaktivt nedfall. Ställ materielen i skydd och täck över den för att underlätta sanering.

I övrigt vidtar du de åtgärder som du beordras till.

Förebyggande skyddsåtgärder mot kärnvapenexplosion

Innebär för dig:

- Kontrollera åtgärderna enligt *Grundläggande skyddsåtgärder mot NBC*.
- Är du utomhus så bär täckande klädsel enligt flerskiktprincipen.
- Kontrollera övrig skydds- och saneringsutrustning.
- Ordna fordon, materiel och övrig utrustning så att de klarar värmestrålningen och stötvågen från en kärnladdningsexplosion så bra som möjligt. Ställ materiel i skydd och täck över.
- Håll dig i täckt skydd när du inte måste vara ute i det fria.

I övrigt vidtar du de åtgärder du beordras till.

Vid ditt förband höjs också skyddet, bl a genom att N-varnare utrustas och grupperas, indikeringspatruller förbereds samt att materiel för sanering iordningställs.

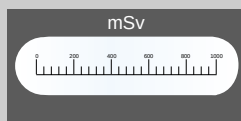
Särskilda räddnings- och röjningsstyrkor (RR-styrkor) organiseras vid bataljonen med uppgift att undsätta drabbade förband och civila.

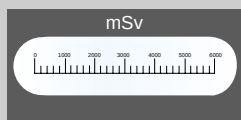
Persondosimeter 61

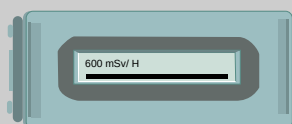
Intensimeter 25

Teckenfönster dosimeter 11

Teckenfönster dosimeter 21

Teckenfönster intensimeter 25

N-varnare

N-varnare avdelas vid pluton och kompani då radioaktivt nedfall eller kärnvapenexplosion kan förväntas. N-varnarens uppgift är att upptäcka och varna för radioaktivt nedfall.

Om både radioaktivt nedfall och C-insats förväntas samtidigt kan N/C-varnare avdelas som löser både N- och C-varnarens uppgifter.

Utrustning

- Tillpassad skyddsmask med monterat filter (skyddsmasken kan vara påtagen)
- Gummistövel 90
- Skyddshandskar (lätt tillgängliga)
- C-vätskeskydd (lätt tillgängligt)
- Klocka
- Kompass
- Ficklampa
- Rapportblock och penna
- Sambandsmedel till chefen
- Indikeringsmateriel
 - dosimeter 11 (grön färg, mätområde 0-1 000 mSv), medförs buren, fäst på remmen till skyddsmaskväskan eller lätt tillgänglig på stridsutrustningen
 - dosimeter 21 (röd färg, mätområde 0-6 000 mSv), fäst ovanför markytan, under förflyttning fäst på stridsutrustningen eller på fordon
 - persondosimeter 61 medförs enligt instruktionsboken
 - intensimeter, förvaras så skyddad som möjligt, förberedd för indikering. Håll intensimetern 1 meter ovanför markytan vid avläsning
- Skriftlig instruktion

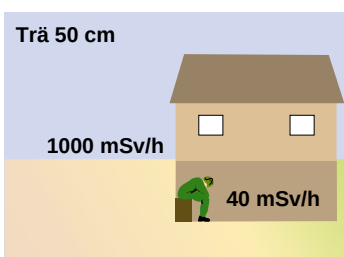
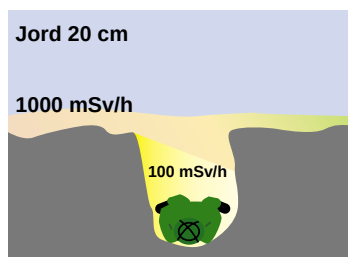
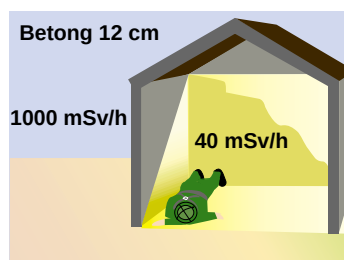
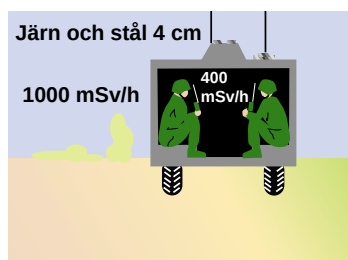
N-varnarens åtgärder

Då indikering visar på en ökad intensitet ska rapportering ske.

- Anmäl klockslag och strålintensitet (även låga mätresultat).
- Efter första rapporten avläses instrumenten och intensiteten rapporteras var 15:e minut.

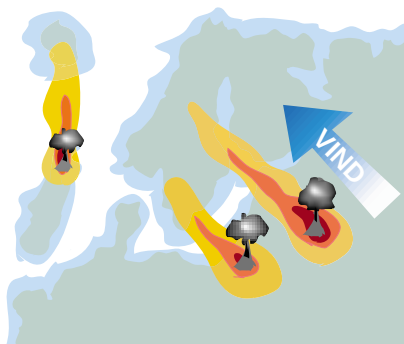
Exempel på rapport:

"VN från CN
Tidsnummer 291205
Klockan 1200
Upk 12
Intensimeter 25: 600 mSv/h
Dosimeter 11: 800 mSv
Stoftnedfall fortsätter
Vind från sydost, 5 m/s"

Skyddsmasken skyddar dina andningsvägar mot radioaktivt nedfall.

Exempel på olika föremåls skyddsförmåga mot radioaktiv strålning

Radioaktivt nedfall kan påverka stora geografiska områden

Radioaktivt nedfall

Du och ditt förband kan drabbas av nedfall från en kärnladdning även om ni inte drabbats av andra verkansformer. Efter en explosion pågår radioaktivt nedfall under viss tid. Tänk på att nederbörd kan medföra ansamling av radioaktivt stoft.

Larm

Förbanden varnas för nedfall. Varningen sänds utan fördröjning med hjälp av tillgängliga sambandsmedel.

Varning sker genom kommando "Radiak skydd", vilket beordras av förbandschefen.

"Radiak skydd!" innebär följande:

1. Ta på skyddsmasken.
2. Täck över materiel, utrustning och förråd.
3. Kontrollera täckande klädsel (ingen bar hud).
4. Ta skydd i fordon, byggnad eller stridsvärn. Ordna täckning vid behov.

Efter nedfallet

1. Stanna kvar i skydd tills annan order ges.
2. Avlägsna täckning när nedfallet upphört. Sanera luckor och annat som använts som täckning så att du kan använda det på nytt.
3. Avlägsna ett par centimeter av ytskiktet kring värn så att du inte kommer i kontakt med det radioaktiva stoftet.
4. Sanera dig när nedfallet upphört och innan du går in i fordon, skyddsrum o dyl.
5. Sanera alltid bar hud och utrustning som kommer i kontakt med mark, grenar eller vatten som kan ha drabbats av nedfallet.

Om nedfallet fortsätter eller återkommer – sanera dig och din materiel var 15-30 minut.

Det är det *radioaktiva stoftet* från nedfallet som ska avlägsnas från dig och din utrustning. Tänk på att inte "damma ner" dina kamrater eller din utrustning vid saneringen.

Grovsanering med hjälp av granris – samarbeta två och två

Biologiska stridsmedel är svåra att upptäcka. Först när personalen insjuknar kan de misstänkas ha kommit till användning

Biologiska stridsmedel

B-stridsmedel (eller B-agens) är levande mikroorganismer som avsiktligt används i syfte att orsaka sjukdom eller död bland människor, djur och växter.

B-stridsmedel kan utgöras av bakterier (rickettsier är bakterier som inte kan föröka sig utanför sina värdceller), virus, svampar och toxiner.

Exempel på några sjukdomar som kan orsakas av B-stridsmedel är mjältbrand, pest, kolera, marburgfeber, har- och svinpest hos djur och svartrost på spannmål.

B-vapen är anordningar som innehåller B-stridsmedel och vars funktion är att sprida ut dessa.

Exempel på varningsskylt

Smittförande ämnen

Egenskaper

B-vapen är unika genom att relativt små mängder kan drabba många individer över stora områden. B-stridsmedel som spritts ut syns inte, luktar inte och är mycket svåra att påvisa med mätinstrument av olika slag. B-stridsmedel är relativt billiga att producera och kan väljas för att drabba människor, djur eller växter. Utmärkande är också att verkan ofta är fördröjd, eftersom många B-stridsmedel måste växa till i de drabbade innan sjukdomen bryter ut. En del sjukdomar, som lätt kan smitta från person till person, kan ge upphov till stora epidemier. Exempel på sådan är pest och smittkoppor.

Utspridning

Spridning kan ske med

- bomber, raketer, robotar, aerosolgeneratorer, helikoptrar, flygplan, fartyg/båtar och fordon
- vatten och livsmedel
- vektorer (loppor, myggor, fästingar, brev, kontaminerade kläder m m)

Tiden som mikroorganismerna överlever efter utspridning är mycket varierande beroende på vilken typ av organism det är, hur den preparerats och på de förhållanden som råder i omgivningen. Överlevnadstiden kan variera från några minuter upp till tiotals år. Det innebär att vid utspridning i luft kan riskavståndet i vindriktningen variera från några kilometer upp till tiotals mil eller mera.

God hygien och noggrannhet vid livsmedels- och avfallshantering är den bästa förebyggande åtgärden mot avsiktlig smittspridning och mot "naturliga" epidemier. Se till att du inte blir en smittspridare!

B-stridsmedel kan komma in i kroppen via

- andningsvägarna (inandningsluft)
- mag-tarmkanalen (livsmedel och vatten)
- huden, sår på huden och slemhinnor (insekts- och fästingsbett, fysisk direktkontakt)

För en del B-stridsmedel räcker det med att ett fåtal organismer kommer ner i lungorna för att en infektion ska uppstå. För övriga infektionsvägar behövs normalt en högre infektionsdos för att orsaka sjukdom.

Kännetecknen på ett B-anfall

Utspridning av B-stridsmedel kan ske utan att det uppmärksammas. Den första indikationen kan därför vara att de angripna blir sjuka. Många som insjuknar under en kort tidsperiod bör därför vara en larmklocka. I det läget kan det vara svårt att skilja mellan en B-attack och en naturligt förekommande epidemi.

Skyddsmateriel

Den skyddsmateriel som i första hand är framtagen som skydd mot kemiska stridsmedel har också effekt mot biologiska stridsmedel. Den finns beskriven i SoldR Mtrl Vapen och Faktabas NBC.

Förebyggande åtgärder

Några generella åtgärder, som även hjälper till att minska spridning av naturligt förekommande sjukdomar, är följande:

- Rena, det vill säga filtrera och desinfektera vatten som används till mat, dryck, disk, personlig hygien och för sjukvårdsbehov.
- Tvätta händerna innan du äter och efter du utträttat naturbehov. Var noga med renlighet och desinfektion av toaletter samt använd anvisad latringrop.
- Diska kokkärl, matbestick och dricksflaska.
- Duscha och raka dig helst varje dag (undvik om möjligt skärsår).
- Byt om möjligt till rena kläder och sänglinne regelbundet.
- Minska risken för insektsbett genom myggmedel.

Åtgärder vid förvarning om spridning

- Skydda förråd av vatten och livsmedel genom övertäckning.
- Kontrollera och medför personlig skyddsutrustning.
- Förbered sanering genom att fylla upp med tvål och vatten, klorkalk i vattenlösning och dylikt.
- Vistas i NBC-skyddade utrymmen. Täta springor och stäng av ventilationen om NBC-filter saknas.
- Ta på täckande klädsel.
- Var observant på tecken som kan tyda på spridning/smitta.
- Bevaka vattentäkter och livsmedelsförråd.
- Använd föda som varit kokad i minst 5 minuter eller har varit förvarad på ett betryggande sätt i vakuumpförpackning, konservburk eller dylikt.

Åtgärder efter larm om spridning

Vid en observerad utspridning eller vid larm om B-spridning ska samma åtgärder vidtas som vid spridning av C-stridsmedel (se kapitlet om kemiska stridsmedel). Innan indikering har skett kan förekomst av B- eller C-stridsmedel inte uteslutas. Om indikering med C-indikeringsutrustning inte ger utslag kan det ändå visa sig vara ett B-stridsmedel som spritts.

Beroende på hur lång tid det tar innan B-stridsmedlet förväntas nå fram till förbandet kan vissa punkter från ”Åtgärder vid förvarning om spridning” behöva vidtas på nytt.

- Ta skydd i NBC-skyddade utrymmen. Täta springor och stäng av ventilationen om NBC-filter saknas.
- Ta på skyddsmask om du inte vistas i NBC-skyddade utrymmen.
- Tvätta händerna, nacke och eventuellt ansikte med tvål och vatten, alternativt med personsaneringsmedel uppslammat i vatten följt av avsköljning.
- Undvik nära fysisk kontakt med dina kamrater.
- Rapportera symtom direkt till din chef.
- Vid risk för sekundärsmitta från person till person ska folksamlingar undvikas.

Behandling av sjuka

Mot B-stridsmedel används de läkemedel och behandlingsformer som utnyttjas i fredstid. Samhällets fredstida smittskydd och sjukvård utgör grunder för B-skyddet i krig.

Materielsanering

Olika material har olika motståndskraft mot uppvärmning, kemikalier osv. Ytbehandling kan generellt utföras med

- desinfektionsmedel i vattenlösning kombinerat med mekanisk bearbetning
- gasformiga desinfektionsmedel
- upphettning.

Klädespersedlar kan under fältmässiga former

- upphettas i varmluft
- kokas i 15 minuter
- värmas till 80-85 °C tillsammans med ett syntetiskt tvättmedel.

Större materiel som fordon, artilleripjäser m m kan spolas med vatten och borstas för att mekaniskt avlägsna huvuddelen av mikroorganismerna. Helst bör vattnet innehålla någon form av sanerings-/desinfektionsmedel. På materiel som är svåra eller omöjliga att sanera fullt ut kan ändå smittrisen minskas genom att sanera de ytor som är mest åtkomliga.

© Foto: Shell Raffinaderi AB

Farliga kemikalier

I tätorter, hamnar och industriområden finns ofta lager av industrikemikalier. Stora mängder farliga kemikalier transporteras dessutom på våra vägar och järnvägar. Dessa kemikalier kan vara farliga vid olyckor och andra okontrollerade utsläpp, t ex vid strider.

Exempel på farliga kemikalier är klorgas, svaveldioxid, ammoniak och klorväte. Andra giftiga ämnen kan också bildas vid bränder.

Klor, ammoniak, svaveldioxid och klorväte retar ögon, svalg och luftvägar.

Klor kan också nå lungorna i höga koncentrationer, vilket kan leda till lungödem, dvs stor vätskeansamling i lungvävnaden. Detta leder till sämre syreupptagning och därigenom ökad

påfrestning för hjärtat. Det kan i värsta fall leda till döden.

Vår skyddsutrustning är inte konstruerad för att skydda mot industrikemikalier under en längre tid.

Symtom

Symtomen är rinnande ögon, hosta, kvävningsskänsla, smärtor vid inandning och dåligt allmäntillstånd.

Lungödem är fullt utvecklat efter ett par timmar till ett dygn efter att man inandats kemikalierna. De första symtomen är relativt lindriga. Personal som andats in kemikalierna måste därför hållas under observation under 1-2 dygn.

Skydd och förebyggande åtgärder

Personlig skyddsutrustning och/eller kollektivt skydd ger olika bra skydd beroende på aktuell kemikalie. Vid längre tids vistelse i molnmiljö kan andra typer av filter behövas.

Utrymmen som behöver användas tätas med plast och tejp. Ventilationsfläktar och friskluftventiler stängs av och tätas. Vatten och andra förnödenheter läggs upp i skyddade utrymmen.

Behandling

- Ta på skyddsmask på skadade.
- För de skadade ut ur det gasbelagda området till förbandsplats eller sjukhus.
- Ta av kläder och uniformer som kan vara gasbemängda.
- Ge vid behov och tillgång syrgas.
- Förhindra så långt som möjligt att den skadade anstränger sig fysiskt.

Behandlingen inriktas mot att förhindra att lungödemet utvecklas.

Exempel på varningsskyltar

Explosivt ämne

Brandfarlig vätska

Brandfarligt ämne

Självantändande ämne

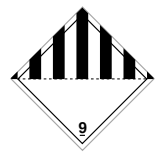
Oxiderande ämne

Organisk peroxid

Ämne som utvecklar brandfarlig gas vid kontakt med vatten

Övriga farliga ämnen

Utrymme som tätats med plast som skydd mot kemikalier och C-stridsmedel

Kemiska stridsmedel

C-stridsmedel är fasta, flytande eller gasformiga giftiga ämnen som kan skada eller döda människor, djur och växter. De kan spridas på många sätt, bl a med sprayaggregat, bomber, robotar, raketer, artillerigranater och minor. C-stridsmedel i gasform är osynligt och driver med vinden. C-stridsmedel i vätskeform kan ligga kvar i timmar och dagar, i vissa fall veckor, och avge gas genom avdunstning.

Den mest sannolika C-miljö som du kan komma att utsättas för är molnmiljö.

Verkan

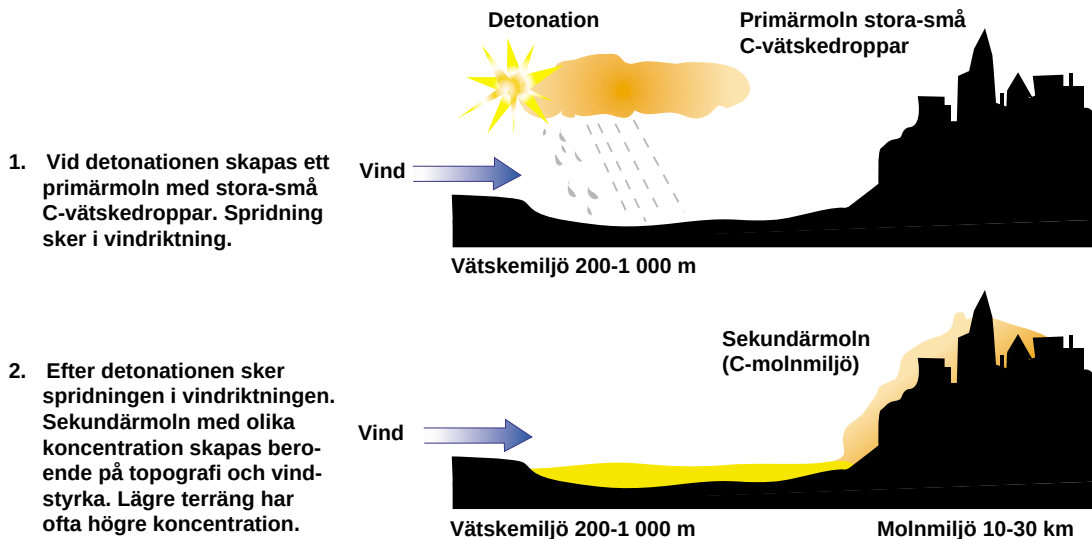
C-stridsmedel i form av gas eller vätska kan tränga in i kroppen genom ögon, näsa och mun. I form av vätska kan den även tränga in genom huden. Viktiga skydd mot C-stridsmedel är därför skyddsmask och täckande klädsel.

Nervgas angriper kroppens nervsystem och orsakar oftast inledningsvis synsvårigheter och huvudvärk. Symtomen övergår därefter till andnöd, kramper och förlamning.

Döden kan inträffa inom en halvtimme om inte motmedel sätts in snabbt.

För att överleva och verka i C-molnmiljö behöver du endast ha på dig skyddsmask.

Exempel på spridning av C-stridsmedel genom vapeninsats

Exempel på nervgaser är tabun (GA), sarin (GB), soman (GD), och VX.

Hud- och vävnadsskadande C-stridsmedel tränger fort in i hud, ögon och lungor och åstadkommer blåsor och sår på huden samt lungskador.

Det kan i vissa fall dröja ett par timmar innan man märker symtomen. De första symtomen är rodnad och svullnad. Senare uppstår blåsor och frätsår. Verkan blir svårast om ögonen träffas – blindhet kan inträffa.

Exempel på hud- och vävnadsskadande C-stridsmedel är lewisit (L) och senapsgas (H).

Övriga former av C-stridsmedel är t ex cyanväte, kondenserade gaser, psykokemiska ämnen, toxiner (gifter framställda från bakterier, svampar och alger ur växter eller synteter). Växtgifter och herbicider som är avsedda att avlöva eller utrota skog och annan växtrik terräng, räknas också som C-stridsmedel.

C-stridsmedel kan (förutom genom indikering) upptäckas genom	
Symtom	om du får svårigheter att se tydligt, tryckkänsla över bröstet, salivavsöndring eller andnöd
Sinne	om det förekommer misstänkt lukt, vätska eller rök
Spridning	om du observerar rök- eller vätskespridning från flyg eller misstänkt rök eller vätska vid explosioner

Du kan även upptäcka C-stridsmedel genom att studera naturen. Fåglar och insekter (t ex myror) får tidigt symptom av nervgas, varvid de dör.

Symtom på nervgas

Verkan av senapsgas

© Foto: Karolinska sjukhuset

Exempel på varningsskyltar

Gaser

Giftiga ämnen

Frätande ämnen

Viktigaste delen i grundskyddet (GS) är skyddsmasken

Skydd

Våra förband har ett *grundskydd* (GS) vilket ger dem möjlighet att lösa uppgifter i molnmiljö och ta sig ur eller genom en vätskemiljö.

Vissa av våra förband har dessutom ett *uppgiftsanknutet skydd* (UA) vilket ger dem möjlighet att lösa uppgifter i vätskemiljö upp till 24 timmar.

Skyddet består av personlig skyddsutrustning samt grupputrustning för indikering och sanering. Vissa enheter kan dessutom ha tillgång till kollektivt skydd.

Kollektivt skydd kan finnas inmonterat i stridsfordon och skyddsrum.

Utrustningen beskrivs i Faktabas NBC, SoldR Mtrl.

För att klara uppgifter i C-miljö måste du och ditt förband kontinuerligt öva förberedande skyddsåtgärder, åtgärder vid larm, omhändertagande av C-skadad, åtgärder vid passage av C-belagt område m m.

C-vätskeskyddet och skyddsmasken ingår i grundskyddet (GS)

C-underställ ingår i uppgiftsanknutet skydd (UA). Tas på under fältuniform

C-stridsdräkt ingår i UA-skydd

Förebyggande skyddsåtgärder

Den viktigaste förebyggande åtgärden är att alltid iaktta grundläggande skyddsåtgärder mot NBC (sid 101).

Vid behov höjs skyddet med följande åtgärder:

- Kontrollera personlig skyddsutrustning (funktion och befintlighet). Skyddsmask tas ut ur plastpåsen för att kunna medföras lätt tillgänglig.
- Ta på gummistövel 90.
- Medför C-vätskeskyddet lätt tillgängligt, t ex med fotdelen i skyddsmaskväskan och kroppsdelen i benfickan.
- Medför regnställ eller regnskydd för snabb övertäckning.
- Skydda och täck över vapen och annan materiel (helt eller endast kontaktytor).
- Uppehåll dig i täckt skydd om uppgiften tillåter det.

På *särskild order* ska du dessutom

- ta på C-underställ eller C-stridsdräkt. C-stridsdräkt får bäras uppknäppt
- inta medicinska nervgasmotmedel (profylax)
- fästa indikeringspapper 104 på klädsel eller utrustning så att du lätt kan se färgutslag

Vid ditt förband höjs också skyddet, bl a genom att C-varnare utrustas och grupperas, *indikeringspatruller* förbereds och materiel för *sanering* iordningställs.

C-varnare ska larma förbandet vid upptäckt av C-stridsmedel.

Medicinska nervgasmotmedel

Tänk på!

- Indikeringsutrustning förvaras skyddad men förberedd för indikering.
- Indikeringspapper 104 fästs på klädsel eller på vapen/stridsutrustning så att det lätt kan avläsas.
- Mätinstrument får inte fästas i radioantennerna.

Indikeringspapper 105 placeras på minst två platser så att färgutslag syns. Papperet fästs lämpligen på en papp- eller träskiva

C-indikeringsväska 98 med innehåll

C-indikeringsinstrument CAM

C-indikering med CAM

C-varnarens utrustning

- Personlig skyddsutrustning (lätt tillgänglig, skyddsmasken kan vara påtagen)
- Påtagna gummistövlar
- Skyddshandske (lätt tillgänglig)
- C-vätskeskydd eller C-stridsdräkt (lätt tillgänglig eller påtagen)
- C-indikeringsutrustning
- Klocka
- Kompass
- Ficklampa
- Rapportblock och penna
- Larmanordning
- Sambandsmedel till chefen
- Skriftlig instruktion

C-varnarens åtgärder

Vid indikeringsutslag eller vid förvarning enligt *Symtom, Sinne, Spridning*:

1. Ge C-larm.
2. "Skyddsmask på".
3. Kontrollera förberedd indikering.
4. Rapportera klockslag, vindriktning, typ av indikering samt färgomslag på indikering eller instrumentets värde/utslag.
5. Luftindikera var 20:e minut eller kontinuerligt med instrument tills du får annan order.

Exempel på rapport:

"VJ från QJ,
Tidsnummer 031110,
Klockan 1105,
Indikeringspapper 105, svart omslag,
Nervgasbricka 90, inget omslag,
Indikeringsrör 21, inget omslag,
Instrument G fyra block
Vind från sydväst 10 m/s".

Rapportera endast dina iakttagelser!

Vid spridning (direkt C-anfall) kan det ibland vara nödvändigt att först ta skydd. Du måste därefter ge C-larm så fort som möjligt.

Om du misstänker att du fått C-stridsmedel på dig – sanera omedelbart.

Vid misstanke om C-beläggning – sanera omedelbart.

Indikering kan göras med indikeringspapper, indikeringsbricka, indikeringsrör och indikeringsinstrument. Efter första rapporten avläses indikeringsutrustningen och värdena rapporteras med tidsintervaller som bestäms av din chef.

Luftindikering med sugpump och indikeringsbricka

Larm

Förbandschef fastställer sätt att varna och larma.

Åtgärder vid varning och larm

- Ta på skyddsmask
- Säkerställ att dina kamrater också nås av larmet
- Vid misstanke om C-beläggning – sanera omedelbart

Personalsaneringsmedel 104
(klorkalk)

Skyddsmask på

Gör så här:

1. Håll andan.
2. Ta av hjälmen.
3. Ta på skyddsmasken. Rätta till den så att den snabbt tätar.
4. Gör en kraftig utandning så att eventuell gas i masken och lungorna ventileras ut.
5. Kontrollera, genom att hålla för andningshålet i filtret och försöka andas in, att masken sluter tätt (sugprov).
6. Ta på hjälmen.
7. Kontrollera att du har täckande klädsel så att inte t ex huvud, nacke eller händer är oskyddade. Stäng skyddsmaskväskan.
8. Fortsätt med verksamheten och sök samband med din chef.

Avlarmning

Lägst kompanichef (motsv) ger order om avlarmning (skyddsmask av) om det har konstaterats att C-stridsmedel inte använts.

Bataljonchef (motsv) ger order om avlarmning (skyddsmask av) efter insats av C-stridsmedel.

Strö personalsaneringsmedel på
handen

Gnugga händerna lätt under en halv
minut

Sanering

Omedelbar sanering genomför du om du misstänker att du fått C-stridsmedel i form av vätska på dig. Detta ska ske omedelbart. Sanera först händerna, därefter de ställen där du tror att det finns C-stridsmedel.

Gör så här:

1. Strö personsaneringsmedel i ena handen och bearbeta hudpartierna lätt under en halv minut.
2. Vänta ytterligare en halv minut och borsta därefter bort pulvret.
3. Skölj om möjligt i rent vatten.
4. Torka av kängor/stövlar, vapen, verktyg och övrig utrustning med trassel, trasor eller liknande.
5. Strö personsaneringsmedel över materielen och bearbeta under minst en halv minut.
6. Borsta bort pulvret.

Omedelbar sanering genomförs på materiel genom att personsaneringsmedel strös på de ytor man misstänker har träffats av C-stridsmedel. Strö även på de ytor som måste vara fria från stridsmedel för verksamheten, t ex handtag och fotsteg på stridsfordon. Låt om möjligt saneringsmedlet ligga kvar.

Bearbeta därefter de hudpartier som inte är skyddade.
Borsta bort pulvret

Ta slutligen på skyddshandskarna

Samarbeta två och två!
Var noggrann!

Omedelbar sanering av stridsfordon med DS-2 och personsaneringsmedel 104

Öppna försiktigt luckan och spreja DS-2 på kanterna

Spreja därefter de ytor du behöver för att lösa dina stridsuppgifter eller för att ta dig ur vagnen

Strö slutligen personsaneringsmedel på de ytor som ska saneras

© Foto: Ivar Blixt, FBB

Fullständig sanering syftar till att helt avlägsna C-stridsmedlet, detta sker förbandsvis på order

Hur du hjälper en nervgasskadad kamrat

En nervgasskadad kan vara oförmögen att hjälpa sig själv.

1. Kontrollera att den skadades skyddsmask är påtagen och sitter rätt.
2. Ge en injektion med den skadades autoinjektor och eventuellt ytterligare en om den första inte hjälper inom 10 minuter. Förbrukade autoinjektorer läggs i kamratens högra benficka så att sjukvårdspersonal ska kunna se hur mycket nervgasmotmedel han fått i sig.
3. Vid behov sanera den skadade med personsaneringsmedel.
4. Tillkalla sjukvårdspersonal.

Kontrollera skyddsmasken

Ge injektion med autoinjektor

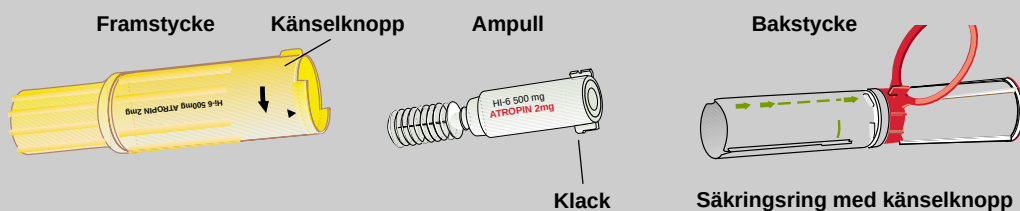
Motmedel vid nervgasförgiftning

Om du får symptom på nervgasförgiftning – använd autoinjektorn omedelbart!

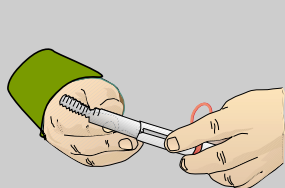
Autoinjektorn innehåller medel mot nervgas och hejdar nervgasens påverkan på nervsystemet. Autoinjektorn ska förvaras lätt åtkomligt i skyddsutrustningen. Vid kyla ska den förvaras frostfritt. Din förbandschef bestämmer var den ska förvaras så att din kamrat kan hitta den om han måste hjälpa dig.

Se till att du övar detta då du har tagit på täckande klädsel och har påtagit skyddsmask! Öva även i mörker!

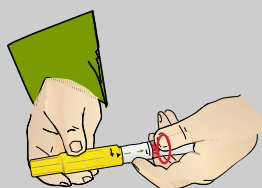
Autoinjektorns olika delar

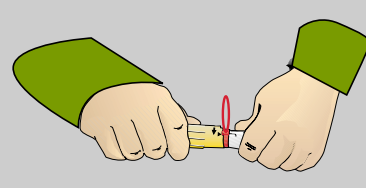
Instruktion för iordningställande

Tryck in ampullen i bakstycket.

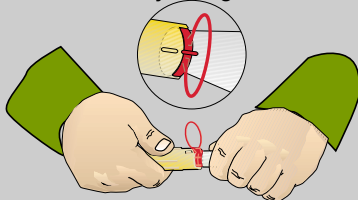

Trä på framstycket och låt den svarta triangeln löpa längs den gröna pilmarkeringen på bakstycket, tills framstycket går in under säkringsringens känslknopp.

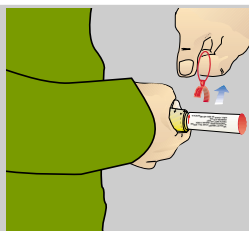

Säkra autoinjektorn genom att vrida framstycket i den svarta pilens riktning ca 2 mm, tills den svarta triangeln står mitt för säkringsringens känslknopp.

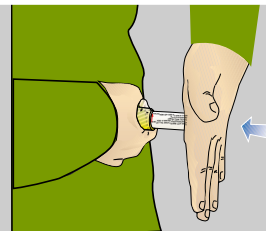
Instruktion för injicering

Vrid framstycket i pilens riktning till stopp. Kontrollera med tummen att framstyckets känslknopp står mitt emot säkringsringens känslknopp. Skaka i 5 sekunder.

Sätt det gula framstycket mot utsidan av låret och dra bort säkringsringen.

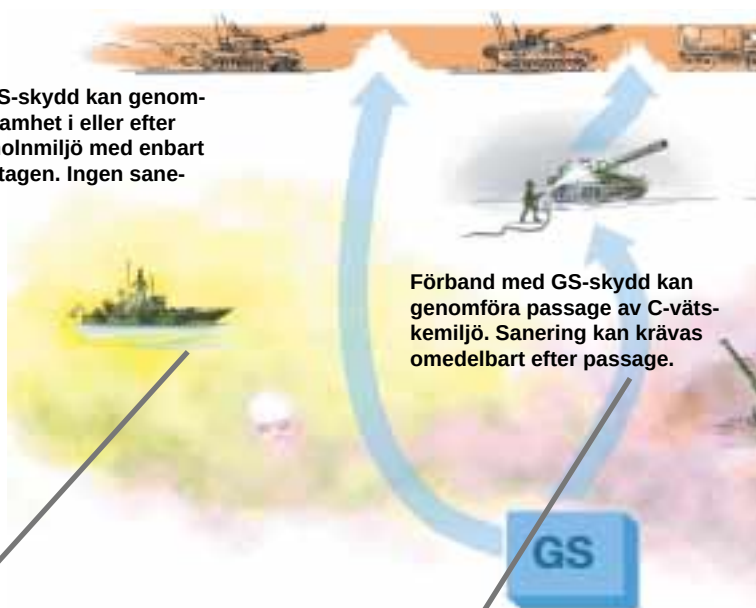
Utlös autoinjektorn genom att slå lätt på bakstycket med handflatan. Håll kvar i 10 sekunder och ta därefter bort den. Spara det gula framstycket i höger benficka.

Förband med GS-skydd kan genomföra stridsverksamhet i eller efter passage av C-molnmiljö med enbart skyddsmask påtagen. Ingen sanering krävs.

Omedelbar sanering

© Foto: Pelle Höglund, FBB

Verksamhet i molnmiljö

Innebär

- Inandningsrisk
- GS krävs
- Inget saneringsbehov
- Indikering krävs

Dina åtgärder

- Ta på skyddsmask.
- Kontrollera att dina kamrater fått på sig skyddsmask.
- Fortsätt med verksamheten.
- Vädra kläder och utrustning när du åter är i C-fri miljö.

Om du åker i fordon

- Stäng luckor och fönster samt stäng av fläktar som tar in utomhusluft.
- Vädra fordonet då du åter är i C-fri miljö.
- Driftsätt kollektivt skydd om sådant finns.

Passage av vätskemiljö

Innebär

- Inandnings- och kontaktrisk
- GS krävs
- Eventuellt saneringsbehov
- Indikering krävs

Dina åtgärder

Till fots

- Ta på skyddsmask.
- Ta på C-vätskeskydd.
- Ta på skyddshandskar och skyddsstövlar. Personligt UA-skydd används på order.
- Kontrollera att dina kamrater fått på sig skyddsmask.
- Genomför indikering efter passage.
- Vädra kläder och utrustning när du åter är i C-fri miljö. Klor, ammoniak, svaveldioxid och klorväte retar ögon, svalg och luftvägar.
- Använt C-vätskeskydd kastas eller bränns.

Om du åker i fordon

- Ta på skyddsmask.
- Stäng luckor och fönster samt stäng av fläktar som tar in utomhusluft. Klädsel i övrigt bestäms av din chef.
- Vädra fordonet efter passage.
- Genomför indikering efter passage.

Vindriktning

Förband med UA skydd kan genomföra stridsverksamhet i eller efter passage av C-vätskemiljö. Sanering krävs inom 24 timmar.

Fullständig sanering

Verksamhet i vätskemiljö

Innebär

- UA-skydd krävs
- Saneringsbehov inom 24 timmar

Dina åtgärder

- Ta på fullständig personlig skyddsutrustning
 - skyddsmask
 - skyddshandskar
 - skyddsstövlar/motsvarande
 - C-stridsdräkt, C-underställ eller C-skyddsdräkt
- Sanera omedelbart vid behov.
- Var vaksam på dina kamrater om någon skulle få läckage.

Direkt C-anfall

Innebär

- Inandnings- och kontaktrisk
- Saneringsbehov

Dina åtgärder

- Ge eller repetera C-larm.
- Håll andan.
- Ta skydd för vätskenedfallet och splitter.
- Ta av hjälm.
- Ta på skyddsmask.
- Ta på skyddshandskar. Vid behov: sanera omedelbart händer före påtagning av handskar.
- Ta på hjälm.
- Stanna kvar i skydd tills nedfallet har slutat.
- Kontrollera att du har täckande klädsel så att inte t ex huvud, nacke eller händer är oskyddade.
- Sanera omedelbart vid behov.
- Kontrollera att dina kamrater fått på sig skyddsmask och täckande klädsel. Hjälp eventuellt skadade genom att ta på skyddsmask, täckande klädsel samt ge första hjälpen vid skada. Kontrollera regelbundet att den skadade andas.
- På order tar du på C-vätskeskyddet.
- Fortsätt med verksamheten och sök samband med din chef. Grovsanering av materiel och fullständig sanering sker på order.

Skydd mot brandstridsmedel

De vanligaste brandstridsmedlen är fosforbrandämnen, oljebrandämnen, metallbrandämnen samt kombinerade olje- och metallbrandämnen. De används mot personal och materiel.

Fosfor

Vit fosfor antänds vid kontakt med luften och avger då tjock, vit rök. Vit fosfor förekommer i flygbomber och raketer.

Gul fosfor förekommer främst i rökgranater och rökhandgranater. När en fosforgranat kreverar sprids finfördelad fosfor, och antänds direkt. Brinntemperaturen är omkring 800 °C.

Fosfor bränner snabbt igenom tyg.

- Ta av persedlar som träffats och skär bort antända delar.
- Släck brinnande fosfor med vatten eller snö.
- Skrapa bort kvarvarande fosforrester med pinne eller kniv.
- Förbind med torrt och rent skyddsförband.
- Om det finns fosforpartiklar kvar så fukta förbandet. Fosfor måste hållas våt för att inte brinna.

Fosforgranat

Oljebrandämnen

Oljebrandämnen är vanligen bensin som förtjockats till gelé. Brinnande stänk klibbar fast och orsakar brännskador. Exempel på oljebrandämnen är napalm. Oljebrandämnen sprids med flygbomber, eldsprutor, eldkastare och brandminor. Eldsprutor kan vara burna, med en räckvidd på eldstrålen om max 50 meter. De kan även vara fordonsmonterade, med en räckvidd på eldstrålen om max 200 meter.

Eldkastare kan vara burna och raketer med oljebrandämnen kan skjutas iväg upp till 700 meter. Det finns även fordonsmonterade eldkastare.

Om brinnande oljebrandämnen sprutas in i täckta värn eller skyddsrum hettas luften upp, koloxidhalten ökar och syrebrist uppstår.

- Kväv elden med handskar eller annat plagg eller släck med vatten.
- Brinner det på ryggen – ta av jackan och kväv elden.
- Har det tagit eld på en kamrat – hejda honom, lägg omkull honom och kväv elden.
- Skrapa bort brandämnet.
- Lägg torrt och rent skyddsförband.
- Kyl ner skadan om möjligt.

Metallbrandämnen

Metallbrandämnen består av metallegeringar, t ex elektron- och metallpulverblandningar (termit). De förekommer i bomber som vanligen fälls från hög höjd.

Termit och magnesium brinner med bländande vit låga under intensiv värmeutveckling. Brinntemperaturen kan vara upp till 3 000 °C. Metallbrandämnen brinner utan syretillförsel, vilket gör dem mycket svårsläckta. De glödande metallpartiklarna bränner snabbt igenom en uniform och åstadkommer till ytan små men djupa brännskador. Dessa partiklar kan släckas med vatten. Släck större bitar brinnande metall med torr sand eller jord.

Du får inte slå vatten över en brinnande metallmassa. Gör du det så bildas det gaser som antänds och sprider branden ytterligare.

- Peta bort metall från hud och persedlar.
- Lägg torrt och rent skyddsförband.
- Kyl ner skadan om möjligt.

Brinnande metallbrandämne

Skydd

Förebyggande åtgärder

- Ha dricksflaska fylld med vatten.
- Ordna täckning med lucka till skyddsgrop/värn.
- Gör upplag av sand eller jord.
- Tillverka ”ruska” för släckning.

Vid anfallet

- Ta skydd under täckning.
- Ta på handskarna.

Efter anfallet

1. Ta på skyddsmask om hettan är stark eller om brandstridsmedel har kommit in i skyddet. Skyddsmasken skyddar inte mot kolmonoxid.
2. Kasta undan täckningen.
3. Släck branden – först på personal och därefter materiel och omgivning.
4. Ge första hjälpen. Se även kapitlet *Hälsa och sjukvårdstjänst*.

Skydd mot rök

Rök är i allmänhet ofarlig vid små koncentrationer men kan framkalla hosta och kvävningsskänslor. Så snart röken irriterar – ta på skyddsmasken.

Rök från rök(hand)granater kan vara giftig och kan i höga koncentrationer leda till lungödem.

KAPITEL

4

Post och postering

Post och postering

Post	132
Postering	147

Posttjänst bedrivs "skarpt" under fred, kris, krig och under internationella insatser. Dina befogenheter som post kan variera beroende på läget men det allmänna uppträdandet är i grunden lika.

Du har ett stort ansvar när du är post. Dina kamraters och många andras trygghet och liv ligger i dina händer. Som post ska du skydda dina kamrater genom att varna dem om fienden kommer och uppehålla fienden – även med ditt liv som insats – tills kamraterna är stridsberedda.

En posterings uppgift är att från en viss plats bevaka en väg, ett stråk eller ett område och därigenom skydda våra förband mot truppspaning och överraskande anfall. Postering kan också ha i uppgift att kontrollera genomgående trafik.

Post

För att inte bli överraskad av fienden ordnas vid all verksamhet bevakning med poster.

Du har ett stort ansvar när du är post. Dina kamraters och många andras trygghet och liv ligger i dina händer. Som post ska du skydda dina kamrater, varna dem om fienden kommer och uppehålla fienden – även med ditt liv som insats – tills kamraterna är stridsberedda. Var beredd på att fienden kan uppträda i svenska uniformer och tala svenska flytande.

En post bör alltid kunna ta upp strid mot pansarfordon. Finns pansarvärnsvapen vid ditt förband ska du alltid vara utrustad med detta. Välj ett postställe som medger eld med pansarskott eller andra typer av pansarvärnsvapen mot en fiende som kommer längs ingångsspår eller i terrängen.

Olika slag av poster

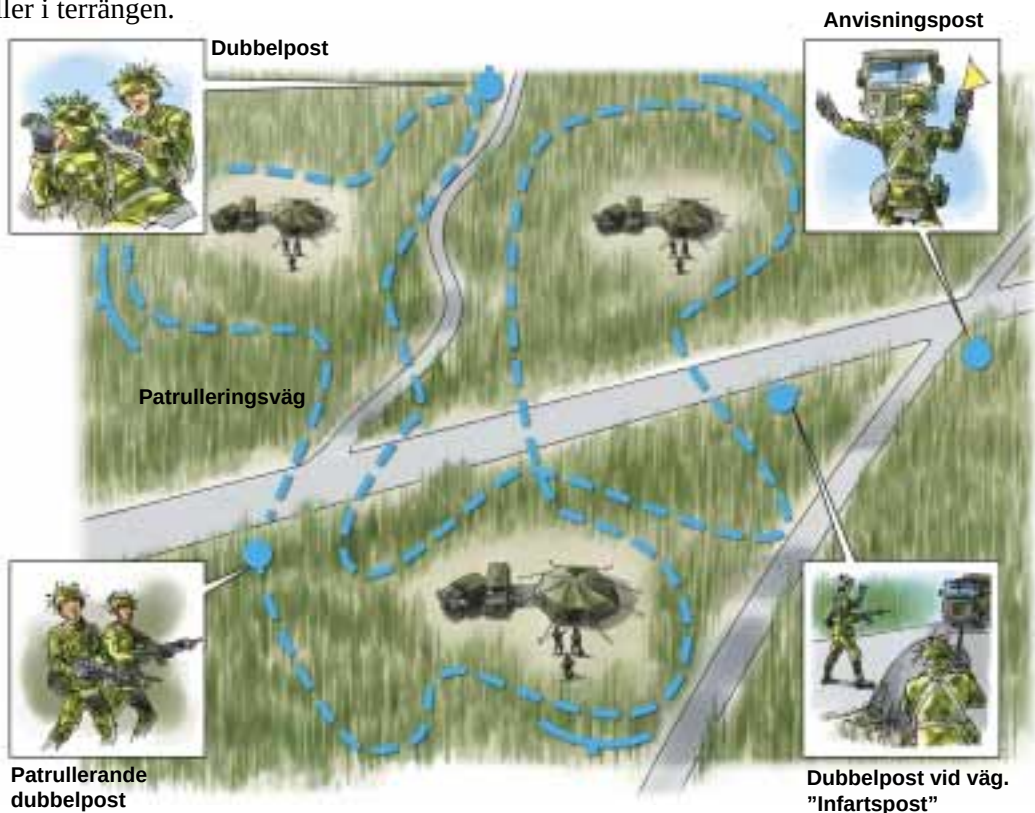
Du kan vara

- post vid motståndsnäste, postering, förläggning eller annat bevakningsobjekt
- patrullerande post
- anvisningspost

Posten bemannas av en man – enkelpost – eller två man – dubbelpost.

Då dubbelpost används är den ena chef, postettan, den andre benämns posttvåan.

Att olovligen lämna sin uppgift som post eller sitt postställe är ett brott och kan leda till åtal.

Postställe

En post löser sina uppgifter från en bestämd plats – poststället. Välj plats så att fienden inte kan komma tätt inpå poststället utan att upptäckas.

Posten ska i regel stå i ett skyttevärn eller motsvarande. Medan detta grävs (byggs) ska ett tillfälligt postställe användas. Kom ihåg att det tillfälliga poststället måste väljas så att bevakningen kan utföras ostört.

Chefen och pågående poster bör kunna ta sig till poststället dolt och tyst.

Om stridsfordon används vid posttjänst – avdela minst en man som med poststället utanför vagnen kan observera i döda vinklar och "lyssna av" terrängen

Under dager är det bra om poststället ligger högt. Man ser då långt och får god överblick över bevakningsområdet

Under mörker är det bättre om poststället ligger lägre än terrängen som ska bevakas. Framryckande fiender avtecknar sig då som siluetter mot himlen. Studera terrängen i dagsljus så att du lättare kan lösa dina uppgifter i mörker

Utrustning

Utan order

- Stridsbälte/-väst ska vara påtagen.
- Hjälmska ska vara påtagen under dagen – i mörker tas den vanligen av för att du ska kunna höra bättre. Hjälsen ska dock vara lätt åtkomlig.
- Kroppskydd ska vara påtaget.
- Vapnet ska vara eldberett.
- Pansarskott ska bäras eller vara lätt åtkomligt.
- Handgranater ska bäras eller vara lätt åtkomliga.
- Signallina (telefon) eller annan möjlighet ska finnas för att kunna tillkalla chefen.
- Ficklampa.

På chefs order

kan extra materiel tilldelas, t ex

- kikare
- bildförstärkare eller värmesikten
- närlys
- signalpistol med lys- eller signalpatroner
- ytterligare pansarskott
- kulspruta
- minor (försvarsladdningar)
- annat sambandsmedel, t ex telefon eller radio

Vissa förband har också hundar med hundförare. Rätt tränade är de ovärderliga vid bl a bevakningsuppgifter. Hur dessa tränas och används beskrivs i hundtjänstreglementena.

Om du fått order att ta av stridsbältet/-västen

- stoppa magasinen i fickorna
- lägg stridsbältet/-västen bakom dig eller i väret

Uppträdande som post

Observera hela ditt bevakningsområde samt terrängen runt ditt postställe. Lyssna – fienden är oftast motoriserad, men kan också uppträda till fots.

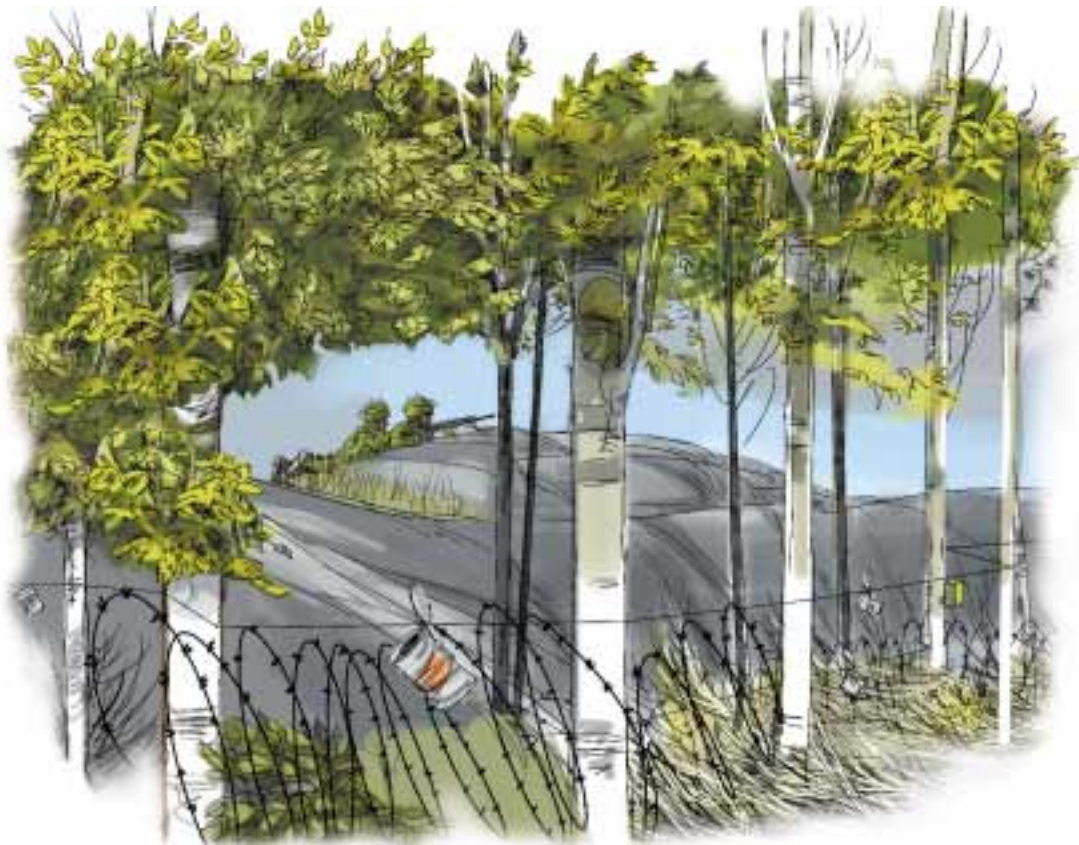
Upptäcker du ingenting övergår du till att observera bit för bit. Börja med terrängen i närheten.

Kontrollera om igen platser där du i första hand kan vänta att fienden framrycker.

Spana då och då även vid sidan av bevakningsområdet och bakom dig. Börja om från början.

Var vaksam!

Poststället skyddas mot överraskande angrepp genom exempelvis taggtråd, larmminor eller torra kvistar

Stå skyddad. En enkel snubbeltråd eller taggtråd på ca 10 meters avstånd runt poststället räcker ofta för att avslöja om någon försöker närma sig posten. Även torrt ris och torra kvistar som placerats ut runt poststället, kan ibland vara tillräckligt för att röja en fiende som smyger mot posten. Var påhittig då det gäller larmanordningar.

Du får inte röka eller visa ljus.

Stå stilla. Det är svårt att upptäcka dig om du står stilla. Det är också nödvändigt för att du inte ska höras och för att du själv ska höra bra.

Om vädret växlar till kall eller regnig väderlek – avlös posten så att förstärkning av klädsel kan ske.

Se till att utrustningen inte skramlar och att du står på mjukt underlag samt är ordentligt klädd.

Vid kall väderlek är det viktigt att du klär dig varmt – så varmt att du inte frestas att ta en åkarbrasa eller stampa med fötterna för att hålla värmen. Ta på värmejacka och halsduk.

Det är särskilt viktigt att du är varm om fötterna. Använd filt- eller halmskor om sådana finns. Stå på en bädd av granris. Är det mycket kallt måste du skydda öronen och ansiktet mot kylan. Klä dig dock inte så att du varken kan se eller höra. Öronen skyddas vid behov med mössans öronskydd. Du måste då och då lyfta upp dessa, för att lyssna bättre.

Tala tyst. Svara lågmält och kort vid tilltal. Du kan ibland med blott ett litet tecken eller en försiktig huvudböjning antyda att fara hotar i en viss riktning. Anmäl utan att skrika.

För poster gäller lystringsgraden manöver, dvs enbart tjänstesamtal får föras. Det är inte tillåtet att småprata med en kamrat, eftersom uppmärksamheten då sjunker.

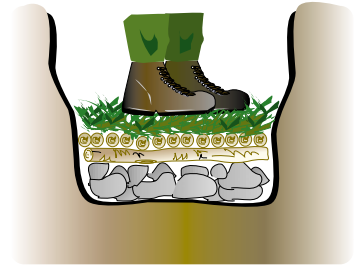
Den som hostar eller nyser är mindre lämplig som post, särskilt nattetid.

Vid postavlösning bör en och samma väg användas fram till poststället. Pågående post ska ge signal eller tecken, så att posten som ska avlösas vet att det är en av kamraterna som kommer.

Då dubbelpost används sker i regel avlösning av en man i taget.

Var misstänksam! Tillkalla chefen och rapportera så snart du märker något misstänkt.

Tänk särskilt på sabotagerisken när du skyddar förråd eller liknande.

Ordna med täckning i botten på postvärnet

Lita inte på någon !

Det är bättre att låta 100 behöriga personer vänta än att släppa in en enda obehörig!

Smidighet ska inte vara en posts främsta egenskap.

© Foto: Johnny Lindahl (SAAB), FBB

Flygvapnets stridsflygplan är exempel på objekt som måste skyddas mot sabotage både i fred, kris och krig

Vaksam och stridsberedd – då lever du och dina kamrater längre

Varning!

Dessa bestämmelser gäller i krig. Vid vaktjänst i fredstid, under beredskap eller vid insatser med våra internationella enheter gäller de bestämmelser som ditt befäl meddelar.

Var alltid stridsberedd. Du vet sällan när eller varifrån fienden kommer, men du vet att han kan komma snabbt och från nära håll – därför måste du ständigt vara på helspänn. Släpp aldrig någon okänd in på dig – är det en fiende får du ingen nytta av ditt vapen. Tänk igenom före hur du ska agera vid olika situationer och vilka vinklar som är olämpliga eller farliga för dina kamrater eller civila om du öppnar eld.

Skjut utan kommando i följande fall:

- I självförsvar
- När anropad visar att han har fientliga avsikter, flyr eller i övrigt inte lyder dina tillsägelser eller tecken
- När de eller det du skyddar är i omedelbar fara

Håll ut. Att hela tiden vara på helspänn frestar hårt på viljan och tålamodet. Men du vet vad det kan betyda om du inte skulle vara beredd när det gäller!

Som post måste du alltid komma etta

Ge anrop! Gör så här när någon okänd närmar sig poststället:

- Gör anläggning med ditt vapen.
- Utan att visa dig anropar du med så låg, men hörbar, röst som möjligt "Halt!" för att få den anropade att stanna. Beordra sedan "Lägg vapen!" och "Upp med händerna!".
- Om den anropade inte omedelbart efter det han stannat talar om vem han är frågar du "Vem där?".

Känner du igen personen och *du vet att han är behörig*, låt honom passera. I annat fall håller du honom under bevakning och tillkallar chefen.

Lösen ska användas sparsamt. Din chef avgör när lösen ska användas.

Lösen består i regel av två ord eller siffergrupper, t ex "Blå – Burk" eller "29-12". Välj ord som är typiskt svenska och som inte har något samband med varandra. Man kan också använda sig av en sifferkombination där summan alltid ska bli densamma. T ex $27+2=29$ eller $13+16=29$.

Den som anropar använder första ordet eller första siffergruppen – den anropade ska då svara med andra ordet eller andra siffergruppen.

Exempel: Posten anropar och begär lösen: "Halt! – Lösen! – Blå!".

Den anropade svarar: "Burk!".

Om den anropade inte svarar eller svarar felaktigt tillkallar du chefen.

Chefen svarar sedan för att den misstänkte snabbt blir förd åt sidan för skyddsvisitation och ytterligare kontroll. Posten ska fortast möjligt återuppta sin ordinarie bevakningsuppgift.

En chef med minst två man genomför visitationen av den omhändertagne på skyddad plats.

Exempel på posts anrop

Svensk militär personal ska på haltrop från våra trupper omedelbart stanna och uppge befattning, namn och förband.

Byt lösen ofta!

Tills din chef anländer är det du som för befälet på platsen – var bestämd!

Chefen leder visitationen från en plats bakom den omhändertagne. En man visiterar (1:an) medan den andre (2:an) hela tiden håller den omhändertagne under uppsikt – beredd att skjuta. Den som visiterar bär sitt vapen på ryggen eller lämnar över det till chefen.

*Kvinnor bör visiteras av en kvinna.
Kvinnor ska visiteras och behandlas
med samma vaksamhet som män.*

Om den omhändertagne bär skyddsväst – rikta vapnet mot huvud eller ben. Placera den omhändertagne tätt mot en vägg eller böjd med huvudet mot ett träd och benen långt isär. Han kan också hållas av en tredje man, varvid den omhändertagne hålls i knästående ställning böjd bakåt. Händerna ska i alla visitationsställningar vara placerade bakom nacken.

Minst en man skyddar mot angrepp utifrån

Skyddsvisitera, dvs sök efter sådant som kan användas som vapen, ammunition eller tillhyggen. Sök också efter sådant som kan identifiera den omhändertagne eller som har underrättelsevärde. Det kan vara ID-kort, passersedlar, anteckningsblock, plånbok, dokument och annat av intresse.

När den omhändertagne har säkrats kan man täcka över hans huvud med en huva.

Visitera lugnt och metodiskt. Arbeta med säkerhet!

Träna på visitation av omhändertagen så att varje man vet vad han ska göra. Visitationen kan ledas på tecken, t ex då skyddsmask bärs på tagen eller då man måste arbeta tyst och snabbt.

Var extra vaksam men inte rädd – även elitsoldater försätts ur stridbart skick av en välriktad kula

Patrullerande post

Patrullerande post används främst när bevakningen inte kan ordnas på annat sätt, t ex i terräng som är svår att överblicka.

En post som rör sig hör ofta inte så bra medan han själv kanske både hörs och syns. Patrullera därför inte mer än vad som behövs för att du ska kunna kontrollera hela området. Patrulleringen ska göras oregelbundet.

Välj patrullväg där det går lätt att ta sig fram även i mörker. Gå inte på ris, kvistar eller annat som kan röja dig.

Du bör då och då stanna för att lyssna. Fortsätt efter några sekunder. Gör längre uppehåll en-

dast på i förväg utvalda "postställen" där du inte syns, men där du kan höra och se bra.

Gå inte nära husknutar, stora trädstammar, stenblock eller liknande där fienden kan ligga i bakhåll.

Gå lugnt mellan "postställena" och lämna inte ett ställe förrän du är säker på att du inte är upptäckt. Följ inget bestämt mönster i din patrullering.

I övrigt gäller, så långt det är möjligt, samma regler som beskrivs i avsnittet "Uppträdande som post".

S O L O

Stanna – Observera – Lyssna – Ofta

Exempel på bevakning av gruppering

Dubbelpost vid väg

Dubbelpost finns vanligen, även under dager, vid vägar som leder in mot ett förbands grupperings- eller förläggningsplats samt vid postering, som bland annat ska kontrollera trafik. Poststället bör ligga så nära förbandet (posteringens stridsställning) att chefen, larmstyrkan eller posteringen lätt kan larmas.

© Foto: SWEDINT

Posttvåan måste hela tiden vara eldberedd!

Kontroll av fordon

- Osäkra och håll vapnen eldberedda.
- Posttettan (i detta fall du) ger ett tydligt och bestämt stopptecken. Under mörker ges i regel stopptecken med avskärmat ljus (ficklampa).
- Posttvåan är hela tiden eldberedd i sin eldställning.
- Beordra: "Tänd innerbelysningen och släck strålkastarna".
- Stå kvar på din plats, låt föraren stiga ur.
- Begär att få se passersedel eller legitimation. Ta inte emot en legitimationshandling "ur hand" utan låt föraren lägga den på en bestämd plats. Innan du granskar handlingarna beordrar du föraren att ställa sig framför fordonet.

Du måste veta hur gällande passersedlar och legitimationskort ser ut. Godta inte vilket papper som helst.

- Om något verkar misstänkt låter du samtliga stiga ur bilen och lämna dörrarna öppna. Stå inte i vägen om din kamrat måste skjuta.

Posttvåan håller uppsikt över de misstänkta

Skilj på identitet och behörighet!

- Innan du granskar legitimationshandlingarna eller visiterar fordonet, beordrar du föraren och passagerarna att ställa sig på betryggande avstånd och vända åt annat håll. Misstänker du att allt inte står rätt till beordrar du dem att hålla händerna över huvudet eller bakom nacken.
- Låt föraren öppna samtliga dörrar, luckor och presenningar.
- Kontrollera att ingen finns kvar i fordonet och därefter att det inte finns någon förbjuden last.
- Rör dig inte så att du försvårar för posttvåan att hålla misstänkta under uppsikt eller att öppna eld mot dem.
- Om inte förare och passagerare har klara papper håller du dem kvar under bevakning och rapporterar till din chef.
- Även om någon kan styrka vem han är så är det inte säkert att han har rätt att passera!

Enkelpost

Om du är ensam gäller i stort sett samma regel som för chefen vid dubbelpost. Eftersom du nu svarar för både skydd och visitation så måste du vara om möjligt ännu mer på din vakt.

Anvisningspost

Din uppgift är att anvisa befäl, ordonnanser och transporter till en stab, en underhållsplats eller till ditt förband. Om inpasseringskontroll av personal och fordon ingår i uppgiften bör posten bestå av två man (dubbelpost).

Utrustning

- Ordinarie postutrustning
- Pansarskott
- Stabsskylt eller ditt förbands igenkänningstecken
- Under mörker även ficklampa

Uppträdande

Välj en sådan plats och ställning att du kan vara dold när du inte måste visa dig. Håll även stabsskylten dold.

Orientera och visa väg. Anvisa uppställningsplats för besökande fordon.

Visa stabsskylten för befäl, ordonnanser och förband, främst tättfordonet. Håll upp skylten i så god tid att den hinner uppmärksammas.

Som anvisningspost – håll dig dold när du inte måste visa dig

Exempel på postinstruktion

Postinstruktionen ska som regel vara skriftlig så att instruktionen inte ”förvanskas” efterhand. Se dock till att uppgifterna om orienteringen om fienden, egna trupper och civilläge hålls aktuella.

Avgående post är ansvarig för att pågående post kan instruktionerna och vet hur han ska agera.

OBSLÖSA

Orientering

Terrängen. Vägen bortom gårdarna går till ÅBY. Bron kommer att sprängas före 1830.

Fienden har tagit ÅBY. En patrull om fyra man och ett bandgående pansarfordon observerades kl 1515 i borte delen av byn. Patrullen är troligen kvar.

Våra förband. Kompaniet försvarar terrängen mellan SJÖN och TALLÅSEN.

Kompanistaben finns vid Bertil-plutonen 300 meter längs SVARTVÄGEN.

Postering ur David-plutonen i VÄSTRA UDDEN.

Fast spaningspatrull sydöst ÅBY. Rapportväg längs skogsbrynet mot Ceasar-plutonen.

Civilbefolkningen. Civila flyktingar från trakten av ÅBY passerar här. Vi räknar med att flyktingströmmen ökar i natt. De får inte passera SVARTVÄGEN eller stanna vid poststället.

Bevakningsområde

Gräns vänster buskraden längs bäcken, gräns höger skogsbrynet. Särskild observation mot vägluten och hitre gårdarna.

Sätt att tillkalla chef

Med långsamma dragningar i signallinan. Med snabba ryck om plutonen ska besätta eldställningarna.

Lösen

Stjärna – Burk

Öppna eld

Om fienden går över ån innan chefen hunnit fram.

Ställning och utrustning

Stående i värnet. Extra materiel: två pansarskott, två handgranater, kikare och bildförstärkare.

Minering med 6 stridsvagnsminor vid vadstället över ån.

Avlösning

Sker oregelbundet enligt postlista.

Vid bevakning under kortare tid, t ex under ordergivning eller rast, görs postinstruktionen kort men ska alltid innehålla

Bevakningsområde

Sätt att tillkalla chef

Öppna eld

Postering

Uppgift

En postering är en patrull som grupperas stationärt i syfte att lösa en viss uppgift. Uppgiften är att från en viss plats bevaka en väg, ett stråk eller ett område och därigenom skydda våra förband mot truppspaning och överraskande anfall. Postering kan också ha i uppgift att kontrollera genomgående trafik. Posteringen består normalt av en förstärkt grupp, ibland med stridsfordon eller splitterskyddade transportfordon.

En postering ska som regel kunna verka med pansarvärnsvapen.

Bevaka = observera, rapportera och försvåra fiendens framträngande och verksamhet.

© Foto: SWEDINT

Exempel på postering vid väg

Före utgåendet

Posteringen vidtar åtgärder före utgåendet samt framrycker enligt kapitlet *Patruller*.

Exempel på extra utrustning

• Pansarskott	• Larmanordningar
• Granatgevär	• Radio och/eller fälttelefon
• Kulspruta	• Transportnät
• Minor (försvarsladdningar)	• Kikare
• Spräng- och rökhandgranater	• Bildförstärkare
• Signalpistol	• Tält eller annan förläggningsmateriel

Posteringens framryckning och gruppering

Plutonchefen eller hans ställföreträdare leder oftast framryckningen till terrängen där posteringen ska grupperas, bestämmer bevakningsområde och elduppgifter samt hur eventuella mineringar och skjutning med indirekt eld ska förberedas och genomföras.

Framryckningen ska ske snabbt och på enklaste sätt. Är det risk för att posteringen kan råka i strid under förflyttningen rycker den fram på samma sätt som en patrull.

Lär dig hitta i terrängen, så att du kan vägen tillbaka om du tas ut till ordonnans.

Om posteringens exakta gruppering inte bestämts ska du som posteringschef välja en plats där uppgiften går att lösa.

- Du ska kunna se bra, få frontalt skydd och kunna skjuta flankerande eld.
- Terrängen ska skydda mot eld, insyn och överfall.
- In- och utpassering ska kunna ske dolt, t ex bakom backkrön eller vägkrökar.
- Ordonnanser ska kunna förflytta sig dolt, liksom även posteringen vid tillbakaryckningen.
- Man ska kunna gräva ner sig eller ordna eldställningar med skydd för direkt och indirekt eld.

Frontalt skydd – flankerande skjutriktning!

Posteringschefen sätter ut post och rekognoserar eldställningar

Posteringschefens åtgärder på platsen

Posteringschefen tilldelar eldställningar och anger eldområde (skjutgränser)

1. Låt personalen stanna i skydd strax innan ni når posteringens plats.
2. Sätt ut post. Kontrollera att du är på rätt plats. Bestäm vilken terräng som ska observeras och kunna beskjutas. Rekognosera eldställningar för varje stridspar.
3. Samla personalen och anvisa de blivande eldställningarna. Gör eldförberedelser. Ge utgångspunkter för målangivning och bestäm avstånd. Om det finns risk för att posteringen kan råka i strid redan då den sätts ut kallar du fram ett stridspar i taget och anvisar dem eldställning och elduppgifter dolt.
4. Sätt vid behov ut post även vid vägen för kontroll av in- och utpassering. Om det är långt till posteringens huvuddel bör dubbelpost sättas ut.
5. Förbered minering eller minera vägen om du fått order om detta. Syftmina används främst då vägen ska användas av våra förband. Sätt ut minlots om så behövs.
6. Inred postställena.
7. Ge postinstruktion (*OBSLÖSA*). Indela i postavlösningar.
8. Gräv skyddsgropar, skottfältsröj och fortsätt bygga ut stridsställningen. Ordna bland annat växeeldställningar och alternativa eldställningar samt larmanordningar.
9. Om något annat förband är grupperat i närheten ska du söka samband med detta och orientera om posteringens uppgift, plats och bevakningsområde. Orientera din chef om samverkan med andra förband.

10. Ge efterhand order för

- åtgärder vid mörker
- åtgärder vid överraskande anfall
- stridsberedskap
- sjukvårdstjänst
- tält- och fordonsplatser
- utspisning

11. Öva posterna i att

- uppträda i olika lägen
- genomföra avlösning

Öva posteringen i att

- besätta eldställningarna
- uppträda i olika stridssituationer, bland annat eldöppnande mot en fiende som inte upptäckt posteringen
- rycka tillbaka och ta hand om skadade

Öva ordonnanser (rapportkarlar) i att

- ta sig fram längs rapportvägen så att de hittar även i mörker

12. Rapportera så snart något viktigt inträffar. Rapportera dessutom, även om allt är lugnt, två till tre gånger om dagen eller på tider din chef bestämt. Samband med tråd bör eftersträvas.

Hur posteringschefen eller posten anropar och vad som i övrigt ska göras i samband med inpasseringskontroll och övrig posttjänst kan du läsa i avsnittet "Post".

Rapportera enligt "7 S".

Posteringschefen ger order om att inreda det slutliga poststället

Exempel på spårssystem
vid postering

Spårssystem

Ordna ”spårssystem” även om det inte finns snö.

Använd alltid samma punkt vid in- och utpassering från posteringen.

Spårsystemet ska leda fram till observationspunkter där bevakningspatrullerna kan stanna för att observera och lyssna. Utgående spår för patruller läggs i en båge framför posteringen (s k metkrok), så att fienden kan beskjas om han använder sig av spåret.

Det är förbjudet att göra spår utöver dem som chefen bestämt.

Bevakning

Bevakningen och markstridsberedskapen anpassas till uppgiften och fiendeläget. För postering med strid som uppgift gäller i regel markstridsberedskap 2:15.

Passen är i regel en till två timmar. Avlösningarna ska ske oregelbundet. Vid dåligt väder eller då personalen är uttröttad görs passen kortare.

Markstridsberedskapsgrad

1

Hela förbandet stridsberett

2: xx minuter

Halva förbandet stridsberett

Chef eller ställföreträdare stridsberedd

3: xx minuter

Personal för bevakning och tunga vapen bemannade (fast eld)

4: xx minuter

Personal för bevakning

Antalet minuter anger inom vilken tid förbandet ska kunna inta markstridsberedskap 1.

Tid

≤15 minuter

Utrustning får inte tas av – larmförläggning

16-30 minuter

Ytterplagg och kängor får tas av

> 30 minuter

All utrustning får tas av

Avlösning

Om en postering ska ligga kvar under längre tid avlöser man den vanligen en gång per dygn.

Avgående personal svarar för bevakning och stridsberedskap under avlösningen. Låt inte uppmärksamheten avta – fienden försöker ofta överfalla bevakningsavdelningar vid avlösningar. Avgående personal får inte gå tillbaka förrän den nya känner till alla förhållanden och hunnit med några övningar.

Rapportera till pågående personal hur ”normalbilden” ser ut, t ex trafik på vägen och civila i området.

Gå därefter tillbaka dolt, så att posteringens plats inte röjs.

Var beredd att göra motanfall för att ta tillbaka skadade eller stupade.

Strid

Posteringen genomför strid enligt följande:

- Nedkämpa mindre patruller och avdelningar.
- Fördröj starkare avdelningars framryckning.
- Understöd sidoavdelningar och patruller.

Om posteringen tvingas utrymma ställningen, tillbakaryck växelvis till återsamlingsplatsen (ÅSA). Utnyttja rök vid behov. Skjut med granatkastar- eller artillerield om du kan få sådant understöd. Håll stridskänning under tillbakaryckningen och fördröj fienden från förberedda eldöverfallsplatser längs tillbakaryckningsvägen/spåret. Om någon skadas eller stupar – se till att han till varje pris tas med tillbaka. Tänk på att det kan vara svårt att skilja på vem som är skadad och vem som har stupat.

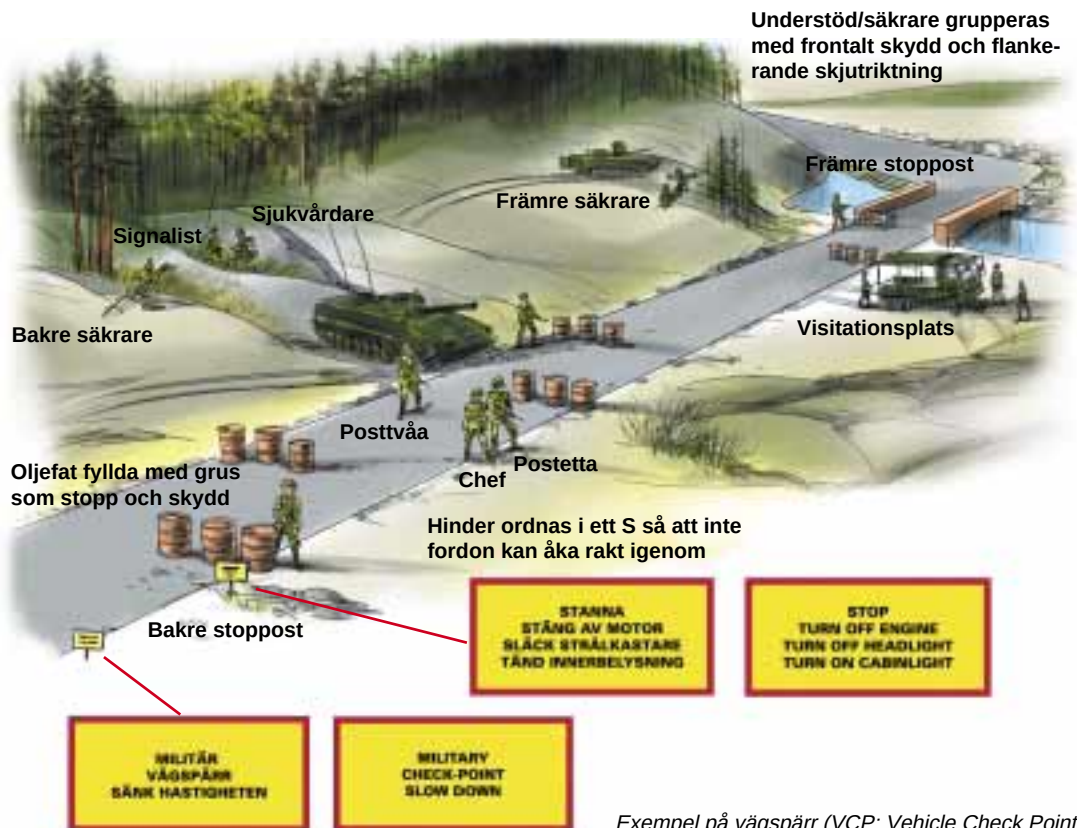
*Nedkämpa fienden
med eld från pansar-
värnsvapen och minor*

Vägspärr

En postering kan grupperas som vägspärr. Uppgiften innebär då vanligen att genomgående trafik ska kontrolleras eller hejdas.

Gruppering sker då så att

- hastigheten på fordon som närmar sig eller ska passera reduceras genom hinder
- hinder (t ex egna fordon och fyllda tunnor) kan flyttas så att fordon lättare kan passera
- personal som kontrollerar fordon kan ges understöd och snabbt ta skydd
- eld, inklusive pansarvärnseld, kan avges mot fordon i vägspärren men även fordon som stannat utanför spärren
- vägspärren snabbt kan mineras med fordons- och/eller stridsvagnsminor

Exempel på vägspärr (VCP: Vehicle Check Point)

KAPITEL

5

Marsch

Marsch

Planering	156
Marschsätt	156
Marschdisciplin	157
Åtgärder före marsch	158
Fotmarsch	158
Fordonsmarsch	160
Skydd mot flyganfall	164
Åtgärder vid eldöverfall	166
Om du skiljs från ditt förband	167

När ditt förband förflyttas för att lösa en ny uppgift sker detta ofta genom marsch från ett utgångsläge till ett nytt strids- eller grupperingsområde. Marsch bör genomföras snabbt och kraftbesparande för att bibehålla ett högt stridsvärde.

Det är viktigt att alla i förbandet behärskar karta och kompass, eftersom felorienteringar kan få allvarliga konsekvenser. Som soldat ska du hela tiden försöka hålla reda på var du befinner dig under en förflyttning. Detta kan t ex bli helt avgörande om förbandet splittras.

Planering

Kartor är som regel det bästa underlaget för att planera en marsch. Utöver den information som kartan ger är det givetvis viktigt att skaffa kunskaper (underrättelser) om bl a terrängen, våra egna förbands läge, fiendens läge samt stridsvärde.

Alla ska veta förbandets slutmål vid marsch.

Vid alla typer av förflyttningar är det viktigt att du tar reda på så mycket som möjligt om marschväg, raster och återsamlingsplatser. Du ska också se till att din personliga utrustning och den gemensamma materielen är fördelad och packad på ett sätt som är lämpligt för uppgiften.

Marschsätt

Beroende av läget, hur långt förbandet ska förflyttas och tillgängliga transporthjälpmedel kan förflyttningsätten variera. Förflyttningar kan t ex ske med

- flygplan och helikoptrar
- fartyg och båtar
- fordon (uppsuttet eller genom tolkning)
- cykel
- till fots, med skidor eller snöskor

© Foto: Monica Leckne, FBB

© Foto: Lasse Sjögren, FBB

Marschdisciplin

För att en marsch ska gå snabbt, smidigt och med minsta möjliga förluster krävs marschdisciplin. Det gäller att var och en i förbandet

- är väl insatt i sin specifika uppgift
- håller sin plats och undviker hopklumpning
- är uppmärksam på tecken och vidarebefordrar dem omedelbart – försäkra dig om att bakomvarande uppfattat ditt tecken
- följer trafikposts anvisningar
- vid halt lämnar spåret (stigen, vägen, etc) och håller uppsikt i angiven riktning. Vid minfara kan chef besluta om att stanna kvar på hårdgjord yta (väg, stig)
- vet var chefen är

Lämna inte ledet utan chefs tillstånd!

Marschberedskap	Innebär
30 min	• Fordon körklara • Maskering kvar • Så mycket som möjligt av materiel och utrustning lastad • Personal vilar eller löser annan uppgift
15 min	• Fordon körklara • Maskering kvar • All materiel lastad • Föraren vid fordonet
"Marschfärdiga"	• Fordon körklara • Föraren i fordonet • Passagerare har lastat personlig materiel och är beredda på omedelbar uppsittning • Maskering borttagen
Chefen beordrar uppsittning	

Åtgärder före marsch

Anpassa klädseln inför kommande verksamhet

Packa din utrustning i god tid före marschen och kontrollera den under och efter marschen.

Ta reda på var och hur personlig och gemensam materiel ska packas, fördelas och lastas på t ex fordon.

Anpassa klädseln efter marschsätt och väder. Ta inte i onödan på värmetröja eller varma underkläder före en ansträngande förflyttning, även om det känns kallt innan du kommer iväg. Ändringar av stridspackning, uniform, värmejacka och regnskydd beordras av chefen.

Fotmarsch

Förberedelser

- Sköt om fötterna i god tid före marschen.
- Om möjligt, tvätta fötterna och klipp naglarna. Smörj in fötterna med hudsalva (ej vid sträng kyla).
- Använd hela och torra strumpor så minskar du risken för blåsor och skoskav.
- Har du lätt för att få skoskav kan du förstärka huden på det ömtåliga stället genom tejpning.
- Kläderna får inte strama eller bilda veck under bärremmar och väskor.

Sköt om fötterna före fotmarschen

Under marsch

- Bestäm i förväg intervaller för marsch och rast. Lägg in en kort rast efter ca 15 minuter för att eventuellt rätta till utrustning och klädsel.
- Försök marschera på mjukare underlag för att spara ben och fötter. Misstänker du att området är minerat – förflytta dig på hårdgjord mark, t ex asfalt.
- Hjälp kamrater som har det besvärligt.
- Drick ordentligt med vätska.

Chefen anbefaller lystringsgrad under marsch – i regel gäller "fältlystring". Du kan då anpassa din klädsel efter väderlek och belastning.

Vid längre rast

Rastplatsen ska vara flygskyddad och ligga minst 100 meter från vägen för att man ska få skydd vid flyganfall.

- Varje man tilldelas eldställning och eldområde.
- Gruppchefen avdelar post samt orienterar gruppen.
- Lägg av vapen och utrustning. Rätta till kläder och utrustning som suttit obekvämt. Förstärk klädseln. Ta av kängorna och lufta fötter och strumpor. Vila med fötterna i högläge.
- Fyll på med mat och dryck. Drick långsamt och inte alltför kall dryck. Utspisning och vattenhämtning sker på order.

- Du får inte utan tillstånd gå mer än 50 meter från rastplatsen. Chefen måste snabbt kunna samla er.

Kommando: **"(00.minuter) Rast!"**

- Ta på utrustningen när chefen kommenderar "Marschfärdiga!". Kontrollera att du får med dig allt.

Kommando: **"Marschfärdiga!"**

- Ryggsäck och tyngre utrustning tas på vid kommando "Packning på!".

Kommando: **"Packning på!"**

Städa rastplatsen. Lämna inte kvar någonting som kan ge fienden upplysningar. Tecken och kommandon ska du repetera och skicka vidare. Hjälp till så att marschen kommer igång smidigt.

Kommando: **"Framåt!"**

Fordonsmarsch

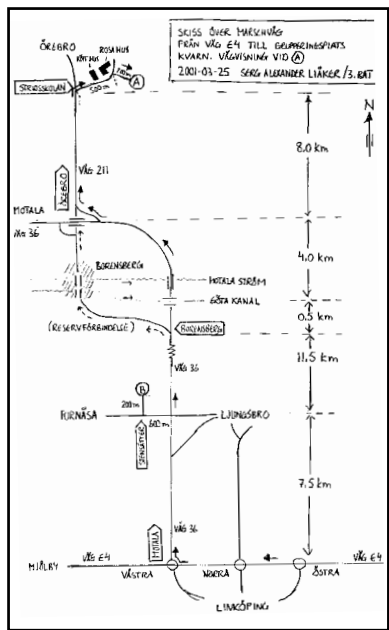
Före marsch

Förare

- Packa och stuva lasten rätt, säkra (lastförankra) den och sätt fast eventuell presenning ordentligt.
- Gör åtgärder före körning enligt materielvårdsschemat.
- Klara ut sambandet med din flygvarnare.
- Notera marschmål och vägen dit – anteckna orter, vägsکیل, uppsamlings- och reparationsplatser.
- Anmäl om du först behöver flytta fordonet för att snabbt och utan hjälp kunna köra ut i anbefalld riktning.

Åkande

- Det är ofta – även sommartid – kallt att åka på ett lastbilsflak eller en släpkärra. Klä dig därför varmt. Ta t ex på värmejacka eller värmetröja.
- Sök i god tid upp det fordon du ska åka med. Vänta i skydd i närheten av fordonet tills du får order om uppsittning.

Exempel på skiss över marschväg

Maskering tas bort på kommando
"Marschfärdiga!"

Marschorder ges

Under marsch

Förare

- Undvik hopklumpning.
- Kör försiktigt och med omdöme.
- Håll samband både framåt och bakåt.
- Kontrollera regelbundet att fordonet bakom dig är med.
- Marschavståndet mellan fordon är i regel 100 meter. Vid risk för flyganfall ökas avståndet och marschen fortsätter då i fordonsgrupper, som regel med tre-fyra fordon i varje grupp.
- Om fordonet framför dig stannar – ta reda på vad som hänt. Har det stannat på grund av skada – fortsatt marschen.
- Om ditt fordon går sönder – för det åt sidan, vinka förbi bakomvarande och tala om vad som hänt. Lasta om viktig materiel och personal till andra fordon. Reparera om du kan, invänta annars kö- eller efterpatrull.

© Foto: Monica Leckne, FFB

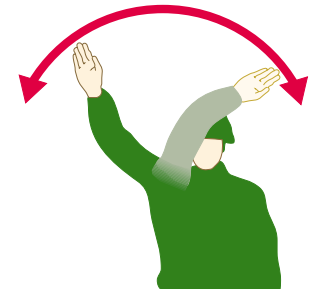
Hjälp föraren att hålla samband både framåt och bakåt

Behåll avstånden vid stopp!

Åkande

Kommando: **"Uppsittning!"**

- Föraren utser flakchef som ansvarar för att de åkande sitter rätt och kan göra halt på fordonet vid fara.
- Ordna utrustningen så att den sitter bekvämt och så att ingen skadas om fordonet bromsas in hårt.
- Du ska ha ryggen i korriktningen om inte särskilda sittplatser ordnats. Ingen del av kroppen eller utrustningen får skjuta ut utanför flaket. Materiel lastas närmast hytten och under sittbänkar. Du får inte sitta med ryggen mot sido- eller bakläm. Kräver situationen hög eldberedskap kan chef tilldela observations- och eldområden för personal på flaket.
- Klara ut hur du snabbt ska komma av vid flyganfall eller eldöverfall.
- Vid kyla eller regn – anpassa klädseln och byt ut flygvarnaren ofta.

Uppsittning (avsittning)

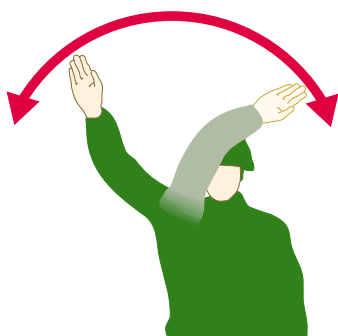
Varning!

Dessa bestämmelser gäller i krig. I fred gäller andra bestämmelser som ditt befäl meddelar.

Vid rast

Förare

- Kör till en flygskyddad uppställningsplats minst 100 meter från vägen.
- Maskera fordonet. Ta hjälp av kamraterna.
- Lägg igen spår vid behov.
- Vidta åtgärder enligt materielvårdsschemat.

Avsittning (uppsittning)

Åkande

Kommando: "**Avsittning!**"

- Ta med vapen, hjälm och personlig skyddsutrustning. Övrig utrustning tar du med först på order.
- Varje man tilldelas eldställning och eldområde.
- Hjälプ föraren att snabbt maskera fordonet.
- Rasta minst 100 meter från vägen.
- För uppträdande på rastplatsen gäller samma regler som vid rast under fotmarsch.

Efter rast

- Förare och personal vid fordon – beredda på uppsittning.
- Maskering tas bort.

Kommando: "**Marschfärdiga!**"

- Gör uppsittning – anmäl klart till flakchef och vagnchef.

Kommando: "**Uppsittning!**"

På tecken "framåt".

- Repetera tecken
- Starta motor.
- Kör ut på vägen och anslut till din plats i kolonnen.

Efter marsch

Förare

- Kontrollera fordonet enligt materielvårdsschemat, rapportera skador.
- Se till att fordonet är fulltankat och vidta åtgärder i samband med tankning.

Fungerar inte fordonet får du och dina kamrater gå.

Risk för sammanstöt med fienden

Vid risk för sammanstöt med fiendens markförband framrycker om möjligt stridsfordon i täten.

Förpatrull eller förpluton kan avdelas för att framrycka uppsatt eller avsuttet framför huvudstyrkan. Vid stor risk för sammanstöt sker framryckningen växelvis med ett fordon (grupp) i understödsställning.

Flygvarnare ska kunna skydda eget fordon med eld och/eller rök.

Stridsfordon 90 som del av förpluton

Bilden utgår av
upphovsrättsliga skäl

*Fordonskonvoj efter flyganfall
(Kuwait)*

© Foto: Laurent Rebours, Pressens bild

Skydd mot flyganfall

För att minska risken för flyganfall sker marsch om möjligt i mörker.

Om man måste marschera under dager och gynnsamt flygväder väljer chefen, där det går, marschgruppering så att det blir svårare för fiendens flyg att verka mot förbandet.

För att förbandet ska varnas i tid för flyganfall avlyssnas lokal luftlägesorientering, *lokor*. Förbandet svarar också för egen observation.

Flyglarm ges med tecken, signal eller på radio.

Kommando: **"Flygare skydd!"**

*Vid flyglarm intas skydd mot flyg på
order från lägst plutonchef eller chef
för fordonsenhet.*

*Vid flyganfall mot fordonet (fordons-
enheten) intas skydd utan order.*

Flygvarnare

Under marsch ska flygvarnare i regel finnas i varje grupp eller fordonsenhet samt vid varje enskilt uppträdande fordon. Flygvarnarens uppgifter beskrivs i kapitlet *Skydd*. Som flygvarnare ska du se upp för t ex viadukter och lågt hängande trådar.

Under motormarsch

Förare (fordonschef)

- Lyssna på lokor om fordonet har lokor-mottagare.
- Samarbeta med flygvarnaren. Lyssna noga på honom innan du kör ut i öppen terräng.
- Passera öppen terräng snabbt.
- Var uppmärksam på tecken om att öka avståndet.
- Håll igång marschen med minsta möjliga förseningar hur pressande flygläget än är.
- Undvik hopklumpning. Anhopning av trupp och fordon är begärliga mål och upptäcks lätt.

Om flyglarm ges eller om fordonet anfalls

- Vidarebefordra larmsignalen (-tecknet).
- Sök skydd minst 100 meter från vägen.
- Kör av vägen om det går eller stanna omedelbart och besvara elden.
- Ta skydd på flygvarnarens eller fordonschefens kommando.
- Försök efter anfallet att flytta fordonet till ett bättre skydd om du inte får order om att fortsätta marschen.
- Håll ögonsamband med fordonet framför och bakom.
- Är du skytt vid en luftvärnskulspruta, pansarbandvagnskanon eller ytterkulspruta på stridsfordon ska du omedelbart öppna eld mot flygplan som anfaller fordonet eller mål i närheten.

Personal i pansarfordon stannar kvar i fordonen och stänger luckorna.

FLYGLARM - - - - -

Skjut ej på flygplan eller helikoptrar som ännu inte upptäckt fordonen.

Sök skydd minst 100 m från vägen!

Åtgärder vid eldöverfall

- Om du kan skjuta från fordonet – besvara elden.
- Kör i skydd eller ur det farliga området. Går inte det – lämna fordonet i vägrenen.
- Ta omedelbart skydd och besvara elden.
- Avskärma fiendens insyn med rök.
- Finn en bra eldställning. Sök samband med din chef och vänta på order om ytterligare motåtgärder.
- Var beredd att ge understöd åt andra grupper eller fordon.
- Sätt ut stoppost bakåt för att hindra att ytterligare fordon kör in i eldöverfallet. Varna med radio.

Efter eldöverfallet

- Ta hand om skadade.
- Sök samband med din chef.
- Försök komma bort från området så fort som möjligt – fienden kan skjuta artilleri-eld.

- Besvara elden
- Ta skydd
- Avskärma med rök
- Beredd ge understöd
- Ta hand om skadade

Bakre styrka förbereder anfall

Om du skiljs från ditt förband

Du kan komma ifrån förbandet på grund av felkörning, skada eller fel på fordonet. Försök på alla sätt att snarast återföre dig med förbandet. Försök att snabbt få fram ett meddelande till kompani- eller plutonchefen, t ex med förbipasserande ordonnans.

Kan du inte klara dig själv och inte heller ditt förband kan hjälpa dig – begär hjälp av förband som följer efter ditt eget. Du kan också begära hjälp vid förband som är grupperade längs marschvägen. Där finns ofta

- köavdelning eller eftertrupp
- uppsamlings- och sambandsplatser
- trafikposter
- förbandsplatser
- rörliga sjukvårds- och reparationsenheter.

Vet du inte var ditt förband finns eller om du inte kan ta dig dit – anmäl dig vid närmaste transportlednings-, uppsamlings- eller sambandsplats eller stab och fråga hur du ska göra.

Militära upplysningsskyltar

Uppsamlingsplats

Sambandsplats ¹⁾

*Flygskyddad uppställnings-
plats, parkering*

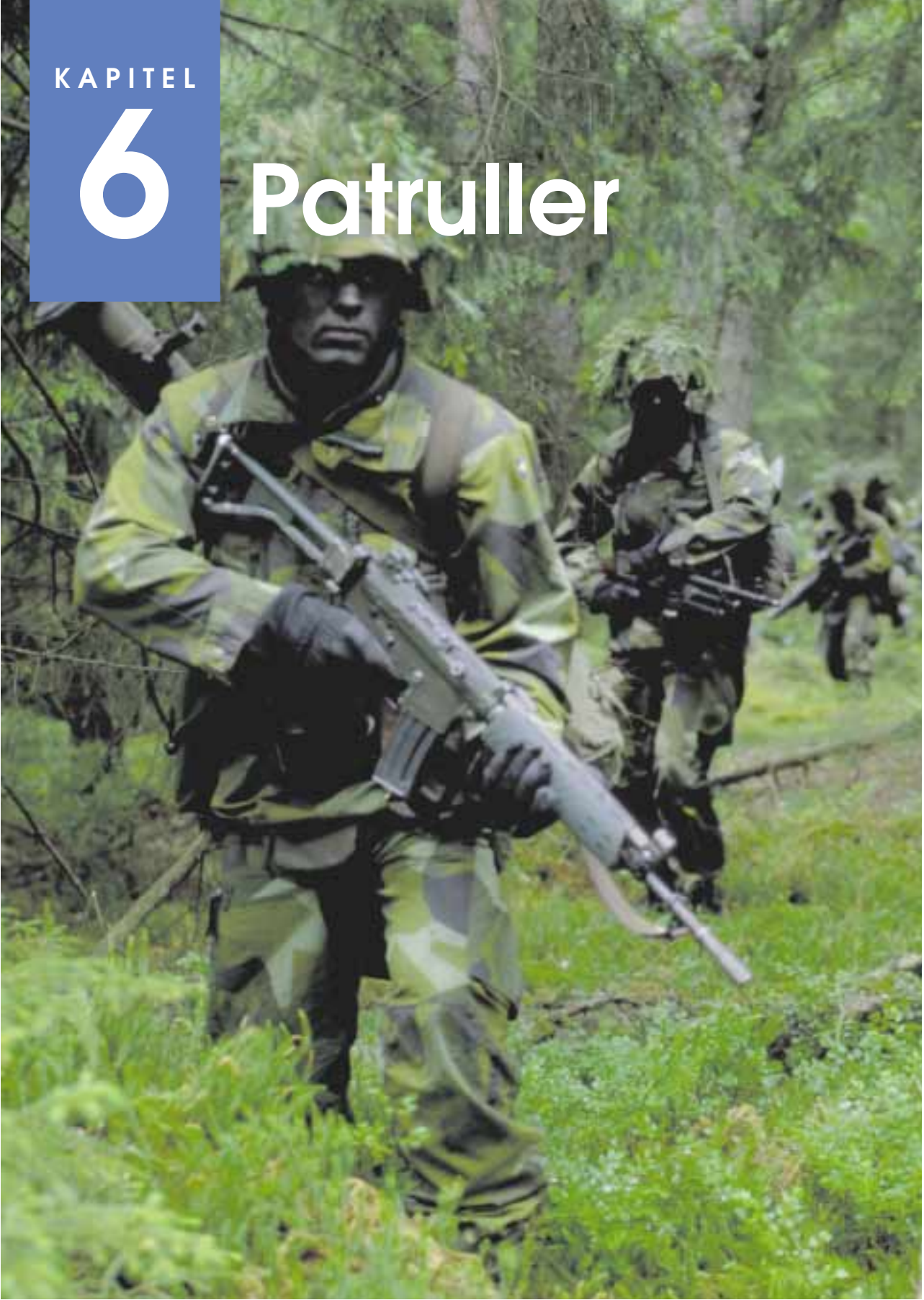
Trafikregleringsplats ¹⁾

¹⁾ Vid marsch ska chef, tätt och kö alltid anmäla sig vid trafikreglerings- och sambandsplats.

KAPITEL

6

Patruller

Patruller

Patrulltyper	170
Patrullchef	174
Patrullens indelning	175
Patrullkarl	176
Spejare	177
Ordonnans	178
Åtgärder under framryckning	180
Framryckningsteknik	182
Patrullering med fordon	186
Rapportering	191

En patrull tas ut för att lösa en bestämd uppgift. Ofta ska uppgiften lösas självständigt utan direkt samverkan med andra förband.

Patrullen "skräddarsys" utifrån uppgiften och kan växla mellan några få man till en halv pluton. Patrullen kan lösa uppgiften till fots, med båt, helikopter eller fordon.

Patrulltyper

Patruller avdelas för olika uppgifter. I detta kapitel beskrivs de vanligaste patrullerna.

Välj väg, plats och gruppering så att patrullen kan lösa sin uppgift på bästa sätt. Håll kontakt med förbandet.

Förpatrull

Förpatrullen skyddar längs marschvägen ett förband som är under förflyttning. Den ska skydda förbandet mot överraskande anfall eller beskjutning framifrån samt försvåra fiendens truppspaning mot förbandets tät.

Flankpatrull

Flankpatrullen skyddar ett förband från överraskande anfall eller beskjutning från sidan. Den ska också försvåra fiendens truppspaning mot förbandets flank.

Efterpatrull

Efterpatrullen framrycker efter ett förband, t ex under tillbakaryckning. Den ska skydda förbandets kö mot förföljande fiender och fientlig truppspaning.

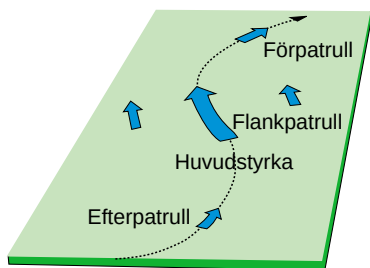
Stridspatrull

Stridspatrullen skyddar t ex ett förband, en stabsplats eller en underhållsplats. Den söker och håller stridskänning. En stridspatrull kan också få i uppgift att utföra eldöverfall för att störa eller fördröja fienden.

Minspaningspatrull

Minspaningspatrull sänds ut för att ta reda på om det finns minor i ett terrängparti eller längs en väg eller ett stråk. Uppgiften löses genom rörlig spaning.

Patrullens organisation, uppträdande och utrustning beskrivs i kapitlet *Fältarbeten*.

Förpatrull under framryckning

Flankpatrull i eldställning

Indikeringspatrull

En indikeringspatrull har i uppgift att indikera radioaktiv strålning och/eller kemiska stridsmedel.

Patrullens organisation, uppträdande och utrustning beskrivs i kapitlet *Skydd*.

Spaningspatrull

Spaningspatrullen inhämtar underrättelser om fienden och terrängen. Den ska uppträda dolt och undvika strid. Spaningsuppgiften löses genom rörlig och/eller fast spaning. Spaning kan ske mot en plats eller ett område.

© Foto: Peter Llander, FBB

Båtburen spaningspatrull

Genomsökpatrull

Genomsökpatrullen får i uppgift att söka igenom ett begränsat terrängparti eller ett hus. Uppgiften löses genom rörlig spaning.

Genomsökpatrull söker igenom ett skogsparti

*Se men inte synas!
Höra men inte höras!
Ha alltid något i kikaren!*

Hund är ett lämpligt hjälpmedel vid patrullering.

Bevakningspatrull

En bevakningspatrull bevakar under patrullering ett område eller objekt.

Eldledningspatrull leder in granatkastar- och artillerield

Eldlednings-/eldobservatörspatrull

En eldlednings-/eldobservatörspatrull leder eller observerar indirekt eld.

Patrullens organisation, uppträdande och utrustning beskrivs i kapitlet *Elden*.

Förläggningsspatrull

Förläggningsspatrullen rekognoserar förläggningsplats och förbereder förläggning genom att i mån av tid och behov

- märka ut kvarter eller tältplatser samt uppställningsplatser för fordon
- ställa i ordning kvarter eller röja tältplatser och sätta upp tält
- värma upp kvarter eller tält
- förbereda utspisning (bl a rekognosera vattentäkt)
- ordna vägvisning

En förläggningsspatrull bör utrustas med tältplatskedjor, s k Ölmeborgkedjor, med vilka man mäter ut enskilda tältplatser.

Rekognoseringspatrull

Denna skaffar underrättelser om terrängen, t ex som underlag för strid, förflyttningar eller grupperingar.

Om patrullen upptäcker fienden

Uppgiften avgör hur patrullen ska uppträda. Om patrullen ska spana, rekognosera, leda indirekt eld eller hålla samband undviker den strid.

Ska patrullen skydda eller söka stridskänning får den inte tveka att ta upp strid för att genomföra uppgiften.

Om patrullen råkar i strid

Om fienden är underlägsen

- nedkämpa fienden
- rapportera
- fullfölj uppgiften

Om fienden är överlägsen

- rapportera
- observera
- håll känning eller lösgör från fienden, beroende på din uppgift

Se till att patrullen är förberedd på att ta hand om skadade eller stupade. Läs mer i kapitlet *Strid*.

Rapportera alltid stridskontakt till chefen

Patrullchef

Du kan bli utsedd till patrullchef eller måste kanske överta befälet om chefen skadas eller stupar. Var då beslutsam – uppgiften måste lösas!

Patrullchefens åtgärder före utgående

RASSOIKA

© Foto: Anders Kollberg, FBB

Patrullchefen samverkar med fartygschefen om bevakning

Minnesord RASSOIKA

Repetera

uppgiften. Om det är en större uppgift ska du ta reda på fienden, mineringar, våra förband, terrängen och vädret. Du måste också veta vad som gäller för in- och utpassering, lösen och rapportering. Planera hur patrullen ska lösa uppgiften.

Avdela

kamrater som ska ingå i patrullen. Ibland kan det vara lämpligt att ta ut frivilliga. Utse ställföreträdande chef.

Samla

patrullen på skyddad plats. Genomför vid behov och i mån av tid kompletterande planering gemensamt med patrullen.

Stridsberedskapen

höjs. Gör er färdiga till strid. Hämta och iordningställ materiel och ammunition, t ex sprängmedel, pansarskott, handgranater, radioapparat, bildförstärkare, kikare, signalpistol, livsmedel och sjukvårdsmateriel. Komplettera maskering på ansikte, händer och uniform. Ibland måste du märka uniformen med färgade band eller liknande, så att ni i patrullen kan känna igen varandra lättare.

Orientera

patrullen om fienden, våra förband, uppgiften, hur du tänker lösa den, in- och utpassering, lösen, egna tecken för samband inom gruppen, återsamlingsplatser om patrullen skingras. Visa på karta eller terrängskiss.

Indela

patrullen – orienterare, rapportkarl, spejare, signalist, och vem som har uppsikt åt sidor, bakåt och uppåt.

Kontrollera

genom frågor att alla vet vad de ska göra och hur uppgiften ska lösas. Kontrollera också att utrustningen medförs på lämpligt sätt och inte skramlar eller ger reflexer. Se till att kartor med inritade lägen, anteckningar, brev eller liknande, som kan röja uppgiften eller förbandets identitet, lämnas kvar eller förstörs. Öva vid behov och i mån av tid olika moment som kan inträffa eller ska utföras.

Anmäl

att patrullen är klar att utgå.

Spaningspatrull (säkerhetsjaktgrupp) har gjort halt: Stanna – Observera – Lyssna – Ofta (SOLO)

Patrullens indelning

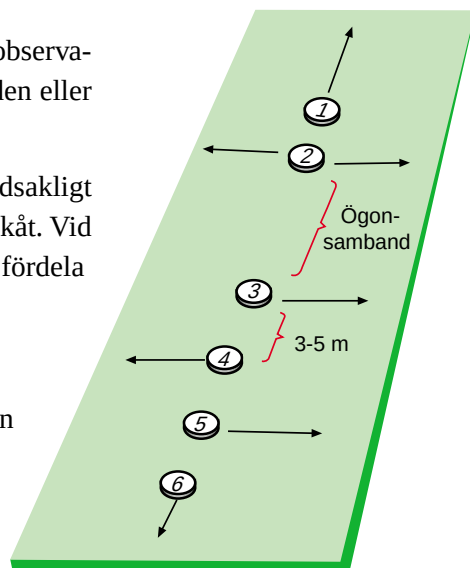
Under förflyttning ska samtliga i gruppen svara för observation i 360° runt gruppen för att kunna upptäcka fienden eller annan verksamhet.

Varje man i patrullen ska dessutom ges ett huvudsakligt observationsområde – framåt, vänster, höger eller bakåt. Vid förflyttning i bebyggelse kan det vara lämpligt att även fördela observation mot högre våningsplan och tak.

Att bara observera i en riktning är uttröttande.

Vapnets pipa ska peka åt det håll som man för stunden observerar – var eldberedd!

Varje man ska ha en rökhandgranat så att rök kan utnyttjas vid överraskande sammanstöt med fienden.

Patrullkarlen måste vara uppmärksam!

Patrullkarl

- Sätt dig noga in i uppdraget och hur chefen tänker lösa det.
- Du kan bli utsedd till patrullchef eller också måste du vara beredd att överta befälet om patrullchefen stupar eller såras.
- Håll hela tiden reda på var patrullen befinner sig och vilka rapporter som sänts.
- Håll ögonkontakt med kamraten framför och bakom dig.
- Var uppmärksam och beredd på allt. Upp-täcker du något fientligt eller är osäker på om du har en vän eller fiende framför dig ska du varna patrullen och vara beredd att öppna eld.
- Anropa eller ge igenkänningssignal enligt följande:
 - Är patrullen inom ett område som hålls av egna förband anropar du okända på samma sätt som vad gäller för post.
 - Är patrullen på fientligt område gäller det i regel endast att klara ut om det är en patrullkamrat eller en fiende som du stöter på.
 - Använd överenskommen igenkännings-signal eller begär lösen utan föregående ”halt!”. Detta sätt att anropa ska användas sparsamt. Hinner du tillkalla patrullchefen är det han som bestämmer om anrop.

Spejare

I regel tas två man ut som spejare. Din uppgift är att skydda patrullen mot att överraskas av fienden.

Du ges begränsade uppgifter, t ex att undersöka några hus, en skogsdunge eller annan misstänkt

del av terrängen. Du kan även få till uppgift att rycka fram på ögonsambands avstånd framför patrullen.

Som spejare bör du ha understöd om du råkar i strid med fienden.

Uppträdande

- Välj väg så att terrängen ger bästa skydd.
- Ryck fram snabbt över fält, gläntor och vägar.
- Öka avståndet mellan er till 5–20 meter.
- Håll om möjligt kontakt med patrullen.
- Finns det risk att ni kan bli beskjutna – framryck växelvis och skydda varandra.
- Se upp för minor.
- Undersök den misstänkta platsen. Kamraten skyddar dig.
- Använd främst tecken för rapportering.
- Öppna eld när du eller patrullen hotas.
- När uppdraget är löst återgår ni till patrullen eller ansluter när den passerar.

Högberg!, Mattisson!
– spana mot röda huset!
Finns fienden vid röda huset?
Klartecken från uthuset!
Vi understödjer och ansluter härifrån efter klartecknet.
Högberg chef!
Slut!
Frågor?
Repetera!

Ordonnans

Som ordonnans (rapportkarl) ska du vidarebefordra order eller rapporter från en chef till en annan så snabbt det går. Om du är utsedd till rapportkarl/ordonnans och inte har fått annan uppgift – följ chefen och var hans livvakt.

Endast i undantagsfall ska ordonnanser skickas ut ensamma.

Före utgåendet

Du måste veta

- vem som ska ha meddelandet
- var mottagaren finns
- vilken väg du ska ta
- vad du ska göra sedan

Om du ska framföra ett meddelande muntligt – lär in det noggrant och repetera det för din chef före utgåendet.

Se till att du inte medför andra viktiga handlingar som kan falla i fiendens händer om du stupar, skadas eller tillfångatas.

Som mc-ordonnans – sätt dig noga in i uppgiften du får av chefen

Under vägen

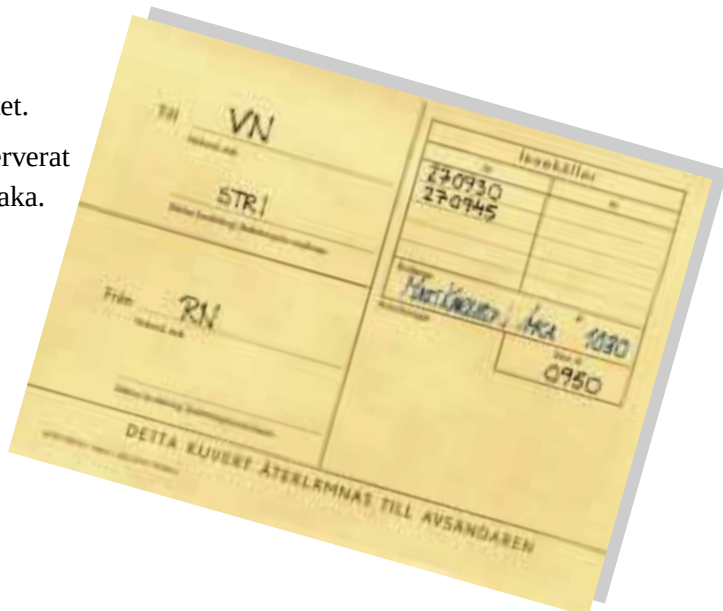
- Framryck dolt och snabbt.
- Träffar du någon chef som du känner igen – orientera honom om din uppgift.
- Skjut endast i självförsvar, sök inte strid – rapporten är det viktigaste för dig.
- Var vaksam – fienden kan ha svenska uniformer och tala svenska.
- Bränn upp eller förstör på annat sätt ett skriftligt meddelande om du riskerar att tillfångatas. I nödfall gömmer du meddelandet.

Hos mottagaren

- Framför meddelandet. Begär repetering om meddelandet är muntligt, är det skriftligt begär du kvittering genom påskrift på kuvertet. Glöm inte att ta med kuvertet tillbaka!
- Orientera mottagaren om du har observerat något särskilt under vägen.
- Innan du återvänder – fråga om det finns något meddelande tillbaka. Fråga också om läget längs vägen tillbaka.

Åter hos avsändaren

- Anmäl att du är tillbaka.
- Återlämna ordonnanskuvertet.
- Rapportera om du har observerat något särskilt på vägen tillbaka.

Åtgärder under framryckning

Patrullchefen ska vara där han bäst kan leda patrullen och där han ser bra.

Framryck snabbt och på bekvämaste sätt så länge patrullen rör sig på "eget" område. Tänk dock på att ni kan stöta på fienden även inom ett "eget område". Även fienden har patruller ute på uppdrag.

Orientera fortlöpande om läget och terrängen. Peka ut åter-samlingsplatser efterhand som de passeras.

Fråga ut egna patruller och förband om läget efterhand som ni träffar dem. Orientera dem om vad ni själva vet.

Om patrullen framrycker i mörker eller då det är svårt att se ska man kontinuerligt räkna in patrullen. Siste man säger "ett", näst siste man fortsätter med "två", osv, fram till patrullchefen som då vet att alla är med utan att behöva stanna och räkna in dem.

Om du tappar kontakten med framförvarande och du inte vet var patrullen är – gör följande:

- Stanna, observera och lyssna.
- Vänta på platsen i 30 minuter. Patrullen bör då ha märkt att någon saknas och den går då tillbaka till platsen för sista räkningen/observationen. Börja inte leta efter patrullen för då kan det bli så att både patrullen och du springer runt och letar efter varandra.
- Om patrullen inte återvänder inom 30 minuter – gå till den sist passerade återsamlingsplatsen och vänta där. Dyker inte patrullen upp efter angiven tid – återgå till ditt förband.

Då ni kommer in i fiendens område så undvik vägar om uppgiften och tiden tillåter det.

Se upp för minor eller fientliga förband. Undvik kontakt med civilbefolkningen.

Kommando:
"Inräkning från kön!"

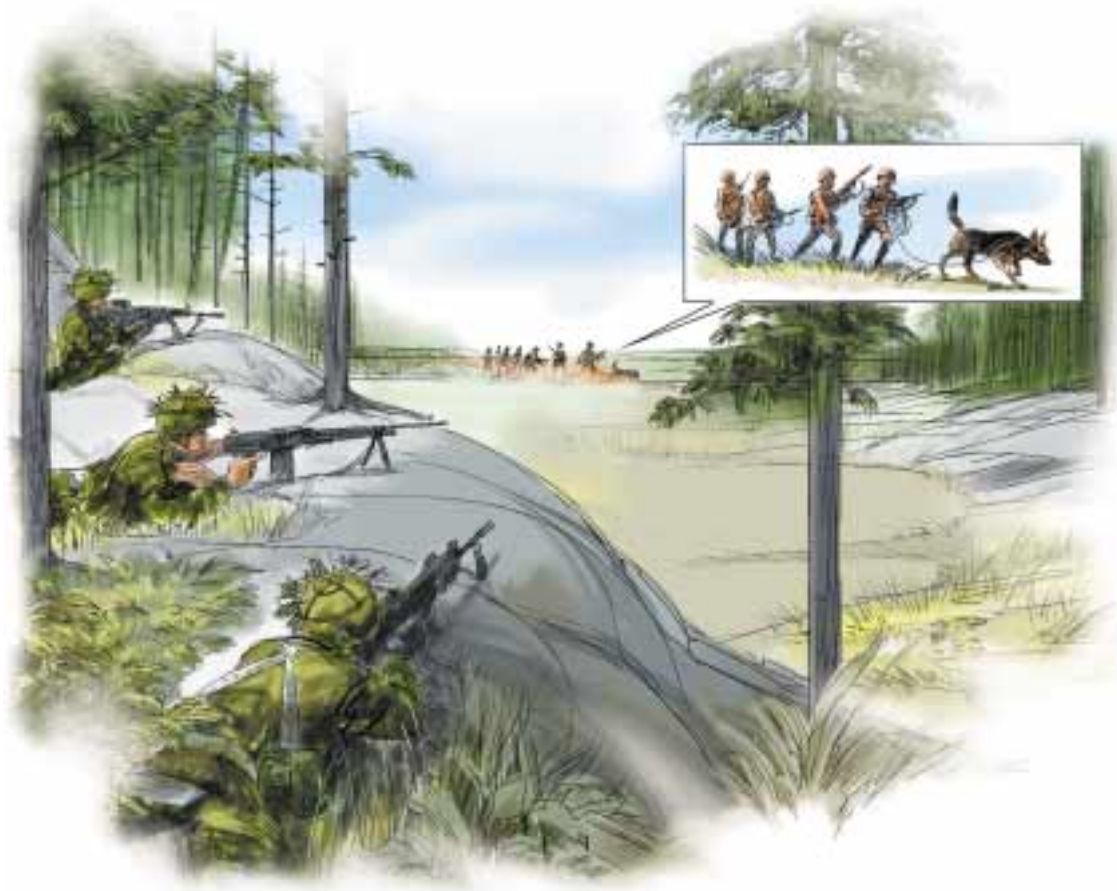
STOP

Stanna

Tänk efter

Orientera dig

Planera

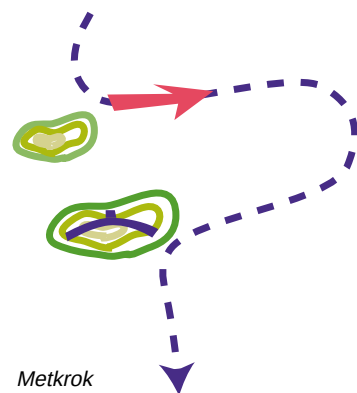
Misstänker ni att ni är förföljda så förflytta er i en metkrok och ta sedan eldställning.

Utför eldöverfall mot förföljarna om uppgiften tillåter detta.

Förföljs ni av fiender med spårhundar så agera på samma sätt. Hundar är nästan omöjliga att lura eller förvillad. Däremot kan hundföraren bli förvillad om ni tvärt byter riktning. Hunden kan känna vittringen av en människa på flera hundra meters avstånd. Framryck om möjligt med vinden i ryggen.

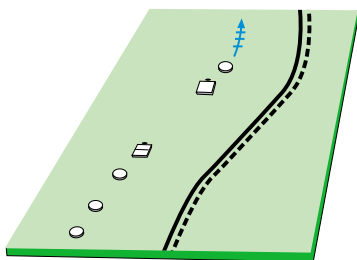
Förbered er för strid mot förföljare genom att ha försvarsladdningar eller fordonsminor förberedda för utlösning med hjälp av draganordning och slagttändarpålar. Se kapitlet *Fältarbeten*.

Är patrullen tungt lastad kan några stanna kvar för eldöverfall medan övriga fortsätter mot en återsamlingsplats.

Undvik att framrycka i vattendrag eftersom fukt förstärker vittringen.

Framryckningsteknik

Undvik att gå på stigar och vägar – använd dessa som ledstänger.

Två man i patrullen ska hela tiden stega så att ni vet hur långt ni förflyttat er.

Patrullchefen (eller ställföreträdaren) ger order: "Andersson – stega 500 meter!". Stegaren anmäler då han stegat klart. Två man, de bäst lämpade, orienterar och följer med på kartan.

Gå inte med kartan uppe hela tiden – du blir lätt ett mål för prickskyttar.

Spejaren (tätkarlen) måste vara skärpt och speciellt lägga märke till minor och fientliga enheter. Se till att byta ut tätkarlen då och då.

Håll uppsikt bakåt – skydda patrullen från förföljare.

Patrullens framryckning i bebyggelse – uppsikt 360°

Övergång av bro

Växelvis mellan stridsparen

1. Patrullchefen gör halt och kommenderar eller ger tecken: "Övergång av bro! – växelvis mellan stridsparen". Patrullen tar eldställningar för att kunna understödja med eld mot bortre stranden. Första stridsparet tar eldställningarna vid närmaste brofästet på båda sidor om vägen.
2. Andra stridsparet framrycker snabbt till bronns mitt och tar eldställningarna.
3. Tredje stridsparet framrycker över bron och tar eldställningar vid bronns andra fäste.
4. Första stridsparet lämnar brofästet och tar eldställningarna på andra sidan. När de passerar andra stridsparet på bronns mitt anmäler de klart och andra stridsparet vänder sig om och skyddar bakåt. När första stridsparet passerar bortre brofästet tar sig andra stridsparet över bron.

Växelvis mellan omgångarna

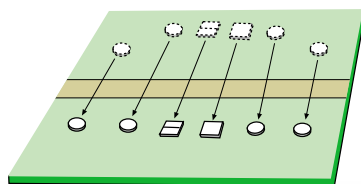
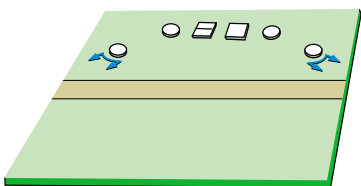
1. Patrullchefen gör halt och kommenderar eller ger tecken: "Övergång av bro! – växelvis mellan omgångarna".
2. Andra omgången tar stridsställningar för att kunna understödja med eld mot bortre stranden.
3. Därefter framrycker första omgången över bron och tar stridsställningar på bortre stranden.
4. Andra omgången framrycker därefter med skydd av första omgången.

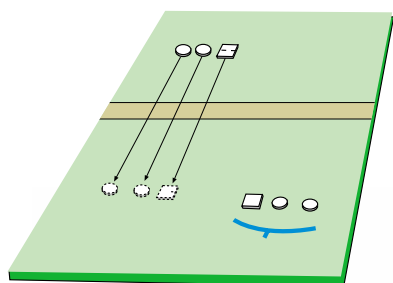
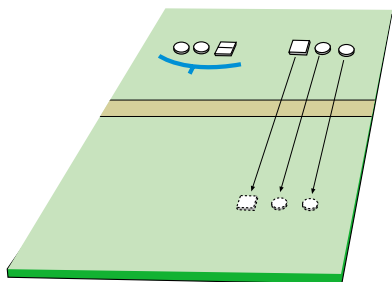
Övergång av väg/stig

Alternativ "Linje – samtidigt"

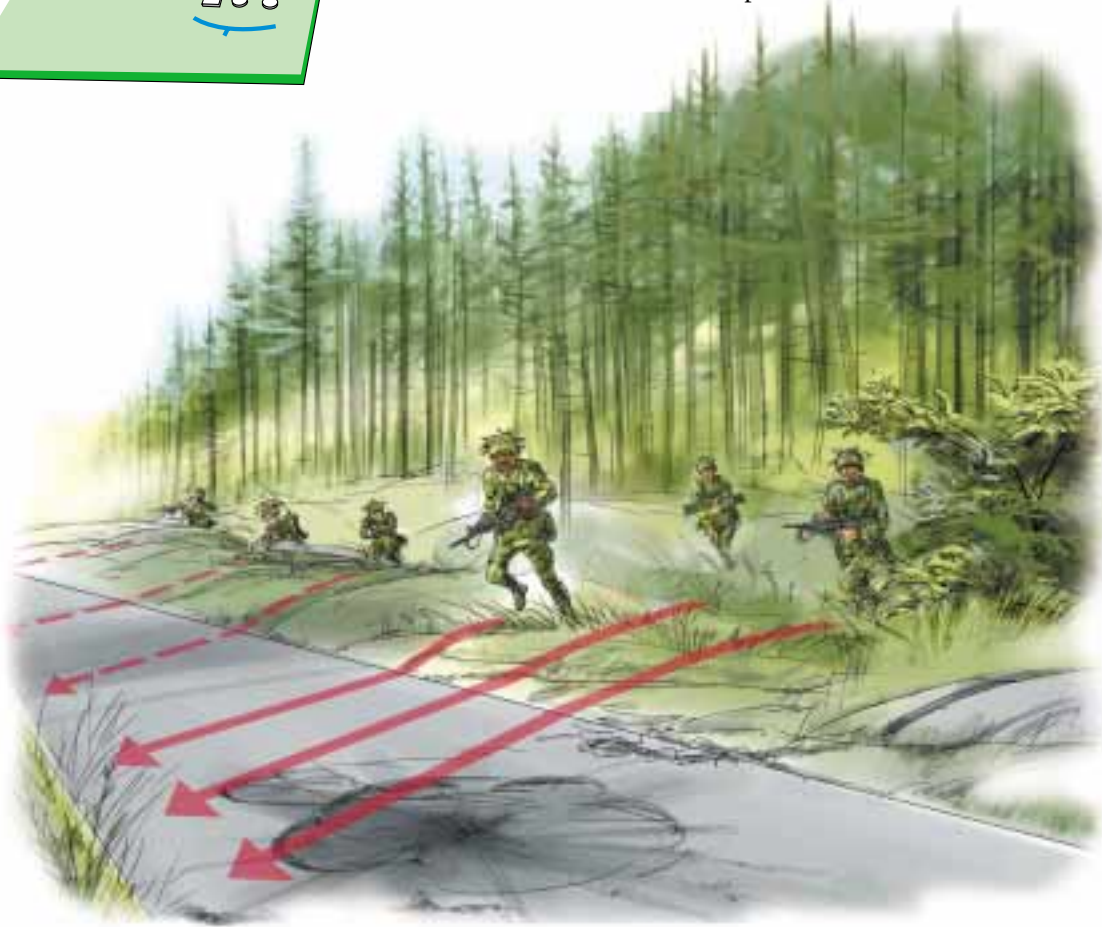
1. Patrullchefen gör halt, ger order och/eller tecken: "Övergång av väg – linje – samtidigt!". Gruppen grupperar på linje.
2. Flankkarlarna framrycker till vägen, tar eldställning, observerar, lyssnar och ger klartecken till patrullchefen.
3. Patrullchefen ger tecken "Framåt!" varvid patrullen försiktigt går fram till vägen, följt av språng över vägen till motsatta skogsridån. Då patrullen kommer upp i jämnhöjd med flankkarlarna så ansluter dessa till patrullen.
4. Patrullen förflyttar sig sedan snabbt cirka 100 meter och tar stridsställning, observerar och lyssnar.
5. Patrullen fortsätter därefter på kolonn.

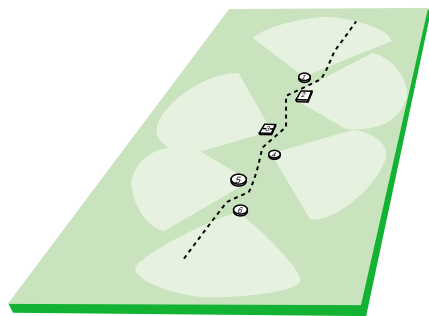

Vägövergång genomförs i regel där vägen kröker eftersom man inte upptäcks lika lätt som efter en rak väg

Alternativ "Linje - växelvis"

1. Patrullchefen gör halt, ger order och/eller tecken: "Övergång av väg - linje - växelvis!". Gruppen grupperar på linje.
2. Andra omgången framrycker till vägen, tar eldställning, observerar, lyssnar och ger klartecken till patrullchefen.
3. Patrullchefen ger tecken "Framåt!" varvid patrullchefens omgång försiktigt går fram till vägen, följt av språng över vägen till motsatta skogsridån. Patrullen förflyttar sig sedan snabbt cirka 100 meter samt tar stridsställning, observerar och lyssnar.
4. Andra omgång framrycker sedan snabbt över vägen och ansluter till patrullchefen.
5. Patrullen fortsätter därefter på kolonn.

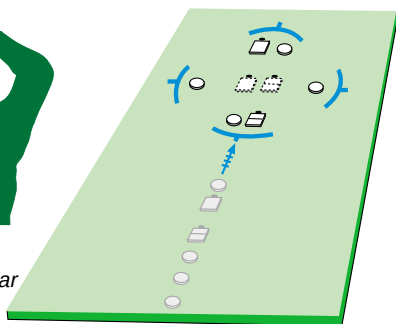

Gruppering och observationsområden då patrullen gör halt

Tecken för igelkottsförsvaret

Igelkottsförsvaret

Då patrullen stannar

Om patrullchefen/spejaren gör rast eller stannar för kartläsning, observation eller liknande gör du som patrullkarl följande:

- Repetera eventuella tecken eller order bakåt.
- Behåll avstånden (3-5 meter).
- Inta knästående eller liggande ställning.
- Behåll uppsikten åt det håll som du svarar för.
- Var tyst, lyssna och observera.

Om patrullchefen vill samla patrullen för ordgivning eller om patrullen gör kort eller lång rast kan gruppering ske i "igelkottsförsvaret".

Patrullering med fordon

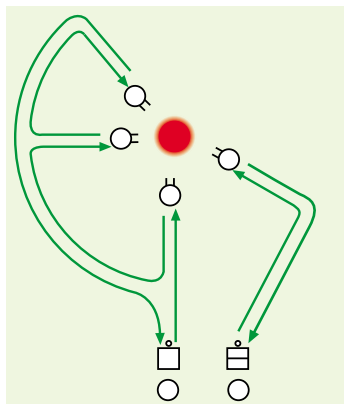
Vid patrullering med fordon bör minst två fordon användas. Man kan då understödja varandra med observation, eldgivning och bärgning.

Personalen i fordonen får i uppdrag att observera i olika sektorer – använd klockmetoden (se kapitlet *Elden*).

Fordonen kan understödja varandra genom att framrycka växelvis – framför allt när öppen terräng ska passeras.

Vid behov gör truppen avsättning för att skydda och understödja.

Teknik vid rörlig spaning mot plats eller grupperad fiende. Ett stridspår grupperas för fast spaning. Det andra stridsparet genomför rörlig spaning. Signalist jämte stridsparskamrat kan lämnas kvar på radioplats

SOLO

*Stanna – Observera – Lyssna
– Ofta*

Spaningen kan utföras så här:

- Patrullen spanar främst genom observation från en eller flera platser. Spaningsuppdraget och sikten avgör hur nära målet man måste gå.
- Ibland måste ni spana under förflyttning, t ex om ni ska söka igenom ett skogsområde eller då läget är ovisst. Ni väljer då väg där det går bra att observera och lyssna.
- Om det är risk för sammanstöt med fienden – framryck försiktigt växelvis. Bestäm om möjligt i förväg hur ni ska agera vid sammanstöt med fienden.
- Undvik att röra er i sidled längs fienden. Närma er i stället spaningsmålen vinkelrätt från sidan.
- Om patrullen förflyttar sig i fordon så sker spaningen genom att ni stannar, stänger av motorn och observerar med kikare och lyssnar.
- Sker spaningen med två eller fler fordon så kan ni utnyttja växelvis framryckning och observation.

Ta av hjälm och hörlurar vid hörselobservation

Bestäm återsamlingsplatser efterhand. Bestäm också hur lång tid ni ska vänta vid återsamlingsplatsen. Om patrullen skingras är den sista återsamlingsplatsen alltid den punkt varifrån patrullen utgick.

Fast spaning

Patrullen kontrollerar fortlöpande från en bestämd plats förhållandena längs en väg, ett stråk eller vid en viss plats.

Observationsplatsen (o-platsen) bör ligga högst 200 meter från platsen som ska övervakas. Minst 200 meter vägsträcka bör kunna observeras. Blir sikten dålig ska o-platsen kunna flyttas närmare målet.

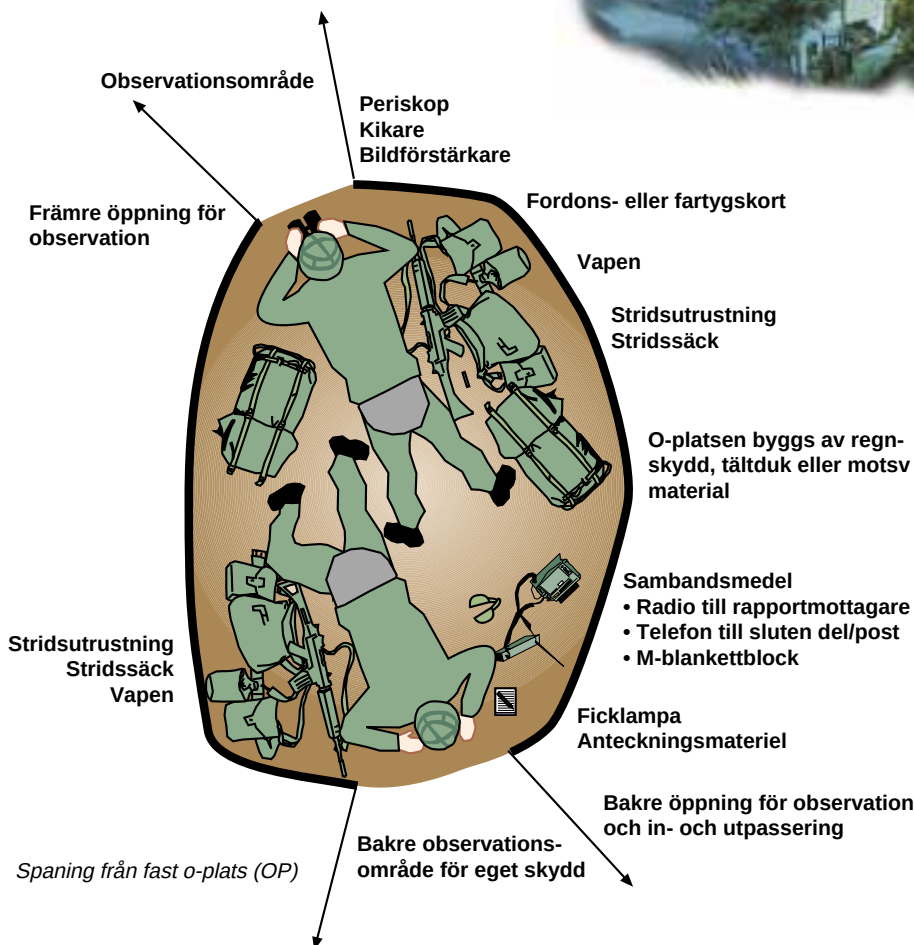
Du eller din chef måste bedöma risk för sammanstöt.

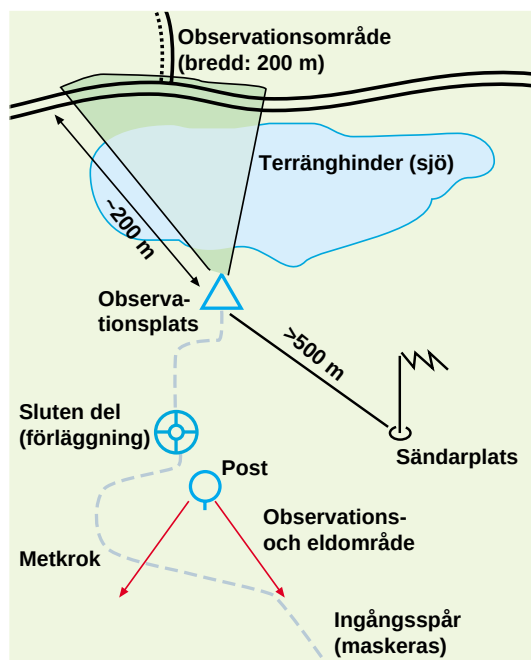
Utifrån riskbedömningen anpassas framryckningsteknik och hastighet enligt följande:

Risk	Framryckningsteknik	Hastighet
Liten	Kolonn/led	Högsta framryckningshastighet
Stor	Växelvis (skyddstrupp kan framrycka till fots)	Anpassas så att man hinner gruppera understöd

Spaning från tillfällig o-plats (OPT)

Principer för gruppering av o-plats och sluten del vid fast spaning

En fast spaningspatrull som ska vara kvar i mer än 12 timmar bör grupperas i skydd av ett terränghinder, t ex en sjö eller myr. Tänk dock på risken för dimma under kvälls- och morgontimmarna vid vissa årstider, vilket kan försvåra eller omöjliggöra observationen.

Undvik vägsål och dominerande terrängpartier, t ex utmärkande höjder. Undvik också bebyggelse och terräng som fienden kan tänkas utnyttja.

En lättmaskerad plats med grävbar mark bör väljas eftersom patrullen ofta måste gräva ner sig.

O-platsen ska vara lämplig för sändning och mottagning av radiomeddelanden. Välj därför en plats på en sluttning som är vänd mot motstationen. Radiovågorna studsar nämligen mot sluttningen och förstärker signalen som går fritt till motstationen. Se till att antennen inte lutar mot grenar eller löv eftersom uteffekten från radion då "leds in" i grenarna, vilket minskar räckvidden. Även kraftledning- ar minskar radions räckvidd.

En o-plats som ska vara kvar en längre tid (timmar) måste ha en sändarplats minst 500 meter från o-platsen eftersom fienden kan pejla in radiostationen och bekämpa den med indirekt eld eller attackflyg.

lakta optikdisciplin!

Tänk på risken för upptäckt på grund av värmestrålningen från dig och din utrustning. Se till att gruppera er med ett ordentligt skydd och skyl. Helst ska enbart ett periskop vara ut- anför skyddet.

Fordon och soldater kan lätt upptäckas i ett IRV-sikte

Rapportering

Vid viktigare rapporter använd om möjligt flera sambandsmedel.

- Vid längre avstånd – använd telefon eller radio.
- Vid kortare avstånd – använd ordonnans eller rapportkarl.

Rapportera inte bara om uppgiften utan även vad som upptäcks i övrigt.

Rapportera omedelbart

Rapportera omedelbart fiendliga

- stridsvagnar
- artilleri
- raketartilleri
- utskjutningsanordningar för kärnladdningar
- luftlandsättning eller landstigning

Rapportera omedelbart också tecken på att fienden förbereder sig för att använda kemiska vapen, t ex att fienden uppträder i C-skyddsdräkter eller skyddsmask.

Löper våra förband risken att bli överraskade går rapporteringen före all annan verksamhet. Ibland kan överenskomna tecken eller signaler, t ex signalskott, användas för rapportering.

Rapportering av civil verksamhet

Rapportera utrymningar, flyktingströmmar, trafikkaos, etc. Rapportera också om det finns civila kvar i områden där vi ska anfalla.

Exempel på utländska soldater och utländsk materiel

Stridsvagn T-80U

Bandhaubits M109 G

Raketartilleri MLRS

Luftlandsättning av fordon från flygplan

Landstigning med svävare

Soldater iförda C-stridsdräkt betjäna en granatkastarpansarbandvagn

Rapportera vad du vet – inte vad du tror.

7 S

En rapport ska innehålla 7 S.

NAME	First Name	Family Name	Sex	Identification Number
Age	DOB	RA		
Residence	VN			
Telephone	15552	City	CH	
Occupation				
Education				
☐ CL. 186 - 189 ☐ CL. 189 - 190 ☐ CL. 190 - 191 ☐ CL. 191 - 192 ☐ CL. 192 - 193 ☐ CL. 193 - 194 ☐ CL. 194 - 195 ☐ CL. 195 - 196 ☐ CL. 196 - 197 ☐ CL. 197 - 198 ☐ CL. 198 - 199 ☐ CL. 199 - 200 ☐ CL. 200 - 201 ☐ CL. 201 - 202 ☐ CL. 202 - 203 ☐ CL. 203 - 204 ☐ CL. 204 - 205 ☐ CL. 205 - 206 ☐ CL. 206 - 207 ☐ CL. 207 - 208 ☐ CL. 208 - 209 ☐ CL. 209 - 210 ☐ CL. 210 - 211 ☐ CL. 211 - 212 ☐ CL. 212 - 213 ☐ CL. 213 - 214 ☐ CL. 214 - 215 ☐ CL. 215 - 216 ☐ CL. 216 - 217 ☐ CL. 217 - 218 ☐ CL. 218 - 219 ☐ CL. 219 - 220 ☐ CL. 220 - 221 ☐ CL. 221 - 222 ☐ CL. 222 - 223 ☐ CL. 223 - 224 ☐ CL. 224 - 225 ☐ CL. 225 - 226 ☐ CL. 226 - 227 ☐ CL. 227 - 228 ☐ CL. 228 - 229 ☐ CL. 229 - 230 ☐ CL. 230 - 231 ☐ CL. 231 - 232 ☐ CL. 232 - 233 ☐ CL. 233 - 234 ☐ CL. 234 - 235 ☐ CL. 235 - 236 ☐ CL. 236 - 237 ☐ CL. 237 - 238 ☐ CL. 238 - 239 ☐ CL. 239 - 240 ☐ CL. 240 - 241 ☐ CL. 241 - 242 ☐ CL. 242 - 243 ☐ CL. 243 - 244 ☐ CL. 244 - 245 ☐ CL. 245 - 246 ☐ CL. 246 - 247 ☐ CL. 247 - 248 ☐ CL. 248 - 249 ☐ CL. 249 - 250 ☐ CL. 250 - 251 ☐ CL. 251 - 252 ☐ CL. 252 - 253 ☐ CL. 253 - 254 ☐ CL. 254 - 255 ☐ CL. 255 - 256 ☐ CL. 256 - 257 ☐ CL. 257 - 258 ☐ CL. 258 - 259 ☐ CL. 259 - 260 ☐ CL. 260 - 261 ☐ CL. 261 - 262 ☐ CL. 262 - 263 ☐ CL. 263 - 264 ☐ CL. 264 - 265 ☐ CL. 265 - 266 ☐ CL. 266 - 267 ☐ CL. 267 - 268 ☐ CL. 268 - 269 ☐ CL. 269 - 270 ☐ CL. 270 - 271 ☐ CL. 271 - 272 ☐ CL. 272 - 273 ☐ CL. 273 - 274 ☐ CL. 274 - 275 ☐ CL. 275 - 276 ☐ CL. 276 - 277 ☐ CL. 277 - 278 ☐ CL. 278 - 279 ☐ CL. 279 - 280 ☐ CL. 280 - 281 ☐ CL. 281 - 282 ☐ CL. 282 - 283 ☐ CL. 283 - 284 ☐ CL. 284 - 285 ☐ CL. 285 - 286 ☐ CL. 286 - 287 ☐ CL. 287 - 288 ☐ CL. 288 - 289 ☐ CL. 289 - 290 ☐ CL. 290 - 291 ☐ CL. 291 - 292 ☐ CL. 292 - 293 ☐ CL. 293 - 294 ☐ CL. 294 - 295 ☐ CL. 295 - 296 ☐ CL. 296 - 297 ☐ CL. 297 - 298 ☐ CL. 298 - 299 ☐ CL. 299 - 300 ☐ CL. 300 - 301 ☐ CL. 301 - 302 ☐ CL. 302 - 303 ☐ CL. 303 - 304 ☐ CL. 304 - 305 ☐ CL. 305 - 306 ☐ CL. 306 - 307 ☐ CL. 307 - 308 ☐ CL. 308 - 309 ☐ CL. 309 - 310 ☐ CL. 310 - 311 ☐ CL. 311 - 312 ☐ CL. 312 - 313 ☐ CL. 313 - 314 ☐ CL. 314 - 315 ☐ CL. 315 - 316 ☐ CL. 316 - 317 ☐ CL. 317 - 318 ☐ CL. 318 - 319 ☐ CL. 319 - 320 ☐ CL. 320 - 321 ☐ CL. 321 - 322 ☐ CL. 322 - 323 ☐ CL. 323 - 324 ☐ CL. 324 - 325 ☐ CL. 325 - 326 ☐ CL. 326 - 327 ☐ CL. 327 - 328 ☐ CL. 328 - 329 ☐ CL. 329 - 330 ☐ CL. 330 - 331 ☐ CL. 331 - 332 ☐ CL. 332 - 333 ☐ CL. 333 - 334 ☐ CL. 334 - 335 ☐ CL. 335 - 336 ☐ CL. 336 - 337 ☐ CL. 337 - 338 ☐ CL. 338 - 339 ☐ CL. 339 - 340 ☐ CL. 340 - 341 ☐ CL. 341 - 342 ☐ CL. 342 - 343 ☐ CL. 343 - 344 ☐ CL. 344 - 345 ☐ CL. 345 - 346 ☐ CL. 346 - 347 ☐ CL. 347 - 348 ☐ CL. 348 - 349 ☐ CL. 349 - 350 ☐ CL. 350 - 351 ☐ CL. 351 - 352 ☐ CL. 352 - 353 ☐ CL. 353 - 354 ☐ CL. 354 - 355 ☐ CL. 355 - 356 ☐ CL. 356 - 357 ☐ CL. 357 - 358 ☐ CL. 358 - 359 ☐ CL. 359 - 360 ☐ CL. 360 - 361 ☐ CL. 361 - 362 ☐ CL. 362 - 363 ☐ CL. 363 - 364 ☐ CL. 364 - 365 ☐ CL. 365 - 366 ☐ CL. 366 - 367 ☐ CL. 367 - 368 ☐ CL. 368 - 369 ☐ CL. 369 - 370 ☐ CL. 370 - 371 ☐ CL. 371 - 372 ☐ CL. 372 - 373 ☐ CL. 373 - 374 ☐ CL. 374 - 375 ☐ CL. 375 - 376 ☐ CL. 376 - 377 ☐ CL. 377 - 378 ☐ CL. 378 - 379 ☐ CL. 379 - 380 ☐ CL. 380 - 381 ☐ CL. 381 - 382 ☐ CL. 382 - 383 ☐ CL. 383 - 384 ☐ CL. 384 - 385 ☐ CL. 385 - 386 ☐ CL. 386 - 387 ☐ CL. 387 - 388 ☐ CL. 388 - 389 ☐ CL. 389 - 390 ☐ CL. 390 -				

Alltid

Stund – tidpunkt när det hände

Ställe – plats där det hände

Styrka – antal

Slag – typ av fiender eller objekt

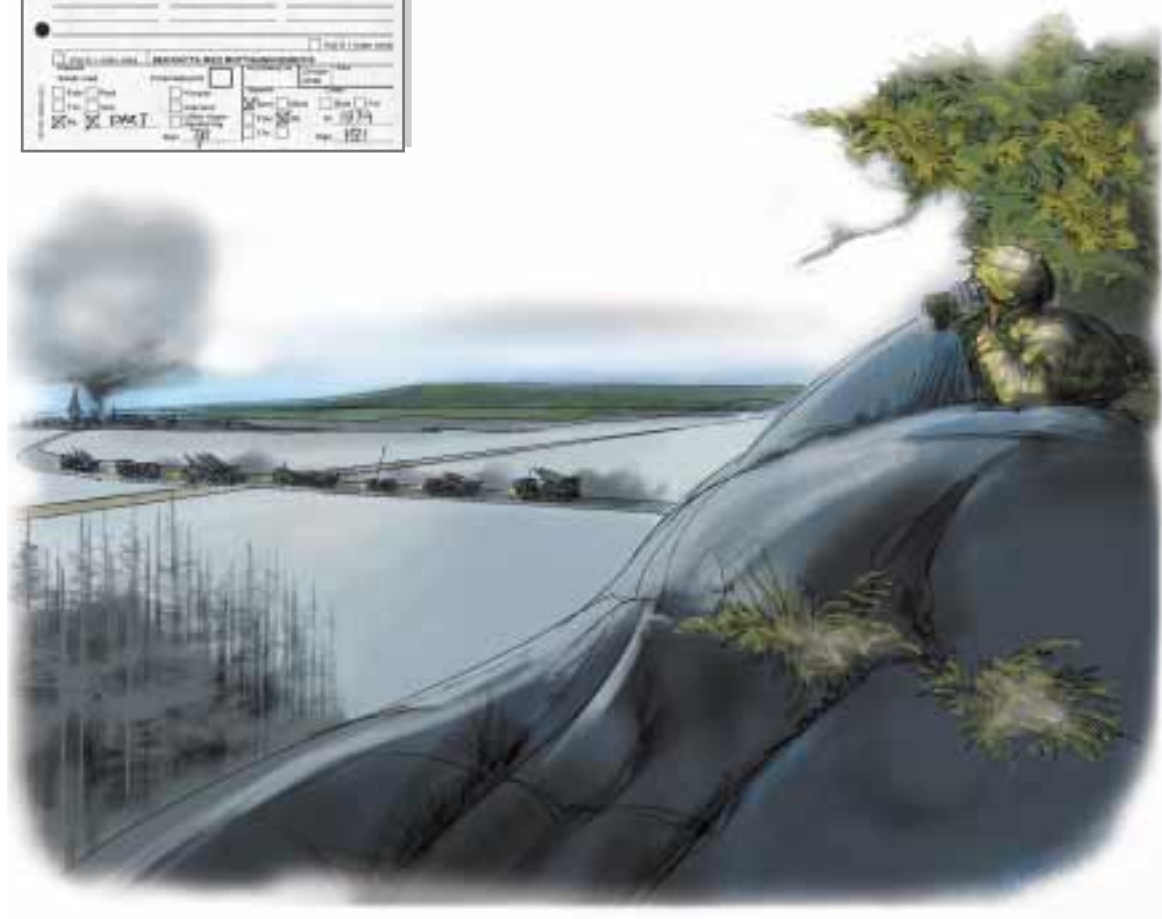
Sysselsättning – fiendens verksamhet

Symbol – märkning, siffror, förbandstecken, färg

Sagesman – vem som har gjort observationen

Vid behov

Sedan – vad patrullen gör härnäst

Muntlig rapport

Muntlig rapport används då meddelandet är enkelt och rapportvägen kort.

Skriftlig rapport

Skriftlig rapport används vid längre meddelanden eller när ett meddelande innehåller fler platsangivelser, klockslag, etc.

En rapport kan också bestå av skiss, fältkarta eller flygbild/foto, med inritade uppgifter om fienden och terrängen.

Om du sänder en rapport på radio – öva på uppläsningen före sändningen, så att det går snabbt och så att du inte stakar dig under rapporteringen.

Rapport med DART

Använd snabbsändare, s k DART (datarapporteringsterminal), då du rapporterar på radio. Rapportmall finns som formatmall.

Rapportsammanfattning

Rapportera med en rapportsammanfattning på överenskomna tidpunkter om du fått order om detta. En rapportsammanfattning ska innehålla information om all fientlig verksamhet under en viss tidsperiod, t ex den senaste timmen.

Även om du inte har något att rapportera ska du i alla fall höra av dig på överenskomna tidpunkter.

*Använd också positiv rapportering,
dvs föreslå vad du kan göra för att lösa uppgiften ännu bättre.*

Exempel på rapportsammanfattning på M-blankett

KAPITEL

7

Strid

Strid

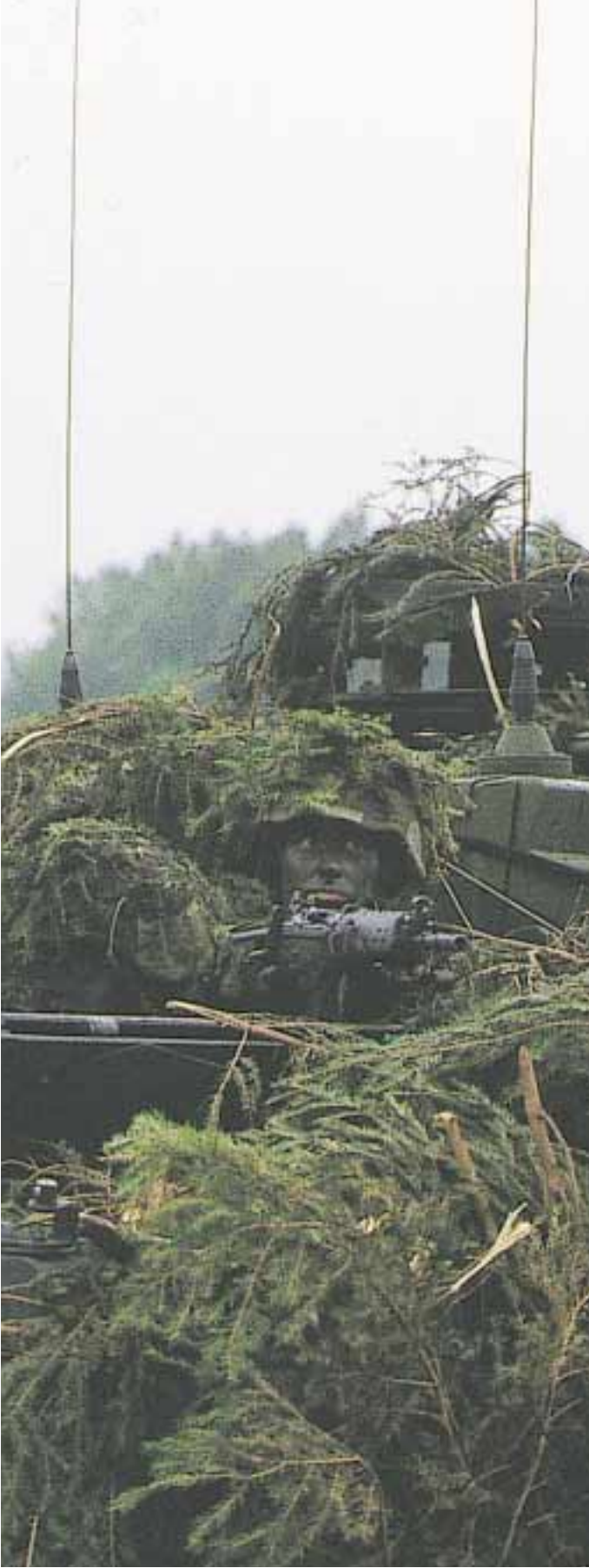
Fienden	196
Människan i strid	199
Grunder i strid	206
Grundläggande strids- situationer	218
Metoder för gruppens eld och rörelse	235
Försvar	260
Eldöverfall	264
Strid i mörker	272
Strid i bebyggelse	286
Att ta fångar	308

I den moderna striden finns inga fronter. Striden förs över stora ytor och är snabb och våldsam. Fienden försöker tränga djupt in bland våra styrkor för att ta viktiga platser och för att slå ut våra lednings- och understödsförband.

Oavsett din befattning så måste du alltid vara beredd på strid.

Du och dina kamrater måste vara beredda att möta allt från sabotageförband, gerillaförband till pansarförband. Något skyddat område "bakom fronten" finns inte.

Kom ihåg att fienden aldrig kommer endast framifrån – han kommer också från sidorna, bakifrån och uppfifrån!

Angreppsformer mot vårt samhälle

Fienden

Fiendens markstridskrafter är, på samma sätt som våra, indelade i olika trupp-slag (infanteri, pansar, artilleri osv). Vid strid deltar förband från olika trupp-slag. Stommen i markstridskrafterna utgörs av pansarskytte- och stridsvagns-förband.

© Foto: FMV

© Foto: SWEDINT

© Foto: Ivar Blixt, FBB

Fienden disponerar också luftlandsättnings- och marininfanteriförband. Han har även specialutbildade och vältränade fjärrspanings- och sabotageförband. Markstridsförbanden understöds i regel av attackflyg och attackhelikoptrar.

Luftlandsättningsförbandens uppgift är att med helikoptrar eller genom luftlandsättning med fallskärm landa långt in i vårt område och ta viktiga platser eller slå ut våra enheter. De enheter som luftlandsätts med fallskärm har i stort sätt samma materiel som pansarskytteförbanden. De understöds av attackflyg och attackhelikoptrar. Stridsvagnar kan landas in via större flygplatser. Luftlandsättningsförbanden kan lösa uppgifter självständigt under flera dygn. Eftersom de har god rörlighet kan de luftlandsättas flera mil från sina anfallsmål.

Marininfanteriets uppgift är att ta hamnar och brohuvuden vid kuster. Landstigningen sker i samverkan med luftlandsättnings-förband som sker långt in över kusten. Vissa marininfanteriförband luftlandsätts med fallskärm eller landsätts från helikoptrar för att ta sina anfallsmål. Marininfanteriet har samma utrustning och materiel som pansarskytteförbanden. Stridsvagnar ingår i förbanden.

På samma sätt som luftlandsättningsförbanden så kan marininfanteriet landstiga långt från sina anfallsmål.

Fienden kan också utgöras av diverse mer eller mindre välbeväpnade grupper som genom sabotage eller gerillakrigföring försöker slå ut viktiga mål eller störa vår verksamhet. Det kan ibland vara svårt att skilja mellan fientliga soldater och civila.

Fiendens uppträdande

Fienden

- kan anfalla med *högt tempo*
- har *gott skydd* i sina pansrade fordon
- har *stor eldkraft*, framförallt i öppen och småbruten terräng
- kan *framrycka vid sidan av vägen* med förband utrustade med bandgående stridsfordon och understödsfordon
- kan *anfalla från luften*
- har teknisk utrustning som gör att han kan *upptäcka oss och strida i mörker* och då vi befinner oss i skyl i skogen, framför allt om vi grupperar nära skogsbryn
- fienden kan också *uppträda i små enheter* som genomför eldöverfall för att sedan snabbt försvinna från platsen

Fiendens svagheter

Fienden kan dock få svårt att utnyttja hela sin anfallskraft och teknik, bl a på grund av följande:

- Det är alltid svårt att strida i okänd terräng och under okända förhållanden.
- Stora delar av vårt land har skogsklädd och svårframkomlig terräng, vilket begränsar fiendens möjlighet att utnyttja hela sin rörlighet och eldkraft.
- Fiendens förband för underhåll är personalsvaga och de flesta underhållsfordon måste använda vägar för att komma fram.
- Fiendens stridsfordon kräver stora underhållsresurser, framför allt drivmedel och ammunition.
- Fiendens underhållsvägar blir långa och därmed sårbara.

Läs mer om fienden i Handbok Utländska stridskrafter.

Bilden utgår av upphovsrättsliga skäl

Vårt uppträdande

För att lösa våra uppgifter måste vi kunna

- *skaffa oss underrättelser* om fienden
- *agera och ta initiativet* även om det innebär risker för oss själva
- *slå överraskande och hårt* mot fiendens förband – skapa tillfällen då vi är överlägsna och kan kraftsamla vår eld
- *vara snabba och utnyttja vår rörlighet och terrängkännedom*, så att vi undgår fiendens eldkraft
- *vara uthålliga* och kunna fortsätta striden även om våra enheter skiljs från högre chef

Slå överraskande och hårt mot fiendens förband

Du måste därför

- *känna till fiendens styrka och svagheter*
- *kunna använda dina vapen snabbt och säkert* i olika situationer – du kan stöta på fienden var som helst och när som helst
- *kunna ingripa snabbt och beslutsamt* när läget kräver det, även om du inte fått någon order
- *känna medansvar och göra ditt bästa* så att ditt förband löser sina uppgifter

Människan i strid

Stridens miljö

Stridens miljö kommer att utsätta dig och din grupp för stora påfrestningar, som t ex att

- vara utsatt, vara rädd för att kunna bli dödad eller skadad
- se skadade och stupade
- se sönderskjuten bebyggelse och civila som drabbats
- vänta och bli orolig för vad som ska hända
- inte få tillräcklig information om vad som händer
- känna oro över att inte kunna fullgöra din uppgift i gruppen
- trots brist på vätska och mat behöva utstå fysisk ansträngning
- inte få sömn eller ha torra eller rena kläder
- känna vrede och hat mot den fiende som skjuter på dig, din familj och din bygd

Allt detta måste du och din grupp uthärda för att kunna lösa era uppgifter. Det går, men du gör det inte ensam. Stridsmiljön är påfrestande och kräver att du kan ditt jobb så bra att det sitter i ryggmärgen.

Soldat och chef

Som chef, oavsett om man är chef för en grupp, pluton, kompani eller högre, delar man det mesta av soldatbördorna. Påfrestningarna är lika stora. Chefen oroas också över sitt förband och de uppgifter man fått. Har jag fattat rätt beslut? Är det rätt sätt att lösa uppgiften på? Kommer fienden att agera som jag trott? Var ska jag befinna mig under striden? Kommer sambandet att fungera? Är sjukvårdsresurserna rätt fördelade? Frågorna är många. Svaren kommer under och efter striden. Möjligheter till efterkloshet kommer att finnas. "Jag skulle nog ha ..."

Vid svåra situationer riktas blickarna mot chefen

Förbered lösandet av din uppgift genom att besvara följande frågor:

- Vad ska uppnås?
- Vad leder till framgång?
- Hur ska jag ta initiativet?
- Vilka åtgärder krävs?
- Vilka risker måste jag ta?

Under strid är endast det enkla möjligt.

Som *chef* måste du också

- ta beslut – även om de är svåra och ibland obehagliga
- vara det föredöme som soldaterna förväntar sig av dig – de förväntar sig att du kan ditt jobb och är professionell
- ta ansvar, vara rättvis och ta hand om dina soldater
- gå i täten, framför allt när uppgiften är svår och farlig
- visa mod, men se till att du inte agerar dumdristigt eller tar onödiga och omotiverade risker – det är genom din kunnskap och ditt föredöme som du skapar förtroende hos dina soldater och chefer
- ”gilla läget”, tro på uppgiften och kunna förklara den
- visa att du litar och tror på dina underställda
- känna din personals förtjänster och begränsningar
- kunna berömma, kräva ansvar samt ge positiv och negativ kritik

Första striden

Utgången av den första striden kommer att vara mycket betydelsefull för förbandets fortsatta stridsvärde, inte minst ur psykologisk synvinkel. Vid den första striden är det viktigt att övervinna rädslan. Det är naturligt att känna oro och rädsla. Kamraterna litar på dig och förväntar sig att du löser din uppgift. Dessa förväntningar kan vara tuffa innan du vet hur du fungerar under strid.

Tänk på den gamla sanningen – ”som man reagerar under pressade förhållanden i fred – så kommer man antagligen att reagera i strid”. Vet du med dig att du löser din uppgift, även under tuffa övningsförhållanden, så behöver du förhoppningsvis inte vara orolig. Kom ihåg att fienden har samma oro som du.

Obeslutsamhet och bristande handlingskraft får oftast allvarigare följder än misstag i fråga om tillvägagångssätt.

Din och dina kamraters rädsla kan distraheras med verksamhet av något slag. Det väsentliga i en stridssituation är att göra något.

Orientera och rapportera fortlöpande om vad som händer. Försök få information om och förstå syftet med verksamheten så långt som möjligt. Du kan då själv agera om något händer. Se till att hålla ihop i stridspar, speciellt i mörker.

Är du chef – se till att ingen agerar *dumdristigt* eller tar *onödiga* risker.

Se till att Genèvekonventionen och soldatreglerna följs. Är du chef är ditt föredöme, t ex vid behandling av krigsfångar av största vikt. Ett förband som uppträder med onödigt brutalitet förlorar snart sin moral

Efter striden

Efter striden är det viktigt att man motverkar stressreaktioner, drar lärdom och går vidare. Även om gruppen inte varit i direkt strid så kan man ha upplevt och känt oro och stress som måste ”tappas av”. Gruppen samlas om möjligt i skydd och går igenom vad som hänt. Låt alla i gruppen komma till tals. Gruppen måste kunna dra lärdomar och gå vidare.

Insats-/uppdragsutvärderingen leds av gruppchefen och som stöd kan följande frågor användas:

- Vad hände?
- Hur uppfattade du händelsen?
- Vad tänkte du?
- Vad kände du?
- Vad kommer att hända nu?
- Vad känner du inför det?
- Vad har du lärt dig av detta?
- Hur ska vi göra nästa gång?

Grupp under "eftersnacket" – själens dagliga tillsyn

Var uppmärksam på om någon i gruppen visar tecken på att behöva mer kvalificerad hjälp.

Svårare stressreaktioner

Symtom

Symtomen på stressreaktioner som måste behandlas liknar ofta de reaktioner som de flesta har inför eller under strid, men tar sig försvårande uttryck. Normalt blir man "sig själv" igen när en akut fara är överstånden, men vid kraftiga reaktioner kvarstår vissa symtom.

Exempel på tecken på svårare stressreaktioner är

- orolighet och rastlöshet
- humörväxlingar
- darrningar och skakningar
- sömnsvårigheter
- gråtmildhet
- dålig aptit

Överkänslighet och lättretlighet kan vara tecken på stressreaktion

Var observant på dina kamraters psykiska tillstånd

Man kan också reagera "inåtvänt" med

- tom, stirrande blick
- likgiltighet
- tystnad och avskärmning

Det går heller inte att utesluta att det bakom en "välordnad fasad" döljer sig ett totalt kaos.

Behandling

Det är viktigt att man tar hand om den som drabbats av akut stressreaktion genom att ge kamratstöd. Sök kontakt med honom. Behandla honom inte som en sjuk människa, men visa att du förstår att han är utmattad, att han behöver stöd och en viss omvårdnad. Få honom att förstå att det han upplever är normalt och att det inte kommer att hindra honom från att även i fortsättningen kunna sköta sina uppgifter, bara han nu får vila och ta igen sig. Lyssna och undvik att prata själv eller att ge ”goda råd”. Förneka inte problem och försök inte bagatellisera dem.

Säg inte åt honom att ”rycka upp sig”! En psykiskt utmattad person kan inte rycka upp sig. All hans energi går åt till att hålla den inre oron under kontroll. Om läget medger det bör du ordna så att han får en lugn plats att vila på och varm mat. Det kan också vara lämpligt att han tillfälligt får en mindre ansträngande tjänst inom förbandet.

Sömn hör till de bästa medicinerna. Även om han behöver viss behandling får man inte inge honom känslan av att kraven på honom har minskat. Han ska om möjligt vara kvar vid förbandet. Om kamraten är farlig för sig själv och sin omgivning måste han få kvalificerad vård.

Behandlingen ska präglas av

- *snabbhet* – behandling tidigt
- *närhet* – till egna förbandet
- *enkelhet* – krångla inte till det, utnyttja förbandets personal och resurser
- *förväntan* – han ska bli bra

Glöm inte bort att stödja din chef. Han behöver också få ventiler sina upplevelser och funderingar. Personer som uppträder självständigt, t ex mc-ordonnanser och trossoldater måste också ägnas uppmärksamhet.

Du som är chef ska också se till att fördela uppgifter och arbetsbördor så att inte ”den bäste” eller den mest duglige alltid utnyttjas maximalt. Även den duktigaste och mest strids-erfarne soldaten kan bli stressad av alltför stort arbete och ansvar.

Träna och stötta i stället den ”svaga länken”, så att han inte brister på grund av att han känner sig värdelös eller otillräcklig.

Snabbhet – Närhet – Enkelhet – Förväntan

Alla har sin psykiska och fysiska bristningsgräns.

Grunder i strid

Färdiga till strid

Som soldat ska du innan du går i strid kontrollera

- att dina vapen är funktionsdugliga (vapenkontroll enligt SoldR Mtrl)
- skottställningen (göra ammunitions- och temperaturkorrigering, ställa in grund-/stridssikte samt justera avståndsinstrument)
- tilldelad ammunition
- fordonen
- sambandsutrustningen
- sjukvårdsutrustningen
- NBC-skyddsutrustningen
- maskeringen

Vapen laddas på gruppchefens order. Dessutom ska du

- anpassa klädseln till kommande verksamhet
- fylla på vatten och om möjligt skaffa varm dryck
- anmäla och åtgärda fel och brister
- tömma urinblåsan och tarmen

Om du tömmer blåsan *före striden* minskar risken för följdskador om du blir träffad av kulor eller splitter under striden.

Kommando (tecken): "Färdiga till strid!"

Glöm inte att det är kruttemperaturen – inte ytttemperaturen – som avgör temperaturkorrigeringen!

Vapnet kan laddas med dubbelmagasin för att du snabbt ska kunna byta magasin under strid.

Övriga påfyllda magasin förvaras i stridsbältesfickor med magasinbotten uppåt och med den konvexa sidan utåt för att underlätta omladdning och snabba magasinbyten. I ficka där magasin förvaras kan du lägga ytterligare askar med patroner.

Fältjackans dragkedja dras ner ca 20 cm varefter stridsbältet dras åt och framsidan på jackan dras upp. På så sätt skapas utrymme för tomma magasin, vilka vid omladdning och magasinbyte stoppas innanför jackan, för att undvika sammanblandning med de magasin som är påfyllda.

Handgranater förvaras apterade i övriga fickor.

Minst ett första förband förvaras i höger benficka. Ytterligare första förband förvaras i uni-

formen eller stridsutrustningen enligt din chefs bestämmande.

Läsklina med påskruvad läskände (med linne-lapp), extra linnelappar och en flaska med vårdvätska (CLP) förvaras i läsklinefodralet. Fodralet förvaras i uniformen, t ex höger bröstficka. Övrig vårdmateriel läggs i stridspackningen (uppdragssäcken).

Som *gruppchef* ska du dessutom kontrollera din grupp och bestämma fördelningen av

- gruppmateriel
- tilldelad ammunition
- övrig materiel

Anmäl till chefen när din grupp är kontrollerad och klar!

Se till att sprida de orienteringar och den information som ges. Motverka ryktesspridning. Ta också chansen när tid finns att förbättra dina färdigheter på dina vapen och materiel.

Ett välövat stridspar är ofta mer effektivt än fyra soldater som inte samtränats

Stridspar

Stridspar är den minsta enheten där eld och rörelse kan samordnas. Du och en kamrat bildar regelmässigt ett stridspar. Det innebär att ni självständigt eller i gruppen skyddar och understödjer varandra, främst under strid. Om någon av er blir skadad ska stridsparskamraten kunna dra sin kamrat i skydd, ge första hjälpen och tillkalla sjukvårdare. Chef ska alltid utses i stridparet.

Vapen, ammunition och annan materiel fördelas inom stridsparet beroende på tilldelning och uppgift.

Gruppens strid

Gruppen strider i regel så att gruppens eld hålls samlad mot samma område eller fiende. Gruppen utgör en *eldenhet*. Gruppchefen *leder* elden så att den utnyttjas maximalt.

Genom att kraftsamla elden till ett *eldområde* kan gruppen just där bli överlägsen fienden och slå ut fordon och personal.

Eldområde

Samtidigt och överraskande eldöppnande – största verkan

Växelstridsställning

Ordinarie stridsställning

Alternativ stridsställning

Stridsställning

En stridsställning består av ett antal eldställningar. Den ordinarie stridsställningen är den stridsställning där utgångsgruppering sker, om inte annat anges. Växelstridsställning är en ny ställning med samma eldområde. Alternativ stridsställning är en ny ställning och nytt eldområde. Stridsställningen kompletteras i regel med en skyddsställning.

Elduppgifter

Gruppen får en ordinarie elduppgift och kan få en-två alternativa elduppgifter. Elduppgifter ges enligt följande.

Elduppgift	Innebär
<i>Elduppgift angivet till område</i> "Eld mot ..." "Eld mellan ... och ..."	Eld avges i angiven riktning (mellan angivna riktningar), mot upptäckta mål och mot platser där fienden bedöms vara grupperad.
"Fast eld mot ..." "Fast eld mellan ... och ..."	Eld förbereds i angiven riktning (mellan angivna riktningar) så att den kan utlösas snabbt i mörker eller nedsatt sikt.
"Eld framför 2.grupp (näste B)"	Flankerande eld avges mot upptäckta mål framför angivet förband (angiven stridsställning).
<i>Elduppgift angivet med syfte</i> "Nedkämpa pansarskyttefordon vid ..."	Pansarskyttefordonet ska försättas ur stridbart skick.
"Nedhåll fienden (kulsprutan) vid ..." ("... när 2.grupp passerar till dess att ...") ("... under plutons framryckning mellan ... och ...")	Eld avges kontinuerligt mot eldområdet så att fienden tvingas avbryta pågående verksamhet och ta skydd eller omgruppera.
"Understöd 1.grupps framryckning mot ..."	Eld avges mot upptäckta mål som påverkar eller kan påverka 1.grupps framryckning.
"Avskärma pansarskyttefordonet vid ..."	Rök läggs mellan målen och våra förband.
"Förblinda kulsprutan vid ..."	Rök läggs på målet.
"Belys pansarskyttefordonet vid ..."	Målet belyses.

Eldområden kan kompletteras med skjutgränser (vänster, höger, hitre, bortre).

Om gruppen ges uppgift att vara "beredd ..." ska elduppgiften förberedas så att den snabbt kan utlösas på order.

Elduppgiften kan kompletteras med

- när elden ska öppnas
- eldens utsträckning
- under vilken tid elden ska avges
- varifrån elden ska öppnas
- ammunitionsmängd
- när elden ska inställas

Val av mål

Vid anfall

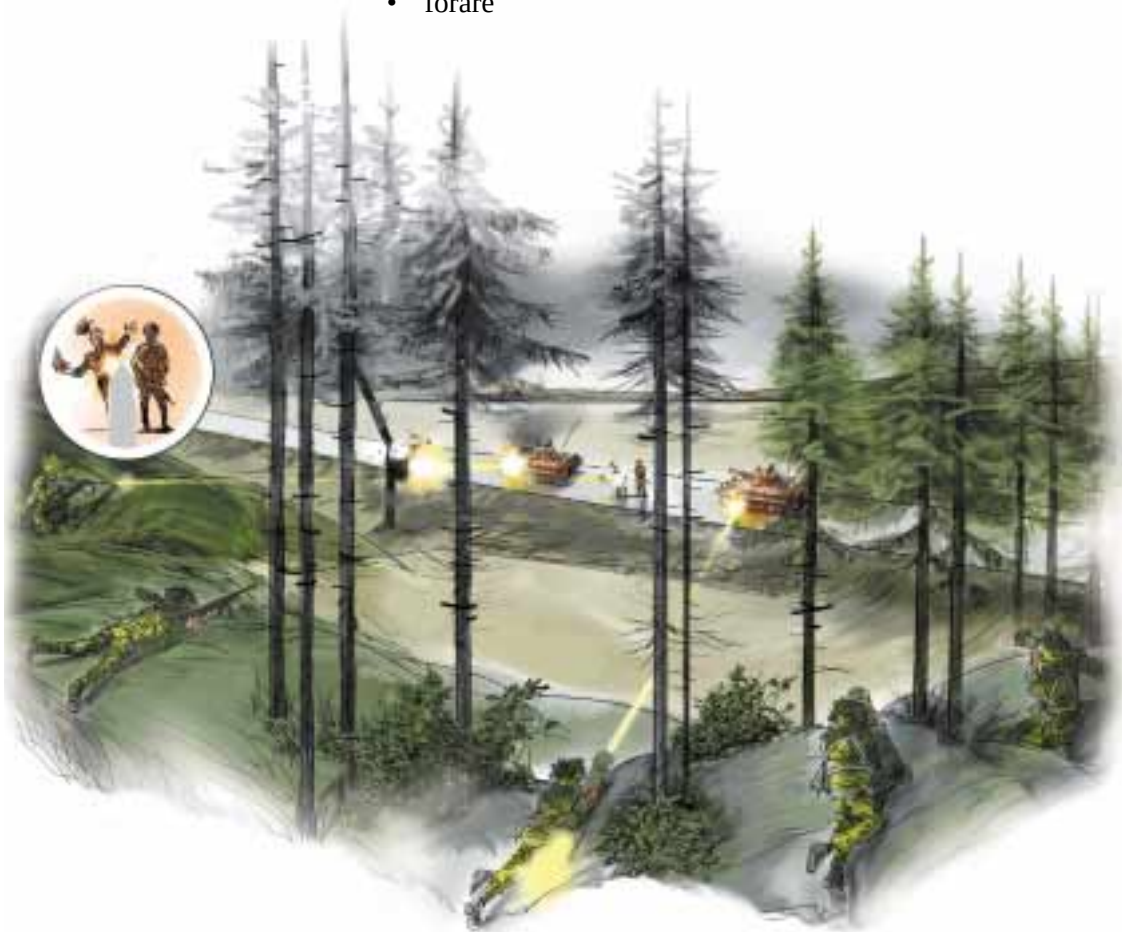
Bekämpa främst den fiende som hindrar framryckning.

Vid försvar

Bekämpa först den fiende som framrycker.

Skjut först på

- de farligaste målen – oftast framryckande soldater på nära håll, understöds- och pansarvärnsvapen samt eldberedda stridsfordon
- de tydligaste målen
- fiendens chefer
- förare

Målval

Eldöppnande

Skjut då fienden har små möjligheter att få skydd. Ju närmare du låter fienden komma, desto säkrare träffar du. Han får dock inte komma så nära att han kan nå fram med handgranater. Ofta är det den praktiska skottvidden på våra pansarvärnsvapen som avgör när vi öppnar eld. Du får däremot ibland skjuta på längre håll när fienden ska fördröjas eller nedhållas och när du ingår i en styrka som gör eldöverfall mot en grupperad fiende.

Sträva efter att öppna eld samtidigt med så många vapen som möjligt.

Med prickskytteeld nedkämpas fienden på långa avstånd och med få skott. Skapa prickskyttesskräck!

Eldfördelning

Elden fördelas inom gruppen så att alla mål bekämpas.

Naturlig eldfördelning innebär följande:

- Först tar du "ditt" mål, dvs den fiende som motsvarar din plats i gruppen.
- Hjälp sedan kamraterna. Börja med den fiende som är närmast "din egen".

Akskytt och *kpistskytt* bekämpar främst

- trupp som framrycker till fots i anslutning till stridsfordon eller utanpå stridsfordon
- personal som visar sig i pansarfordon
- övrig trupp till fots eller trupp i fordon utan pansarskydd

Kpskytt bekämpar främst

- trupp som stormar
- personal vid understöds- och pansarvärnsvapen
- personal som visar sig i pansarfordon

Pskottskytt bekämpar främst

- pansrade stridsfordon på korta avstånd

Grgskytt bekämpar främst

- pansrade stridsfordon eller avskärmar dem med rök
- ej pansarskyddade mål som inte kan bekämpas med andra vapen

Skarp- och prickskyttar bekämpar främst

- chefer och annan nyckelpersonal
- personal vid understöds- och pansarvärnsvapen
- mål som avviker i utrustning och uppträdande

Gruppchefen ger order om någon annan eldfördelning ska ske.

Eldkommando

Ytterligare exempel:

"Pskottskyttar!

- Pansarskyttefordon!
- 100
- Långsam sidfart!
- Eld!"

"3. grupp!

- Klockan två!
- Grupperad skyttegrupp!
- 200!
- Ett halvt magasin!
- Samtidigt eldöppnande!
- Anläggning!
- Eld!"

"Skarpskytten!

- Nedkämpa vagnchefen i högra fordonet!
- Eld!"

"Kpskytten!

- Klockan tre!
- Fordon!
- 300
- Ett halvt band pansarbrytande!
- Eld!"

Gruppchefen leder gruppens eldstrid, främst med eldkommandon. Om alla ser målet och om elden måste öppnas omedelbart blir eldkommandot kort. I andra situationer måste eldkommandot ibland innehålla flera uppgifter, främst för att alla ska kunna uppfatta målet, ställa in rätt sikte och öppna elden samtidigt.

Uppgifter vid eldkommando	Exempel
1. Vilka kommandot gäller	"1.grupp!"
2. Ammunition	
3. Tempering	
4. Mål	"Klockan två – stora stenen – omedelbart höger – skyttar!"
5. Eldfördelning	
6. Avstånd	"300!"
7. Sidfart	
8. Eldgivningssätt	
9. Antal skott eller magasin	"Tio skott!"
10. Eldöppnande	"Samtidigt eldöppnande – (anläggning!) – eld!"

Gör inte eldkommandot längre än vad som behövs för att gruppen snabbt ska kunna öppna verksam eld mot målet.

Om gruppchefen inte hinner ge något kommando, eller om du inte hör detta, följ då gruppchefens exempel eller handla efter eget omdöme.

I brådska situationer får eld öppnas utan eldkommando från chefen

Eldobservation och eldreglering

Det är viktigt att observera hur elden ligger i förhållande till målet. Ligger elden fel måste skyttarna meddela detta.

Felläge uppskattas oftast i meter. Ligger din eld fel enligt meddelad eldobservation ändrar du sikte och riktpunkt så att elden ligger mitt i målet. Detta kallas att *eldreglera*.

Eldens läge anges

- först i *sida* som "vänster" eller "höger"
- därefter i *höjd* som "lågt (under)" eller "högt (över)".

Felen anges i meter (streck) och vid rörliga mål även i målbredder (målhöjder) räknat från målets mitt.

Skott eller eldskurar som träffar avsedd del av målet benämns "träff".

Skott eller eldskurar som träffar målet men inte mitt i anges som "träff höger (vänster) en! Lågt (högt) en halv!"

För att få bästa verkan av kspelden behövs eldreglering av omgångschef eller laddare

Eldens inställande

Tecken för "Avbryt – avbryt – eld upphör"

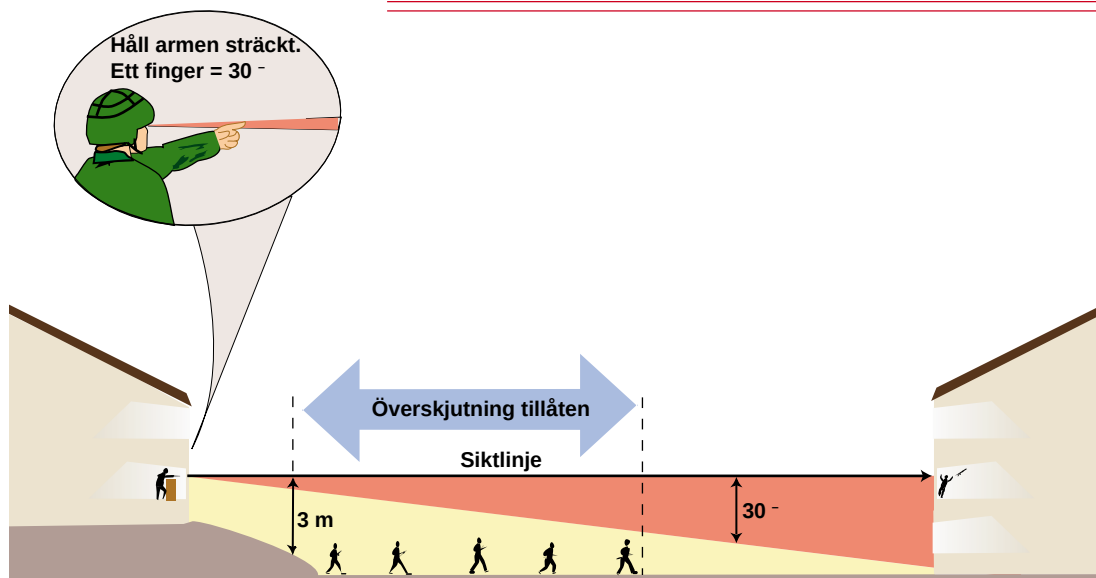
Elden inställs på tecken eller kommando:
"Avbryt – avbryt – eld upphör!" (repeteras av varje man),
"Eld upphör!" (repeteras av varje man),
"Nytt mål!"
"Skydd!"
"Avbryt!"
"Förflyttning!"

Överskjutning

Skjutning över personal, t ex en grupp som rycker fram, får ske om siktlinjen går minst 30 streck (1 finger), dock minst 3 meter, över marklinjen vid överskjutningspunkten. Aktskyttar skjuter patronvis eld. Har du stöd för vapnet kan du skjuta automateld. Kpist- och kpskyttar skjuter automateld.

Dessa bestämmelser gäller i krig. I fred gäller särskilda säkerhetsbestämmelser som meddelas av befälet.

Förbiskjutning

Vid förbiskjutning gäller följande:

Inom stridsställning:

- Försök vara i linje med dina kamrater. Ligg annars mitt i luckan mellan två kamrater och inte längre bakom än halva luckan. Ska gruppen skjuta pansarskott måste dock alla vara i höjd med varandra för att komma utanför riskområdet vid pansarskotten.

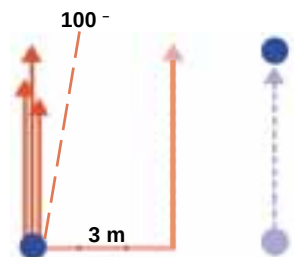
Skjutning förbi personal som befinner sig framför gruppen:

- Vid skjutning i öppen terräng ska siktlinjen gå minst 100 streck (3 fingrar), dock minst 3 meter, vid sidan om personalen.
- Vid understöd från stridsfordonsmonterad ksp ska siktlinjen gå minst 50 streck, dock minst 10 meter, vid sidan om personalen.
- Vid skjutning i skog bör inte avståndet i djup till sidokamrat överstiga halva luckan i sidan.

Varning!

Dessa bestämmelser gäller i krig. I fred gäller särskilda säkerhetsbestämmelser som meddelas av befälet.

Skjutning i öppen terräng

Exempel på riskvinklar vid understöd av framryckande grupp

*Om gruppen tillbakarycker –
ta med den skadade till varje pris!*

Ingen får lämnas kvar!

Om gruppen får skadade eller stupade

Om gruppen *framrycker under strid* så tar sjukvårdaren eller bacomvarande grupp hand om skadade. Gruppen fullföljer uppgiften så att inte anfallet stannar upp och fler egna skadas. Efter striden eller i en stridspaus, organiserar gruppchefen omhändertagandet av skadade.

Skadade och stupade kamrater ska så långt som möjligt omhändertas och tas med tillbaka vid tillbakaryckning. I vissa fall kan din grupp eller pluton behöva återta terräng för att föra stupade eller skadade kamrater tillbaka.

Om tid finns och det är svårt att ta med stupade kamrater så ordna med fältgrav. Kom ihåg att märka ut den och rapportera gravens läge.

Fiendens skadade ska, enligt Genèvekonventionens krav, tas om hand på samma sätt som våra egna.

Om gruppen tar fångar under strid

Avväpna fångarna och för dem i skydd. De ska sedan under bevakning föras bakåt. Om du får problem med att lösa din stridsuppgift så bevaka fångarna och begär hjälp av din chef med tillbakaförandet. Läs mer i avsnittet *Att ta fångar*.

Stridspaus

Vidta följande åtgärder vid uppehåll i striderna:

- Se till att gruppen alltid har en observatör eller post som kan varna om fienden anfaller.
- Sök samband med övriga i gruppen. Orientera varandra.
- Är chefen stupad eller skadad så ta befälet om ingen annan gör det.
- Hjälp de skadade. För dem i skydd och ge första hjälpen. Vid behov så försök avtransportera dem eller få fram sjukvårdspersonal.
- Gör ammunitionsutjämning och skaffa fram mer ammunition.
- Kontrollera vapen och annan materiel.
- Förbättra ditt skydd och din maskering.
- Rapportera så snart som möjligt läget till plutonchefen.
- Behåll stridsvärdet genom att om möjligt hålla värmen och äta eller dricka något som du har med dig.
- Var beredd på strid!

*Sök samband!
Förbered för
strid!
Höj stridsvärdet!
Var beredd!*

Grundläggande stridssituationer

En fiende som påverkar gruppens framryckning ska kunna nedkämpas eller avskärmas med rök

Din grupp måste reflexmässigt kunna hantera ett antal *grundläggande stridssituationer*. Dessa beskriver hur din grupp

- framrycker
- vidtar åtgärder vid sammanstöt med fienden
- genomför strid i anfallsmålet
- strider från stridsställning

I detta avsnitt beskrivs grunderna. Din chef bestämmer i detalj hur just *ditt förband* ska tillämpa dessa grunder. Se till att du och din grupp behärskar dessa metoder och förfaranden så att de sitter i ryggmärgen!

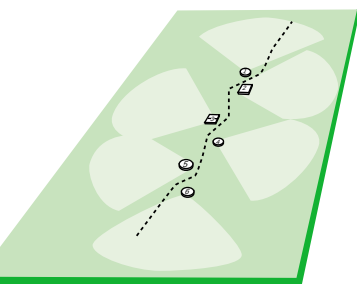
Framryckning

Gruppens framryckning ska kunna ske på *tecken* och på *kommandon*.

Under framryckning ska alla i gruppen svara för observation i 360° runt gruppen för att kunna upptäcka fienden eller spår av fientlig verksamhet. Varje man ska dessutom ges ett huvudsakligt observationsområde – framåt, bakåt, åt vänster eller höger – från vilket hans observation utgår från när han framrycker. Denna indelning ska ske på rutin. Se även kapitlet *Patruller*. Att bara observera i en riktning hela tiden blir tröttsamt.

När du observerar – låt ditt vapen följa din blick så kommer du snabbare till skott om du upptäcker fienden. I bebyggelse och kuperad terräng observeras även uppåt mot tak, högre våningsplan och höjder.

Din grupp måste i snabba lägen – t ex vid sammanstöt med fienden – snabbt kunna växla framryckningssätt och riktning. Fram- och tillbakaryckning måste kunna ske samordnat med eldgivning. Detta måste vara så indrillat att det kan ske reflexmässigt.

Vid halt – bibehåll observation och eldberedskap

"Se igenom" buskage och andra typer av möjliga skydd och skyl – kan fienden vara grupperade där?

Väl inövade och indrillade åtgärder: snabbt till eld, rörelse och skydd!

Säkerställ genom förövning att varje man vet sin plats och uppgift i gruppen om något överraskande händer.

Då gruppen gör halt – bibehåll eldberedskapen framåt, bakåt och åt sidorna. Varje man bibehåller observation och eldberedskap åt sitt huvudsakliga observationsområde. Observera då och då dina kamrater på sidorna. Detta underlättar repetition av orienteringar och tecknen inom gruppen. Lyssna.

Gruppen förflyttar sig till fots

- samlat
- i omgångar ansatsvis framåt eller bakåt
- i omgångar växelvis framåt eller bakåt
- i omgångar med omfattning höger eller vänster
- stridsparsvis

Om det är *liten risk för sammanstöt* med fienden sker förflyttning med *samlad grupp*.

Gruppchefen leder alltid gruppens eld och rörelse.

Om det är *stor risk för sammanstöt* sker oftast förflyttningen *ansatsvis eller växelvis*.

Blixtlåstekniken används för förflyttning i sida.

Om gruppen inte är i stridskontakt sker framryckningen normalt utan eldgivning – du öppnar endast eld mot upptäckta mål som påverkar eller kan påverka gruppens eller sidogruppens rörelse.

Vid passage av hinder ska den ”främsta foten” (vänster fot för högerskyttar) lyftas och föras över hindret först, detta för att du snabbt ska kunna inta skjutställning.

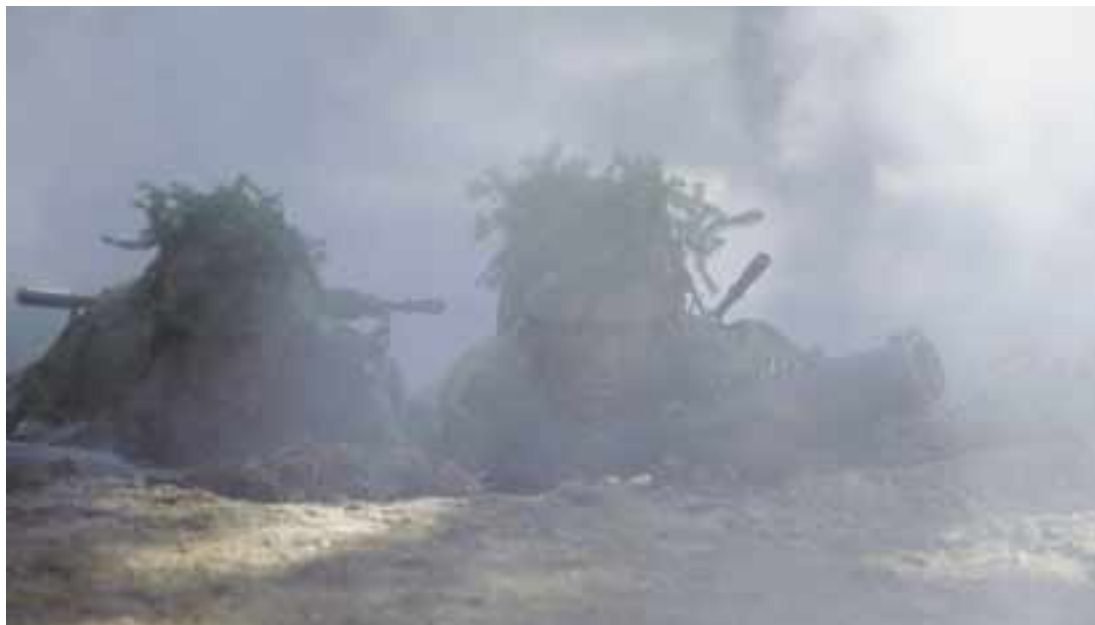
”Läs av” terrängen så att du vid sammanstöt snabbt kan inta skydds- eller eldställning.

Under strid eller vid risk för beskjutning ska du förflytta dig med språng mellan skydden. Om du rör dig i sidled blir det svårare för fienden att få korn på dig samtidigt som du lättare kan upptäcka fienden.

Avpassa röstläget efter situationen – ge tecken om möjligt.

Gruppen framrycker med eld och rörelse samordnat

Stridsförflyttningssätten

Under strid och vid andra tillfällen då fienden kan tänkas observera området där du ska framrycka måste du förflytta dig dolt och i skydd från upptäckt och bekämpning.

För att kunna förflytta dig tyst, dolt och skyddat och därefter verka med dina vapen krävs att du

- har ordnat din utrustning så att den sitter ordentligt på stridsbältet eller stridsvästen
- ser till att utrustningen inte skramlar
- skyddar vapnets mynning, sikte och mekanism från jord och lera
- medför vapen och ammunition på ett säkert sätt
- anpassar förflyttningssättet efter terrängen
- behärskar samtliga stridsförflyttningssätt och snabbt kan växla mellan dem
- är stark och uthållig

Anpassa förflyttningssätten efter terrängen

Framryckning förbereds på kommando:

"Förflyttning!"

På kommandot ska du

- sluta skjuta, säkra vapnet (vid granatgevär görs patron ur) och ta skydd
- ställa in grundsiktet och fälla in riktmedlet
- byta till fullt magasin och i mån av tid fylla på patroner
- ta tillvara patroner och magasin samt stänga väskorna
- fästa verktyget i stridsbältet

Minnesregel

Skydd – Säkra – Sikte – Väska – Verktyg

Framryckningen igångsätts på kommando:

"Till ...! (Med språng!) (Hukande!) (Krypande!) (Ålande!) (Smygande!) (Växelvis smygande!) – (Skyttekolonn!) – Framåt! (Bakåt!) (Åt höger!) (Åt vänster!)"

Följ efter gruppchefen på lämpligaste (snabbaste) sätt på kommando:

"Följ mig!"

Du väljer själv förflyttningssätt på kommando:

"Till ...! Enskilt! Framåt!"

Framryckning upphör på kommando:

"Halt! Skydd! Eldställning!"

Skydd intas på kommando:

"Skydd!"

"Följ mig!"

Intagande av skydd

© Fotom: MSS

Fall ned på knä

Ta emot med vänstra handen (inte vapnet) och skydda vapnet mot smuts och snö. Sök skydd i terrängen för kroppen

Om möjligt – observera framåt – nedkämpa fienden – håll samband med övriga i gruppen. Vid behov – sök bättre skydd. Utnyttja uppehåll i beskjutningen

Smygande

Om sammanstöt med fienden väntas vid framryckning i skog, mörker eller nedsatt sikt sker förflyttningen smygande. Framryckningen sker långsamt och med skärpt uppmärksamhet. Gör halt med korta mellanrum för att observera och lyssna. Bär vapnet i färdigställning.

Mycket nära fienden kan smygande utföras *växelvis*. Samarbeta inom stridsparet så att en smyger fram ungefär fem meter medan stridsparskamraten är eldberedd och observerar och lyssnar. Framryck om möjligt från ett skydd till ett annat.

Krypande på händer och knän

Använd vapenställningen ”på bröstet gevär”. Kolven kan släpa i marken. Granatgevär ska inte släpa i marken eftersom det kan orsaka metalljud.

Granatgevär

Automatkarbin och pansarskott

Kulspruta 58

Krypande på armbågar och knän

Automatkarbin bärs med pistolhandtaget i höger armveck. Pansarskott bärs på ryggen eller vänster underarm. Vapenremmen samlas i höger hand. Då pansarskott medförs som första-handsvapen bärs detta på höger underarm.

Automatkarbin och pansarskott

Ålning

Ålning med automatkarbin. Pistolhantaget hålls i höger armveck. Främre och bakre sikte skyddas

Ålning med pansarskott. Vapnet bärs på höger underarm. Riktmedel och avfyringsinrättning skyddas

Granatgevär. Riktmedel hålls uppåt. Se upp så att inte slutstyckets trätt slår i stenar o dyl som då orsakar metalljud

Dubbeltuber till granatgevär bärs i handtagen och förs framför kroppen

Prickskyttegevär. Vapnet bärs så att optik och mekanism skyddas. Linsskydden ska vara stängda

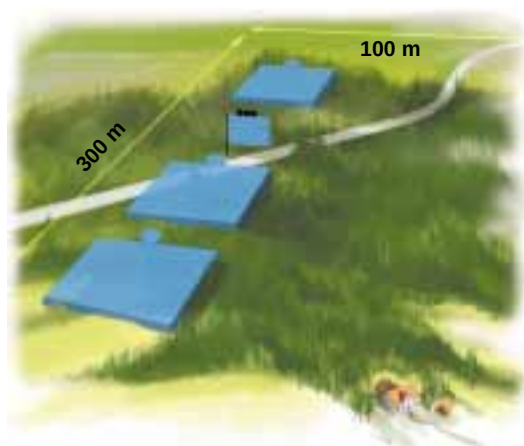
Ålning med kulspruta. Pistolhantaget hålls i höger armveck. Ammunitionsbandet från kassetten skyddas med höger hand

Hasning

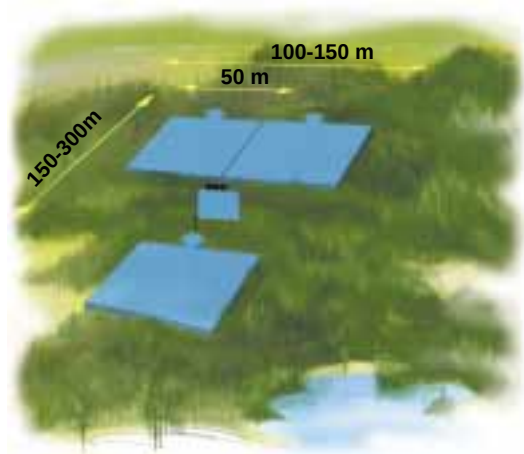
Kroppen flyttas genom att man häver sig framåt på armbågarna och skjuter ifrån med fötterna.

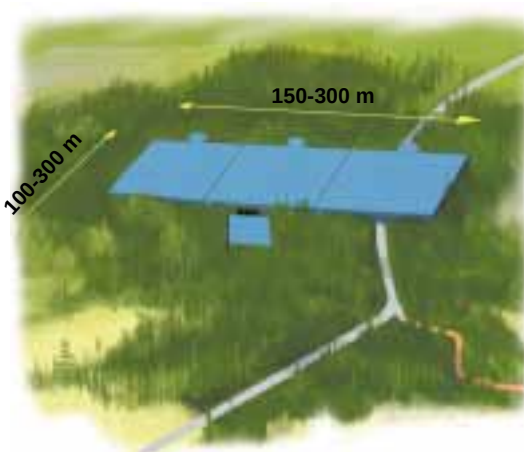
Automatkarbin. Vapnet hålls upp från marken så att det inte smutsas ned eller skadas. Övriga vapen medförs på motsvarande sätt

Stridskolonn

Stridstriangel

Stridslinje

Gruppens plats i plutonen

Gruppen framrycker ofta i pluton där plutonchefen grupperar plutonen i olika framrycknings- och stridsgrupperingsformer.

Plutonens former är

- led
- stridskolonn
- stridstriangel (stridskvadrat)
- stridslinje

Plutonen disponerar normalt 300 x 300 meter för sin stridsgruppering.

Plutonchefen är i regel den som bestämmer plutonens stridsgrupperingsform.

Val av grupperingsform styrs av

- uppgiften
- hur fort plutonen måste framrycka
- vilken eldberedskap plutonen ska ha beroende på risken för sammanstöt med fienden
- terrängens utseende
- risken för minor

Kommando: "1.pluton – vid STORA GRANEN – kompass 1400 – stridskolonn (stridstriangel) (stridslinje) – (0 meters lucka) – (halv bredd, halvt djup) – (1.grupp riktgrupp) – på stället! (framåt!)"

Gruppens stridsgrupperingsformer

Gruppchefen framrycker med sin grupp och grupperar den på olika stridsgrupperingsformer. Gruppen disponerar en yta på 50x50 (med stridsfordon 100x100) meter för gruppering.

Gruppchefen är i regel den som bestämmer gruppens stridsgrupperingsform.

Val av grupperingsform styrs av

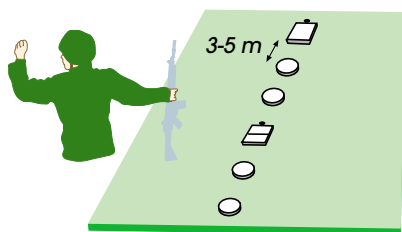
- uppgiften
- hur fort gruppen måste framrycka
- vilken eldberedskap gruppen ska ha beroende på risken för sammanstöt med fienden
- terrängens utseende
- risken för minor

Stridsgrupperingsformer är olika sätt på vilka enheter och soldater ordnas tillsammans. Gruppen använder stridsgrupperingsformer för att underlätta ledning, samordning, för att förändra eldberedskapen samt för att skapa handlingsfrihet.

Beroende på läget kan gruppchefen välja att framrycka med för- eller efterpatrull.

Gruppen till fots disponerar 50 x 50 m för sin manövrering och strid (med stridsfordon 100 x 100 m)

Grupp på skytteled

Skytteled

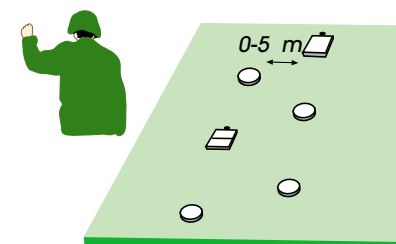
Kommando: "1. grupp! – vid STENEN! – mot BJÖRKEN!
– skytteled! – på stället!"

Framryckning sker genom att alla rör sig i samma spår. Spejare kan framrycka framför gruppen. Formen används i besvärlig terräng, när det finns risk att trampa på tråd- eller truppminor eller när framryckningen måste ske snabbt. Formen medger enkel ledning med chefen i täten. Eldberedskap och observation i sida är mycket god men begränsad i fronten.

Skyttekolonn

Kommando: "1. grupp! – vid...! – mot ...! – skyttekolonn
– 5 meters lucka! – på stället!"

Framryckning sker som vid skytteled med den skillnaden att soldaterna framrycker förskjutet i sida. Spejare kan framrycka framför gruppen. Formen medger hög hastighet och enkel ledning. Eldberedskap och observation framåt ökar jämfört med skytteled. Eldberedskap i sida är något lägre jämfört med skytteled.

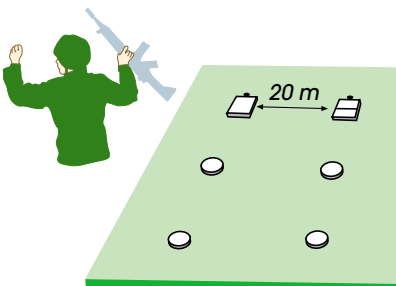

Grupp på skyttekolonn

Skyttesvärm

Kommando: "1. grupp! – vid...! – mot ...!
– skyttesvärm på stället!"

Framryckning sker genom att gruppen rör sig i två spår. Normalt är luckan mellan omgångarna 20 meter. Eldberedskap och observation framåt och i sida är god. Formen används bl a i bebyggelse för att kunna ha uppsikt över de övre våningsplanen på motsatt sida. Skyttesvärm används också som en förberedelse för att gå ut på skyttelinje.

Grupp på skyttesvärm

Chefens och övriga gruppmedlemmars plats i formeringen beror på organisation, utrustning och uppgift.

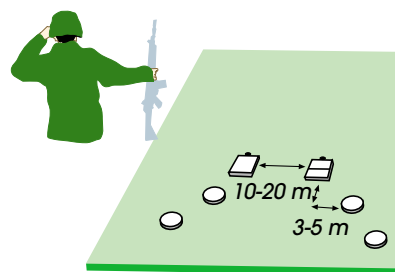
Ingen hopklumpning!

Se till att hålla minst 3-5 m avstånd och lucka till närmaste kamrat!

Skytteplog

Kommando: "1. grupp! – vid...! – mot ...!
– skytteplog på stället!"

Framryckning sker genom att gruppen rör sig i plogform. Eldberedskap och observation framåt är mycket god och i sida god. Formen kräver samordning och aktiv ledning och begränsar framryckningshastigheten. Skytteplog används också som en förberedelse för att gå ut på skyttelinje.

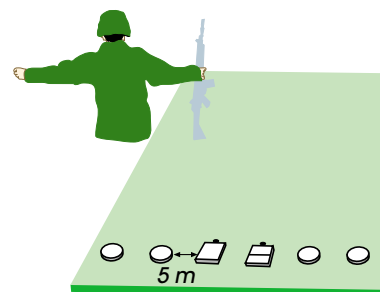

Grupp på skytteplog

Skyttelinje

Kommando: "1. grupp! – vid...! – mot ...!
– skyttelinje på stället!"

Framryckning sker på linje sida vid sida. Formen ger maximal eldberedskap och observation framåt. Den ger minimal eldberedskap och observation i sida. Formen kräver samordning och aktiv ledning och begränsar framryckningshastigheten. Skyttelinje används bl a då gruppen strider i anfallsmål och vid strid från stridsställning.

Grupp på skyttelinje

Övriga grupperingsformer

Pilformering

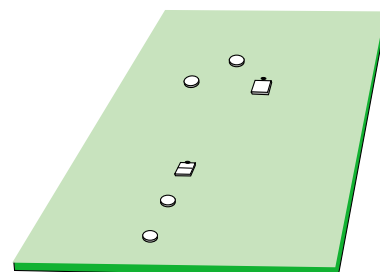
Formen används då man vill ha eldberedskap och observation åt alla håll. Formen medger omfattning med den bakre omgången vid sammanstöt i front.

Y-formering

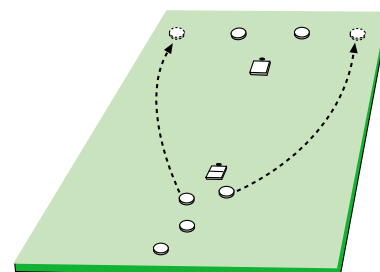
Formen ger god eldberedskap och observation framåt. Den används t ex vid förföljning och då risken för sammanstöt är stor. De två främre soldaterna kallas spejare (säkringsmän) och kan, om gruppchefen finner det lämpligt, förstärkas med ytterligare två man.

T-formering

Som y-formering med samma syfte, men med högre eldberedskap och observation i fronten.

Grupp på pilformering

Grupp på y-formering

Sammanstöt innebär plötslig kontakt/stridskontakt med fienden på annan plats än den förväntade.

Sammanstöt

Sammanstöt kan ske vid tre situationer:

- Vi är i *förhand*, dvs vi upptäcker fienden innan fienden upptäcker oss.
- Vi är i *efterhand*, dvs fienden upptäcker oss först och öppnar eld.
- *Duell*, dvs vi och fienden upptäcker varandra samtidigt och strid är den enda utvägen.

När din grupp hamnar i sammanstöt kan du och dina kamrater vara i olika situationer. Det kan vara så att du inte upptäcker fienden innan han skjuter – du är då i efterhand. Din stridsparskamrat däremot kan ha sett fienden innan eld öppnas – stridsparskamraten är då i förhand eller duell. Allt detta kan ske väldigt fort.

Enskild soldats (stridspars) åtgärder vid sammanstöt

Åtgärder vid sammanstöt i förhand

- Inta låg ställning.
- Observera mot fienden – var är de? hur många? typ?
- Agera därefter enligt det som bestämts och övats i förväg eller efter din chefs kommando.

Åtgärder vid sammanstöt i efterhand

- Inta skydd eller låg ställning.
- Besvara elden och målange fienden.
- Avskärma eventuellt med rök.
- Agera därefter enligt det som bestämts och övats i förväg eller efter din chefs kommando.

Åtgärder vid sammanstöt vid duell

- Öppna eld – ta initiativ till strid.
- Skjut dig ner i lägre skjutställning enligt ”trestegsprincipen”.
- Agera därefter enligt det som bestämts och övats i förväg eller efter din chefs kommando.

Eld öppnas
 – på gruppchefs kommando
 – i självförsvar

Trestegsprincipen

© Foton: MSS

1. Skjut i stående ställning (jaktskott)

2. Förflytta dig snabbt i sidled, gå ner i knästående skjutställning och öppna eld mot fienden

3. Förflytta dig snabbt ytterligare i sidled till en bättre eldställning – gå ner i knästående skjutställning och nedkämpa fienden

Du agerar inom en ungefärlig yta av 3 x 3 m. Rörelsen ska, i förhållande till fienden, vara i sida. Terrängen utnyttjas för skydd och skyl. Normalt används inte liggande skjutställning (om inte fienden och/eller terrängen tvingar dig). Snabbhet är av största vikt

Sammanstöt i grupp

Vid sammanstöt med fienden ska din grupp kunna

- *framrycka och nedkämpa* fienden genom samordning av eld och rörelse
- *ta stridsställning* och därifrån
 - nedkämpa fienden
 - understödja sidogruppen
 - försvara tagen terräng
- *bibehålla stridskontakten* med fienden under fram- eller tillbakaryckning
- *lösgöra från stridskontakten* och genomföra *kringgång*, (fortsätta framryckningen) eller genomföra *urdragning* (tillbakarycka)

Förhandssituation

Om gruppen är i förhand måste *gruppchefen* snabbt bestämma om gruppen ska

- *öppna eld* och nedkämpa fienden eller
- *inte öppna eld* för att kunna kringgå fienden eller tillbakarycka

Fienden nedkämpas genom att gruppen snabbt och dolt söker sig ut på skyttelinje (stridsgrupperar) och

- *anfaller* med eld och rörelse eller
- *tar stridsställning* och öppnar eld

Efterhandssituation

Om gruppen är i efterhand ska gruppen

- ta skydd och besvara elden
- eventuellt kasta rökhandgranater för att skapa ett tillfälligt skyd
- dolt försöka ta sig ut på skyttelinjen i höjd med gruppchefen – fronten ska vara mot fienden

Därefter måste *gruppchefen* snabbt bestämma om gruppen ska

- anfalla och nedkämpa fienden
- genomföra sidoförflyttning för att söka ny stridsställning och därefter nedkämpa fienden
- försvara stridsställning
- lösgöra för att kunna kringgå fienden eller tillbakarycka

Duellsituation

Om gruppen hamnar i en duellsituation ska gruppen

- öppna eld – målange fienden efter hand och
- snabbt gruppera ut på skyttelinje

Därefter måste *gruppchefen* snabbt bestämma om gruppen ska

- försvara stridsställning
- anfalla och nedkämpa fienden
- lösgöra för att kunna kringgå fienden eller tillbakarycka

Vad gruppchefen väljer att göra beror på

- uppgiften
- fienden
- terrängen

Som gruppchef – fastställ i förväg hur gruppen ska agera vid olika former av sammanstöt. Om händelseförloppet inte blir som du tänkt – ge kommando för annat agerande.

Strid i anfallsmål

Striden i anfallsmålet sker genom att grupper, omgångar, stridspar och enskilda soldater samarbetar och genom eld och rörelse tar terräng, varifrån fienden bekämpas.

Svagt motstånd kan genom närstrid och handgemäng nedkämpas.

Striden genomförs med

- *understöd*, dvs eld från sidogrupp eller omgång för att möjliggöra förflyttningar, omfattningar och kringgångar
- *förflyttning* till oförsvarad terräng, varifrån fienden bekämpas
- *eldstötsförfarande* vid strid i tät skog eller vid nedsatt sikt
- *stormningsförfarande* mot en underlägsen fiende
- *närstrid* vid inbrytning i anfallsmål

Tio minnesregler för strid i anfallsmål

1. Du måste vilja nedgöra fienden. Underskatta inte fienden. Underskatta inte heller din egen förmåga.
2. Låt dina kulor och granater göra arbetet. Kulan och granaten är snabbare än språnget men du får inte heller tveka att gå i handgemäng om du inte hinner ladda om eller inte kan verka med ditt vapen.
3. Ta vara på alla möjligheter till skydd.
4. Utnyttja det skydd och den eldverkan som understödsförbanden ger. Utan deras eld kommer det att bli mycket kostsamt att lösa din uppgift.

5. Överraska. Utnyttja snabbt och hänsynslöst varje tillfälle som fienden ger, men låt dig själv inte bli överraskad. För att kunna överraska fienden och själv undgå överraskningar krävs vaksamhet och hög stridsberedskap samt att du är förutseende.
6. Var beredd att snabbt övergå till försvar. Fienden ligger inte still och låter oss skjuta och manövrera bort honom, utan sätter i regel in snabba och hårda motanfall.
7. Handla självständigt. Anfallet upplöses ofta i strid mellan mindre enheter.
8. Håll samband med gruppchefen och dina kamrater, håll reda på läget, rapportera.
9. Håll anfallsriktningen. När du är upptagen av striden är det lätt att tappa orienteringen.
10. Spara på ammunitionen. Ersätt så snart som möjligt förbrukad ammunition. Behåll en reserv.

När du strider i anfallsmålet ska du vara kontrollerat aggressiv, beslutsam och snabb. Det gäller ditt eller fiendens liv.

När gruppen tagit sitt anfallsmål

Det gäller att agera snabbt så att en vunnen framgång kan utnyttjas för att ytterligare bekämpa fienden eller ta terräng. Var beredd att understödja eller gå framåt. Var framförallt beredd på att möta ett fientligt motanfall! Rapportera till plutonchefen. Vidta åtgärder enligt *Försvar av taget anfallsmål*.

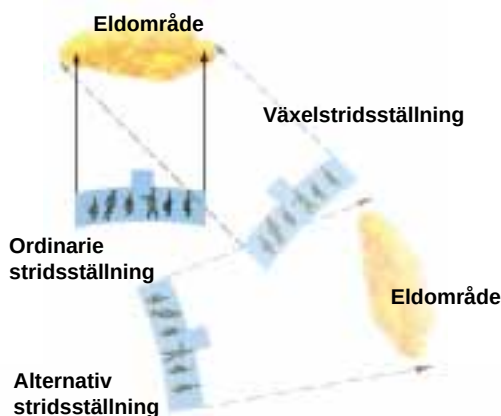
Kommando: "Eldställning!"

Strid från stridsställning

Strid från stridsställning genomförs för att kunna *nedkämpa* fienden eller för att *understöda* sidogruppen. Strid från stridsställning kan också genomföras för att *försvara* en plats. Då gruppen anfallit och tagit terrängen vidtar man genast eldförberedelser för att kunna fortsätta striden från stridsställningen.

Stridsställning väljs om möjligt där fienden inte kan framrycka med bred gruppering. Utnyttja naturliga hinder och skydd.

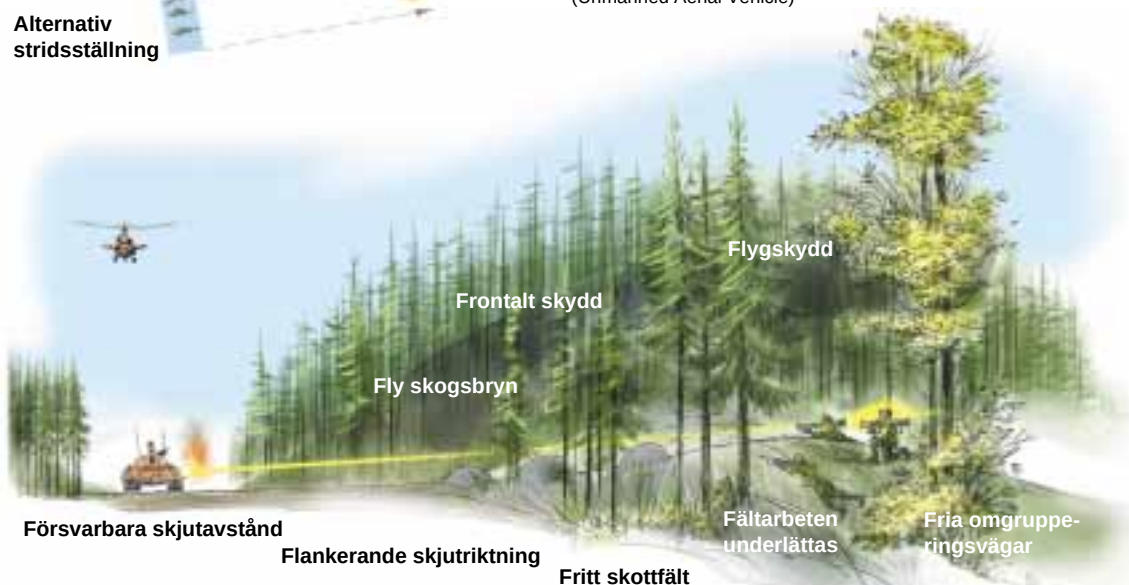
Från stridsställningen ska gruppen kunna kraftsamla elden mot ett *eldområde*.

En stridsställning ska dessutom medge

- *frontalt skydd* – undgå fiendens direktskjutande understöd
- *flankerande skjutriktning* – vår eld ska slå i fiendens veka sida
- *försvarbara skjutavstånd* – vår eld måste träffa och ge verkan
- *fritt skottfält* – det är fienden som ska ta emot vår eld – inte terrängen framför oss
- *fly skogsbryn* – låt skogsbrynet skydda oss mot fiendens granateld
- *flygskydd* – undgå fiendens flyg, helikoptrar och UAV ¹⁾
- *fältarbeten underlättas* – vi måste kunna använda minor och även kunna förbättra vårt skydd (gräva ner oss)
- *fria omgrupperingsvägar* – urdragning bakåt ska kunna ske skyddat och snabbt

1) UAV = Obemannad flygande farkost (Unmanned Aerial Vehicle)

Eldförberedelser

Gruppen vidtar följande eld- och stridsförberedelser:

- Tilldela eldställningar.
- Utse observatör och ge bevakningsområde.
- Ange utgångspunkter för målangivning.
- Kontrollera samband inom gruppen och med sidogrupp.
- Ange vid behov skjutgränser.
- Mät avstånd.
- Välj rätt vapen beroende på fiendeläget och terrängen.
- Räkna över ammunitionen och omfördela vid behov.
- Anmäl ”eldberedd” till plutonchef.

Minnesregel!

Eldställning

Observatör

Bevakningsområde

Utgångspunkter

Samband

Am- och skaderapport

Rapport till plutonchef

Eldställningar – förbättra

Om läget tillåter gör gruppen följande:

- Skottfältsröj så att ni får fritt skottfält.
- Minera eller förbered minering.
- Rekognosera tillbakaryckningsväg.
- Föröva striden.

På order gör gruppchefen (ställföreträdaren) följande:

- Rekognoserar växelstridsställning.
- Rekognoserar alternativ stridsställning.
- Anmäl ”försvarsberedd” till plutonchefen då rekognoseringen är klar.

Om tiden medger förbereds växel- och alternativ stridsställning på samma sätt som den ordinarie stridsställningen.

Åtgärderna beskrivs i *Försvar av taget anfallsmål*.

Metoder för gruppens eld och rörelse

De metoder som gruppen kan använda för att samordna eld och rörelse är

- ansatsvis fram- och tillbakaryckning
- växelvis fram- och tillbakaryckning
- omfattning höger eller vänster
- eldstötsförfarande
- stormningsförfarande
- blixtlåsförfarande höger eller vänster
- korridorförfarande
- närstrid
- sammanstöt med stark fiende
- försvar av taget anfallsmål
- understöd
- eldöverfall

Det absolut viktigaste vid inledningen av varje strid är att vinna *eldstriden*, dvs skapa eldöverlägsenhet innan någon rörelse påbörjas.

Eldöverlägsenheten skapas och bibehålls genom att så många vapen och vapensystem som möjligt samtidigt verkar mot fienden samt att den enskilda soldaten och gruppen agerar aktivt och med kontrollerad aggressivitet.

För dig gäller följande:

- Håll din plats, riktning och rättning under framryckningen.
- Följ gruppchefens tecken, kommandon och uppträdande.
- Repetera tecken och kommandon, så att de tränger igenom snabbt.
- Elden öppnas av den som först upptäcker fienden eller på kommando från gruppchefen. Om du inte ser några mål – skjut mot punkter där fienden kan vara grupperade. Rikta lågt.

Samtliga metoder kräver förövning och att varje man vet vad han ska göra vid t ex sammanstöt. Skapa rutinförfaranden för att ha något att utgå från.

Om din grupp kan öppna eld snabbt och kraftsamlat så kan fiendens handlingskraft förlamas av förluster och förvirring. Din grupp ska då snabbt och hänsynslöst utnyttja ett sådant övertag till att nedkämpa fienden eller jaga honom på flykten.

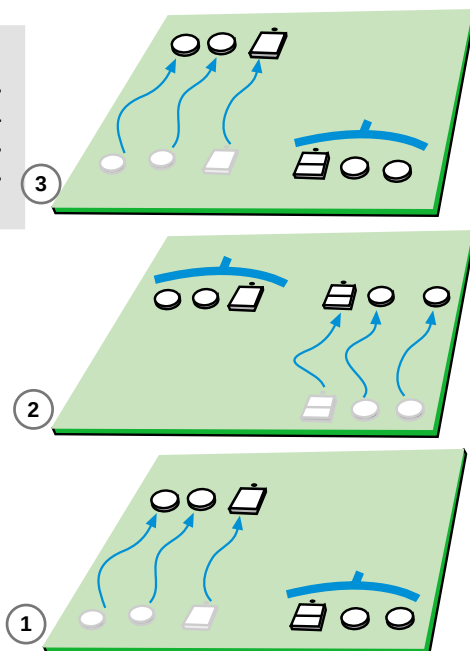
Målangivning är av största vikt och ska alltid repeteras av samtliga. All förflyttning ska ske så snabbt som möjligt.

Ansatsvis framåt

Beroende på terrängen – ta ut lucka mellan omgångarna så att understöd med eld kan ske! 1.omgång framrycker 5-15 m framför 2.omgång. 2.omgång framrycker alltid till i höjd med 1.omgång.

Kommando:

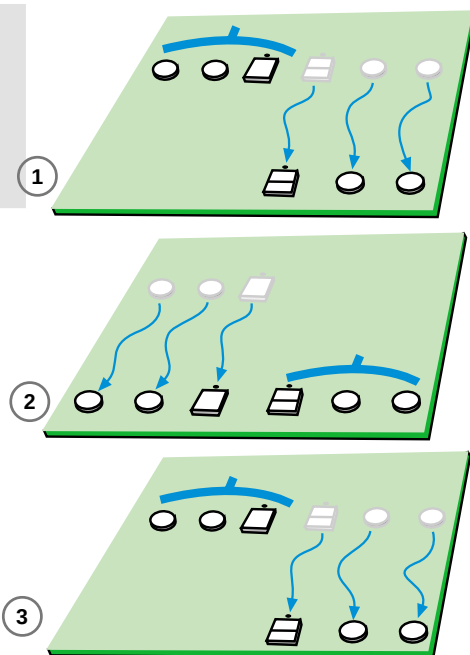
"1. grupp – ansatsvis framryckning – (2. omgång understödjer!) – 1. omgång – framåt!"

Ansatsvis bakåt

Kommando:

"1. grupp – ansatsvis tillbakaryckning – (1. omgång – understödjer!) – 2. omgång – bakåt!"

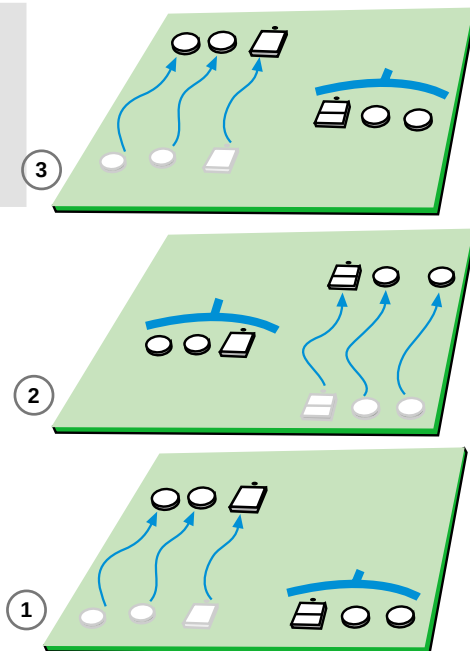
Varning!

Vid förbiskjutning gäller särskilda säkerhetsbestämmelser.

Växelvis framåt

Kommando:

"3. grupp – växelvis framryckning – (2. omgång – understödjer!) – 1. omgång – framåt!"

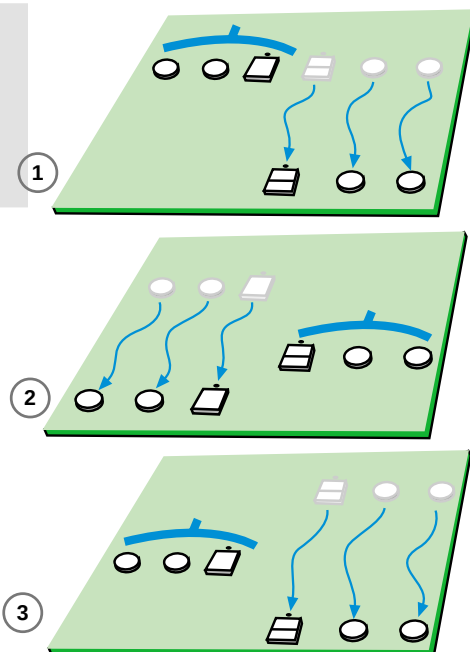

Beroende på terrängen – ta ut lucka mellan omgångarna så att understöd med eld kan ske!

Växelvis bakåt

Kommando:

"3. grupp – växelvis tillbakaryckning – (1. omgång – understödjer!) – 2. omgång – bakåt!"

Gruppchefens omgång kvarstannar och understödjer 2. omgångens tillbakaryckning.

2. omgång tar stridsställning 5–20 m bakom, understödjer 1. omgångens tillbakaryckning osv.

Varning!

Vid förbiskjutning gäller särskilda säkerhetsbestämmelser.

Plutonchefen och gruppchefen kan beordra att luckor och avstånd minskas för att man ska kunna ha samband med varandra.

Du och din grupp har endast någontiondels sekunder på er att ta initiativet – gör det och gör det kraftfullt!

Varning!

Vid fredsövningar ska vapnet vara säkrat vid all förflyttning! Vid eldövning – säkra och följ med i rörelsen. Vapnet riktas i ofarlig riktning.

Eldstötsförfarande

Eldstötsförfarande används i tät skog, i mörker eller i situationer där gruppen med hänsyn till säkerheten inte kan understödja sig själv. Momentan eldöverlägsenhet eftersträvas.

Eldstötsförfarande i förhand eller i duell

- På kommando eller tecken – stridsgruppera på linje.
- På kommando "Eldstöt!" skjut i stående ställning.
- På kommando "Framåt!" framryck snabbt 5-10 meter utan att säkra vapnet.
- På kommando skjut du därefter eldstöt i stående ställning, framrycker snabbt 5-10 meter, skjut eldstöt osv, tills fienden är nedkämpad eller skingrad.
- På kommando "Gå på marsch" genomförs närstrid där eld och rörelse om möjligt samordnas inom stridsparen.
- På kommando "Eldställning" övergår gruppen till strid från stridsställning.

① Eldstöt!

② Framåt!

③ Eldstöt!

④ Framåt –
Gå på marsch!

Kommandon:

"Eldstöt!" "Framåt!"

"(Gå på marsch!)" "(Eldställning!)"

Eldstötsförfarande i efterhand

- Ta skydd omedelbart, stridsgruppera på linje och skjut på kommando "Eldstöt!" ett magasin i eldskurar eller patronvis i snabb följd. Kulspruteskytt skuter ett band i eldskurar.
- Ser du att fienden rycker fram, innan gruppchefen har kommanderat skydd eller eldstöt, kommenderar du "Eld!" och skuter själv.

- Byt snabbt magasin eller kassett.

Gruppchefen måste sedan bedöma:

- Vi har övertagit och framryckning är möjlig:

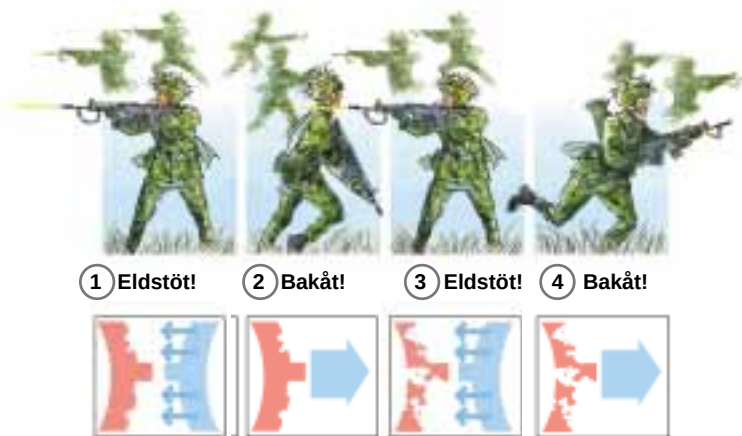
- Avge eldstöt i knästående ställning.
- Fortsätt framåt med eldstötsförfarande.

Kommandon: "Skydd!" – "Ett magasin eld!" – "Byt magasin!" – "Eldstöt!" – "Framåt!"

Vinn eldstriden!

- Fienden är för stark, framryckning är inte möjlig och gruppen uppträder enskilt:

- Försvara tagen terräng eller
- Lösgör från fienden och fullfölj tidigare uppgift

Om gruppen ska lösgöra sig med eldstötsförfarande kommenderas "Eldstöt !" – "Bakåt !" osv. Spring då 10 meter bak-

åt. Spring inte baklänges – det går långsammare och du kan snubbla.

- Då fienden är för stark, framryckning inte är möjlig och du och din grupp strider i pluton:
 - Försvara tagen terräng.
 - Rapportera till plutonchefen.

Kommandon: "2.grupp – Eldstöt!" – "Bakåt!" – "Eldstöt" – "Bakåt" osv

Var kallsinnig och avge så värlitad eld som möjligt. Se upp så att gruppen inte grips av panik och börjar skjuta okontrollerat.

Strävan är att genomföra omfattning med hel grupp med understöd från en eller flera grupper.

Omfattning

Omfattning används då terrängen kan utnyttjas för anfall in i fiendens flank. Fördelen med omfattning är att man ofta kan understödja en rörelse under längre tid och intill en linje där den anfallande styrkan överraskande kan öppna eld mot fienden.

Omfattning inom en grupp som strider inom en pluton får bara ske om plutonchefens stridsplan tillåter rörelser i sida och djup framför egen trupp. Risken för vådabeskjutning kräver att alla är helt säkra på eldområden och skjutgränser.

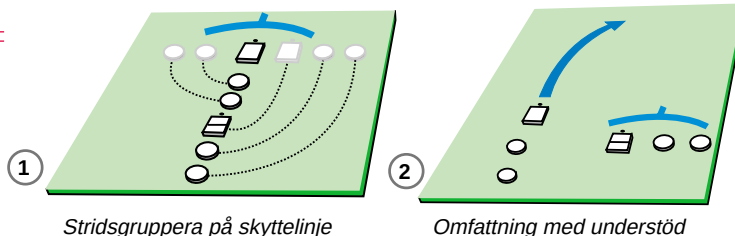
Omfattning genomförs på följande sätt:

- På gruppchefens tecken söker sig gruppen snabbt och dolt ut på skyttelinje, alternativt sker omfattning direkt ur den stridsgrupperingsform man har.
- Gruppchefen kommenderar: "1. omgång! – omfattning vänster!" Kommandot innebär att 2. omgång genast ska söka stridsställning för att kunna understödja 1. omgångens framryckning.
- Gruppchefen anger vid behov skjutgränser för den omgång som ska understödja. Exempel: "2. omgång! – skjutgräns vänster! – RÖDA Huset! – vänstra gaveln!"
- Omfattningen inleds med kommando: (2. omgång! – anläggning!) 1. omgång! – framåt! (följ mig!)"

Varning!

Vid förbiskjutning gäller särskilda säkerhetsbestämmelser.

Stridsgruppera på skyttelinje

Omfattning med understöd

Kommando:

"1.grupp skyttelinje! – 1.omgång omfattning vänster! – 2.omgång skjutgräns vänster RÖDA Huset, vänstra gaveln! – (2.omgång anläggning!) – 1.omgång framåt (följ mig)!"

Stormningsförfarande

Stormningsförfarande används i syfte att nedkämpa fienden och/eller ta terräng. Stormning kan genomföras ansatsvis eller växelvis. Förutsättning för stormning är eldöverlägsenhet.

Gör så här då gruppen är i *förhand*:

- På kommandot (tecknet) ”Eldställningar!” – stridsgruppera på skyttelinjen i höjd med gruppens främste soldat.
- Öppna därefter eld enligt gruppchefens eldkommando, t ex ”Eldstöt!”. Vinn eldstriden!
- När gruppen vunnit eldstriden påbörjas stormningen. Gruppchefen kommenderar ”Storma!”
- Gruppchefen anger därefter gruppens inbrytningspunkt. Som inbrytningspunkt väljs ett tydligt terrängföremål som alla kan se, t ex ”Inbrytningspunkt STORA GRANEN!”
- Gruppchefen anger därefter (vid behov) framryckningssätt och vilken omgång som ska framrycka, t ex ”(Ansatsvis) – (1.omgång) – framåt!”
- Stormningen sker sedan genom att omgångarna ansatsvis (växelvis) understödjer varandra med eld under framryckningen.
- På kommandot ”Gå på marsch!” övergår gruppen till närstrid. Normalt sker detta vid inbrytningspunkten.
- På kommandot ”Eldställningar!” övergår gruppen till strid i stridsställning. Detta sker då gruppen tagit anfallsmålet.

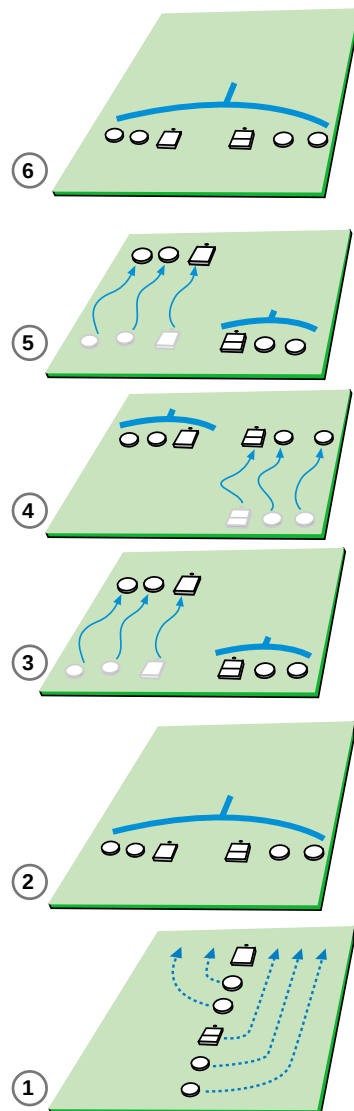
Gör så här om ni hamnar i *duell*:

- Öppna snabbt eld mot fienden och ange mål.
- Agera sedan som i förhand.

Om ni hamnar i *efterhand*:

- Ta skydd!
- Agera sedan som i förhand.

Tänk på följande vid stormningsförfarande: håll din plats, riktning och rättning under framryckningen. Ta ut ”din egen” inbrytningspunkt i förhållande till den som gruppchefen anger så att gruppen inte klumpar ihop sig vid inbrytningen.

Kommandon:

”Eldställningar!”

”Buskridån – 1/2 magasin – eld!”

”Storma!”

”Inbrytningspunkt STORA GRANEN!”

”Ansatsvis (växelvis) – 1. omgång framåt!”

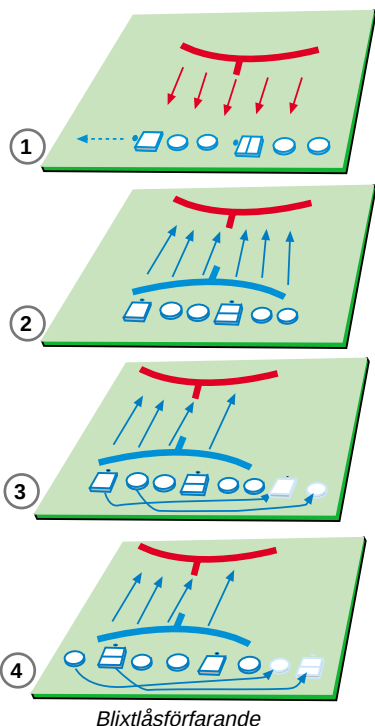
”Gå på marsch!”

”Eldställningar!”

Blixtlåsförfarande

Blixtlåsförfarande används vid lösgörande efter sammanstöt i sida eller som ett sätt att göra sidoförflyttning. Metoden kan användas med eller utan eldgivning. Gruppen drar sig normalt ur i samma riktning som den hade före sammanstötten.

Blixtlåsförfarande vid efterhand eller duell

Blixtlåsförfarande

- Ta skydd och vänd upp på linje mot fienden.
- Besvara eldgivningen omedelbart. Eldöverlägsenhet skapas genom att gruppchefen kommenderar "Eldstöt!"
- Vinn eldstriden eller avskärma med rökhandgranat.
- Gruppchefen fattar beslut att lösgöra gruppen och kommenderar "Blixtlås – höger! (vänster!)"
- Soldaten längst till vänster (höger) skjuter sig upp till stående ställning. Han vänder utåt vänster (höger) i syfte att kontrollera att ingen kamrat lämnas kvar till vänster (höger) om honom. Därefter rusar han bakom gruppen och tar eldställning på motsatta flanken.
- Då han passerar sin stridsparskamrat närmast anmäler han "Klart!" och tar kroppskontakt i syfte att kontrollera att kamraten inte är skadad eller död.
- Stridsparskamraten avbryter eldgivningen och gör som sin kamrat. Om gruppen är liten måste elden hållas ut under 5-10 sekunder – risken är annars att alla är på språng och ingen skjuter.
- Förfarandet fortsätter tills gruppchefen stannar eller kommenderar "Eldställningar!" eller "Följ mig!"

Blixtlåsförfarandet är ammunitionskrävande! Se till att hålla ut elden tills att gruppen är lösgjord från fienden!

Kommando: "2. grupp – skydd – eldstöt – blixtlås – höger (vänster)!"

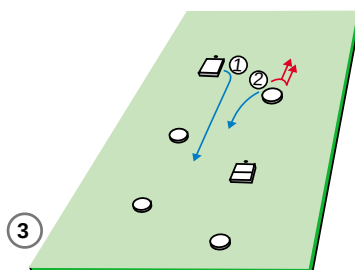
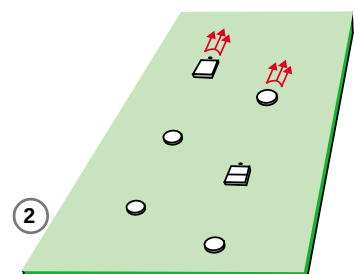
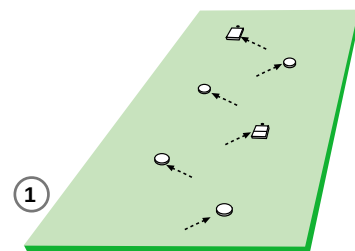
Blixtlåsförfarande då vi är i förhand sker på motsvarande sätt.

Korridorförfarande

Korridorförfarande används vid sammanstöt då lösgöring ska ske eller som metod för tillbakaryckning. Metoden medger en snabb tillbakaryckning i terräng som inte tillåter en bred gruppering (t ex i bebyggelse eller vid risk för minor). Förfarandet kan användas med eller utan eldgivning.

Korridorförfarande vid efterhand eller duell

- Främsta man eller stridspar öppnar eld samt målar.
- Gruppchefen kommenderar "Korridor! – bakåt!"
- Samtliga tar 1-2 steg framåt – utåt. Då gruppen framrycker på skyttekolonn bildas två led med 6-10 meters mellanrum. Då gruppen framrycker på skyttesvärm bibehålls formeringen.
- De främsta soldaterna skjuter patronvis eld eller eldskurar (eldstöt) i knästående ställning i syfte att nedkämpa eller nedhålla fienden för att kunna påbörja sin tillbakaryckning. Övriga observerar framåt – utåt.
- Skyl kan tillfälligt skapas genom att kasta rökhandgranat!
- Den främsta av soldaterna avbryter eldgivningen, vänder inåt, lokaliserar bakomvarande kamrat och tillbakarycker snabbt mellan kamraterna. Under förflyttningen byter han magasin och tar eldställning i kön på gruppen på samma sida som före förflyttningen.
- När den förste soldaten passerar den andre soldaten öppnar den tredje soldaten eld (eldstöt).
- När den tredje soldaten öppnar eld skjuter den andre soldaten 1-2 eldskurar och påbörjar sin rörelse bakåt.
- Förfarandet fortsätter tills gruppchefen stannar eller kommenderar "Eldställningar!" eller "Följ mig!"

I bebyggelse sker observation (eldgivning) mot motsatt sida (högre våningsplan).

Kommando: "2. grupp – korridor – bakåt!"

Rökhandgranater kan förberedas av någon av de bakre soldaterna. Denne kastar rökhandgranaten när säkerheten medger. Korridorförfarande då vi är i förhand sker på motsvarande sätt.

Varning!

Vid förbiskjutning gäller särskilda säkerhetsbestämmelser.

Vid närstrid – tveka inte – det gäller ditt eller fiendens liv. Samarbeta i stridsparet eller i omgångar – två samtränade soldater klarar sig oftast bättre än fyra soldater som slåss var för sig.

Närstrid

Om gruppen kommer nära fienden kan den tvingas övergå till strid på korta avstånd vilket innebär strid med eldhandvapen, kulsprutor och handgranater. Gruppchefen låter då tillfälligt gruppens soldater och stridspar själva samordna eld och rörelse.

Kommando: "Gå på marsch!"

Handgemäng används då striden inte längre kan genomföras med eld. Handgemäng genomförs med bajonett, slag och stötar med ditt eldhandvapen, tillhyggen som yxa och spade samt med sparkar och slag.

Vid närstrid – samarbeta inom stridsparen

1. Skydd

2. Rök

3. Sidoförflyttning

4. Stridsgruppera

Sammanstöt med stark fiende

Då gruppen strider till fots och får sammanstöt med en stark fiende gäller följande.

Om gruppen är i *förhand* måste gruppchefen snabbt bestämma om gruppen ska

- ta stridsställning och nedkämpa fienden
- eller kringgå fienden

Om gruppen är i *efterhand* ska gruppchefen agera enligt följande:

- Ge kommando "Skydd!"
- Ge kommando "Lindqvist – en rökhandgranat – eld!" och avskärma med rökhandgranater.

Tänk på att fiendens kulor inte hejdas av röken och att röken i vissa fall avslöjar din position mer än den skyddar dig.

- Ge kommando "Förflyttning – följ mig!" och dra sedan ur gruppen bakåt eller åt sidan snabbast möjligt. Släpa med eventuella skadade.

Gruppchefen måste sedan välja mellan

- söka ny stridsställning – minst 100-200 meter från platsen för sammanstöten och där du kan skjuta på fiendens flank
- kringgång, dvs lösgöra från stridskontakten och fortsätta framryckningen
- urdragning, dvs lösgöra från stridskontakten och tillbakarycka

5. Nedkämpa

Försvar av taget anfallsmål

Exempel på gruppchefens order.

"1.grupp! Repetera!"	Kommando för att få gruppen att repetera order och kommandon som följer.
"Eldställning på krönet!"	Sök eldställning i höjd med gruppchefen eller på angiven plats. Strävan är att hamna stridsparsvis.
"Ström! Observatör!"	Utses i syfte att skydda gruppens eld- och stridsförberedelser.
"Bevakningsområde – gräns vänster KRAFTLEDNINGEN! – gräns höger BUSKRIDÅN! Sätt att tillkalla chef – rop eller tecken, Öppna eld – om fienden överraskande kommer närmare än 100 meter – slut – repetera!"	Ska regleras med hänsyn till senaste observation av fienden samt terrängens beskaffenhet. Vid behov utses flera observatörer.
"Utgångspunkt för målangivning! – Rakt fram STENEN 100! vänster HUSSET 200! höger AVBRUTNA BJÖRKEN 200!"	Utgångspunkter väljs som lätt identifierbara föremål som samtidigt är sannolika platser för fientligt uppträdande. Anges i ordning rakt fram, vänster och höger. Avstånd i meter anges. Skjutgränser anges vid behov.
"Anläggning STENEN! – Avstånd? Johansson!"	Provanläggning genomförs i syfte att kontrollera att utgångspunkterna uppfattats samt att alla kan verka mot dem.
"Observatören observerar övriga skydd!"	Gruppens förberedelser fortsätter i skydd.
"Pettersson, sök samband med 2.grupp!"	Samband med sidogrupp/chef ordnas.
"Ammunition och skaderapport!"	Ammunition och skadade räknas och rapporteras från flankerna till ställföreträdande gruppchefen.
"Andersson, rapportkarl till plutonchefen ...!"	Rapportera stridsställningens läge (mellan ... och ...) och eldområde (mellan ... och ...), läget på fienden (nedkämpade och kvarvarande), vilka åtgärder som vidtagits och vad som planeras. Anmäl behov av ammunition.
"Förbättra eldställningarna!"	Skottfältsröj, gräv och maskera.

Minnesregel!

Eldställning

Observatör

Bevakningsområde

Utgångspunkter

Samband

Am- och skaderapport

Rapport till plutonchef

Eldställningar – förbättra

Vidta dessutom följande åtgärder:

- Mät avstånd i syfte att säkerställa träff med bl a pansarvärnsvapen.
- Avdela sökpatrull bakåt med uppgift att hitta egen saknad personal, ta fångar, omhänderta ammunition och vapen.

Om läget tillåter gör gruppen följande:

- Skottfältsröj så att ni får fritt skottfält.
- Minera eller förbered minering.
- Rekognosera tillbakaryckningsväg.
- Föröva striden.

På order gör gruppchefen (ställföreträdaren) följande:

- Rekognoserar växelstridsställning.
- Rekognoserar alternativ stridsställning.
- Anmäl ”försvarsberedd” till plutonchef då rekognoseringen är klar.

Om tiden medger förbereds växelstridsställning och alternativ stridsställning på samma sätt som den ordinarie stridsställningen.

Exempel på rapport:

”Löjtnant! 1.grupp har tagit stridsställning på kullen mellan MOSSIGA STENEN och LJUSA TALLEN. Vi kan verka mellan VÄGSLUTET och DIKET. Vi är eldberedda.

Ett pansarskyttefordon nedkämpat vid DIKET, tre fiender försvann i skogsbrynet i dikets förlängning.

Vi förbättrar just nu stridsställningen. Förslag på växelstridsställning – på ÅSEN. Vi har inga skadade. Vi behöver fler pansarskott. Vi kan vara försvarsberedda om 10 minuter.”

Gruppens eldunderstöd

Din grupp ska kunna ge eldunderstöd åt andra grupper. Det är därför viktigt att du och dina kamrater har klart för er vad *syftet* är med detta. Oftast är det att *möjliggöra* en annan grupps rörelse – framåt eller bakåt. Din grupp ska då öppna eld om någon fiende *påverkar eller kan påverka* den andra gruppens rörelse eller verksamhet.

Dessutom måste gruppen också veta

- var ni ska gruppera för att kunna skjuta
- när ni ska gruppera
- när ni ska (kunna) öppna eld
- när elden ska upphöra
- vad gruppen ska göra sedan och gruppens beredduppgift

Bestäm också

- skjutgränser
- ammunitionsinsats

Tänk på!

- Røj inte ställningen i förtid genom att visa dig i onödan.
 - Försök komma upp i linje med dina kamrater och se upp för riskavstånd bakåt på pvvapen.
 - Sök stöd för vapnet och kroppen.
 - Anmäl då gruppen är klar att lämna eldunderstöd.
 - Om fienden har pansarfordon – öppna eld med pvvapen först.
 - När du öppnar eld: skjut snabbt men noggrant – se upp så att du inte träffar någon av våra egna soldater.
 - Om du ser fienden i ditt eldområde: se till att varje skott träffar.
 - Om du inte ser någon fiende att skjuta på: skjut mot platser där fienden bedöms kunna vara grupperad inom ditt och gruppens eldområde. Fienden väljer minst lika dolda eldställningar som du gör.
-
-

Exempel på order för gruppens understöd.

"Orientering – Vi ska understödja 1.grupps tagande av KNALLEN.
1.grupp kommer att framrycka till vänster om oss!"

"Skjutgräns vänster – STORA GRANEN!"

"Färdigställning!"

"Westerberg, rapportera till ställföreträdande plutonchef att vi är
eldberedda!"

Skjut mot upptäckta mål och platser där fienden bedöms vara grupperad (misstänkta punkter)! Leta inte efter helfigurer – fienden visar sig lika lite som din grupp gör

Stridsvagn 121

© Foto: Sven-Åke Haglund, FBB

Amfibieförband anfaller genom landstigning

© Foto: Lasse Sjögren, FBB

Anfallsstrid

Anfallsstrid är det viktigaste stridssättet. Endast genom anfall kan vi återta förlorad terräng och kasta ut fienden ur landet.

Våra skytte-/amfibieförband och mekaniserade förband anfaller för att ta terräng varifrån man nedkämpar fienden eller tillfogar honom förluster. Syftet är att bryta ner fiendens anfalls- och motståndskraft.

Även andra förband än skytte-/amfibieförband och mekaniserade förband måste kunna anfalla om fienden t ex luftlandsätter eller landstiger med trupp inom förbandets grupperingsområde.

Alla förband måste kunna ta strid mot luftlandsättning

Svett spar blod!

Innan ett anfall påbörjas måste förbandet som regel genomföra en längre eller kortare förflyttning mot fienden. Förband som är under marsch ska kunna anfalla direkt.

Ett anfall kan således innebära: först en lång förflyttning, ofta i skogsterräng eller bebyggelse samt därefter strid.

I anfallsstriden är det viktigt att du och ditt förband hela tiden är på bättet och tar för er. Striden måste föras rörligt så att du undgår fiendens eldkraft, samtidigt som du och ditt förband skapar möjligheter att avge eld mot fienden. Snabbhet, styrka och uthållighet är viktigt.

Utnyttja terrängen för att få skydd och för att kunna få grepp på fienden. Stridsvagns- och fordonsminor kan utnyttjas även under anfall för att begränsa fiendens möjligheter till framryckning och verkan. Tänk igenom vad du och din chef vill med anfallet och vilka möjligheter ni har. Försök sedan att tänka dig in i fiendens situation och möjligheter. Vad vill han? Vilka möjligheter har han?

Sätt upp ett mål med striden och håll fast vid det. Förlora aldrig ett taget initiativ, utan var aktiv och slå hårt mot fienden.

Om förbandet har pansarfordon så utnyttjar man ofta skyddet, rörligheten och eldkraften genom att man kör uppsuttet långt in i stridsområdet. Risk för pansarvärnseld, stridsvagnsminor och stridsfordonshindrande terräng kan dock göra att man tvingas genomföra förflyttning och strid till fots.

Agera, ta och behåll initiativet, var djärv och slå hårt mot fienden!

Stridsfordonsförband under uppsuttet anfall

Åtgärder på fordonsavlämningsplats/omlastningsplats

Förband med terrängbilar och bandvagnar framrycker som regel till en omlastningsplats där fordon lämnas och där man gör klart för strid till fots. För att fordonsbuller inte ska röja förbandet under framryckningen mot fienden kan en "bullergräns" anges. Bullergränsen får

inte passeras av fordon före en viss angiven tidpunkt.

Sträva alltid efter att ha fordonsavlämningsplats/omlastningsplats så nära anfallsmålet som möjligt.

Skapa rutiner!

Fordonsavlämningsplats/omlastningsplats

Tänk på!

- För att minska sårbarheten måste tiden på fordonsavlämningsplatsen/omlastningsplatsen bli kort.
 - Förbered dig därför så mycket du kan under transporten dit.
 - Anpassa klädseln för kommande verksamhet.
 - Kontrollera att du har all materiel med dig.
 - Ta med de vapen och ammunitionstyper som beordras enligt olika beväpningsalternativ.
 - Se till att ditt förband skapar rutiner så att varje man vet sin uppgift vid omlastning.
-
-

Åtgärder vid utgångsläge för anfall

Vid vissa tillfällen kan ditt förband få tid och möjlighet att samla plutonen i ett utgångsläge för anfall. Även här är plutonen sårbar. Använd högst 20-30 minuter för de åtgärder som behöver vidtas i utgångsläget:

- Ordna skydd och bevakning.
- Maskera eventuella fordon.
- Kontrollera utrustning och ammunition.
- Hämta mer ammunition.
- Utjämna vid behov den ammunition som finns kvar.
- Ge slutlig order för anfallet.

Utgångsläge för anfall

Under ordergivningen gäller det att alla följer med noga. Din chef kan stupa. Då måste du

eller någon annan kunna överta befälet och fullfölja uppgiften.

Du och dina kamrater måste också kunna agera självständigt när det inte går att fråga chefen, t ex i snabba stridssituationer. Du ska alltid kunna handla i chefens anda. Orientera personal som inte är med vid ordergivningen, t ex poster.

Plutons anfall

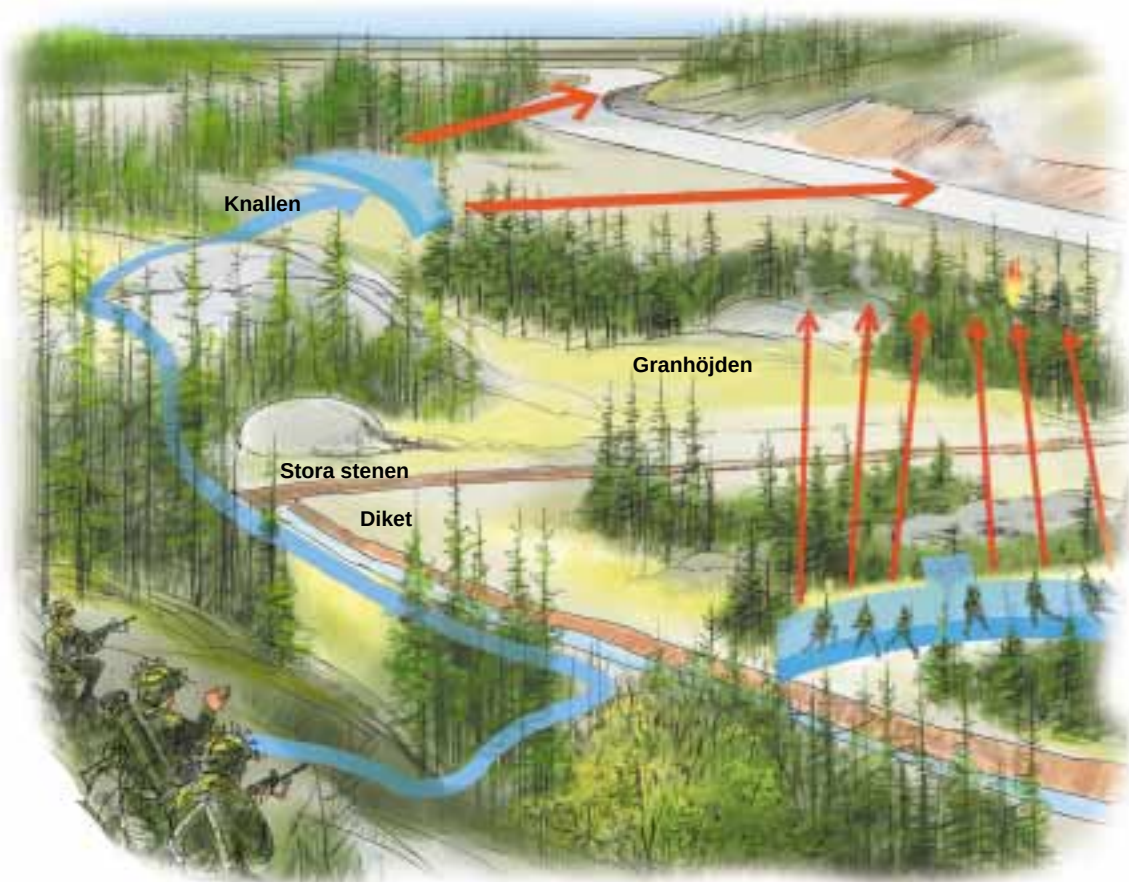
Anfall genomförs som en kombination av dolda förflyttningar och överraskande eldöppnanden. Under ett anfall får därför du och din grupp som regel i uppgift att *ta terräng* eller att *understödja*.

Vid anfall ska strävan vara att du och din grupp, genom att utnyttja terrängens skyddande och skylande möjligheter, snabbt tar lämplig terräng varifrån fienden kan bekämpas med eld. Gruppens förflyttning ska kunna understödjas eller skyddas av den understödjande gruppens (gruppernas) *direktriktade* eld.

Striden understöds i regel också av *indirekt eld* (granatkastare och artilleri) vars syfte kan vara att

- nedkämpa en fiende i ditt anfallsmål
- tvinga en fiende att lämna ett område
- hålla nere eller avskärma fienden och därigenom möjliggöra din grups rörelse

Trots detta kan din grupp, överraskande och från oväntat håll, utsättas för fiendens eld. Därför måste gruppen självständigt kunna ordna eld, rörelse och skydd.

Framryckning ska i regel kunna understödjas med eld

Exempel på order för en grupps anfall.

"Orientering

Fienden – Fientligt pansarskyttefordon finns bakom GRANHÖJDEN.

Vår grupp – Vi ska ta KNALLEN och därifrån nedkämpa fienden vid GRANHÖJDEN-VÄGEN.

Sidoförband – 2.grupp understödjer vår framryckning med eld mot GRANHÖJDEN. 3.grupp försvarar stridsställning med eld mot VÅGSKÅLET i syfte att skydda plutons norra flank.

Ledning – Plutonchefen framrycker bakom vår grupp, ställföreträdaren vid 2.grupp.

Sjukvårdstjänst – Samlingsplats för skadade vid RÖDA HUSET. "

Beslut – Vi framrycker längs DIKET på kolonn. Vid STORA STENEN grupperar vi på skyttelinje och tar KNALLEN väster ifrån. Därefter tar vi stridsställning på KNALLEN – eld med pansarvärnsvapen mot GRANHÖJDEN-VÄGEN."

"Slut – Frågor – Repetera"

"Order

Skyttekolonn – jag går i täten – framåt!"

Order (i utgångsläget)

"Bergling – rapportera till plutonchefen att vi är klara att framrycka!"

"Förflyttning! Skyttekolonn – dolt – framåt!"

Order (vid STORA STENEN)

"Skyttelinje – framåt!"

Order (då hela gruppen är i skydd bakom KNALLEN)

"Ett pansarskyttefordon står 100 meter i den riktningen (pekar). På min order framrycker vi dolt till eldställningar hitom krönet. När jag reser mig upp – knästående anläggning – eld med pansarskotten först. Beredda att efter vi har bekämpat pansarfordonet fortsätta anfall.

Slut – frågor?"

"Förflyttning – skyttelinje – dolt framåt!"

Order (hitom krönet på KNALLEN)

"Eldställning!"

"Eld!"

En grupp – ett mål

Anfallsstrid med mekaniserade skytteförband

De mekaniserade skytteförbanden anfaller i nära samverkan med stridsvagnar och pansarvärnsrobotförband. Understöd sker regelmässigt från vårt artilleri och våra granatkastare. Under anfallet kan våra stridsfordon verka med kanoner, automatkanoner och kulsprutor.

När anfallsmålet nås genomförs vagnsstrid. Man skjuter då med vagnens kanon och kulspruta samt med skyttegruppens kulspruta och eldhandvapen. Gruppen kan även utnyttja handgranater mot mål i vagnens närhet.

Om terrängen, sikten, hinder eller mineringar gör det omöjligt att fortsätta anfalllet med vagnen så anfaller gruppen vidare till fots. Gruppen tar då med sig tyngre vapen beroende på uppgift. Vagnen understödjer då gruppen med sin kanon/kulspruta. Vagnen ansluter till gruppen så snart detta är möjligt.

Uppträdande vid avsutten strid

Mekskyttegruppen uppträder på samma sätt som beskrivits tidigare i kapitlet. Gruppen måste dock ta hänsyn till vagnens framkomlighet och välja sådan terräng att vagnen kan gå fram och ge understöd med automatkanonen/kulsprutan.

Se också till så att ni skyddar vagnen från fiender som med pansarskott och granatgevär försöker slå ut den. Var också observant på om fienden minerat med stridsvagnsminor och givetvis även truppminor.

Förlorar ni vagnen så mister ni den större delen av gruppens eldkraft, rörlighet och skydd.

Se till att hålla samband inom gruppen och inom plutonen.

Öva upp gruppens och plutonens snabbhet i att växla vapenalternativ.

Tänk på!

- Gruppen rättar sin framryckning efter riktgruppen. Du rättar dig efter gruppchefens tecken eller uppträdande – var följsam!
 - Håll plats, riktning och samband.
 - Du får öppna eld – utom i självförsvar – endast på kommando av din grupp- eller plutonchef.
 - Gruppen ska under striden uppträda som en enhet.
 - Upprepa kommandon och tecken, så att de tränger igenom stridslarmet.
 - I gående och stående ställning avger du eld med jaktskott. Vid strid på korta avstånd kan även höftskott och mejning användas.
 - Då du inte ser fienden så skjut med låg riktpunkt i framryckningsriktningen.
-

Åtgärder på särskilda kommandon vid tjänst med pansarbandvagn och stridsfordon

”Färdiga till observation!”

- Repetera kommandot.
- Lossa säkerhetsbältet.
- Öppna stridsluckornas låshandtag och anmäl när detta är klart.

”Observation!”

- Repetera kommandot.
- Observera i låg ställning. Automatkarbinen ska vara säkrad och hållas klar för omedelbar användning. Kpskytt använder i regel ksp. Observationen sker i de riktningar som motsvarar din plats i vagnen. Gruppchefen kan använda kikare.
- Förvara handgranater lätt tillgängliga.
- Öppna eld utan kommando mot mål som du upptäcker i närheten av vagnen.
- Rapportera andra mål som du upptäcker.
- Mål anges med klockmetoden med vagnens front som ”klockan 12”.

”Färdiga till vagnstrid!”

- Repetera kommandot.
- Lossa säkerhetsbältet.
- Öppna stridsluckornas låshandtag och anmäl när detta är klart.
- Kontrollera eldhandvapnet (kulsprutan), magasin och handgranater.

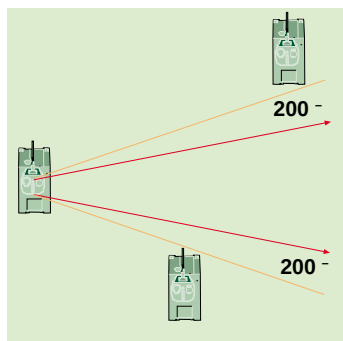
”Vagnstrid!”

- Repetera kommandot.
- Inta eldställning i pansarbandvagnen. Håll knäna något böjda och undvik att stöda vapnet mot pansaret.
- Skjut på de fiender du ser inom 100 meter (kulspruta 150 meter) från vagnen och mot mål som anges av gruppchefen.
- Kasta handgranater mot stridvärn, gropar och andra skydd där du misstänker att det finns fiender.

Varning!

Vid skjutning från vagnen under gång med eldhandvapen och kulspruta gäller 200 streck riskvinkel vid förbi-skjutning! Tänk på att splitter från egna handgranater kan träffa gruppen! Ta skydd direkt efter kast! Dessa bestämmelser gäller i krig! I fred gäller andra säkerhetsbestämmelser!

Riskvinkel vid skjutning med eldhandvapen och kulspruta från vagn under gång

”Vagnstrid (observation) upphör!”

- Repetera kommandot.
- Inställ eldgivning.
- Återta sittplats.
- Stäng luckor.
- Byt magasin, fyll på ammunition och kontrollera vapen.

”Tjänst till fots!”

- Kontrollera vapen och ammunition samt övrig personlig utrustning.
- Ta övrig materiel du ska medföra – kontrollera den och ordna den så att det går lätt att få den med sig.
- Gör dig klar att lämna vagnen genom bakdörrarna.

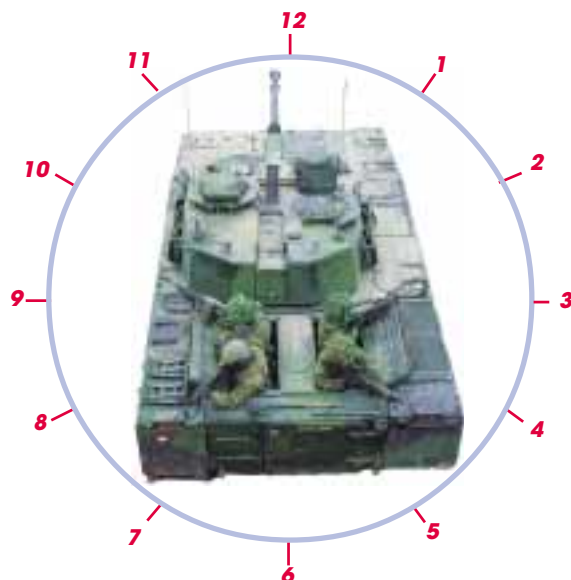
”Avsittning!”

- Repetera kommandot.
- Lossa säkerhetsbältet. Öppna dörrarna om du sitter närmast dessa.
- Ta med eldhandvapen och annan anbefalld utrustning.
- Lämna vagnen och spring snabbt till din plats i gruppen utanför vagnen.

Gruppen kan vid ”tjänst till fots” medföra olika typer av vapen och ammunition. Beroende på vilken typ av pluton du tillhör så finns ett grundalternativ som gäller vid ”tjänst till fots” om inget annat anges. Utöver detta finns ett mindre antal andra beväpningsalternativ beroende på de vapen och ammunitionsorter som plutonen har.

Plutonchefen och gruppchefen anbefaller vapenalternativ beroende på

- terrängtyp i anfallsmålet
- väntad fiende

Målangivning från stridsfordon sker enligt klockmetoden

Varning!

Sitt aldrig kvar direkt bakom eller nära vagnens sida – den kan plötsligt backa eller göra centrumsväng.

Skapa rutiner för vad som ska ske vid olika kommandon! Komplettera kommandon med vapenalternativ vid behov! Kontrollera! Föröva!

När du lämnar vagnen: stäng stridsluckor och bakdörrar.

Försvar

Försvarsstriden syftar till att förhindra fienden att ta och utnyttja terräng, plats eller anläggning. Försvar genomförs med eld från stridsställningar och med stöd av indirekt eld och fältarbeten.

Mekaniserade förband kan genomföra försvarsstrid uppsatt i stridsfordonen. Gruppen avger då eld med eldhandvapen, kulsprutor, pansarskott och granatgevär.

Fiendens eldkraft kan vara mycket stor. Den kan verka genom massiv eld över en yta eller genom kraftiga precisionsvapen som riktas in mot enskilda mål. Du kan undgå eldkraften genom att utnyttja befästningar och uppträda rörligt, dvs att överraskande öppna eld från en plats och snabbt omgruppera till en ny.

Kom ihåg att fiendens spaningsenheter kan finnas i området när du rekognoserar och påbörjar dina förberedelser.

Försvar utan färdiga befästningar

Din grupp och pluton kan få i uppgift att försvara, trots att ni inte har eller hinner utföra befästningar. Utnyttja dock tiden så att skyddsgrop hinner grävas. I det läget blir stridsuppgiften att försvara under en begränsad tid. Det är dock lika viktigt att under denna tid hindra fienden att utnyttja den terräng som ska försvaras.

Ju längre tid du och dina kamrater kan hålla fienden borta, desto längre tid ges våra anfallsförband möjlighet att hinna fram och förbereda sig för ett avgörande anfall. Din och dina

kamraters insats kan vara avgörande för stridens utgång i området.

Även om du hunnit gräva skyddsgrop så måste gruppen utnyttja rörlig strid som gör att fiendens artilleri- och stridsvagnseld inte får verkan, men som medger att din grupp med eld kan hindra fienden från att utnyttja terrängen.

Förberedelser

Fundera på följande:

- Vilka möjligheter har vi?
- Vilka möjligheter har fienden?
- Hur utnyttjar vi minor?
- Vilka omgrupperingsvägar finns mellan stridsställningarna?
- Hur skyddar och understödjer vi omgrupperingarna? Med eld? Med rök? Med minor?
- Var ska chefen och hans ställföreträdare vara?
- Hur säkerställer vi samband med högre chef?
- Var ska eldledaren vara och hur ska han skyddas?
- Hur skyddar och döljer vi förberedelsearbetet?

Fatta beslut och

- välj stridsställningar för grupp eller halvpluton
- gruppera del av plutonen för försvar vid den plats som angivits i ordern
- förbered och iordningställ växelstridsställningar (ny plats – samma elduppgift) och

alternativa stridsställningar (ny plats – ny elduppgift). Avståndet mellan stridsställningarna bör vara 200-400 meter.

- välj stridsställningen så att ni undandrar er direktriktad eld från framför allt stridsvagnar och pansarskyttefordon
- mät avstånden från stridsställningarna till de platser där fienden kan komma att uppträda
- förbered sprängning av trummor och utför mineringar
- skottfältsröj, maskera och gräv skyddsgropar
- planera för indirekt eld (granatkastar- och artillerield)
- förbered motstötar (anfall)
- föröva striden.

Överraskande och kraftsamlad eldöppnande. Varje skott ska träffa – vinn striden! För striden rörligt – var aktiv!

Skjut fiendens chef först!

Genomförande

- Öppna eld överraskande när fienden kör in i mineringar eller stannar framför vägavbrott.
- Omgruppera snabbt till ny stridsställning.
- Striden förs sedan rörligt med eldöppnande från nya stridsställningar.

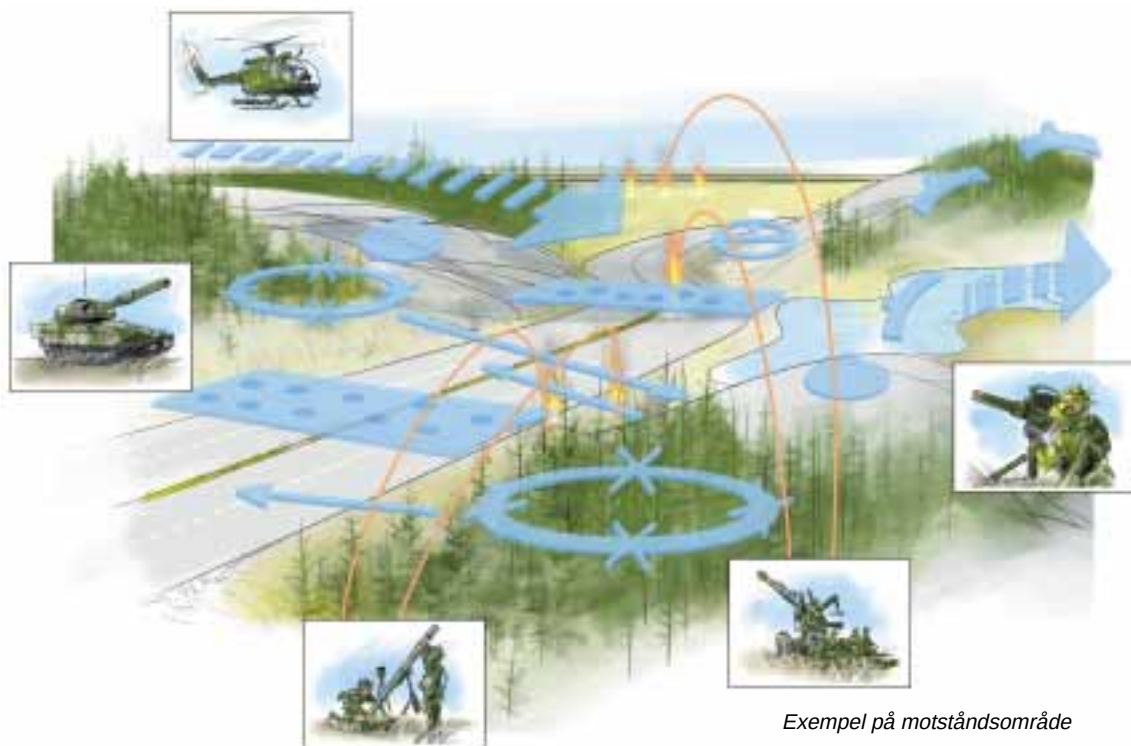

Uppsattet försvar i pansarbandvagn

Försvar med befästningar

Befästningar kan delvis vara utbyggda redan i fredstid. I annat fall erfordras tid och maskiner för att bygga ut befästningarna. Även om plutonen eller kompaniet har fått i uppgift att försvara ska man vara beredd att anfalla inom eller i anslutning till det område som ska försvaras. Gruppen ska därför vara beredd att övergå till anfall.

Två eller flera grupper bemannar ett motståndsnäste. Ett motståndsnäste byggs upp av värn med värngångar, mineringar, stormhinder, skyddsrum m m. Hur detta byggs beskrivs i kapitlet *Fältarbeten*.

Exempel på motståndsområde

Platser för motståndsnästen väljs så att

- flankerande eld med pansarvärnsvapen kan avges mot vägar eller stråk i anslutning till platser där våra mineringar kan ge effekt
- de är undandragna frontal direktriktad eld
- blockeringsarbeten, minor och eld kan samordnas

Skogsbrynsställningar ska undvikas. Motståndsnästet ska kunna försvaras åt alla håll.

För att vilseleda fienden kan skenmotståndsnästen byggas. I dessa grupperas stridspatruller med en halv till en grupp. När striden inleds återgår patrullerna till ordinarie nästen.

En till två kilometer framför, och ibland bakom ”motståndsområdet” grupperas en eller två starka stridspatruller bestående av 1-2 grupper med pansarvärnsvapen (pansarskott, granatgevär eller pansarvärnsrobot) och minor. Patrullerna förstärks med eldledare. Finns inte eldledare att tillgå så måste du eller din chef kunna fungera som *eldobservatör*. Det innebär att du ska kunna rapportera mål för vår artillerield samt observera och rapportera läget på egen indirekt eld.

Syftet med stridspatrullerna är att vilseleda fienden om vår gruppering samtidigt som vi förvarnas om fiendens framryckning.

Genom att eldledare eller eldobservatörer finns med kan vi i ett tidigt skede beskjuta fienden med artilleri- och granatkastareld. Han får då svårare att gruppera sig för anfall samtidigt som han lider förluster.

Tänk på att fienden genom *kringgångar eller luftlandsättningar kan försöka överraska oss* och anfalla oss i ryggen. Han försöker samtidigt skära av våra förbindelser och tillbakaryckningsvägar. *Fiendens spaningsförband* försöker också i ett tidigt skede ta reda på var vi finns och hur vi har tänkt att försvara oss – var vaksam! Se till att skydda pågående arbeten med poster eller posteringar. *Eskortera viktiga transporter.*

Utanför ”motståndsområdet” grupperas reserver. Dessa kan ha till uppgift att anfalla i anslutning till motståndsområdet för att bekämpa fienden så att hans anfallskraft bryts eller för att ditt förband ska kunna omgruppera.

Artilleri- och granatkastarelden planläggs så att den även kan avges i anslutning till och mellan motståndsnästena.

Det är viktigt att din grupp i alla avseenden noggrant förbereder sig för striden.

Var beredd på strid även från oväntat håll! Var beredd på att strida även om förbindelserna bakåt skärs av!

*Förberedelser i **timmar**
ger försvarsstrid i **minuter***

*Förberedelser i **dagar**
ger försvarsstrid i **timmar***

*Förberedelser i **veckor**
ger försvarsstrid i **dygn***

Tänk på att det i slutändan är dig och din grupp det hänger på om striden ska lyckas – din motståndsvilja är avgörande!

Eldöverfall

Eldöverfall syftar till att störa eller fördröja fienden och tillfoga honom förluster. Eldöverfall genomförs som överraskande beskjutning med pansarvärnsvapen, eldhandvapen, kulspjutor, minor, granatkastare och artilleri. Tekniken bygger på en insats med få soldater och många vapensystem under en kort tid som följs av en snabb urdragning.

Eldöverfall utförs mot förband som är under förflyttning eller mot grupperade förband med svag bevakning. Tänk noga igenom hur striden ska genomföras.

Det är mer regel än undantag att fienden framrycker i terrängen och inte direkt på vägen

Ditt skydd i flanken (flankerna) måste ofta vara lika starkt som den del som ska utföra det planerade eldöverfallet. Ibland krävs det dock att du är djärv och vågar ta risker för att nå framgång – var påhittig!

Räkna alltid med att fienden har artilleriförband som inom 5–10 minuter kan skjuta understöd åt de förband som vi utsätter för eldöverfall. Det gäller alltså att snabbt lämna platsen för eldöverfallet. Fienden kan sätta in attackhelikoptrar inom 10–15 minuter mot den terräng vi befinner oss i

Om du har fått i uppgift att utföra eldöverfall mot grupperade artilleripjäser, så tänk på att de kan ha stor eldkraft mot dig om de lyckas skjuta mot dig med direktriktad eld från artilleripjäserna. Pansrade bandhaubitsar kan vara lika farliga för oss som stridsvagnar om vi inte slår ut dem direkt.

Eldöverfall kan utföras med samlad pluton, del av pluton eller grupp.

Typ av fiende, terrängen och vilka vapen du förfogar över avgör hur stor del av plutonen som sätts in för det direkta eldöverfallet.

Det kan räcka med en till två grupper med pansarskott, granatgevär och minor framme vid eldöverfallsplatsen medan övriga grupper får i uppgift att skydda flanker och att skydda tillbakaryckningen.

Ju fler grupper som finns framme vid eldöverfallsplatsen, desto längre tid tar urdragningen, vilket ökar risken för skadade på egen sida. Vi måste dock se till att vi har tillräcklig eldkraft när vi utför eldöverfall så att vi uppnår vårt syfte med striden.

Eldöverfall med minor

Utnyttja ett stridspår eller en mindre patrull, t ex pricksskyttepar eller en stridspatrull av skarpskyttar och pansarskottsskyttar, som tillsammans med eldledare stannar kvar i området efter eldöverfallet och går fram från ett nytt håll och utför eldöverfall då fienden börjat

röja upp. Var påhittig och ändra ditt uppträdande, utför eldöverfall från platser som inte är förutsägbara, så att fienden inte kan förutse vår taktik och stridsteknik och därigenom slå mot oss före eldöverfallet.

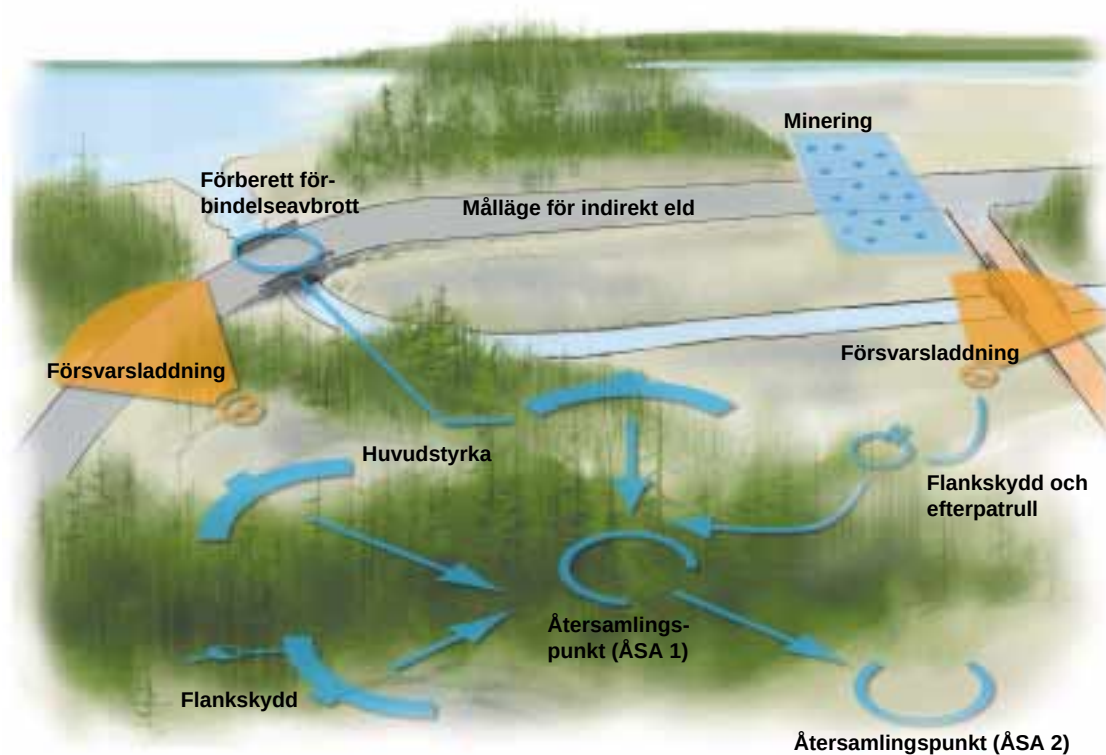

Pricksskyttepar med eldledare utför eldöverfall mot fientlig röjningsstyrka. Ett fåtal välriktade skott från en pricksskytt och ett par granater från artilleriet kan sprida skräck och förvirring hos fienden i timmar

Förberedelser

Om tiden medger så förbered eldöverfallet genom att välja terräng där

- fienden får svårt att ta skydd och får svårt att förfölja
- fienden måste sänka hastigheten – detta för att vi ska få träff med direktriktade vapen
- det lönar sig att utnyttja minor mot fienden – fordons- och stridsvagnsminor som utnyttjas på rätt sätt ger mycket stor eldkraft och verkan
- varje egen grupp endast behöver bekämpa ett pansarskyttefordon eller en stridsvagn
- man kan gruppera i frontalt skyddade stridsställningar med sådana skjutavstånd att elden får god verkan
- gruppen har bra skydd då den går in i eller lämnar ställningen – tänk på att fiendens möjlighet att upptäcka oss med värmekänsliga kameror kan vara stor
- man kan gruppera observatörer så att fienden kan upptäckas i så god tid att hela gruppen hinner besätta stridsställningen dolt
- man kan gruppera flankskyddet 200-400 meter från eldöverfallsplatsen – då har huvudstyrkan möjlighet att dra sig ur i skydd och därefter skydda flankskyddets utdragning

Gruppchefen ska tänka igenom följande:

- Hur lång tid har jag på mig innan gruppen måste vara stridsberedd?
- Vilka arbeten måste jag sätta igång direkt med för att vinna tid?
- Vad behöver hämtas från stridstrossfordonen?
- Hinner jag ge hela ordern till samlad grupp eller måste jag ge order efter hand?
- Hur kan fienden se ut och agera när han når min plats?
- Vilka möjligheter ger terrängen?
- Var och hur kan jag utnyttja försvarsladdningar, fordons- och stridsvagnsminor?
- Var ska jag gruppera pansarskottsskyttar och granatgevär?
- Var ska skarp-/prickskytten grupperas? Ska han få anvisningar för speciella mål?
- Hur mycket behöver jag avdela som skydd bakåt eller som flankskydd?
- Hur får jag förvarning när fienden kommer?
- Var ska gruppens fordon befinna sig?
- Fram- och tillbakaryckningsväg?
- Hur ska eldöppnandet inledas?
- Ammunitionsinsats?
- Hur ska vi avsluta striden?
- Min och ställföreträdarens plats under striden?
- Åtgärder mot förföljare?
- Vilken form ska gruppen ha under tillbakaryckningen?
- Återsamlingsplatser? Tider?

Orientera gruppen och ge de order som behövs direkt.

Se till att vinna tid genom att påbörja förberedelserna direkt och på stor bredd.

Ett överfall med minor kan ta 30 minuter till flera timmar att förbereda, beroende på vilka förberedelser som gjorts innan, samt på hur välövad du och din grupp är.

För fram gruppen och gör följande:

- Anvisa eldställningar – ange huvudskjutriktning för varje skytt.
- Vid behov avdela minst en man för skydd bakåt – flygelkarlarna skyddar flankerna.
- Bestäm avståndet till ...
- Ge utgångspunkter för målangivning samt orientera om övriga terrängbenämningar.
- Minera (på plutonchefens order) med stridsvagnsminor och fordonsminor.
- Ordna minskisser/minprotokoll och överlämna dem till din plutonchef.

Protokollför dina mineringar – lämna protokollet till din chef!

Kom ihåg att protokollföra utlagda minor, så att inte egna soldater eller civila skadas eller dödas!

Någon annan kan få i uppgift att röja din minering och du kan själv få i uppdrag att röja någon annans minering – var noggrann!

- Ge order för eldöppnande.
- Ge order för ammunitionsinsats – 4-6 pansarskott eller pansarspränggranater per mål.
- Öva gruppen i att dolt besätta och dra ur från stridsställningen samt att öppna eld samtidigt. Går det inte att öva på platsen, försök att öva i liknande terräng.
- Ordna gruppen i skydd bakom stridsställningen – upprätthåll stridsvärdet om möjligt om det tar lång tid eller om vädret är kärvt. Gå själv fram med en eller två man så att du kan observera terrängen.
- Ordna ögonsamband inom gruppen (till sidogrupp och plutonchefen).

Exempel på order för eldöverfall:

"Uppgift:	Vår grupp ska utföra eldöverfall mot fienden på Stenträskvägen.
Framryckning:	Vi framrycker på mitt tecken dolt till stridsställningen med Eklöf och Ström som förpatrull.
Eldöppnande:	Samtidigt eldöppnande på min order eller då Forsberg, som är hos mig, utlöser fordonsminan. Granatgevärsskytten: efter att du har bekämpat stridsfordon så avskärma vägslutet med rökgranat.
Tillbakaryckning:	Sker på mitt tecken eller på kommando i följande ordning ... Ställföreträdaren tar täten, räknar in gruppen vid delningspunkten, jag går i kön och leder efterpatrullen. Efterpatrullen tillbakarycker växelvis till ÅSA 1.
Återsamling:	ÅSA 1 gäller till 1 timme efter eldöverfallet, därefter ÅSA 2 som gäller 12 timmar.
Sjukvårdstjänst:	Persson tar med båren. Skadade transporteras till ÅSA 2 där plutonsjukvårdaren finns.
Stridsledning:	Jag leder gruppen från högra delen av stridsställningen.
Omfall:	Om gruppen upptäcks innan vi har tagit stridsställning tillbakarycker vi enligt ordern och försöker på en ny plats."
"Slut. Frågor? Repetera!"	

Utförande

Om eldöverfallet ska utföras mot en fiende under marsch ordnas någon form av försåt (sprängning av vägtrumma, minering av vägbanan/stråket, syftminor, m m) för att få fienden att stanna. Han blir då lättare att träffa med våra pansarvärnsvapen.

Vid lämplig tidpunkt (denna bestäms i regel av plutonchefen) förs gruppen fram dolt till stridsställningen.

Öppna eld samtidigt. Elden ska komma kraftsamlat och överraskande för att ge störst effekt. Rök från explosioner eller från fiendens närskydds-rökgranater kan försvåra eller omöjliggöra fortsatt eldgivning.

Fortsätt beskjutningen så länge det finns lämpliga mål eller att gruppen har löst sin uppgift och gruppen inte riskerar att bli anfallen eller utsatt för artillerield från fiendens understödsförband.

*Frontalt skydd – flankerande skjutriktning.
Samla direktriktad eld – minor – indirekt eld.*

I gynnsamma lägen – t ex när det är föga troligt att gruppen (plutonen) kommer att angripas i flankerna eller i ryggen eller om fienden grips av panik och flyr – kan man övergå till anfall för att nedkämpa fienden och förstöra hans materiel. Ett sådant

anfall måste vara väl inövat och du måste ha ett gott understöd som du ordnar inom plutonen eller gruppen.

Efter eldöverfallet ger du tecken (signal) för tillbakaryckningen till återsamlingsplatsen. Efterpatrullen skyddar tillbakaryckningen.

Om någon skadas eller stupar, se till att få med honom/henne tillbaka! Var beredd på att återta terrängen genom strid om någon saknas.

Glöm inte att rapportera vilken verkan eldöverfallet haft och vad fienden gör.

Du ska också vara beredd på att på plutonchefens order gå fram igen och upprepa eldöverfallet.

Mineldöverfall

Eldöverfall kan göras med minor och/eller med pansarskott som ordnats som syftminor. Hur du utnyttjar minor och pansarskott för mineldöverfall beskrivs i kapitlet *Fältarbeten*.

Förvarningspatrullen grupperas så att gruppen i tid förvarnas om fientliga fordon eller trupper. Avståndet mellan förvarningspatrullen och gruppen beror på terrängen och sambandsmedel. Gruppen kan få i uppgift att enbart anfalla mot en viss typ av fordon, t ex stabsfordon, broläggare eller drivmedelsfordon. Förvarningspatrullen kan då rapportera om och var fordonet finns i en fordonskolonn.

Två fordonsminor kan utnyttjas mot samma mål för att öka sannolikheten för träff och verkan.

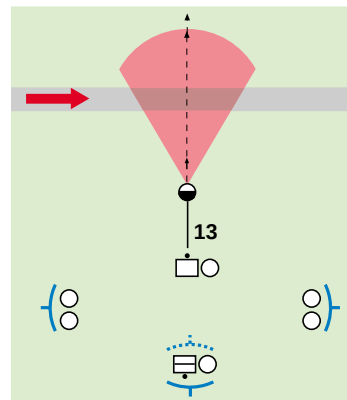
Mineldöverfall är ett hantverk som noggrant måste förberedas och inövas. Tekniken att utlösa minor eller pansarskott som syftminor måste, som all annan vapenhantering, övas för att det ska ge utdelning.

Har du och din grupp tillgång till minor med fjärrmintändare, t ex lasermintändare, ökar träffsannolikheten samtidigt som du och din grupp kan utlösa minan från betydligt längre avstånd och mot mål som rör sig i mycket hög hastighet.

*Var djärv!
Slå hårt och snabbt!
Försvinn och lämna inga spår!*

Räkna in samtliga vid återsamlingsplatsen – ingen får bli kvar!

Mineldöverfall med grupp med fordonsmina 13. Minan kan vinklas för att få större eldområde. Mineldöverfall med fordonsmina 14 sker vanligen med två minor med tre meters lucka för att öka träffsannolikheten.

Strid i mörker

© Foto: Lasse Sjögren

© Foto: MSS

Stridsfordon och skyttegrupp observerad med IRV-utrustning. Stridsfordonets avgasutblås och bakblåset från pansarskottet avtecknar sig som särskilt ljusa områden

Mörker gynnar överraskningar. Enskilda soldater, patruller och små förband med god terrängkännedom kan uppnå framgångar som under dager skulle kräva stora styrkor.

Såväl fiendens förband som våra egna är till vissa delar utrustade med tekniska hjälpmedel för observation och eldledning i mörker. Den som har radar, bildförstärkare och termiska observationsutrustningar kan spana och leda eld utan att upptäckas.

Uppträd därför lika dolt, och framför allt lika skyddat, som under dager. Förbered dig under dager för att kunna lösa din uppgift även när mörkret faller.

Observation i mörker

Mörkerseende

Ögonen anpassar sig efter ljusförhållandena. Det behövs upp till en halvtimme i mörker för att nattsynen ska bli tillfredsställande. Om du blir bländad, t ex av granatkrevader, eller blir utsatt för annat ljus än rött, förstörs mörkerseendet omedelbart. Redan ljuset från en tändsticka är tillräckligt för att förstöra mörkerseendet.

Om du blir utsatt för belysning så blunda eller sätt omedelbart handen för ögonen. Måste du observera mot en ljuskälla eller använda t ex en bildförstärkare så blunda med ett öga eller täck över det. På så sätt bevarar du viss del av mörkerseendet på ett öga.

Måste du använda ljus så se på det belysta föremålet, inte på ljuskällan.

Undvik helst att röka före eller under tjänst i mörker. Rökning medför att du ser sämre i mörker. Även trötthet och brist på sömn försämrar mörkerseendet. Ta därför vara på alla möjligheter att vila före uppdrag i mörker.

Rött ljus – förstör inte ditt mörkerseende men är särskilt lätt att upptäcka i bildförstärkare.

Blått ljus – förstör ditt mörkerseende men är svårare att upptäcka i bildförstärkare.

Synobservation

När du observerar i mörker måste du använda en annan metod än i dagsljus. Ögonen fungerar så att om du i mörker försöker fästa blicken mitt på ett föremål så ser du detta otydligt. Detta beror på ögats ”gula fläck”.

Du ser tydligare om du tittar ett stycke vid sidan av föremålet.

Stirra inte länge på en punkt. Flytta blicken stegvis runt föremålet som du vill observera.

Välj helst en plats varifrån du kan observera mot ljus bakgrund, såsom himmel eller öppen terräng. Observera från låg ställning.

Rött ljus – förstör inte ditt mörkerseende men är särskilt lätt att upptäcka i bildförstärkare

Vid observation – titta på sidan om föremålet

Försök i dagsljus att lära dig hur terrängen runt poststället eller stridsställningen ser ut

I mörker ser föremål annorlunda ut – de kan förefalla levande och hotfulla. Särskilt om du är trött eller rädd kan du lätt se i syne

Kikare och kikarsikten tillvaratar det befintliga ljuset och är därför ett hjälpmedel vid observation i mörker. Håll dem så att det du observerar kommer i nedre delen av synfältet. På så sätt tillvaratar du mer av det lilla ljus som finns. Bildförstärkaren fungerar omvänt

Hörselobservation

Eftersom du inte ser så bra i mörker måste du i stor utsträckning använda hörseln. Detta underlättas av att ljud hörs bättre på natten än på dagen.

Lär dig känna igen olika ljud så att du kan rapportera om fienden använder stridsfordon eller andra fordon och helikoptrar samt om fienden framrycker till fots eller gräver. Lär dig också känna igen ljud från artilleri- och granatkastare samt från detonationer.

Tänk på att vissa fordonstyper som fienden har också finns i vår försvarsmakt.

Med hjälp av hörseln kan du grovt bestämma avstånd. Ungefärligt avstånd till eldgivande vapen är lätt att beräkna. Ljudets hastighet är omkring 300 meter per sekund.

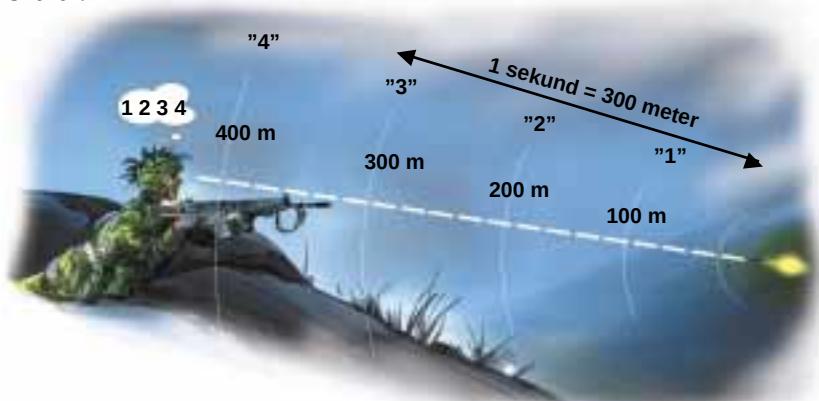
Förväxla inte mynningsknallen med bogvågsljudet som hörs om kulan passerar nära dig. Ljudet från bogvågen låter som en "pisk-snärt".

Ta av hjälmen när du lyssnar. Du hör bäst om du kupar handen bakom örat och håller andan

Upptäcktsavstånd vid vindstilla väderlek

Då du ser mynningsflamman – räkna snabbt i en takt av tre tal per sekund. Sluta räkna då du hör mynningsknallen. Den siffra du hunnit till anger ungefärligt avstånd i hundratal meter

Teknisk utrustning för mörkerstrid

För belysning av stridsfältet används lysammunitiön. Prestan-
dan för fiendens lysammunitiön motsvarar den som finns hos
oss. Även strålkastare kan användas för belysning.

Följande tabell ger exempel på utrustning för strid i mörker
utan användning av för ögat synligt ljus.

© Foto: MSS

Stridsfordon med skyttetrupp obser-
verad med bildförstärkare

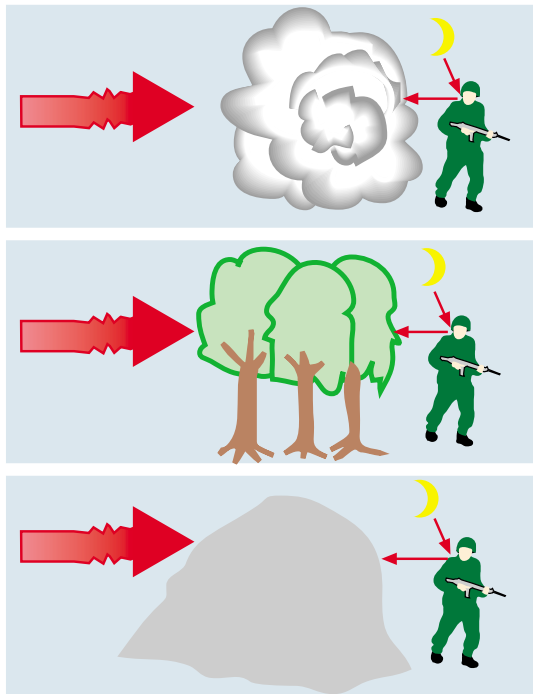
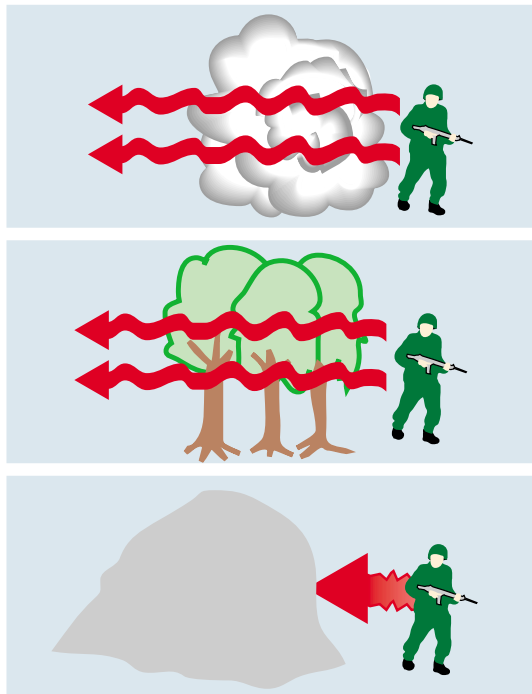

© Foto: MSS

Stridsvagn T-72 observerad med IRV-
utrustning. Varma områden t ex av-
gasutblås, bandaggregat samt be-
sättning utanför pansaret syns som
ljusare områden

Observera att bildförstärkaren kan
vara utrustad med en belysnings-
sats bestående av aktiv IR.

Typ	Förekomst	Räckvidd
Utrustning som inte sänder ut energi Kan inte upptäckas med indikatorer/bildförstärkare		
Bildförstärkare (BF) (t ex goggles) • Förstärker mycket svagt ljus • Upptäcker aktiv IR	Enskilda soldater och chefer Stridsfordon – observation – körning – eldgivning	400-1 000 m beroende på ljusför- hållanden m m. Svagt lysande föremål och aktiv IR kan upptäckas på många mils avstånd
Passiv IR (t ex IRV/FLIR) • Känner av värme- strålning	Moderna stridsfordon – observation – eldgivning Attackhelikopter/flyg – observation – eldgivning	3-5 km 2-3 km 10 km 5-10 km
Utrustning som sänder ut energi Kan upptäckas av indi- katorer/bildförstärkare		
Aktiv IR • Upptäcks av bildför- stärkare	Äldre stridsfordon – körning – eldgivning	ca 50-100 m ca 400-500 m
Markradar • Upptäcks av radar- varnare	Bärbar Fordonsmonterad Helikopter-/flygmonterad	ca 10 km ca 15 km ca 20-50 km
Övrig utrustning Kursgyro Navigeringsutrustning (t ex GPS-Global positioning system; system som är bero- ende av satelliter)		
	Stridsfordon, eldledningsfordon, spaningsfordon, helikoptrar, flyg m m GPS är bärbara	Fordon kan orientera i mörker, endast kör- ningshjälpmedel behöver vara påslagna

Synligt ljus och aktiv IR**Passiv IR (värmestrålning)**

Synligt ljus och aktiv IR tränger inte igenom rök, buskage, jord eller sten. Passiv IR använder en annan del av spektrum med bättre överföringsförmåga och är inte så känslig för rök och mindre buskage. Sten och jord hindrar dock passiv IR.

Observera pilarnas riktning i bilderna ovan. Vid aktiv IR "belyses" terrängen, med för ögat osynligt ljus, och reflektionen kan ses i en bildomvandlare.

Vid passiv IR är det föremålets egenstrålning (värme) som registreras i mottagaren.

Både passiv IR och bildförstärkarteknik har begränsningar, men fördelen är att de inte kan indikeras med hjälp av IR-indikator eller bildförstärkare.

Bildförstärkare utnyttjar det lilla ljus som finns och förstärker det 20 000-60 000 gånger. Bildförstärkare finns i fordon men även som lättare observationsutrustning som kan fästas på huvudet så att chefer, skyttar och andra soldater får "mörkerseende".

En bildförstärkare kan upptäcka aktiv IR och andra ljuskällor på mycket långa avstånd.

Vi måste alltså utnyttja

- skydd och skyl som i dagsljus
- maskering som i dagsljus
- ljud- och ljusdisciplin
- regn, snöfall, dimma och rök

Plutonens materiel för mörkerstrid

För att lösa stridsuppgifter i mörker så har vi bl a följande materiel:

- IR-sikten
- Bildförstärkare
- Kikare
- Lysväv och lysstavar
- Vit tejp
- Signalpistoler med signal- och lysammunition
- Spårljusammunition
- Lysgranater till granatkastare
- Mellanlys-/fjärrlysgranater till lyskastare (bl a till stridsfordon)
- Närllys
- Larminor
- Lysplattor och mörkerbelysning till fordon

Lysammunition	Lystid	Lysradie
Lyspatron 8/9	15 s	125 m
Närllys	20 s	185 m
Mellanlys	30 s	230 m
12 cm lysgranat (Grk)	45 s	500 m

Exempel på bildförstärkare s k "Goggles" som fästes på huvudet eller på hjälmen

Exempel på utrustning, vapen och ammunition för mörkerstrid

Uppträdande

Allmänt

- Prata så lite som möjligt – använd tecken. Tala lågt och långsamt om du måste säga något. Viska inte – det hörs mer än att tala tyst.
- Hantera vapen och annan utrustning tyst.
- Se till att utrustningen sitter så att den inte skramlar, gnisslar eller faller av.
- Slå inte i fordonsdörrar eller pansarluckor.
- Rusa inte motorer.
- Visa dig inte mot ljus bakgrund.
- Färga ansikte, nacke och händer med maskeringsfärg eller sot.
- Dölj eller färga sådana detaljer i utrustningen som kan blänka.
- Använd samma regler för maskering i såväl dagsljus som i mörker. Täck över bilrutor, reflexer, strålkastare och annan belysning.
- Dölj varje slag av ljus. Måste du ha ljus, t ex för att kunna läsa eller se på kartan, kryp ner i en grop eller dra någonting över dig.

Lär dig hitta i fordon och i din utrustning utan att använda ficklampa! Inget ljud och inget ljus är det bästa sättet att undgå upptäckt.

Igenkänningsmärken

I vissa lägen kan du få order om att fästa ett igenkänningsmärke på uniformen för att man snabbt ska kunna identifiera dig. Märket kan vara av t ex lysväv eller vitt tyg. Kontrollera då och då att märket sitter kvar på dig och dina kamrater.

Tänk på att bära uniformen och utrustningen enligt reglementet så att identifiering underlättas.

Framryckning

- Välj väg så att du inte syns mot ljus bakgrund.
- Följ låglinjer och observera från låg ställning – framryck i ”IR-skugga”.
- Håll dig i skuggan om det är månsken.
- Utnyttja ljud från skottlossning, vind, regn eller motorbuller för att dölja ljud orsakat av förflyttningen.
- Om du måste framrycka helt ljudlöst så känn dig för noga innan du sätter ner foten eller knät.
- Se upp för snubbeltrådar från larmminor och truppminor. Använd minspröt.
- Om du råkar bryta en gren eller orsaka annat ljud så stanna ögonblickligen och lyssna innan du fortsätter.
- Stanna ofta, lyssna och observera terrängen med bildförstärkare eller IRV-kikare.
- Utsätts du för belysning, t ex från lysraketer, kasta dig omedelbart ner och ligg stilla; det är främst rörelser som kan röja dig. Om du inte fått order om att observera så blunda och lägg armen så att ögonen skyddas mot ljus.

SOLO

Stanna! – Observera! – Lyssna! – Ofta!

Använd kikarsikten, passiva mörkerhjälpmedel och hörseln för att spana efter fienden

Öva med gruppen och skapa rutiner för

- gruppmedlemmarnas plats
- observation och samband inom gruppen under förflyttning
- åtgärder vid halt och rast

På så sätt minskas behovet av order, kommandon och tecken och man vet var varje man finns i olika lägen. All verksamhet går snabbare och blir effektivare.

Striden

Strid i mörker genomförs i allmänhet på samma sätt som strid i dagsljus eftersom man kan lysa upp terrängen med lysammunition. De förband som har gott om mörkerhjälpmedel kan dock strida utan belysning. Strid i mörker bör förövas i dagsljus.

Färdiga till strid

Förberedelser för mörkerstrid görs bäst i dagsljus. Börja därför i så god tid som möjligt. Skapa rutiner så att du och ditt förband alltid har en viss beredskap för mörkerstrid även om du och din chef inte räknar med strid kommande natt – man vet aldrig vad fienden kan hitta på!

Utöver de åtgärder som du vidtar på kommando ”Färdig till strid!” – kontrollera inför mörkerstrid

- maskering och eventuella igenkänningstecken på din uniform och utrustning
- anordningar för fast eld
- larmminering och annan minering
- att skjutgränser kan urskiljas även i mörker
- personlig utrustning så att den inte skramlar eller blänker
- mörkerobservationsutrustning
- funktion på och fördelning av signalpistol och lysammunition
- att var sak är på sin plats i fordon och i din utrustning

Pluton- och gruppchef ger dessutom order för

- fördelning av mörkerutrustning
- organisation av lyspatrull
- plan för lysskjutning

Fiendens gruppering är tätare i mörker än i dagsljus. Fienden använder regelmässigt IR-utrustning, bildförstärkare och markradar.

*Kontrollera!
Föröva!*

Under striden

I mörker uppträder oftast grupper och plutoner med tätare gruppering än i dagsljus. Var observant så att ni inte i onödan eller omedvetet klumpar ihop er.

Stridsavstånden kan bli korta i mörker – var beredd på närstrid. Utnyttja spränghandgranater, eftersom de inte röjer varifrån du kastar och det oftast räcker med att handgranaten landar nära fienden.

Röken från rökhandgranaten döljer effektivt om fienden lyser upp terrängen. Dessutom försvårar den observation med IR och bildförstärkare.

Håll dig hela tiden orienterad om

- *var chefen och övriga kamrater finns*
 - *var lysskyttarna finns*
 - *var sidoförbanden finns*
-

Tänk på att ljuset från spräng- och rökhandgranater är bländande och förstör mörkerseendet.

Chefen måste samordna elden från lysskyttar med elden från pansarvärnsvapen så att målen blir belysta i rätt ögonblick.

Som lysskytt måste du vara aktiv och fingerfärdig – det är dig det hänger på om övriga i plutonen ska kunna avge välriktad eld. Du måste ta stor hänsyn till vindförhållandena och lägga lyspunkterna upp mot vinden.

Vid eldöverfall kan några larmminor sättas upp utmed en väg eller ett stråk, så att ett fordon belyses kontinuerligt utan att vi behöver öppna eld med annan lysammunition

Larmminor kan utnyttjas för att skydda mot överrumpling och för att belysa terrängen. Minorna sätts upp för utlösning med snubbeltråd eller för dragutlösning.

Kulsprutor och eldhandvapen kan användas för *fast eld*, dvs man tillverkar anordningar som gör att man kan fixera vapnet och skjuta i en speciell riktning där fienden förväntas framrycka. Riktningen av vapnet underlättas på så sätt.

Var speciellt vaksam i mörker. Risken för överrumpling är större än i dagsljus. Förstärk bevakningen och sätt ut lyssnarposter vid behov.

Utnyttja ljuset från brinnande terräng, hus och fordon för att upptäcka och bekämpa fienden

Lyspatrull med signalpistol

Kommandon för eldöppnande med lysammunition:

Chefen: **"Lys färdiga!"**

Skytt: **"Lys klar!"**

Chefen: **"Lys!"**

Kommandot "Eld!" ges inte till lys-skytt eftersom det kan medföra att övriga i gruppen öppnar eld

Kommandon för eldöppnande med lysammunition och eldhandvapen/kulsprutor samtidigt:

Chefen: **"Anläggning!"**

(**"Färdigställning!"**)

Chefen: **"Lys färdiga!"**

Skytt: **"Lys klar!"**

Chefen: **"Eld!"**

Om man avser att öppna eld med eldhandvapen och kulsprutor innan första lysskottet börjat lysa (dvs då ljudet från signalpistolen eller närlyset avslöjat vår gruppering) kommer deras "Eld!" i stället för "Lys!"

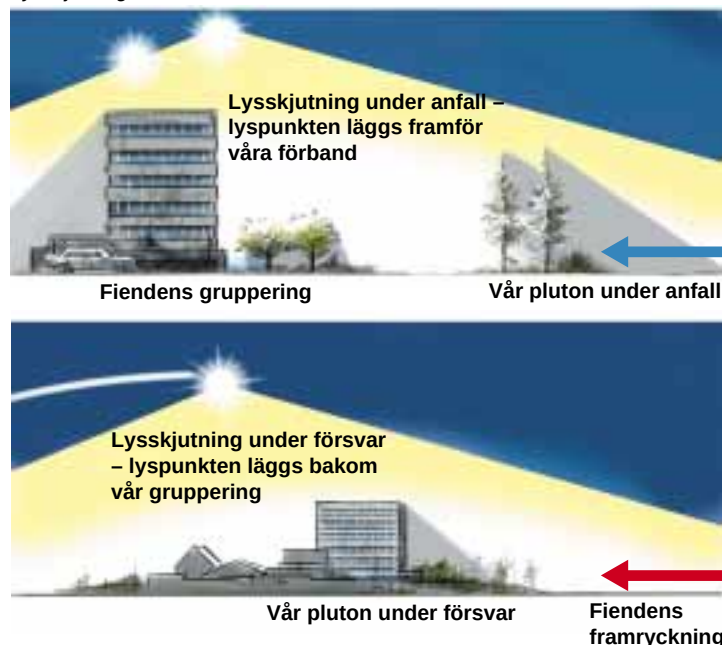
Lysskjutning

Vid plutonen samordnas oftast lysskjutning genom att två lysskyttar finns hos plutonchefen. Dessa två samarbetar för att ge grupperna kontinuerlig belysning.

Tänk på följande som lysskytt:

- Gruppera rätt. Lyspatroner och närlys orsakar rök- och gnistbildning vid skott. Du kan därmed röja gruppens plats och även "röka in" stridsställningen så att det blir svårt att observera och skjuta välriktat.
- Lysradien varierar i styrka och yta beroende på lyssatsens höjd över marken.
- Det kan vara nödvändigt att skjuta så att man får två eller fler lyspunkter. Skuggbildningen av terrängen och fienden kan annars göra det svårt att se målen.
- Lägg lyspunkten direkt ovanför eller bortom fienden så att han avtecknar sig som en siluett.
- Rikta 45 grader uppåt så att belysningen blir den bästa – riktar du högre belyser du dig själv, riktar du lägre blir lystiden kortare och kamraterna kan bländas.

Lysskjutning med indirekt eld

Öppna eld – överraskande, samtidigt och bakifrån – det ger mest effekt

Tänk på!

- *Det är mycket svårare att träffa i mörker*
- *Det är svårt att skilja på våra egna och fienden*
- *Mynningsflamman röjer dig då du skjuter*

Om du har möjlighet så välj stridsställning och eldöppnande så att

- *elden avges överraskande*
- *elden avges samtidigt*
- *elden avges bakom eller snett bakom fienden*

Det skapar skräck och förvirring hos fienden.

*När öppna eld?
Samma regler gäller som i dags-
ljus.*

*Välj låg riktpunkt vid eldgivning i
mörker eller nedsatt sikt.*

Strid i bebyggelse

Strid i bebyggelse beskrivs också i FörbR A SIB

I krig och vid andra militära insatser försöker man ofta att ta kontroll över hamnar, flygfält och andra knutpunkter. Man försöker också slå ut den politiska och militära ledningen. Dessa finns i regel inledningsvis i närheten av städer. Vi måste därför kunna genomföra strid även i bebyggelse.

© Foto: Kristofer KS Sandberg, FBB

Stridsmiljön

Bebyggelsen kan vara av skiftande typ, t ex äldre eller modern centrumbebyggelse, bostadsområden med flerfamiljshus, villaområden, affärs- eller industribyggnader. Typen av bebyggelse påverkar ditt förbands uppträdande.

Stenhus erbjuder ofta gott skydd åt en försvarare, medan andra hus kan ramla ihop som korthus under strid.

Ett industriområde kan innehålla cisterner eller behållare med gas eller annan högexplosiv vätska. Gummi eller annat material kan sättas i brand och bilda giftig rök.

Bebyggelsen ändrar snabbt karaktär. Husen kan rasa vid bombing och beskjutning. Bränder uppstår ofta. Damm och rök ligger kvar lång tid och sikten blir endast några meter. Skottfälten försvinner och ögonkontakten med kamraterna förloras. Fram- och tillbakaryckningsvägarna blockeras. Stridsförloppet är snabbt och våldsamt. Det blir svårt att skilja på vän eller fiende – alla har mer eller mindre smutsiga ansikten och dammiga uniformer. De psykologiska påfrestningarna är avsevärda genom att man har fienden tätt inpå sig och att man är

I bebyggelse kan bränder lätt uppstå

Kontrollera och var beredd på att använda din personliga skyddsutrustning. Observera att skyddsmasken inte skyddar mot vissa typer av giftig rök och gaser.

eller riskerar att bli omringad samt att man hela tiden utsätts för beskjutning. För att lättare känna igen kamrater kan uniformen märkas med armbindel eller hjälmen med färgat band eller liknande.

Förband som strider i bebyggelse måste ofta kunna uppträda i *små enheter* som ibland kanske kommer att vara avskurna från resten av förbandet.

Civila kan finnas kvar i hus och ruiner, speciellt skyddsrum och källare. Det är därför viktigt att kontrollera "civilläget". Se till att snabbt få bort civila från det direkta stridsområdet eller ner i skyddsrum så att de inte riskerar att skadas eller dödas. Anvisa dem samlingsplatser eller utrymningsvägar.

Rapportera om du upptäcker civila.

Symbol för skyddsrum

Se till att folkrättsreglerna följs – förhindra övergrepp och plundring!

I ett krigsläge kan s k spontanutrymningar ske, dvs civila som försöker ta sig bort från stridsområdet och som kan komma att blockera vägar och tillfarter.

Tänk på att våra civila kan komma att behöva hjälp med sjukvård och mat. Du måste då hänvisa dem bakåt längs utrymningsvägarna. Du och ditt förband kommer att behöva era resurser när striden väl påbörjas. Vid akuta behov måste du dock kunna hjälpa till. Fråga din chef vad som gäller.

Se till att ditt förband inte hejdas av större samlingar av civila eller trafikstockningar

Färdig till strid

Vid anfall i bebyggelse bör *plutonen* ha

- extra ammunition – främst finkaliberammunition, handgranater, pansarskott och granater till granatgevären
- spräng- och tändmedel
- rörladdningar
- rivtändare
- utrustning för att ta sig in i byggnader, t ex rep och stegar, yxor, spett och bräckjärn
- materiel för röjning av minor och oexploderad ammunition (OXA)

- sambandsmateriel för samband mellan grupperna i tätplutonen
- brandsläckningsutrustning

Se till att *varje man* vet

- återsamlingsplats om ni splittras under framryckningen
- samlingsplats eller utrymningsväg för civila

Kontrollera personlig skyddsutrustning. Ta på skyddsglasögon om sådana disponeras.

Håll uppsikt mot högre våningar och tak på motsatt sida

Framryckning

En pluton som till fots ska anfalla längs en gata framrycker i regel längs husväggarna på båda sidor om gatan. Förpatrull kan framrycka i täten.

Framryckning inne i hus innebär ökat skydd men också att framryckningen går långsammare och det kan vara svårt att hålla samband inom gruppen och plutonen.

Under framryckningen måste varje man noggrant observera husen på *andra sidan gatan* (fönster, tak, osv) och hela tiden vara beredd att snabbt kunna skjuta mot upptäckta mål. Observera dessutom fönster i markplan och källargluggar på egen sida.

Rikta hela tiden vapnet mot det håll du observerar. För att du snabbt ska kunna verka mot ett upptäckt mål ska du kunna skjuta med såväl höger- som vänsterfattning beroende på vilken sidan om gatan du befinner dig. Du som är höger- respektive vänsterskytt måste träna med båda typer av fattning.

Se upp för prickskyttar!

Stridspars framryckning

*Observation runt gathörn och hinder.
Håll huvudet lågt*

Passage "över" källarfönster

*Framryckning sker nära intill väggen.
Huka dig under fönster*

Rulla snabbt över muren med kroppen tryckt mot murkrönet

*Öppna dörrar och andra utrymmen passeras
snabbt med vapnet riktat framåt eller mot utrymme
som passeras*

*Observation före framryckning sker från skuggsidan.
Bestäm nästa skyddsställning. Framryckning sker på
skuggsidan*

Passage av hinder

Bebyggelsen kräver ofta särskilda former av framryckningsmetoder så att du kan ta dig upp och ner från olika våningsplan och hinder.

*"Säkrad rygg" (håll ryggen rak),
lyft med knäna.*

Lyft upp och pressa kamraten över hindret samtidigt som han själv häver sig in med hjälp av armarna

Varning!

När du lyfter med dubbelhandsfattning – knäpp ej händerna, utan lägg ena handen i den andra. Risker är annars att dina fingrar bryts.

En man kliver i kamratens händer och lyfts upp av kamraterna

Greppa om handlederna

Lyft tills armhållorna når fönsterkarmen

Greppa stridsbältets ok och lyft in

Dessa metoder kräver en hel del övning för att du ska kunna använda dem under strid.

Var hela tiden observant på egna och fientliga mineringar.

Två man går ned på knä och fattar om kamratens fötter. Kamraten som lyfts ska ha sträckta ben

Lyft med plankan. Två man håller plankan och skjuter vid behov upp den

Greppa om vapenremmen och lyft upp kamraten samtidigt som han "går upp" på fasaden

Hönsstege

Mänsklig stege – sätt foten på kamratens bakdel. Se upp så att inte kamratens rygg skadas

Änterkrok – prova att kroken sitter fast innan du börjar klättra

Äntringsstång – som äntringsstång kan med fördel en kvistad trädstam användas. Om du stöder dig med en armbåge i grenklykan kan du få en hand fri, t ex för handgranatkastning. Grenklykan kan förstärkas med ett rep runt klykans nedre del vilket gör att armbågen inte kläms. Minst tre man krävs i regel för att skjuta på stången. Den bakre utgör "ankare" och skjuter på medan de två övriga lyfter och stadgar i sidled.

- Greppa i klykan.
- Spring rakt fram, börja gå upp på väggen med rak rygg och skjut kroppen utåt från väggen.
- När fönsterkarmen nås lägger du ett ben över kanten. Häv dig sedan in.

Varning!

Före övning av alla former av äntring, firning och dylikt i fredstid – studera Säkerhetsinstruktion (Säkl).

Grupps framryckning

Gruppen framrycker ansatsvis eller växelvis. Framryckningen sker från skydd till skydd. Understöd ordnas inom egen grupp eller av bakomvarande grupp eller sidogrupp

Sammanstöt

Läs mer i avsnittet "Metoder för eld och rörelse".

Blir plutonen beskjuten ordnas eldunderstöd och vid behov avskärmas fienden med rök. Framryckningen sker sedan omgångsvis från skydd till skydd. Utnyttja bakgårdar och möjligheten till skyddad framryckning inne i husen

Stridsgruppering

Plutonen kan ha följande indelning, uppgifter och materiel:

- *Anfallsgrupp*, dessutom förgrupp med förpatrull
 - tar och säkrar terräng som krävs för plutonens fortsatta anfall och framryckning
 - genomsöker och rensar byggnader
 - är utrustad med eldhandvapen, kulsprutor och pansarskott
 - medför extra chock-, spräng- och rökhandgranater
- *Understödsgrupp*
 - understödjer framryckningen
 - är utrustad med kulsprutor och granatgevär

- *Spräng- och fältarbetsomgång* (2-4 man)
 - svarar för sprängnings- och förstöringsarbeten
 - svarar för akuta minröjningsarbeten
 - medför spräng- och tändmedel i form av bräsch-, tak- och golvladdningar
 - medför extra fältarbetsmateriel
- *Materiel- och transportomgång* (2-4 man)
 - leder fram plutonens trossfordon
 - bär fram materiel och ammunition
 - för skadade bakåt till samlingsplats
 - medför extra ammunition, spräng- och tändmedel, verktyg, stegar, vatten m m

Om stridsfordon disponeras kan transportomgången utgå.

Förpatrull framrycker på båda sidor om gatan

Gathörn "säkras". Uppsikt mot sidogator och dess byggnader

Understöd med kulsprutor och/eller granatgevär

Uppsikt mot motsatta övervakningar och tak

Anfallsgrupp med spräng- och fältarbetsomgång samt materiel- och transportomgång

© Foto: MSS

Uppsikt sker mot sidogata med byggnader och längs gatan i framryckningsriktningen ...

... intill förpatrull passerat. Därefter sker uppsikt mot sidogata med byggnader och bakåt mot byggnader på motsatt sidogata

Exempel på plutons framryckning till fots. När risken för sammanstöt bedöms vara stor framrycker plutonen med stridsparen ansatsvis. Se till att ha grupperat understöd och att plutonen har uppsikt längs tvärgatorna

Stridsfordon utnyttjas främst för direktriktat understöd med automatkanon och kulsprutor samt för skydd under framryckning.

Skyttegruppen uppträder i nära anslutning till stridsfordonen och förhindrar att fientliga pansarförstörelsepatruller slår ut våra stridsfordon med närpansarvärnsvapen. Stanna aldrig med pansarfordon i korsningar där fienden kan få gynnsamma skjutavstånd med sina pansarvärnsvapen.

Används stridsvagnar måste dessa ”skyddas” av stridsfordon med skyttegrupp som kan observera och målange till stridsvagnarna och stridsfordonen. Både stridsfordonen och skyttegruppen kan avge eld på nära håll samt mot övervåningar och tak. Om skyttegruppen gör avsittning från stridsfordonet kvarlämnas en man för observation bakåt från stridsutrymmet. Han ska vara inkopplad på internsambandet.

Undvik också att stå nära byggnader som inte behärskas av våra egna. Fienden kan bekämpa fordonen genom att skjuta ner i taket eller kasta handgranater med RSV-effekt.

Om fienden hunnit förbereda sitt försvar ska uppsutten strid i bebyggelse undvikas.

© Foto: MSS

Stridsvagn och stridsfordon med skyttegrupp uppträder samordnat vid strid i bebyggelse

Tecken vid målangivning

Egen trupp

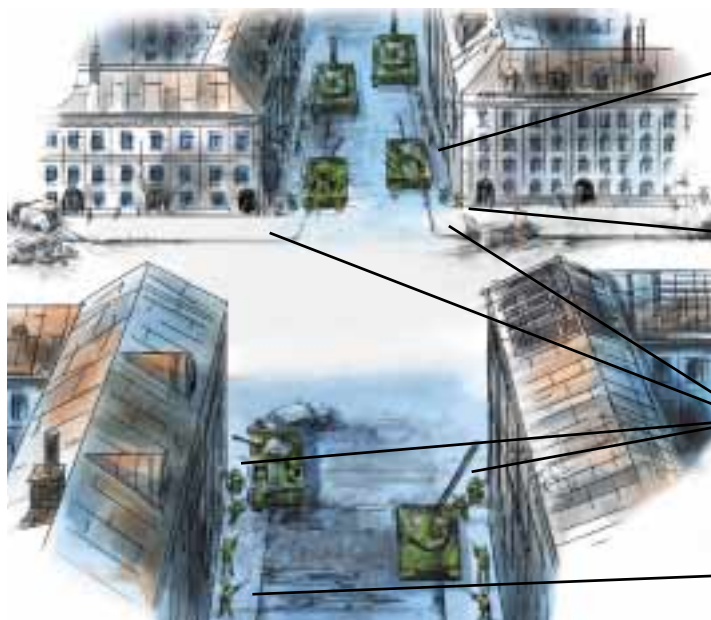
Fientlig fottrupp

Fientligt pansar-skyttefordon

Fientlig stridsvagn

Stridsvagnar framrycker i tåten för att ge eldkraft och skydd

Stridsfordon med skyttegrupp observerar och skyddar stridsvagnarna från eld från sida och bakifrån

Gathörn ”säkras”. Uppsikt mot sidogator och dess byggnader

Uppsikt bakåt, uppåt och åt sidorna

Framryckningsteknik med stridsvagnar och stridsfordon. Vid risk för sammanstöt framrycker truppen avsuttet. Främre skyttegrupper framrycker i höjd med stridsvagnarna

Strid i anfallsmålet

Markeringssystem

Följande färger används för att markera verksamhet. Tecknen kan ges med vimpel. Markering kan ske med vimpel, snitsel eller sprayfärg.

Röd Egna täten.
Inbrytningspunkt – byggnad ej rensad/ej genomsokt.

Gul Skadad personal i byggnaden.
Sjuktransport behövs.

Grön Inbrytningspunkt – byggnaden rensad/genomsokt.

Blå Minförsåt/hinder i byggnaden.
Minröjningspersonal behövs.

Inbrytning via stridsfordon

Genomsökning kan ske med hjälp av hundpatrull.

Tänk på att granatelden ofta orsakar brand i bebyggelse.

Genomsökning och rensning av byggnad

Före anfall ska pluton- och gruppchefen

- få information om civil- och fiendeläget i anfallsmålet
- bedöma byggnader
 - väggars tjocklek och motståndskraft?
 - kan egen och fiendens finkalibriga eld och splitter från handgranater slå igenom väggarna?
 - får indirekt eld någon verkan?
- bedöma förbindelser i huset, brandrisker och risk för försätsmineringar
- ange inbrytningspunkt och hjälpmedel vid inbrytning
- ange åtgärder för att ta upp genomgångar i väggar och hinder

Genomsökning sker om eld ej kan avges eftersom

- det inte är känt om det finns fientlig personal i byggnaden
- egen personal kan finnas i byggnaden
- civila kan finnas i byggnaden

En genomsökning förbereds så att den direkt och utan tempo-förlust kan övergå i rensning.

Rensning med eldgivning sker om fienden finns eller bedöms finnas i byggnaden och andra metoder inte är aktuella. Rensning ska också kunna övergå till genomsök.

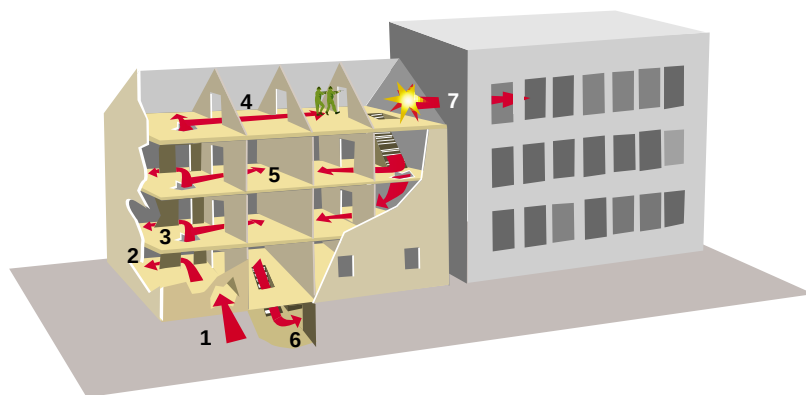
Plutonchefen leder striden med tecken och order. För detta krävs det att han är långt fram och att han fortlöpande orienteras av grupperna.

Eldunderstöd ordnas med förbandets egna resurser samt i mån av tillgång, med stridsfordonseld och indirekt eld, främst granatkastareld. Elden riktas mot alla fönster, öppningar och platser varifrån fienden kan komma att skjuta på de grupper som ska storma in i byggnaden.

Hus indelas i sektorer för att underlätta målangivning och eldfördelning vid understöd

När plutonen brutit sig in i bottenvåningen fortsätter anfallet till översta våningen som rensas rum för rum. Byggnaden rensas sedan våningsvis uppifrån och ner. Rensningen sker hela tiden i samma riktning oavsett våningsplan(kamprincipen). Säkring sker av angränsande rum innan takbräsch tas upp.

1. Gör inbrytning i markplanet.
2. Rensa intilliggande rum.
3. Takbräsch tas upp mot nästa våning tills man tagit översta våningen.
4. Rensa översta våningen i riktning från hitre del till bortre.
5. Rensa näst översta våningen i riktning från hitre del till bortre. Rensning kan fortsätta längs hela våningsplanet genom att bräsch sprängs upp.
6. Anfallet fortsätter tills bottenvåningen och källaren är rensad.
7. Väggbraoch tas upp till nästa byggnad. Rensning fortsätter.

Genom att rensa uppifrån och ner har vi ett övertag över fienden. Vi ger honom också möjlighet att dra sig ur byggnaden och på så sätt blir han lättare att bekämpa.

Fiender i olika utrymmen kan också nedhållas genom att en eller flera handgranater eller andra laddningar kastas in utan att vi efter detonationen fullföljer med inbrytning. Utrymmena ”stridszonsäkras”.

Om anfallet ska fortsätta genom flera sammanbyggda hus sker framryckningen på vindar, övertaken eller genom källargångar. Fienten kan ha minerat fönster, dörrar och övriga gångar. Nya genomgångar måste därför göras genom beskjutning eller sprängning.

Anfallet går till så här:

Understöd

Understödsgruppen öppnar eld. Spränggranater eller pansarspränggranater skjuts mot fönster och dörrar.

Öppning av bräsch

Inbrytningsgruppen (spränggruppen) spränger genomgångar i hinder och väggar.

Tillverkning av vägladdning

Fäst två stödben på en ammunitionslåda. Fyll lådan med sprängdeg och stick in en krutstubin med sprängpatron. För yttervägg krävs 10-14 kg sprängdeg, för innervägg 5-8 kg.

Vägladdningen placeras med fördel mot yttervägg under fönster. Detta ger en större bräsch, och restverkan ökar då splitter från värmeradiatorn (elementet) sprids i rummet.

*Exempel på
bräschladdning*

Inbrytning

Inbrytningsgrupperna bryter in i byggnaden och tar de närmaste rummen så här:

- Gruppens första omgång rusar fram och tar skydd vid ytterväggen på en sida om öppningen. En man skyddar vid husets hörn. Främste man "ettan" står i anläggningsställning mot öppningen.
- Gruppchefen eller ettan, bestämmer hur inbrytning ska ske.

Kommandon:

Ettan: **"Du kastar – jag rensar!"**

Tvåan: **"Jag kastar – du rensar!"**

- Ettan kliver åt sidan – bibehåller vapnet riktat mot öppningen. Tvåan går fram med en handgranat.

Kommandon:

Tvåan anmäler: **"Spräng kommer!"**

Övriga repeterar: **"Spräng kommer!"**

- Tvåan kastar in en handgranat och backar därefter till sin plats bakom ettan. Ettan kliver in mot väggen.
- Skydd tas beroende på granattyp och väggens skyddsförmåga. Ettan står kvar om möjligt i anläggning mot öppningen. Se upp så att inte handgranaten kastas ut igen.

Om fienden kastar handgranat – anmäl "handgranat" – rusa in i det rum varifrån granaten kastats eller ta skydd.

Varning!

Räkna så att du vet när DIN granat detonerar – det kan annars vara risk för att du hoppar in för tidigt! Träna under övningar på att "räkna rätt".

Ettusen , tvåtusen,
tretusen, fyrtusen

- När handgranaten briserat förflyttar sig ettan och tvåan omedelbart in i rummet. Ettan väljer att gå till vänster eller höger direkt efter öppningen. Tvåan väljer motsatt håll om möjligt. Förflyttning sker omedelbart åt sidan så att ryggen hamnar mot väggen (en meter ut) och att inte stridsparet avtecknar sig som en siluett mot öppningen.

Rensning

- Inne i rummet öppnas eld och kvarvarande fiender nedkämpas. Elden skjuts som punktmålsbekämpning. Uppsikt hålls mot dörrar och fönster där fienden kan komma in. Magasinsbyte görs växelvis på kommando från ettan. Mejning används om flera fiender upptäcks i rummet.
- Orientera bakomvarande genom att anmäla: "En fiende nedkämpad – dörr rakt fram – rummet klart – vi rensar nästa rum!"
- Rensningen fortsätter så att angränsande rum rensas.
- Avlösning av stridspar eller omgång sker
 - genom att nästa par/omgång hämtas fram
 - på kommando: "trean och fyran – framåt!"
 - på signal

Kontrollera innerväggarnas tjocklek . Om väggarna består av gips kan språnghandgranaternas splitter tränga igenom. Använd då chockhandgranater. Väggarna kan kontrolleras genom att sparka med foten då du står tryckt mot väggen. Om väggarna inte skyddar mot finkalibrig eld och splitter – inta låga ställningar.

- När gruppen brutit in fortsätter den mot nästa våning. Undvik trapporna som kan vara försätsminerade. Låt i stället spränggruppen spränga hål i taket.
- När laddningen sprängts – kasta upp en handgranat genom hålet och skjut några eldskurar. Var beredd på att granaten kan ramla ner tillbaka genom hålet. Se upp så att inte taket rasar in vid sprängningen.
- Hjälp varandra att snabbt komma upp genom hålet. Håll sambandet.

Fortsatt anfall

Nästa grupp framrycker på plutonchefens order till inbrytningspunkten. Understödsgruppen är beredd att understödja fortsatt fram- eller tillbakaryckning, skydda plutonens flank eller framrycka till plutonchefen.

-
- Vid rensning: gå aldrig in i ett rum utan att först ha skjutit genom dörren eller kastat in en handgranat.
 - Endast ett stridspar uppehåller sig i "främre rummet".
 - Avdela skydd i de riktningar som inte rensas.
 - Både vår och fiendens finkalibriga eld kan gå igenom väggarna. Använd det skydd som finns och inta låg ställning.
-

*Var beredd att försvara taget anfalls-
mål.*

Försvar av tagen "terräng"

Fienden kommer säkert att göra en motstöt för att återta terrängen.

Du ska

- vara eldberedd
- hjälpa skadade
- förbättra eldställningen
- hålla samband
- rapportera
- hämta ammunition

Strid från stridsställning

Stridsställningar väljs i motståndskraftiga hus som är indragna i bebyggelsen. Fienden kan då inte beskjuta oss från långt håll med direktriktad eld. Om tiden medger så bygg även skenstridsställningar som drar till sig fiendens eld. Striden ska kunna föras rörligt – sammanbind därför stridsställningarna med förberedda och skyddade omgrupperingsvägar. Se till

att dessa kan blockeras eller mineras vid behov.

Stridsfordon grupperas i stridsställning i eller i anslutning till byggnaderna.

Fordonen kan också utnyttjas som skyddsrum vid stridsställningar som har dåligt skydd mot bl a indirekt eld.

För varje stridsställning gäller följande:

- Eldledare, prickskyttar och observatörer grupperas högt från början.
- Kulsprutor och granatgevär grupperas så att de skyddas av skyttegrupperna.
- Vapen med gasutströmning bakåt, t ex pansarskott och granatgevär, grupperas utanför slutna rum.
- Stridspatruller organiseras.
- Framrycknings-, ordonnans- och motstötsvägar märks ut.

Eldställningar

För att försvarsstriden ska bli framgångsrik krävs att

- eldställningarna är skickligt valda, förstärkta och väl maskerade
- omsorgsfulla förberedelser för skydd har vidtagits
- omfattande hinder- och mineringsarbeten har utförts

*Frontalt skydd.
Flankerande skjutriktning.*

Skydd mot vapenverkan

Byggnader ger ofta utmärkt skydd mot splitter och eld från eldhandvapen och kulsprutor. 10-15 cm betong motsvarar ca 1,5 cm pansar, dvs nästan det skydd som ett pansarskyttefordon erbjuder.

Sandsäckar, möbler, bildäck, oljefat och containrar fyllda med sand, grus och sten kan ge ett gott skydd om skyddet byggs så starkt att det kan stå emot tryckverkan.

Sandsäckar byggs i förband, dvs omlott, och bildäck byggs i dubbla rader och stöttas, t ex med armeringsjärn eller rör. Betong- och avloppsrör eller kabeltrummor kan med fördel användas som komplement till sandsäckar och bildäck. Material finner du vid byggnadsplatser, skrotupplag eller raserade hus.

*Se upp för oexploderad ammunition
och minor då du söker material.*

Blockera källartrappor och ordna med omgrupperingsvägar genom tak och väggar

Du kan välja eldställning

- i källare och ordna skottgluggar i gatunivån
- ett stycke in i huset – då upptäcks du inte så lätt och du skyddas bättre mot beskjutning: ordna så att du kan skjuta genom ett fönster, en dörröppning eller genom ett hål som du gjort i väggen
- i rasmassor där du kan gräva och bygga skydd

- på bakgårdar där det går att skjuta över rasmassorna
- vid husknutar och hörn på murar eller liknande
- högre upp i huset för att bekämpa dem som tar skydd bakom murar eller ruinhögar
- på altaner eller balkonger

Om du ska skjuta pansarskott eller skjuta med granatgevär väljer du eldställning utomhus eller i skadade hus där bakväggar och tak är borta.

Bygg skydd framför skottgluggen om det är risk för ras vid beskjutning. Ordna skyddsställning i närheten av din eldställning.

Om du väljer eldställningen utanför ett hus gräver du ner den en bit från huset. Tänk på att trähus lätt fattar eld. Välj eldställningen så att avståndet till trähuset är dubbla hushöjden, annars är risken stor att du tvingas bort från din eldställning på grund av hettan och röken.

Undvik gruppering på tak

Ordna tillräcklig öppning bakåt

Minst tre lager sand-säckar som skydd

Nät mot handgranater,

Stuprör, "hand-granatdroppare"

Du kan skjuta närmare byggnaden från en hög eldställning

Förstärk skyddet med hjälp av kraftiga bord, böcker, matrullar m m. Lägg sand och jord på golvet samt våta filter och täcken på din eldställning som skydd mot brand

Ordna med stöd för armbågar

Spika igen fönster och dörrar

Var uppmärksam på att vattnet i ledningarna kan vara förorenat om det på grund av striderna blandats med avloppsvatten eller om reningsverken slutat fungera.

Ordna dolda förflyttningsvägar, t ex genomgående källare, kulvertar, parkeringshus och liknande. Var beredd på att fienden också kan försöka utnyttja dem.

Röj undan allt brännbart material närmast omkring dig. Ordna samband med de närmaste kamraterna. Lägg upp förråd av ammunition, livsmedel, vatten och sjukvårdsmateriel.

Förbered striden så att du kan slåss eller förflytta dig även i mörker och dålig sikt.

Hinder

Gruppen eller plutonen måste också bygga hinder runt nästet och inne i huset. Försök att vara påhittig när du ska ordna hinder.

Taggtråd, vajer, armeringsjärn mot helikopter

Blockera eller spräng trappor

Minering

Vägsärr med räls och bilvrak

Nät eller galler framför skjutgluggar

Förstärk bottenvåningen med sand-säckar

Larm, hinder och försvarsledning i källargångar och kulvertsystem

Exempel på olika hinder:

- Ordna stormhinder av trådvalsar och rytta-re.
- Ta bort brandstegar, stuprör och liknande.
- Utnyttja stridsvagns- och fordonsgminor eller använd försvarsladdningar.
- Spika igen dörrar, fönster och andra öppningar med brädor eller sätt in nät.
- Spärra eller spräng trappor som inte ska användas.
- Fyll rum som inte ska användas med möbler, bråte och taggtråd.

Striden

För striden rörligt. Utnyttja patruller som dolt tar sig fram nära fienden och hans stridsfordon och som utsätter dem för eldöverfall. Använd prickskyttar som tvingar fienden att ta skydd i sina pansarfordon. Fienden kan då bekämpas av våra patruller och grupper med pansarvärnsvapen. Små, vältränade och modiga patruller kan ställa till stor skada för fienden.

Föröva striden!

Lär dig hitta längs gator och gränder!

Att ta fångar

Tänk på att en fiende kan låtsas vara död eller skadad och att han kan skjuta eller kasta en handgranat, när han får en chans.

Om gruppen lyckas ta fångar kan viktiga upplysningar om fienden erhållas. Det vanligaste sättet att ta fångar är att under eller efter strid ta fiender som ger sig eller skadats.

Särskilda fångsnappningsföretag utförs endast då det är nödvändigt för att kunna lösa uppgiften. Främst tas då rekognoserings-, stabs- eller sambandspersonal, som förflyttar sig i enstaka opansrade fordon, samt ordonnanser.

Fordonet hejdas genom att

- förarutrymme, däck och motor beskjuts
- försvarsladdning utlöses mot fordonet
- fordonet kör på minor
- träd, vajer eller lina används som hinder över vägen

Tänk på att fienden ofta förflyttar sig med pansrade fordon och med eskort. Var vaksam – var noggrann!

Krigsfångar avväpnas och visiteras (se kapitlet *Post*). I regel måste de föras till en skyddad plats innan de visiteras. Var försiktig och låt en kamrat skydda dig. Låt den som visiteras ställa sig framåtlutad mot ett träd eller en vägg eller låt honom hålla händerna över huvudet. Man kan också låta fången ligga på marken under visitationen.

Var tydlig och bestämd mot krigsfången så att han inte försöker överrumpla dig eller försöker fly.

En krigsfånge har rätt att behålla

- uniform
- personlig skyddsutrustning (skyddsmask m m)
- hjälm
- identitetshandlingar och id-bricka
- utspisningsutrustning (kockkärl och sked, inte kniv eller gaffel)
- personliga tillhörigheter som saknar underrättelsevärde

Ta ifrån en fånge

- vapen och ammunition
- verktyg, knivar o dyl
- annan militär utrustning (kompass, ficklampa m m)
- kartor
- handlingar som kan ha militär betydelse

Skilj på tillfångatagna officerare och manskap och håll dem åtskilda. Rapportera direkt om du tagit tillfånga en fientlig officer.

Fångar ska behandlas enligt de folkrättsliga reglerna. Förhindra att en krigsfånge behandlas brutalt eller förnedrande.

Fångvaktspersonalen placeras närmast fordonshytten

Fordonet förstärks med taggtråd för att förhindra rymning

Exempel på fångtransportfordon

Krigsfångar förs under bevakning längs sjukvårdskedjan till närmaste lämpliga avdelning eller till en fångsamlingsplats. Ofta finns denna i närheten av underhållsplatsen.

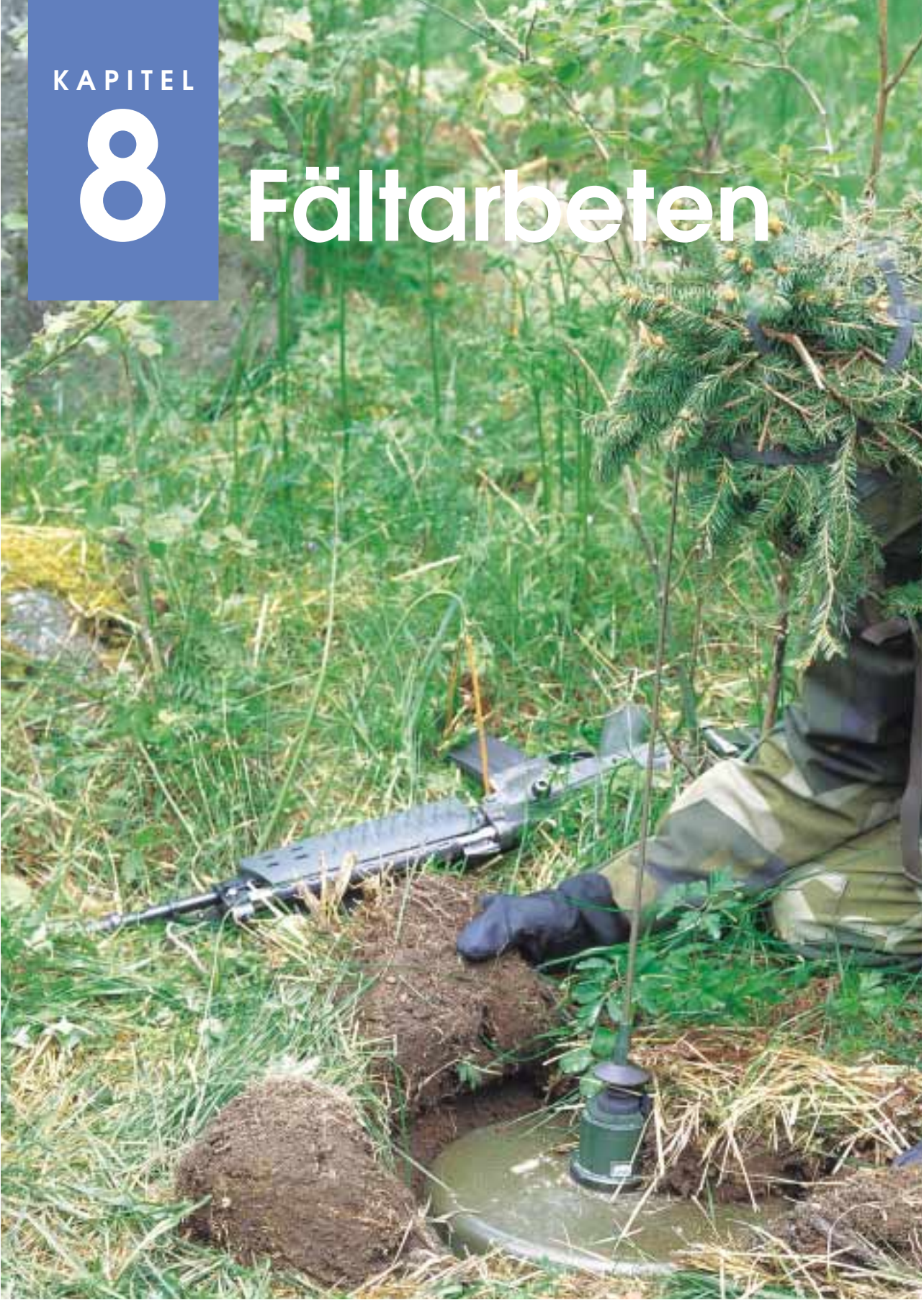
Om du bevakar krigsfångar ska du

- hindra flyktförsök – om så behövs med eld
- hindra att handlingar och annat förstörs eller kastas bort

KAPITEL

8

Fältarbeten

Fältarbeten

Maskering	312
Skenåtgärder	317
Befästningar	319
Förbindelser	324
Minering	326
Spärrning, blockering och förstörelse	342
Minspaning och minröjning	348

Fältarbeten behövs för att underlätta vår verksamhet och försvåra fiendens.

Fältarbeten indelas i

- *fältarbeten för överlevnad: maskering, skenåtgärder och befästningar*
- *fördröjande fältarbeten: spärrning, blockering, förstörelse och minering*
- *fältarbeten för rörlighet: förbindelsearbeten, minsplaning och minröjning*
- *övriga fältarbeten*

Du måste kunna

- *maskera dig själv, ditt fordon och din verksamhet*
- *skapa ett skydd genom att bygga befästningar och gräva skyddsgropar*
- *minera, minsplanera och minröja*

I din grupp bör utses en man – fältarbetsmannen – som utövar allmänna kunskaper i ämnet, specialiserar sig på fältarbeten och blir gruppens expert på området, främst minsplaning, minröjning, minering och sprängningsarbeten.

Maskering

Syftet med maskeringsarbeten är att försvåra för fienden att upptäcka, identifiera och lägesbestämma våra förband och anläggningar, både från flygspaning och från markspaning.

Genom att maskera skickligt och utnyttja rätt material och teknik kan man

- undgå upptäckt
- få fienden att dra felaktiga slutsatser beträffande vår gruppering och våra avsikter
- undgå bekämpning
- tvinga fienden till slöseri med ammunition genom eldgivning mot platser där vi inte finns
- överraska fienden

Tänk på att fienden använder tekniska spaningssystem som kan upptäcka värmekällor som fordon och kaminer, men även människor.

Det finns maskeringsnät och maskeringsfärg som liknar växters (klorofyllets) och den övriga omgivningens förmåga att reflektera ultraviolett (UV) och infrarött (IR) ljus. Med t ex en aktiv IR-kamera blir en vissnad växt svart (IR-strålningen absorberas) och avviker då från omgivningens ljusa "IR-färg" (IR-strålningen reflekteras).

Du, ditt fordon och din materiel måste "signaturanpassas", dvs smälta in i den omgivande miljön så långt som möjligt.

Grundmaskering

Grundmaskering kallas den mönstermålning som vi gör på våra fordon, fartyg, flygplan och materiel större än 1 m². För fältbruk används matta färger som mörkgrön, ljusgrön, svart och tidigare även brun. Halvmatt olivgrön färg ska inte användas på synliga ytor, eftersom den ger ett betydligt längre upptäcktsavstånd än matt färg.

Matt mörkgrön färg motsvarar barrskogens speciella färg och IR-egenskaper, medan matt ljusgrön färg motsvarar lövskogen. Vintertid ersätts den med vit, avtvättbar färg. Den svarta färgen motsvarar skuggor och bryter i övrigt mönstret.

Inom marinen och flygvapnet används också grå och vita nyanser som efterliknar skärgårdens och lufrummets naturliga färger.

Tilläggsmaskering

Tilläggsmaskering utförs med reglementerad maskeringsmateriel, t ex maskeringsnät, maskeringsdukar och maskeringspapper.

Stridsfordon 90 med exempel på fast tilläggsmaskering

© Foto: Barracuda Technologies

Terrängbil som ögat ser den

© Foto: Barracuda Technologies

Terrängbilen som den upplevs i ett IRV-sikte (värmekamera/passiv IR). Det mörka fältet på terrängbilens övre vänstra del är målat med IR-dämpande färg

© Foto: Barracuda Technologies

Terrängbil maskerad med IR-dämpande maskeringsnät

© Foto: Barracuda Technologies

Samma terrängbil som den upplevs i ett IRV-sikte (värmekamera/passiv IR)

© Foto: Barracuda Technologies

Fartyg maskerat med maskeringsdukar och maskeringsnät

Tänk på!

- Ljud- och ljusdisciplin.
- Undvik öppen eldning vilken ger ljus, värme och rök.
- Spårdisciplin.
- Ordna lika god maskering på natten som på dagen.

En enda soldats slarv kan röja ett helt förband!

Tillfällig maskeringsmateriel

Grund- och tilläggsmaskeringen kompletteras med tillfälligt maskeringsmaterial från naturen. Granris, lövverk och annat från växtriket är färskvara och torkar ut efterhand och förlorar sin speciella ”signatur”.

Lövsly bör bytas ut varje eller vartannat dygn medan granris räcker en vecka.

Att använda byggnader i omgivningen, t ex industrilokaler, ladugårdar och skärmtak räknas till tillfällig maskering.

Maskeringsregler

Fienden övervakar regelbundet terrängen, främst med flyg och satelliter. Reglerna för maskering måste därför alltid följas.

- Mönstermåla fordon och större objekt med matt maskeringsfärg.
- Håll maskeringsfärgen (-materialet) ren från damm och smuts – annars gör den ingen nytta!

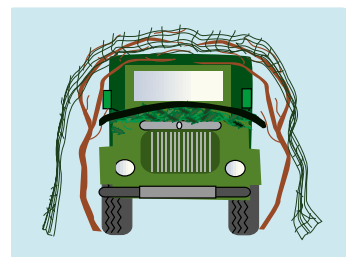
Fordon kan förses med tillfällig maskering, bestående av en granriskappa som fästs på fordonet med snören och ståltråd. Tänk på att inte täcka över detaljer som gör fordonet trafikfarligt eller som hindrar funktioner. Granriset får inte sticka ut så att det skymmer sikten för andra trafikanter

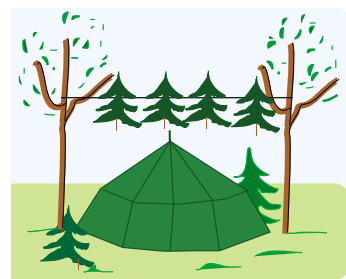
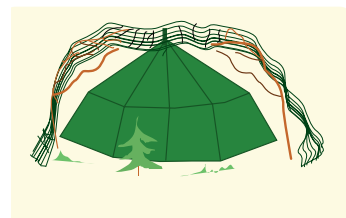
Snabb maskering av fordon underlättas om maskeringsnät och slanor medförs på fordonet. Täck över fordonets glastrutor och framlyktor med maskeringspapper eller presenning. Maskeringen ska gå ända ner till marken för att dölja hjulhus som annars ger tvära, mörka skuggor. "Slagskuggan" under och på sidan av fordonet ska också döljas. Slanorna spänns under nätet för att förändra fordonets kontur

- Granris, lövverk och annat från växtriket är färskvara – byt ut växtmaterialet regelbundet beroende på "bäst-före-tiden".
- Välj rätt plats vid gruppering.
- Bryt inte naturens konturer och färgmönster.
- Maskera med omgivningens material och färger.
- Ta bort ljusreflexer och skarpa konturer.
- Uppträd i skuggan. Tänk på att skuggan flyttar sig med solens rörelse.
- Dölj värmekällor, t ex fordonsmotorer, under yviga träd, täta buskage eller material som dämpar värmeutsläppet, t ex byggmattor.
- Utnyttja bebyggelse genom att gruppera soldater och fordon i hus och källare.
- Undvik onödiga rörelser med personal och fordon.

Varma fordon bör inte ställas på platser med "kall" bakgrund, eftersom de då avviker markant från omgivningen då man tittar i ett IRV-sikte (värmekamera).

Förändra konturen med nät och slanor. Maskera bort värmen från motorn med hjälp av isolerduk på motorhuv

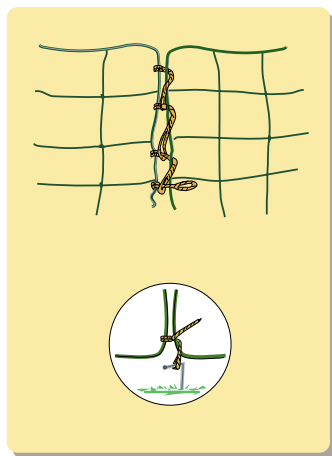

Tält maskeras med maskeringsnät eller genom att man utnyttjar tillfälligt material från naturen, t ex små träd upphängda i snören

Haubits 77 maskerad med nät och paraplyer

© Foto: Barracuda Technologies

Maskeringsnäten hopfogas med knytöglor och dras tätt intill varandra

Tänk uppifrån!

Maskeringsmaterial, t ex granris, bör tas på en plats en bit från grupperingsplatsen så att inte befintlig maskering försvinner. Fråga din chef var du ska ta maskeringsmaterial.

Maskeringskontroll

Kontrollera maskeringen då och då, både under arbetet och när den är färdig. Gå tillräckligt långt ifrån – maskeringen ser helt annorlunda ut på långt håll än när du är nära den. Ett bra knep är att använda kikaren, vänd bak och fram.

Försök föreställa dig hur maskeringen ser ut från luften.

Maskering som är utförd under mörker ska kontrolleras i gryningen. Kontrollera även maskeringen under mörker – utnyttja bildförstärkare och IRV-kamera.

Skenåtgärder

Skenåtgärder används främst för att avleda en fiende från verkliga angreppsmål samt vilseleda honom om vår gruppering och våra avsikter.

Skenmål är t ex skenvärn, skenpjäser, skentält, skenfordon och skenbroar. Skenmål ska ge intryck av att vara i bruk. De kompletteras därför med trafik, snöröjning, eldgivning, signaltrafik eller annan verksamhet. Skenmålsarbeten och verksamhet som ska understödja skenmålen måste planeras och samordnas. De beordras av högre förbandschef.

Skenspårring, t ex spår efter bandfordon längs stråk och vägar, är också en vilseledande åtgärd.

Exempel på fordonsskenmål. Placera en burk med en värmekälla för att skapa en värmesignatur

Fienden kan vilseledas om verkan av attacker mot våra fasta anläggningar, t ex genom att vi placerar ut "skenkrevadgropar" på flygfält

*I skenmineringar får inga skarpa minor förekomma!
Skenminering får inte ske i minfria områden!
Skenminering ska ritas in på minlägeskarta!*

Skenmineringar i form av granrisbäddar, grus, bildäck eller annat skrot på vägar och stråk kan också vilseleda eller fördröja fienden. En skarp minering kan *kompletteras* med skenmineringar för att ge intryck av att det är minerat på ett längre avsnitt av vägen eller stråket. Den skarpa mineringen placeras antingen framför skenmineringen (för att ge intryck av en större minering), mellan två skenmineringar eller efter en skenminering för att slå ut fiender som röjer eller passerar det som kan uppfattas som en skenminering. Metoderna kan med fördel varieras utmed ett längre vägsnitt/stråk.

Skilj på vad som är skenminering och vad som är skarp minering i orienteringarna till våra egna förband. Är du själv osäker när du kommer fram till en minering ska du alltid betrakta den som skarp!

Exempel på minering av väg som markeras med granris. Genom att lägga granris på en lång vägsträcka är det svårt för fienden att veta var minan finns

Befästningar

Befästningsarbeten behövs vid nästan all verksamhet. Vid försvar blir arbetet mer omfattande än annars.

Skyttevärn

Ditt skyttevärn gräver du först som öppet skyttevärn för en eller två man. Därefter byggs värnet ut med splitterskydd.

Skyttevärnet skyddar mot eld från eldhandvapen och mot lättare splitter. Det skyddar också mot värmestrålningen från kärnvapen samt ger ett visst skydd mot radioaktiv strålning.

Splitterskyddet ökar skyddet, främst mot splitter, men även mot värmestrålning, radioaktiv

strålning och brandstridsmedel. Till splitterskyddet ska du helst ha en minst 5 cm tjock lucka, infästad i en stadig ram.

För att hindra att C-stridsmedel och brandstridsmedel kommer ner i värnet bör du kunna täcka öppningen med en lucka av bräder. Finns inga bräder så tillverka en "lätt lucka" av annat materiel.

Lägg in ett "golv" i botten på värnet (t ex en lastpall) som är upphöjt från marken för att undvika att stå på kall eller fuktig mark.

Blir du tvungen att snabbt ordna ett skydd för dig så gräver du en skyddsgrop.

Ståvärn grävs och virke till täckning läggs ut

Utgrävningen fortsätter och virke läggs på efterhand

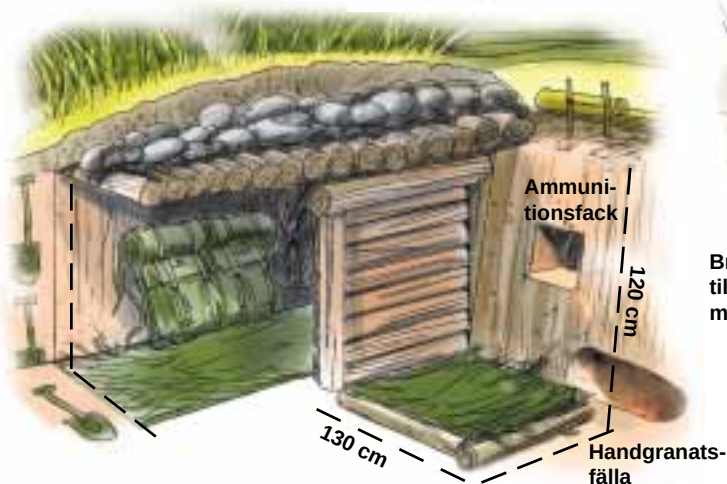
Utgrävningen är klar och täckningen färdigställs

Täckningen förstärks så att den blir splittersäker

Bröstvärn utformas, en lätt lucka tillverkas och läggs intill värnet, maskering utförs

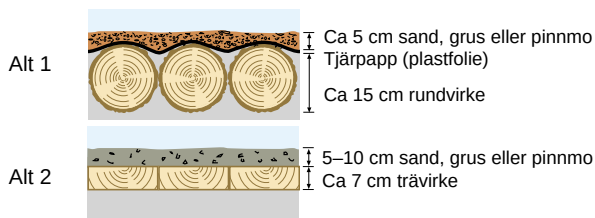
I bebyggelse kan man t ex ordna skyttevärn med betongrör som skyddas med täckning.

Skydd mot splitter och direktriaktad eld kan också ordnas genom att fylla containrar med sten, grus eller annat motståndskraftigt material.

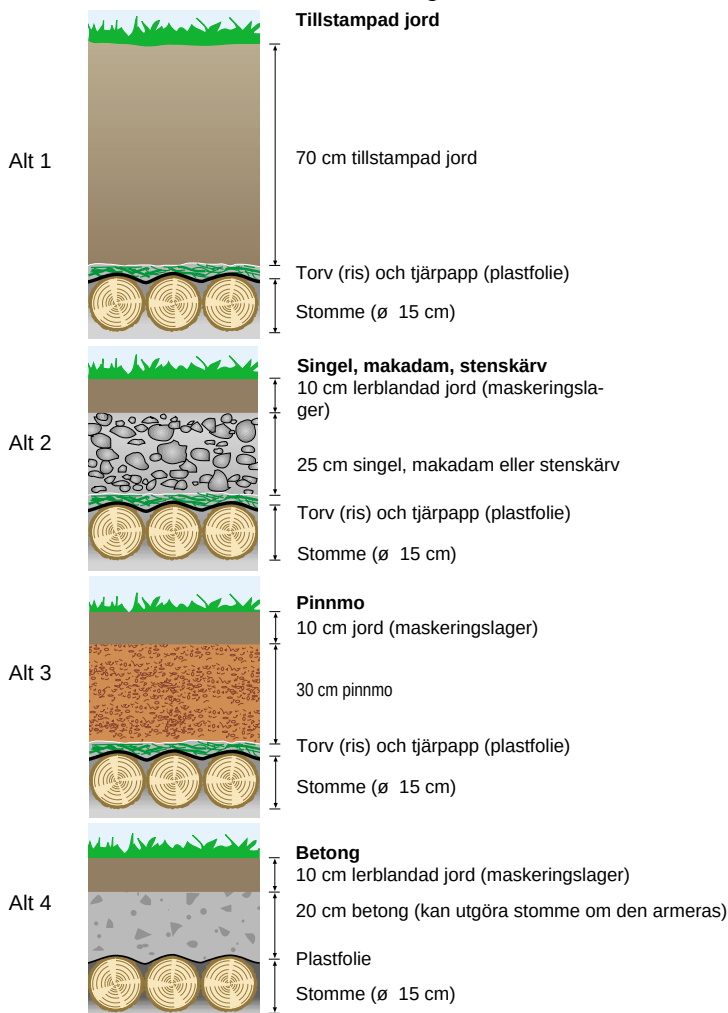
Skydd mot multipelvapen med RSV-stridsdelar kräver skyddsrum med fullträffsäker täckning.

1) Avser splitter från en 15,5 cm spränggranat vid luft- eller studsbrisd

Splitterskyddande täckning mot multipelvapen

Splitterskyddande täckning ¹⁾

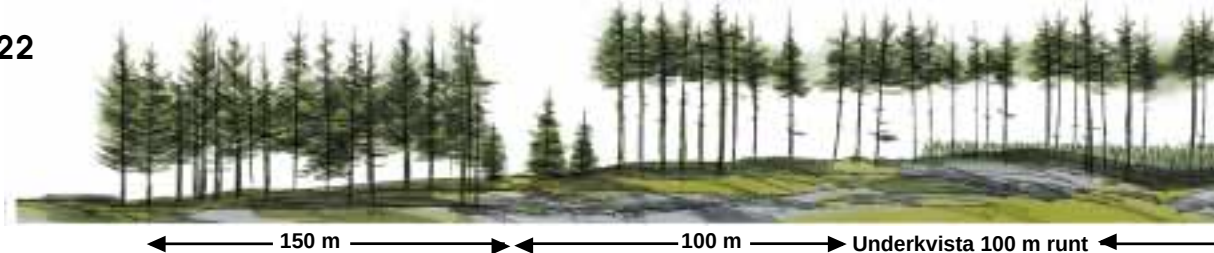
Fast eld

Genom att förbereda ditt vapen för fast eld mot angivet eldområde eller angiven plats kan du skjuta mot mål som du inte ser, t ex i mörker, dimma eller vid nedsatt sikt. Gräv ner stockar och ordna dem som bilden visar.

Vapnet ska ligga stadigt men det ska gå snabbt att byta magasin och få loss vapnet om du måste skjuta mot något annat mål. Flera vapen ordnade för fast eld kan samordnas till ett täckande eldsystem.

Förbered fast eld genom att gräva ner stockar som urholkats

Trådbukter

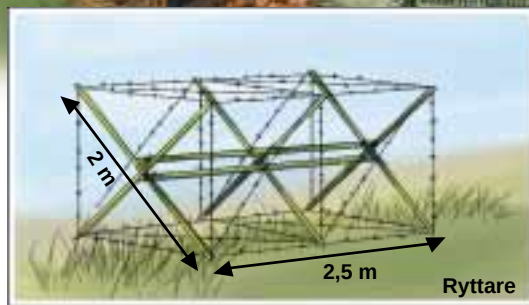
Lutande trådstaket

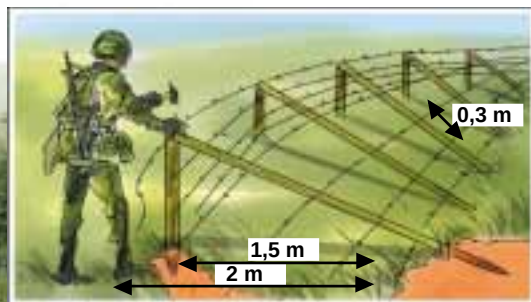
Trådnät

Skyddsrum

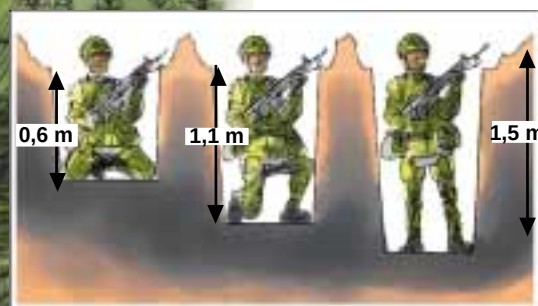

Trådmatta

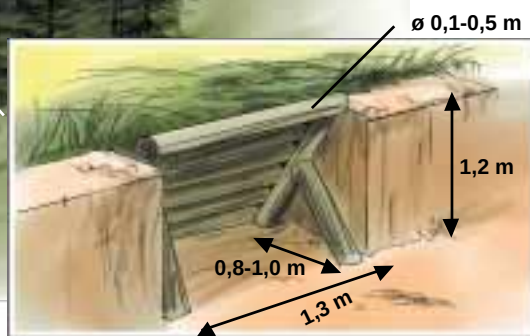

Lutande trådstaket

Förbindelsevärn

Skyttevärn, nisch

Skyddsrum

Exempel på motståndsnäste

Har ditt förband en stationär försvarsuppgift kan ett fullt utbyggt motståndsnäste för halv-pluton utföras som bilden visar.

Förbindelser

Förbindelser byggs främst av ingenjör- och pionjärförband.

Broar och färjor

När du passerar broar ska du

- följa trafikledarens tecken
- följa hastighets- och viktbegränsningar
- hålla anbefallda avstånd mellan fordonen

Vid färjor ska du

- göra avsittning före färjan (gäller ej föraren)
- sätta dig på anvisad plats
- lossa bältet på din stridsutrustning så att du kan ta av den om du hamnar i vattnet
- följa färjchefens order och anvisningar

Varning!

*Dessa bestämmelser gäller vid krig.
I fred gäller andra bestämmelser som
meddelas av ditt befäl.*

Däcksbro 200

Terrängfordonsväg

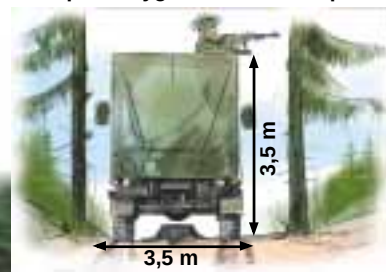
Vägen byggs för hjulgående terrängfordon när farbara vägar och stigar saknas. Man strävar efter att dra fram vägen där behoven av fältarbeten är små. Man gör så få ingrepp som möjligt, ofta kan det räcka med att ordna hjulspår.

Röjning sker med motorkedjesåg, yxa eller sprängning av stenar och stubbar. Håligheter fylls med sten och spårn jämnas ut. Diken fylls med stockar. Vid sankta partier breddas röjningen till dubbla körbredden så att förarna kan välja spår.

Röj undan träd och utnyttja dem som fyllnadsmassa

Avkvista för fordonets bredd och höjd. Tänk på att flygvarnaren ska få plats

Utfyllnad av diken

Utfyllnad av diken

Bulldosa – laddning på sten:
 Friliggande sten =
 $1 \text{ kg sprängdeg/m}^3$
 Jordbunden sten = $1,5 \text{ kg/m}^3$

1,2 m
 Max
 0,15 m

Understoppad
 laddning = $1,0 \text{ kg sprängdeg/m}^3$

Varning!

En mina skiljer inte på vän eller fiende!

Varning!

All hantering av minor ska utföras enligt instruktionsbok.

Stridsvagnsmina 5 med mintändare 4

Stridsvagnsmina 5 med mintändare 15

Minering

Minor indelas i stridsvagnsminor, truppmenor (endast i utlandet), fordonsminor och larmminor.

Lär dig hur olika typer av minor – våra och fiendens – utlöses och verkar.

Våra minors funktion och hantering beskrivs i SoldR Mtrl Minor och i fältarbetsreglemente för Försvarsmakten, Minering (FältarbR Min). Utländska minor beskrivs i utbildningspaketet Minspaning/Minröjning.

Allmänt

Alla chefer får ge order om minspärr, dvs mineringar med minor som övervakas av personal som kan varna/lotsa och avlägsna mineringen på kort tid (några minuter). Lämnas minspärren obevakad ska den rapporteras, protokollföras och förses med varningsanordningar enligt områdeschefens bestämmande.

Minfria områden behövs, t ex för att egna förband ska kunna förflytta sig och anfalla. Dessa områden får ej mineras – inte ens med skenmineringar. Dock får minering ske inom minfritt område vid motståndsnäste, innanför stormhinder.

Användning av röjningsskydd sker på särskild order.

För att inte egna förband eller civila ska skadas måste varningsåtgärder vidtas vid alla typer av mineringar. Omfattningen bestäms av områdeschefen. Rapporteringen är till för att kunna orientera om var mineringarna finns så att man kan planera verksamheten med hänsyn till dessa. Protokollet är en vägledning som talar om då mineringen ska underhållas eller då minorna ska röjas.

Om du tvingats minera under strid och inte hinner protokollföra eller märka ut mineringen – rapportera ändå mineringens läge, radie, antal minor och typ av minor så snabbt och så gott det går!

Protokollet och rapporten ger du till din chef. Var noggrann!

Stridsvagnsminering

Stridsvagnsminor kan försees med mintändare av följande typ:

- *Mintändare med bryttändare* (fordonet måste köra på brytkrysset med ett band eller hjul)
- *Mintändare med brytpinne/-spröt* (fordonet måste passera över och böja pinnen)
- *Mintändare med magnetfältsavkännare* (fordonet måste passera över och förändra magnetfältet)

Det räcker med 100-250 kg tryck för att utlösa minor med bryttändare, dvs även lättare fordon utlöser stridsvagnsminor.

Vår vanligaste stridsvagnsmina, *stridsvagnsmina 5*, kan försees med

- ordinarie tändare (tryckutlöst bryttändare)
- stridsvagnsmintändare 4 (tryckutlöst tändare med röjningsskydd i form av rubbningsskydd)
- mintändare 15 (brytpinne ger ”fullbreddsverkan”)
- mintändare 16 (fullbreddsverkande magnetfältsavkännare med rubbningsskydd)

Genom att förse stridsvagnsmina 5 med en uppborrad stålskiva och därefter aptera den med mintändare 16 kan man förbättra verkan mot fiendens pansarfordon. Vid detonationen pressas stålskivan igenom bottenpansaret och slår upp splitter i stridsutrymmet.

Stridsvagnsmina 6 är fullbreddsverkande (känner av magnetfältsförändringar) och har riktad sprängverkan (RSV). Minan slår igenom botten på fordonet och slår ut besättningen och vagnen genom tryck och splitter. Minan är armerad efter 4-5 minuter efter osäkring – därefter får inga metallföremål flyttas bort eller föras in inom 1 meters radie.

Stridsvagnsmina 6 kan armeras så att den inte kan återsäkras. Den kan också försees med ett yttre rubbningsskydd.

Varning!

*Stridsvagnsmintändare 4 och 16
kan ej återsäkras!*

*Stridsvagnsmina 5 som syftmina
och med pålagd stålskiva*

*Stridsvagnsmina 6 läggs i en 20 cm
djup grop och med ca 8 cm täckning*

Mintaktik

Placera stridsvagnsminorna där fordon kan tänkas passera. Undvik därför placering nära större stenar, grövre träd, sumpmark och liknande.

Terräng där fiendens stridsfordon ”kanaliseras”, dvs tvingas in på liten bredd – t ex broar, övergångar över större diken, mellan större oframkomliga höjder, fast terräng över sumpmarker – är lämpliga för stridsvagns- och fordonsminering.

Tänk på att stridsfordon mycket väl kan framrycka inne i skogen. Minera därför inte enbart fält och stora vägar med stridsvagnsminor. Ett stridsfordon framrycker ofta i kanten till skogsterräng, det kan därför vara lämpligt att minera i ett band från skogsbrynet och ca 5-10 meter ut på fältet.

Stridsvagnar som kör på minor och som enbart förlorar rörelseförmågan tillkallar ofta stridsvagnsbärgare. Dessa bärgare är få och därför viktiga mål för vår pansarvärnseld!

Placera minor på platser som fiendens stridsfordon kan tänkas utnyttja som eldställning, t ex bakom krön eller längs vägkrökar.

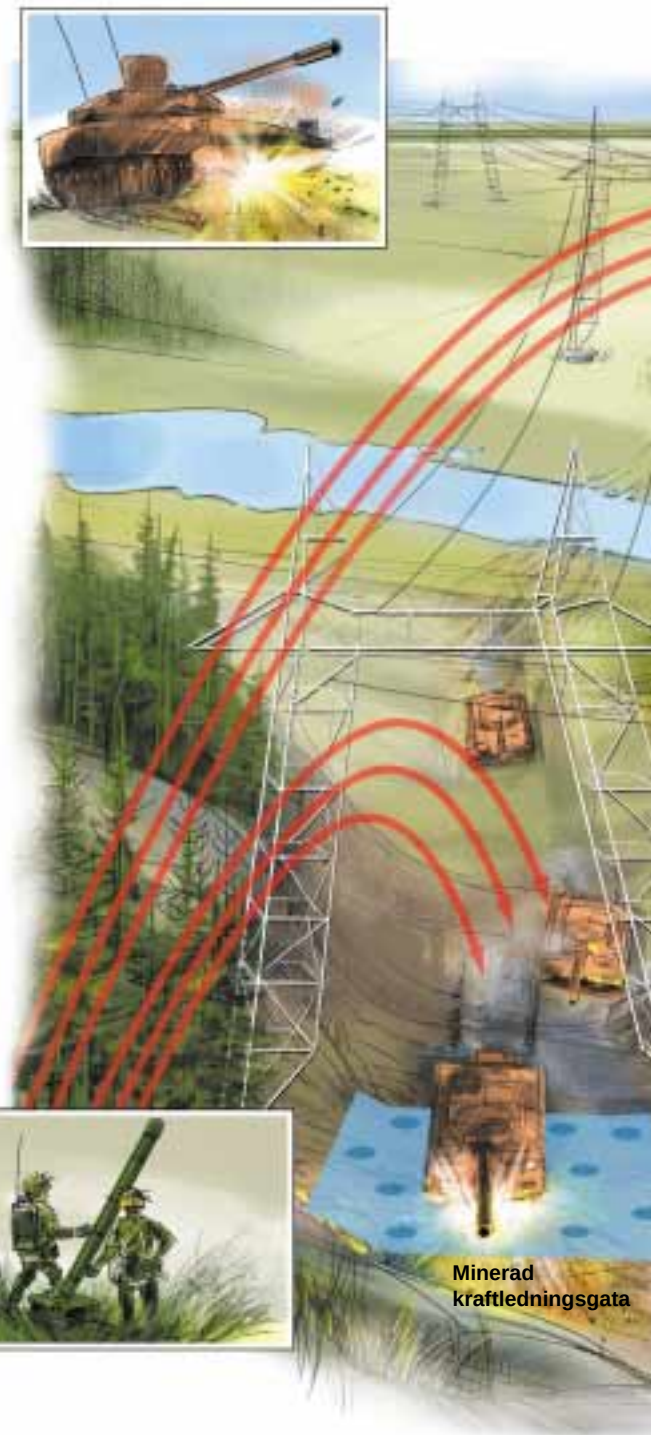
Minor kan användas för att försvåra passage eller reparationer av vägavbrott eller andra hinder.

Mineringar ska också kunna ”försvaras”, dvs du ska kunna öppna eld mot mineringar som du utfört så att dessa inte kan röjas alltför lätt.

Granatkastare med taksående pansarspränggranater, s k hårdmålsammunition

Understödsställning som minerats

Minerad kraftledningsgata

Bäst är om du kan skjuta mot en minering både med direktriaktad eld (från t ex pansarvärnsrobotar, automatkanoner och prickskyttar) och indirekt eld från artilleri och granatkastare. En stridsvagnsminering kan även kompletteras

med kontrollerbara sidverkande minor och på så sätt få direktriaktad eld.

Kan du samla de tre typerna av eld till en och samma plats får du bäst effekt – tredimensionell pansarvärnsstrid.

Nedgrävning av stridsvagnsmina

Genom att i orörd miljö med god grävbarhet gräva ned minorna omsorgsfullt på väl utvalda platser kan stor effekt uppnås med ett fåtal minor.

- Gräv ett runt hål eller skär ett ”kryss” och vik upp jordflikarna så att gräset inte skadas.
- Lagg den uppgrävda jorden i en påse eller liknande så att den kan föras bort och läggas där den inte avslöjar mineringen. Gör inte gropan djupare än att minans utlösningssanordning kommer att ligga något över markytan. Fasa av sidorna på gropan till jämn lutning.
- Lagg minan i gropan och aptera den.
- Fyll gropan med så mycket som möjligt av den uppgrävda jorden. Se till att utlösningssanordningen inte hindras att fungera. Täckningen ska vara ca 5 cm tjock.
- Maskera minan och utplåna alla spår efter fältarbetet – för undan överskottsjord, minemballage, etc.

Vid minering på hårda underlag tas mingropar upp med utrustning som lämnar kraftiga spår. Vid sådan minering görs minst 3 mingropar per utlagd mina. Samtliga mingropar maskeras.

Ska du minera en oasfalterad väg behöver du en hacka för att komma ner i vägbanan. Minorna maskeras med väggrus om mineringen ska vara dold. Ska du minera asfalterad väg behöver du som regel ett minborrregat.

Om tiden inte medger nedgrävning kan du använda granris, grus eller annat för maskering av minans plats. Det blir då svårt för fienden att veta var minan finns.

Placera minorna utanför ”chockavståndet”, dvs utanför det avstånd som en detonation från en mina utlöser en annan. Chockavståndet för stridsvagnsmina 47/52 är 2 meter och för stridsvagnsmina 5 är det 3 meter.

För stridsvagnsmina 6 med rubbningsskydd är chockavståndet 3 meter då den är nedgrävd och 3,5 meter då den är friliggande.

Om minering inte får utföras innan order ges, kan du ändå förbereda mineringen genom att rekognosera, märka ut, gräva mingropar och ta fram maskeringsmaterial. Förbered även minprotokoll.

Stridsvagnsminering från fordon

En vältrimmad grupp kan på mycket kort tid minera stora ytor om fordon används. Mineringen läggs ut som minlinje, minruta eller en kombination av dessa.

Minering från fordon sker enligt följande:

- *Chefen* anvisar startpunkt och slutpunkt för fordonsförelaren. Han bestämmer också avståndet mellan minorna som kan vara regelbundet eller oregelbundet. Han ansvarar också för att protokoll upprättas och att nödvändiga varningsanordningar sätts upp.
- *Minutdelarna* befinner sig på fordonet och delar ut minorna efterhand. De använder en mätlina som fästs i fordonet och som tar ut avståndet direkt.
- *Apterarna* placerar minorna på exakt rätt plats och förser minorna med mintändare och utlösningssanordning.
- *Maskerarna* gräver ner och maskerar minorna efterhand. De svarar också för osäkring av röjningsskyddade minor och övriga minor med säkringar.
- *Fordonsförelaren* kör i lämplig hastighet mot angiven slutpunkt.

Apterad stridsvagnsmina får bäras.

Minering behöver inte vara rak – den kan t ex följa en skogskant.

Exempel på minering från fordon

Åtgärder för att försvåra röjning av stridsvagnsminering

För att försvåra röjning av stridsvagnsminor och slå ut röjningsfordon kan en fordonsladdning anordnas enligt följande:

1. Gräv ner en stridsvagnsmina 5 med en säkrad mintändare 4 (rubbningsskydd) i vägen/stråket.
2. Gräv ner följande 20 cm under vägbanan och 4 meter från den röjningsskyddade minan:
 - Två laddningar (ca 14 kg sprängdeg) eller
 - Två stridsvagnsminor

Det ska vara ca 2,5-3 meter brett mellan laddningarna.

3. Anslut laddningarna med varandra, och med den främre stridsvagnsminan, med pentylstubin som grävs ner 20 cm.
4. Maskera mineringen.
5. Osäkra mintändare 4.

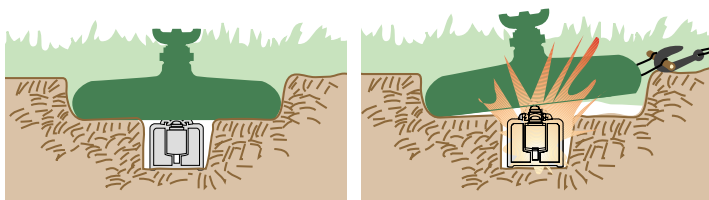
Efter ca 5 minuter är tändaren armerad (samtliga säkringar är då upphävda) och rubbningsskyddad.

När stridsvagnsminan rubbas ur sitt läge detonerar den mot minvälten och tänder övriga laddningar under röjningsfordonet.

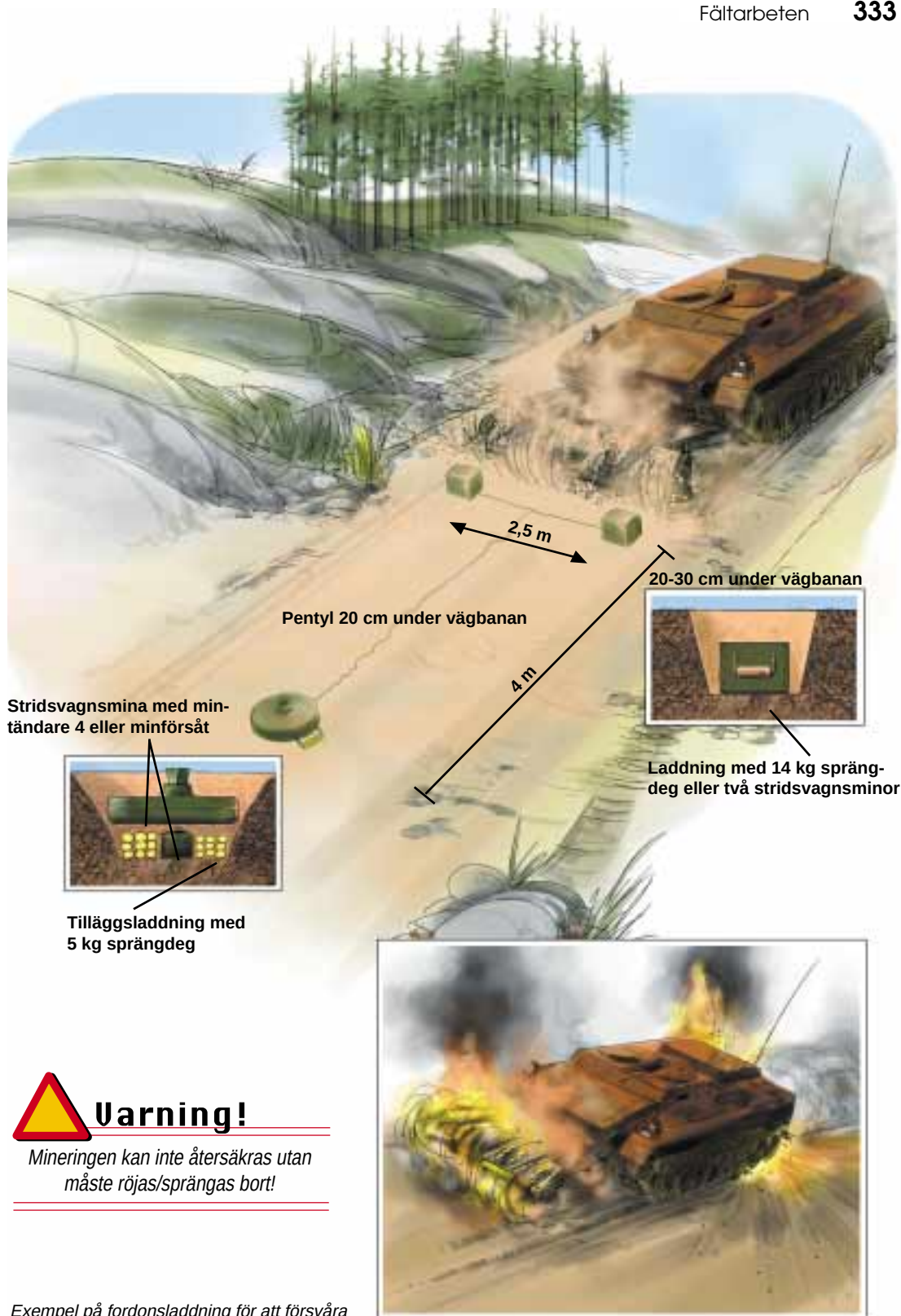
Minförsåt 1 kan användas istället för mintändare 4.

Minförsåt 1

Minförsåt 1 detonerar då minan rubbas

Fordonsminering

Fordonsminor har riktad splitterverkan eller riktad sprängverkan (RSV) och kan verka på en bestämd höjd och inom en avgränsad sektor. De är lämpade att användas som syftminor.

Fordonsmina 13 och 13R

Fordonsmina 13

Fordonsmina 13 har riktad splitterverkan och är avsedd att i första hand verka mot opansrade fordon, helikoptrar och flygplan på marken. Verkansdelen består av en sprängladdning som spränger iväg ett stort antal stålkulor i en avgränsad sektor. Minan slår igenom 5 mm pansarplåt på 50 meters avstånd samt 10 mm pansarplåt på 10 meters avstånd. Vanlig bilplåt slås igenom på 150 meters avstånd. Verkansbredden är 100 meter på 150 meters avstånd.

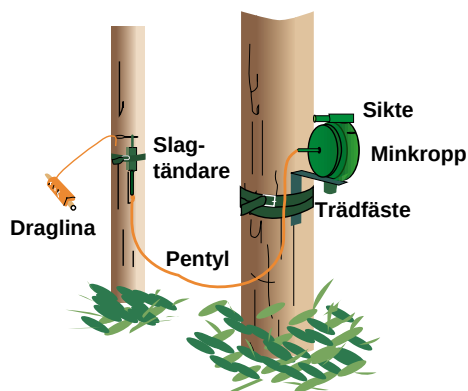
Fordonsmina 13R slår igenom 6 mm pansarplåt på 50 meters avstånd samt 10 mm pansarplåt på 40 meters avstånd. Vanlig bilplåt slås igenom på 100 meters avstånd. Verkansbredden är 70 meter på 100 meters avstånd.

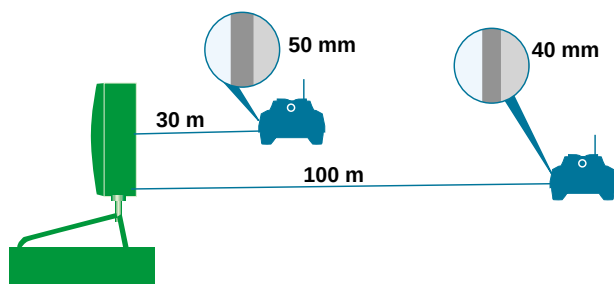
Fordonsmina 14

Fordonsmina 14

Fordonsmina 14 har riktad sprängverkan (RSV) och används som syftmina för bekämpning av lättare pansarfordon och oskyddade fordon. Minan verkar genom att splitter bildas när minans genomslagskropp tränger igenom fordonets sida. Minan slår igenom 40-50 mm pansar på 30-100 meters avstånd.

Fordonsmina 14

Genomslag och räckvidd med fordonsmina 14

Syftminering

Minan används som *syftmina* genom att den inriktas (med hjälp av riktpunkt) så att den slår in i fordonet i sidans mitt och på ca 1 meters höjd. Ta ut en syftpunkt så att du vet när du ska utlösa minan. Du bör ha en syftpunkt för fordon som kommer från höger och en annan syftpunkt för fordon som kommer från vänster.

Tänk på att skottlinjen för minan ska vara fri. Glöm inte att maskera minan med gräs, lövverk eller granris.

Rikta in minan med hjälp av en kamrat ...

... utlös minan då fordonet når syftlinjen

Slagtändarpåle

Minor och pansarskott kan utlösas som syftminor med hjälp av slagtändare, pentyl och i vissa fall lite sprängdeg. Det är lämpligt att tillverka ett par slagtändarpålar i förväg och ha dem beredda om de behövs. En syftmina tar då bara ett par minuter att anordna.

Pålen huggs ut så att den har en vass spets som kan förankras i marken och ett avfasat avsnitt där man apterar sprängpatronen med pentylstubinen. På pålen fästs en slagtändarmekanism med ståltråd. På pålen fäster man också en ståltråd med överskott som sedan används för att fästa hela slagtändarpålen mot ett träd, en stolpe eller liknande.

Varning!

Vid hantering av spräng- och tändmedel vid fredsövningar gäller särskilda säkerhetsbestämmelser.

Försök att gruppera dragstället förskjutet i sidan jämfört med försvarsladdningen. Då kan du undgå en del av fiendens moteld

Ca 50 meter draglina förses med dragutlösare och tas med som ett tredje kolli.

Detta innebär att

- materielen medförs komplett
- hammare och märkla inte behövs
- kort tid behövs på platsen eftersom uppsättningen går fort

Larmmina

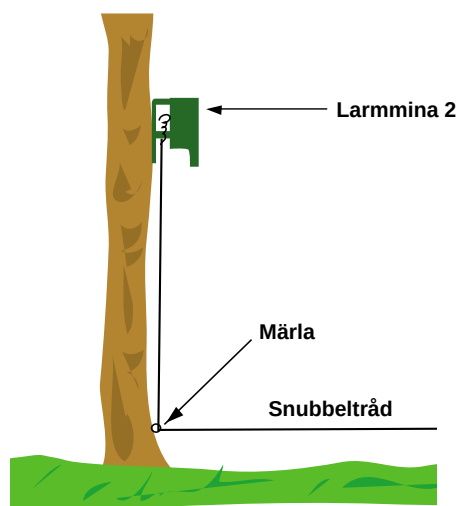
Larmminan används för att underlätta bevakning i svåröverskådlig terräng samt i mörker.

Larmminan kan också utnyttjas för att belysa målterrängen vid eldöverfall eller försvar.

Vid utlösning av larmmina 2 bildas ett starkt ljussken under ca 12 sekunder, samtidigt som en visselsignal ljuder under ca 5 sekunder.

En larmmina sätts upp på träd eller liknande varefter man fäster snubbeltråd mellan lämpliga platser i terrängen.

Tänk på att fästa larmminan på trädsidan mot fienden, så att du inte bländas utan kan se fienden klart och tydligt och därigenom bekämpa honom.

Larmmina 2

Varning!

Vid hantering av larmminor vid fredsövningar gäller särskilda säkerhetsbestämmelser.

Minprotokoll

Minlägeskarta 1:50 000

Minlägesrapport (exempel)

Protokollföring av minering är till för att minska riskerna för egna förband och civilbefolkningen samt förenkla röjning, inte minst efter ett krig.

Minprotokoll ska redovisa

- mineringens läge och utbredning på karta i skala 1:50 000
- antal och typ av minor, mintändare och eventuella röjningskydd

Dessutom bör protokollet redovisa

- platserna för varje minlinje, minruta och skenminering inom en minering
- start, slutpunkt och bredd
- platsen för varje enskild mina (skjutriktning) och dess utlösningssanordning (fästpunkt) i minruta

Minprotokollet överlämnas till din chef.

Minprotokollet upprättas på en särskild blankett. Om den saknas görs anteckningar med uppgifter enligt ovan.

En minering anges med två utgångspunkter, vilka ska vara lätta att hitta i terrängen och på karta i skala 1:50 000. Varje startpunkt ska kunna mätas in utifrån en utgångspunkt med hjälp av kompassriktning och avstånd. Startpunkt och utgångspunkt kan vara samma.

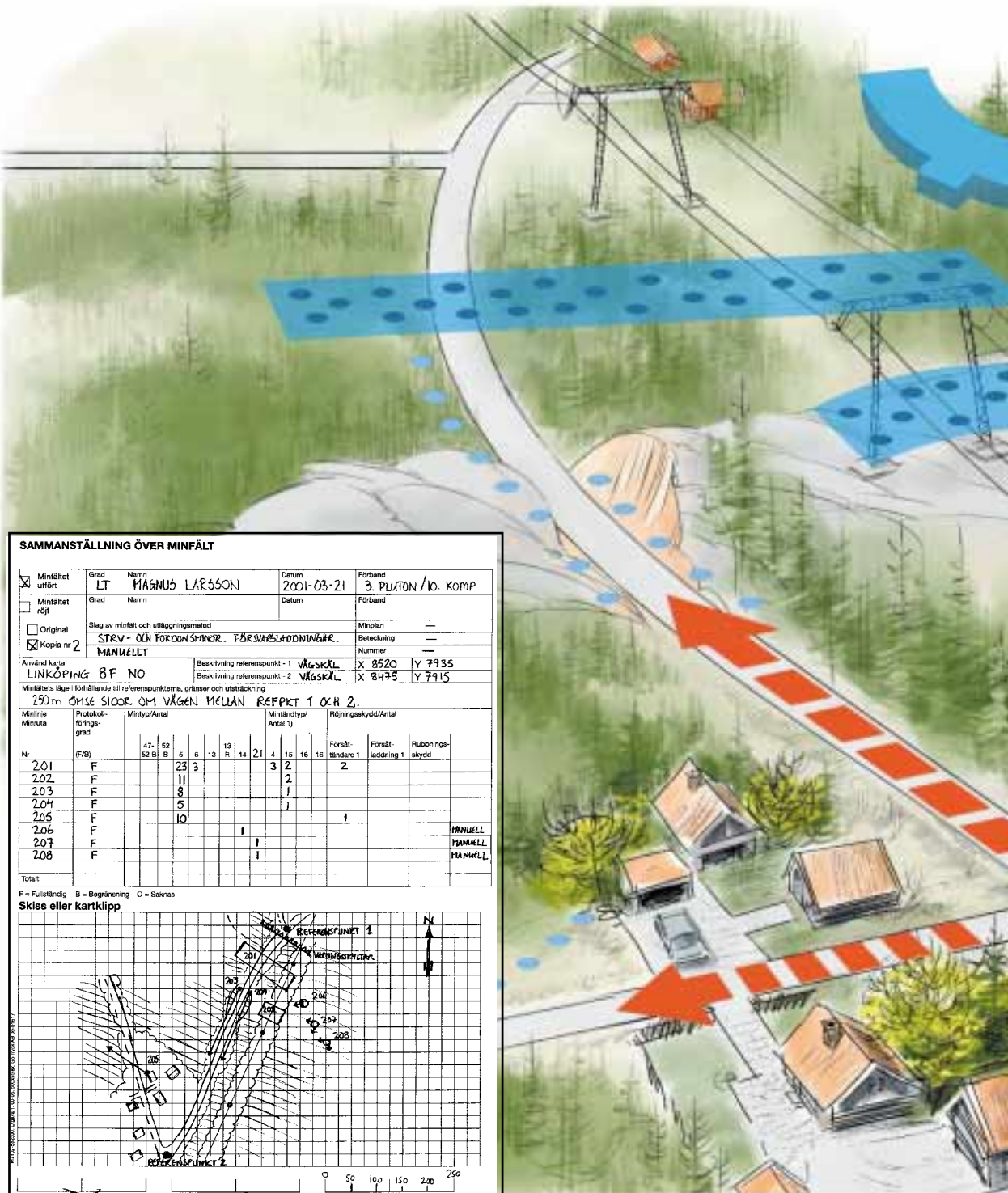
Tänk på att välja utgångspunkter och startpunkter som är beständiga även om strider kommer att äga rum i området.

Rapportering om utlagda mineringar måste ske snabbt med hjälp av radio eller ordonnans. Vid radorapportering anges platsen med koordinater (x, y) eller upk-system.

Minlägeskarta (minlägesorientering) utarbetas med stöd av minprotokoll och övriga minlägesorienteringar samt sänds till din chef. Kartan vidarebefordras till andra enheter som kommer att röra sig i området.

Beteckningar på minprotokoll, skiss och lägeskarta

Benämning	Svenska tecken	Internationella tecken
Förberedd förstörelse (passage möjlig)		Säkrad Osäkrad
Utförd förstörelse		
Planlagd förstörelse. Exempel: Planlagd broförstörelse		
Förberedd förstörelse		
Utförd förstörelse		
Landminering – okänd typ		
Stridsvagnsmina – tryckutlöst		}
Stridsvagnsmina – fullbreddsverkande		
Stridsvagnsmina med röjskydd		
Försvarsladdning 2		
Fordonsmina		
Provisoriskt fordonsröjningsskydd		
Röjningsskydd		
Avståndslagd		
Sidverkande fordonsmina Exempel: Fordonsmina 13	13	
Trampmina		
Trådmina		
Larmmina		
Verkansområde		
Minerat område Antal HIND = Hindrande FÖRDR = Fördröjande STÖR = Störande AVST = Avståndslagd		
Minlinje		
Minruta		
Avståndslagd trampminering		
Avståndslagd stridsvagnsminering		
Avspärning, minvarning		

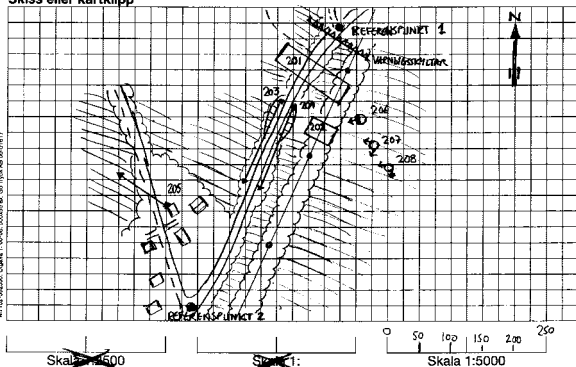

SAMMANSTÄLLNING ÖVER MINFÄLT

☒ Minfältet utfört	Grad	Namn	Datum	Förband		
☐ Minfältet rött	LT	VIGANUS LARSSON	2001-03-21	3. PLUTON / 10. KOMP		
☐ Original	Grad	Namn	Datum	Förband		
☒ Kopia nr 2	Slag av minfält och utläggningssätt			Miniplan		
	STRV - OCH FÖRORDNINGAR. FÖRSLAGSLEDNINGAR.			Bereckning		
	MANUELLT			Nummer		
Använd karta	Beskrivning referenspunkt - 1		X 8520	Y 7935		
LINKÖPING 8F NO	Beskrivning referenspunkt - 2		X 8435	Y 7915		
Minfälts läge i förhållande till referenspunkterna, gränser och utsträckning						
250 m ÖMSE SJÖOR OM VÄGEN MELLAN REF. PUNKT 1 OCH 2.						
Minut	Protokoll- förings- grad	Wintyp/Antal	Minuttyp/ Antal 1)	Röjningskydd/Antal	Rubbingsskydd	
Nr	(F/B)	47-52 B	5 6 13 14	21 4 15 16	Försät- tändare 1	Försät- tändare 2
201	F	23	3	3	2	
202	F	11		2		
203	F	8		1		
204	F	5		1		
205	F	10				
206	F					
207	F					
208	F					
Totalt						

F = Fullständig B = Begränsning O = Saknas

Skiss eller kartklipp

Skala 1:500

Skala 1:5000

Skala 1:5000

Du kan också placera skissen på baksidan

Minprotokoll består av en blankett med två sidor, "Sammanställning över minfält" och "Minlinje – minruteprotokoll". På skissen kan hel minering eller enskild minruta redovisas.

Antal och typ av minor, mintändare, röjningsskydd och minrutor förs in på sidan "Sammanställning över minfält".

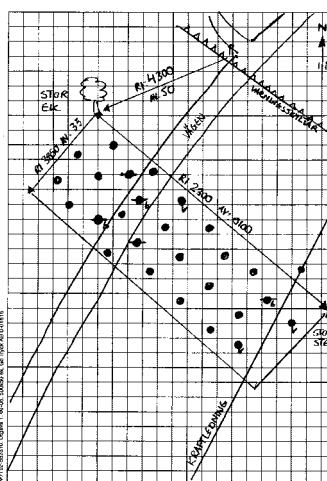
Minrutor och minlinjers läge i terrängen redovisas på skiss.

MINLINJE - MINRUTEPROTOKOLL

☒ Fullständig protokollföring
☐ Begränsad protokollföring

☒ Minlinje nr ...
☐ Minruta nr ... 201

Slag av minfält	STRV	Läggingsmetod	MÄNNELL		
Beskrivning av utgångspunkten	JÄRNSTOLPE, 15 m HÖG. I DIKET NV	X	8520	Y	7935
Beskrivning av startpunkten	STOR ENSAM EK. RÖD PUNKT MÄLAT	X	8519	Y	7930
Kompassriktning från utgångspunkten och avstånd till startpunkten		R	4300	Avstånd	0050
Beskrivning av slutpunkten	STOR STEN. RÖTT KRYSS MÄLAT	X	8509	Y	7935
Syrlinjens kompassriktning och längd		R	2300	Längd	0100
Protokollförfattare	FU TORBJÖRN SJÖLIN	Tidsnummer	211630	Förband	3./10. KOMP

Stridsvagnsminor

Tecken	Typ	Antal	Färdare	Rör- Snydd 1)
●	5	18		1 2 3
●	5	2	2	
●	5	3	3	
●	6	3		

1) 1 = Försättändare 1
2 = Försättändning 1
3 = Rubbningsskydd

Fordonsminor

Verkansriktning anges

Tecken	Typ	Antal	Anteckning

Anteckningar

Skala 1:2500 Skala 1:1000 Skala 1:5000

Du kan också placera skissen på baksidan

Spärrning, blockering och förstörelse

För att försvåra eller hindra fiendens framryckning kan man vidta åtgärder i fördröjande syfte, t ex spärrning, blockering och förstörelse.

Spärrning

En spärrning ska tillfälligt kunna hindra fienden från att använda en väg eller anläggning. Spärren ska kunna tas bort inom en tid som din chef anger. Vägen eller anläggningen ska därefter kunna användas igen utan reparationer.

Spärrning av flygfält

Exempel på spärrar

- Taggtråd, spanska ryttare, barrikader byggda av bilvrak, etc
- Mineringar som inte är röjningsskyddade
- Spärretspretor, flyttbara hinder och mineringar för att hindra luftlandsättning på flygfält, öppna terrängpartier och hus-tak

Blockering

En blockering ska under en tid (några timmar eller dygn) hindra fienden från att använda objektet. Det krävs kvalificerade reparationer och andra resurser för att få vägen eller anläggningen i bruk igen.

Blockering av flygfält

Exempel på blockering

- Mineringar med röjningsskydd
- Barrikader med rasmassor, sprängsten och gjutna hinder, förstärkta med järnvägsräls och stålbalkar
- Ett område eller en del av en byggnad eller en anläggning läggs under vatten
- Rörliga broar låses i öppet/uppfällt läge genom att ”förstöra” återställningsfunktionen, t ex motorn

Förstöring

En förstöring ska under lång tid (dagar eller månader) hindra fienden från att använda en anläggning, en förnödenhet, en maskin eller ett transportmedel.

Exempel på förstöring

- Sprängning av broar, viadukter och trafikleder
- Sprängning av hamnar och flygfält
- Sprängning eller rivning av väg som kompletteras med s k pansargravar
- Rasering av byggnader

Förstöring kan kompletteras med mineringar.

Vägbavbrott kan ordnas med hjälp av vägbanksladdningar, vägtrummladdningar och slangladdningar. Dessa förs in och sprängs i vägtrummor eller särskilt förberedda sprängkammare/rör.

Förstöring av flygfält

Vägtrummladdning

Sprängning av vägbank

Provisorisk slangladdning

En slangladdning kan tillverkas av din grupp.

Materiel

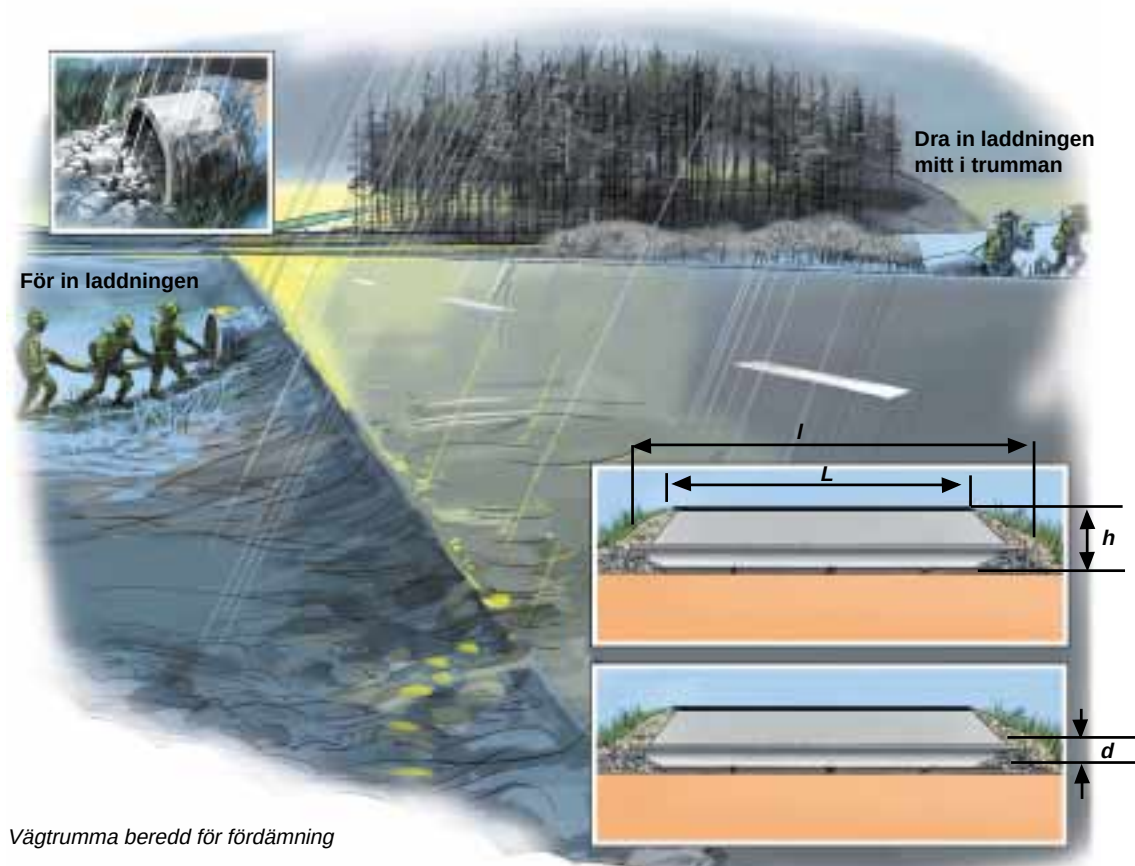
- Sprängämne
- Byggplast
- Kraftigt dragsnöre, fyra parter tjärad mär-
ling eller liknande
- Pentylstubin
- Snören, tejp eller gummiband för att hålla
ihop slangen
- Märkpenna
- Genomföringsstång

Rekognosering

Ta reda på följande:

- Avståndet mellan vägrenarna (vägbredden)
 $= L$
- Höjden från trummans botten till vägbanan
(vägbankshöjden) $= h$
- Trummans diameter $= d$
- Trummans totala längd $= l$
- Kan trumman fördämmas?

Trumman ska helst fördämmas, dvs trummans båda ändar täpps till med fyllnadsmassor eller vatten, vilket gör att laddningens sprängkraft utnyttjas bättre och mängden sprängdeg kan då halveras.

Trumsprängning förbereds genom tillverkning av provisorisk slangladdning

Detonatorer och sprängdegsklumpar

Pentylstubin

Detonatorer av två sprängdeg- eller dynamexpatroner i båda ändarna på slangladdningar

Tillverkning

Med hjälp av ovanstående bestäms

- slangladdningens längd = l
- pentylstubinens längd = $(l \times 2) + 5 \text{ m}$
- dragsnörenas längd = $l + 5 \text{ m}$
- laddningsvikt i kg per "slangladdningsmeter" = (se formel nedan)

*Trumma med mindre än 1,3 m diameter:
(85 % av Sveriges trummor har den diametern)*

Fördämd laddning: $\text{Kg/m} = 2 \times (h \times h)$

Ofördämd laddning: $\text{Kg/m} = 4 \times (h \times h)$

Om vägbanken är tjälad med mer än 0,5 meter fördubblas laddningens vikt.

- Lägg sprängämnet jämnt fördelat utmed laddningen på plasten.
- Var noga med pentylstubinen och akta den för väta. Gör en ögla med knop innanför den yttersta buntan med sprängdeg i slangladdningens båda ändar. Ta ut stubinen genom plasten.
- Rulla in laddningen så hårt som möjligt i plasten samt bind eller tejpa över varje patronbunt.

- Vik plasten dubbel i ändarna och knyt om med dragsnöret.
- Gör en markering på dragsnöret som utvisar "stoppläget", dvs så långt laddningen ska dras igenom trumman så att den centreras under körbanan.
- Laddningen förs igenom trumman genom att man fäster laddningens dragsnöre i en genomföringsstång och för den igenom trumman till någon som fångar upp den och sedan drar igenom laddningen.

Om trumman är fylld med vatten som är strömt kan man fästa dragsnöret på ett mindre snöre som binds fast på en flytkropp och låta den flyta igenom trumman.

Provisoriska slangladdningar kan förberedas utifrån måtten på de vanligaste typerna av trummor och vägar.

Märk laddningarna med den totala sprängdegsvikten och laddningens längd.

Vid behov kan några slangladdningar med mindre laddningsvikt användas i en och samma trumma.

Jägarladdning

Vid överfall kan man spränga fordon, signalmateriel, ammunition, drivmedelsupplag m m

med t ex jägarladdningar. Laddningarna görs i ordning i förväg.

Dubbel jägarladdning

1 kilo sprängdeg (8 sprängdegspatroner) delas upp på två lika stora laddningar. Sprängdegen formas till en 2 cm tjock "kaka"

3-5 m lång pentylstubin knopas i båda ändar och bakas in i kakorna, med en ände i vardera

Fäst laddningens båda kakor vid sprängobjektet, anslut sprängpatronerna och tänd

Två sprängpatroner apteras på två lika långa krutstubiner och tas med separerade från laddningarna

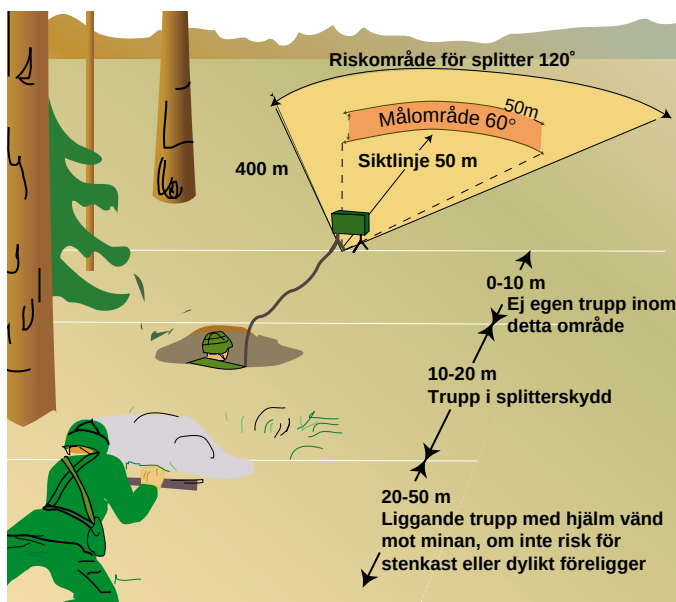
Enkel jägarladdning

Försvarsladdning

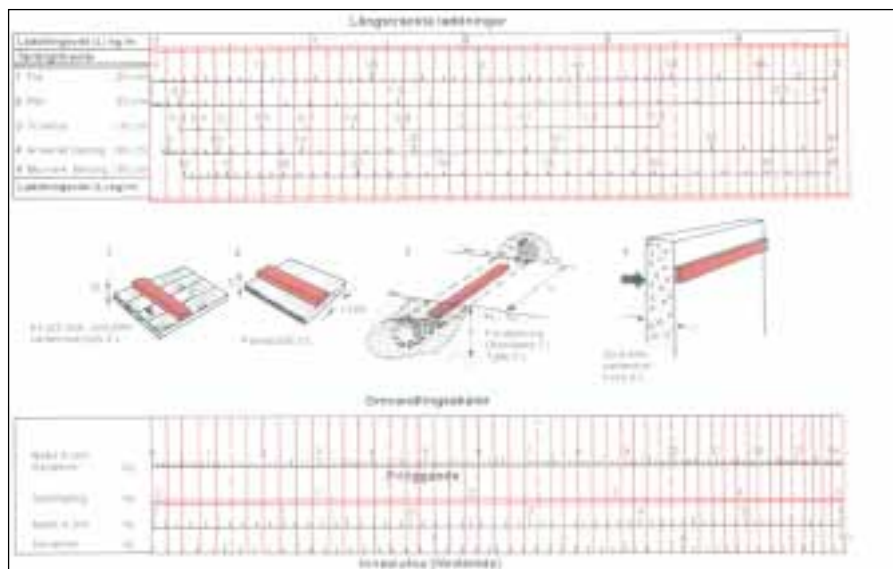
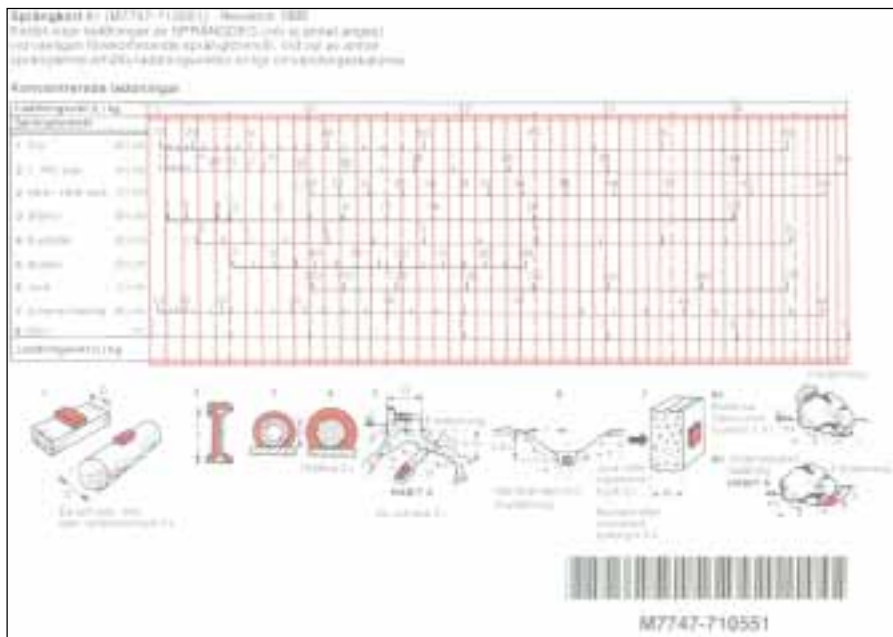
Försvarsladdning 21 och 22 är vapen som verkar genom riktad splitterverkan (stålkulor). De används som syftvapen och utlöses från den egna stridsställningen med dragtrådsutlösning eller med elutlösning.

Försvarsladdningen får inte användas så att man spänner upp snubbeltråd eller liknande och därigenom förlorar kontrollen över avfiringen. Vapnet betraktas då som en truppmina och Sverige har förbundit sig att inte använda sådana.

Riskområden i krig för försvarsladdning 21/22

Sprängkort

Minspaning och minröjning

Utvecklingen inom minutläggningstekniken är intensiv. Förutom att speciella minutläggningsfordon kan lägga ut minor på eller i marken kan minor ”avståndsläggas” med minkastare, artilleri, helikoptrar och flygplan.

Minor som kan avståndsläggas är fordonsminor, stridsvagnsminor, men även av truppmenor.

Truppmenor har av flera stater avskaffats och förbjudits, bl a Sverige. Du och ditt förband måste trots det kunna hantera en situation då förbudet överträds. Du kan också hamna i en konflikt där länder som inte skrivit under avtalet deltar. Du kommer därför under din utbildning att öva hur man skyddar sig själv och andra mot truppmenor.

Bland de farligaste minorna hör dock ”hemmabyggen”, dvs minor som tillverkats i fält och som består av varierande material.

Varning!

Det är förbjudet för svensk soldat att tillverka ”hemmabyggda” minor.

Olika spridningssätt av avståndslagda minor

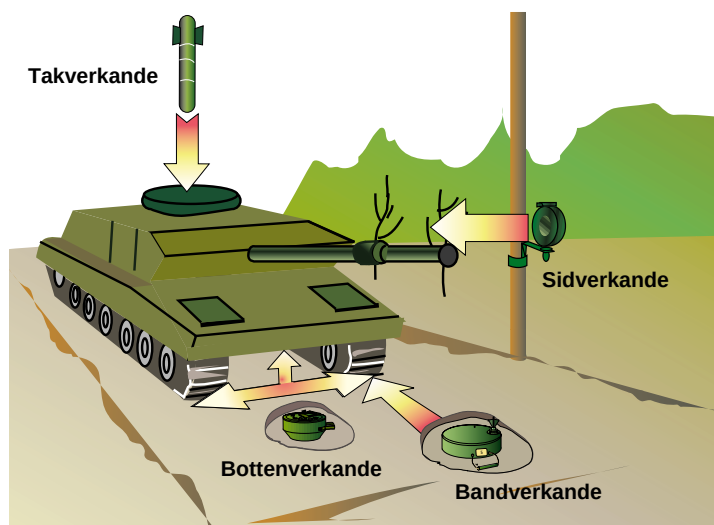
En mina kan *utlösas* genom att man

- trampar eller kör på den
- går på en uppspänd eller löst liggande utlösningstråd
- passerar över eller nära den med metall
- passerar med ett fordon som avger motorbuller
- passerar med trupp eller fordon som avger värme
- använder en tändanordning (direkt eller fjärrutlöst) från stridsställningen
- lyfter upp den eller på annat sätt rubbar den ur sitt läge (röjningsskydd)
- lyfter material som försåtminerats genom avlastningsmekanismer eller trådar

Minor kan förses med ett *röjningsskydd*. Det innebär att de inte kan rubbas utan att detonera.

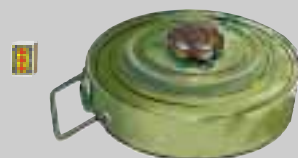
Angriparen kan också *blanda stridsvagnsminor och fordonsminor med truppminor* och på så sätt försvåra röjning.

En del minor har också s k *autodestruktion*, dvs de utlöses efter en förutbestämd tid. Det innebär att de inte ligger kvar i all evighet och utgör hinder eller fara för dem som placerat ut dem eller för civilbefolkningen.

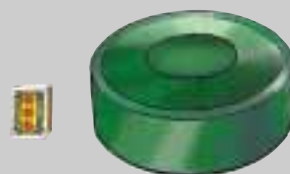

Minors olika verkan

Exempel på utländska minor

TMN 46 (stridsvagnsmina)

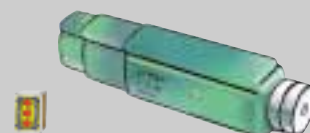
M75 (stridsvagnsmina)

MON 50 (truppmina)

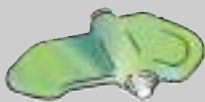
MON 200 (fordonsmina)

PGMDM (fordonsmina)

HB 876 (fordonsmina)

PFM 1 (truppmina)

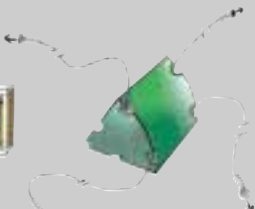
AT 2 (stridsvagnsmina)

Hoppmina (truppmina)

POM 2S (truppmina)

M67/M72 (truppmina)

Du måste också se upp för granater, bomber och raketer som inte har exploderat, s k *blindgångare*. Dessa kallas också för OXA (oexploderad ammunition) och ska betraktas som röjningsskyddade minor med autodestruktion. De ska röjas av speciellt utbildad personal.

Truppmminor

Truppmminor används inte längre av Sverige eller många andra stater.

Det finns dock fortfarande stater som använder eller lagerhåller olika typer av truppmminor. En truppmina kan dessvärre också lätt tillverkas ”i fält”.

En truppmina är främst avsedd att verka mot oskyddad trupp och den kan utlösas genom att man trampar på den eller går på en tråd som får minan att detonera.

En trampmina grävs ner och maskeras eller släpps ner (avståndsläggs) med hjälp av artillerigranater, helikoptrar och flyg. Trampminor är avsedda att enbart skada genom att foten eller benet sprängs bort.

En trådmina verkar genom att den detonerar och slungar ut splitter eller stålkulor. Trådminan placeras på träd eller grävs ner i marken. Därefter fäster man snubbeltråd från minan till träd eller andra fästpunkter. Tråden kan sitta i midjehöjd eller i fothöjd.

Minan utlöses genom att man snubblar på tråden och därigenom drar ur en utlösningssprint i minan. *Vissa minor kan utlösas genom att man klipper av tråden och därigenom utlöser tändaren genom avlastning!*

Vissa trådminor fungerar genom att några ”slaka” trådar kastas ur minan och om man trampar eller på annat sätt berör någon tråd med tillräcklig kraft så utlöses minan. Denna typ av minor kan avståndsläggas med artillerigranater, helikoptrar och flyg.

Nedgrävda trådminor fungerar genom att först ”hoppa upp” 1-1,5 meter och därefter detonera. Dessa minor kallas *hoppminor*.

Allmänna åtgärder för att undgå minor

Fienden minerar främst där han tror att våra förband kommer att ta sig fram eller ta skydd. Var försiktig och leta systematiskt. Titta på marken och på buskar, träd, etc.

I terrängavsnitt där strider dragit fram är risken för minor större. Se även upp för minor som lagts ut av våra förband – minprotokoll eller varningsanordningar kan ha försvunnit.

För att minska risken att du går på en mina gör du så här:

- Rör dig så mycket som möjligt på hård mark, dvs asfalt, hårdpackad grus eller på stenar.
- Rör dig inte i terrängen i onödan – stanna i närheten av din grupp.
- Framryck i framförvarandes fotspår och mellan samma träd.
- Vidta förebyggande åtgärder.

*Ingen hopklumpning –
begränsa minans skadeverkan!*

Rör dig på hårda ytor

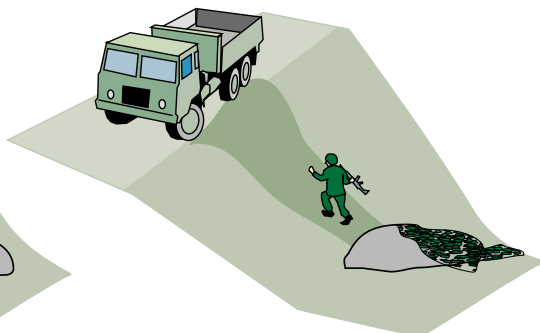
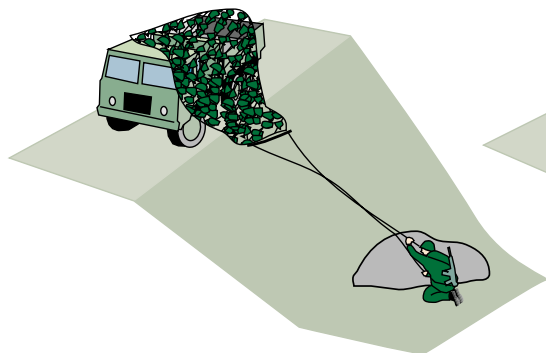

Om någon i gruppen skadas av en mina – rusa inte fram direkt ty då riskerar ni att få fler skadade! Behåll lugnet och pika er fram metodiskt. Var snabb men noggrann!

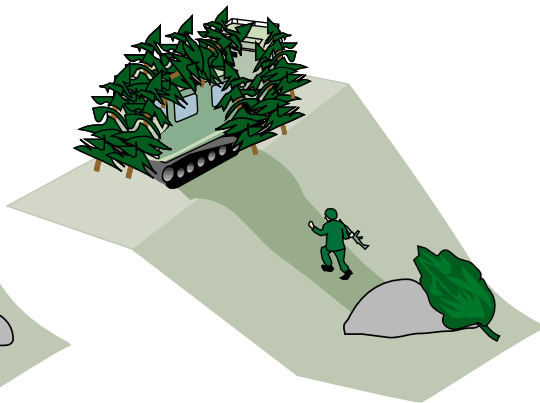
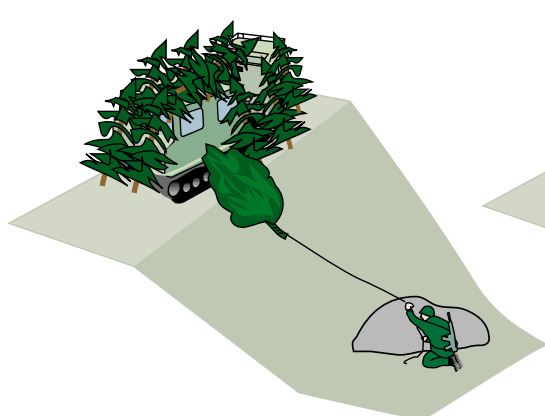
Förebyggande åtgärder mot avståndslagda minor vid egen gruppering

- Sätt tak över tältgång.
- Ordna med ryggåstäckning av fordon.
- Fäst linor i maskeringsnät.
- Använd ruska med draglina för utlösande av trådmminor.
- Fäst vajer i träd, stolpar och dylikt för lyftning av mintrådar.
- Rensa gångstigar och andra stråk inom grupperingsplatsen.
- Täck materiel med presenning.
- Fördela minröjningsmateriel.
- Kontrollera samband inom grupperingsplatsen.
- Gruppera om möjligt inomhus.
- Öva minspaning och minröjning!

Om ditt förband ska överlämna området eller mineringen till ett annat förband – överlämna då minprotokoll, minlotsinstruktioner och dokumentation på röjda eller delvis röjda mine-ringar. Var noggrann och tydlig!

Maskera om möjligt fordon, farkoster och materiel så att maskeringsnäten (maskeringsmaterialet) kan dras av. När maskeringsnätet/materialet når marken dras det till skyddsställningen i syfte att röja mintrådar/minor mellan fordonet och skyddsställningen

Från truppens uppehållsplats till respektive fordon dras ett snöre. I den änden som slutar vid fordonet fästs en ruska. Vid behov kan ruskan dras till uppehållsplatsen

Förebyggande åtgärder mot minor under fordonsmarsch

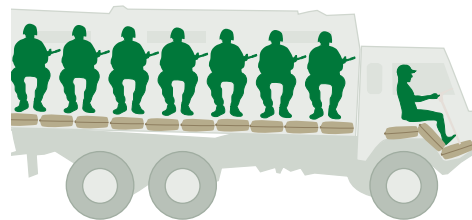
Färdas du i fordon gäller samma principer som när du rör dig till fots.

En stridsvagn eller pansarbandvagn klarar dock verkan från truppminor.

För att minska verkan av minor som utlöses under fordon kan du förstärka skyddet med sandsäckar i botten och ovanför hjulhus.

Sitt på kroppsskyddets baklapp för att minska risken för splitter i bakdelen.

Stridsluckorna bör, om läget i övrigt tillåter, vara öppna för att minska tryckverkan inne i pansarfordonet.

Terrängbil med förstärkt golv

Materiel och metoder för lokalisering och oskadliggörande av minor

Du och din grupp kan få i uppgift att minspana. Minspaning sker mot avståndslagda mineringar genom

- visuell observation för att upptäcka friliggande minor, mintrådar, snubbeltrådar och små fallskärmar
- att mintrådar och snubbeltrådar lokaliseras med hjälp av lina med kasttyngd. Observera risken för att minorna utlöses då mindragg/kastspö används
- att minspö används – förs längs och i kontakt med marken
- hörselobservation – minor autodestrueras genom detonationer
- minhundpatrull

Minspaning mot platslagda mineringar är mer krävande och tidsödande. Lokalisering av platslagda minor sker genom

- visuell observation för att upptäcka friliggande minor, mintrådar, snubbeltrådar, sidverkande minor eller terrängförändringar som tyder på maskerade eller nedgrävda minor
- minpikning i marken efter nedgrävda minor

Minspaningspatrull kan vara utrustad med minhund

© Foto: Kristofer KS Sandberg

Warning!

Tänk på att minorna kan autodestrueras – även när just du är i minans närhet!

- att använda minsökare som upptäcker metall
- att mintrådar och snubbeltrådar lokaliseras (och eventuellt oskadliggörs) med hjälp av lina med kasttyngd eller minspö
- minhundpatrull

Om du fått i uppgift att hitta en minfri framryckningsväg så bör du främst försöka att hitta en väg, stig eller hård markyta som är fri eller kan friläggas från minor.

Minspaning i gräsbevuxen terräng och på mjukt underlag är tidsödande och innebär hög risk.

Det krävs ibland att man genom rövning fastställer om det man upptäckt verkligen är minor, oexploderad ammunition (OXA) eller substridsdelar.

En minspaningspatrull bör utrustas så att den kan övergå till minrövning. Undvik minspaning i mörker så långt som möjligt.

Minspaningspatrull

En minspaningspatrull indelas i *minspaningstäter*. De består av

- tåtkarl
- medhjälpare med materiel
- chef med sambandsmedel, extra ammunition samt spräng- och tändmedel

Vid minspaningspatrullens *återsamlingsplats* finns

- sjukvårdare och sjuktransportfordon
- signalist som upprätthåller samband till högre chef och minspaningstäterna
- avlösningsmanskaper

Vid återsamlingsplatsen ska personalen kunna rasta och behålla sitt stridsvärde genom utspisning och vila. Återsamlingsplatsen ska grupperas i skydd från minspaningsterrängen.

Vid återsamlingsplatsen ordnas upplag för spanings-/röjningsmateriel inklusive spräng- och tändmedel.

Före utgående vidtas åtgärder enligt RASSOIKA, se kapitlet *Patruller*.

Minspaningståt

Metoder vid minspaning

Spaning utförs från en observationsplats. Därefter framrycker patrullen (under fortsatt spaning och försiktighet) längs avspannad sträcka till en ny observationsplats.

Spana efter

- minor på väg, stråk och hård mark
- mintrådar som fastnat i träd eller buskar
- minor i vegetationen
- minspröt som sticker upp från marken eller gräset
- sidverkande minor på träd eller på stativ i terrängen vid sidan av vägen eller stråket
- granris eller annan täckning på väg eller stråk
- tecken som tyder på nedgrävd/maskerad minering, t ex
 - gräsfläckar som avviker från omgivningen, t ex gulnat gräs

Minor kan upptäckas genom observation från stridfordon – använd kikare!

Tänk efter var du själv skulle minera. Var misstänksam och försiktig!

- hjulspår eller plogfårar över fält eller åker
- uppskurna och åter nedlagda torvor
- upphöjningar eller gropar i terräng som annars är jämn
- trampspår efter tillplattning av jord efter mineringsarbeten
- uppkastad jord
- nedstuckna pinnar, kvistar eller andra markeringar på marken
- markeringar på träd, buskar, hus eller stolpar
- kvarglömda förpackningar eller annat material från minemballage

Finns något *splitterskyddat fordon* sker spaningen uppsuttet. Spaning från ett oskyddat fordon sker uppsuttet tills den första (misstänkta) minan upptäcks. Därefter övergår spaningen till fots.

Använd om möjligt två fordon. Ett fordon står på observationsplatsen, där sjukvårdare finns och där samband till högre chef kan upprätthållas.

Då (misstänkt) mina upptäcks

- Gör halt på patrullen.
- Sätt ut stoppost så att inte bakomvarande enheter fortsätter in i mineringen.
- Rapportera till högre chef.
- Agera enligt de order och riktlinjer du fått, dvs
 - välj ny väg eller
 - identifiera minan på håll – fastställ riskavstånd och föreslå metod för oskadliggörande och/eller
 - røj en 75 cm bred gång fram till objektet (splitterskyddat fordon kör) så att identifiering av minan kan ske och/eller
 - oskadliggör minan – t ex genom beskjutning (se avsnittet ”Oskadliggörande av minor”).

Då man fastställt att det är en minering:

- Rapportera till chefen om mintyp, utbredning, etc.
- Sätt upp nödvändiga varningsanordningar.
- Fortsätt med uppgiften (spaning eller rövning).

Åtgärder för att varna och orientera

- Orientera egna soldater och förband.
- Varna civilbefolkningen.
- Sätt ut poster (om uppgiften tillåter) tills annan order kommer.
- Sätt ut varningsanordningar som kan fungera under lång tid.

Varningsanordningar sätts ut 100 meter framför mineringen vid de vägar, stigar och stråk som leder in till mineringen. Varning vid en väg ska kompletteras med varningsanordning 100 meter in i terrängen på båda sidor av vägen.

Markering av minerat område kan ske med mineringsband, skyltar, målade linjer m m

Svensk minvarningsskylt

Exempel på utländsk minvarnings-skylt

Rapportering

Rapportera alltid

- när fientlig minering upptäckts
- när minspaning påbörjas och avslutas
- när minröjning påbörjas och avslutas
- enligt din chefs bestämmelser

Rapporten bör innehålla

- tid och plats för påträffad minering
- mineringens typ och bedömt antal minor

- mineringens yta
- spridningssätt och spridningsriktning
- uppgifter om utlösningssätt
- åtgärder som utförts eller planerats
- eventuell försening med anledning av mineringen
- dokumentation, t ex skiss eller foto på mineringen

7 S

Anrop: RL från BR
Stund: KI 1000
Ställe: Vägskälet 400 m SV BULLTORP
Styrka: Nedgrävd maskerad minering.
 Okänt antal
Slag: Blandad med stridsvagnsminor, typ TMN 46, och truppminor, typ M72. Stridsvagnsminorna försedda med avlastningsförsåt
Sysselsättning: –
Symbol: –
Sagesman: (BR)
Sedan: Vi röjer genomgångsspår för stridsfordon. Bedöms vara klart kl 1130. Minlots möter Ö vägskälet

Anrop: VN från CN
Stund: KI 1520
Ställe: Upk 12, SV 1 100 m
Styrka: Avståndslagd minering, radie 400 m
Slag: Stridsvagnsmina AT 2 samt minor av okänd typ
Sysselsättning: –
Symbol: –
Sagesman: (CN)
Sedan: Vi har satt ut minvarningsband på ingående vägar och stråk. Polaroidfoto på okänd mina sänt med ordonnans till VN.
 Vi fortsätter mot upk 15

Minröjning

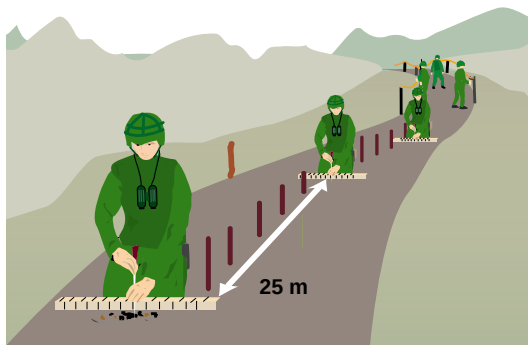
Minröjning utförs för att vi ska kunna röra oss längs de vägar, stråk eller terrängpartier som vi behöver för att kunna genomföra vår verksamhet. Ibland krävs minröjning för att vi ska kunna få ut personal eller materiel som blivit ”inminerade”. Våra förband kan också bli utsatta för avståndsläggning av minor genom artilleri eller flyg och det kan då krävas röjning för att vi ska kunna ta oss ur området eller fortsätta med våra uppgifter på platsen.

Minröjning är svårt. Det kräver mycket träning, tålamod och inte minst noggrannhet.

Val av metoder styrs av mintyp, din utrustning och din skyddsnivå.

Tänk på att röja avståndslagda minor på ett avstånd om minst 50 meter från din gruppering om du måste stanna kvar. De flesta avståndslagda minorna är försedda med autodestruktion, vilket innebär att de kan detonera när som helst och slunga iväg splitter.

Personal som minspanar eller minröjer bär stridsutrustning. Hjälms bärs på tagen och personalen bär – beroende på tillgång – kroppsskydd och kikare. Lättnader i klädsel sker på chefs order.

Röjning av platslagd minering – håll avstånden!

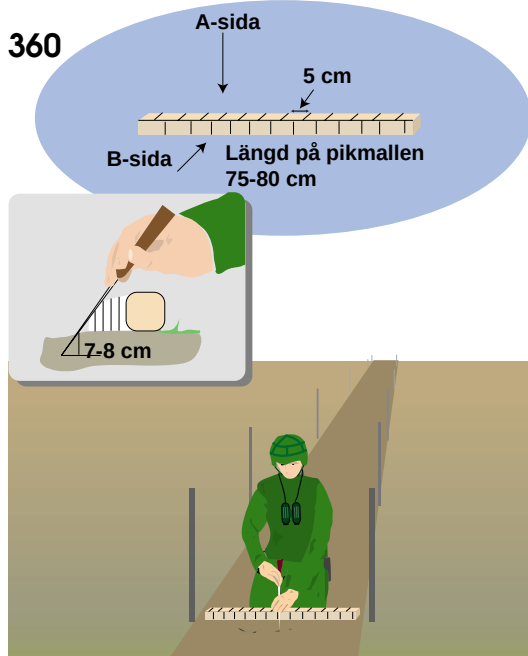
Ta med trädgårdsutrustningen vid mobilisering

Följande utrustning kan användas för att underlätta minspaning och minröjning:

- Apertång
- Trädgårdssax
- Trädgårdsspade
- Trädgårdssåg
- Kniv eller bajonett

Ud minröjning

- Uppträd försiktigt och rör dig enbart på mark som undersökts.
- Ha inte mer personal i "riskområdet" än nödvändigt.
- Gå aldrig fram till en upptäckt mina utan att först undersöka vägen dit.
- Lyft aldrig upp eller rubba en mina – den kan vara försåtminerad eller ha röjningsskydd.
- Arbeta aldrig mer än en man vid samma mina.
- Metallsprot som upptäcks med minsökare bör plockas bort för att underlätta senare röjning.
- Var koncentrerad. Vila om du blir trött eller oskärt. Minröjare bör arbeta högst 30-45 minuter i sträck.

Minpikning

Kastspö med spiralfjäder

Lina med kasttyngd

Minpiken (omagnetisk) ska användas med stor försiktighet eftersom några hektos belastning kan utlösa en mina.

Stående pikning ska undvikas eftersom man trycker för kraftigt och med sämre precision och känsla. Saknas minpik kan ett annat spetsigt föremål användas, t ex bajonett eller kniv.

Pikmall kan användas. Längden bör vara 75-80 cm med markeringar var 5:e cm.

Markeringarna ska på de olika långsidorna vara förskjutna så att piksticken blir mer heltäckande.

Kastspö med spiralfjäder används genom att man kastar i tänkta framryckningsvägar eller mot misstänkta platser. Spiralfjädern är tänkt att greppa i mintrådar eller snubbeltrådar och på så sätt utlösa minorna.

Lina med kasttyngd kastas mot misstänkta platser. Därefter dras tyngden mot skyddet så att tyngden kan haka tag i mintrådar och utlösa minan.

Varning!

Personalen ska vara i skydd vid kast och invevning.

Arbeta lugnt och med
precision

Minspö utan tråd

Minspö utan tråd kan användas för att upptäcka mintrådar eller snubbeltrådar. Använd en tunn vidja som skalas trävit ca 30 cm. Vidjan förs längs marken, och på så sätt kan man upptäcka mintrådar på marken eller snubbeltrådar ovanför marken.

Minsökaren är ometallisk och används för att hitta dolda minor. Den är elektrisk och reagerar på metallföremål. Sökningen sker genom lugna, svepande rörelser, ca 5 cm ovanför marken. Före sökningen ska sökarens kalibrering kontrolleras. Detta görs genom övnings-sökning på en iordningsställd övningsplats.

Minsökare

Varning!

Tänk på att minsökaren inte kan hitta ometalliska minor.

Minor på vägen kan beskjas med ksp eller utöas med hjälp av kastspö med spiralfjäder

Blomkruka som sprängplatta

Konladdning

Sidliggande laddning

Påläggs-laddning

Pentylstubin med kasttyngd kan användas genom att man kastar ut den och sedan tänder stubinen med sprängpatron så att den detonerar och spränger av mintrådar.

Beskjutning med eldhandvapen och kulsprutor är också en metod för att oskadliggöra minor. Minorna kan då fås att detonera eller slås sönder och bli obrukbara. Metoden är mest användbar mot minor som ligger på hård mark, där de är lätta att upptäcka.

Tänk på att det kan vara svårt att fastställa om minan har gjorts obrukbar genom beskjutning.

Sprängning av minor sker då dragning eller beskjutning av minor inte går att använda eller som komplement till dessa metoder.

Sprängning utförs med

- sprängplatta
- laddning vid sidan av minan
- laddning på minan (i undantagsfall)

Laddningen ska bestå av 0,25 kg sprängdeg vid truppminor och 0,5 kg vid stridsvagnsminor.

Dragning sker genom att man för hand krokas i, lägger en snara om eller på annat sätt får minan eller tråden att röra sig vid drag i linan. Minan ska välta och/eller flytta sig minst 0,5 meter för att röjningsskydd eller försåt ska utlösas.

Röjningspersonalen ska befinna sig i ett fullgott skydd på minst 25 meters avstånd för trupp- och fordonsminor, respektive 50 meter för stridsvagns- och splitterminor då dragning sker.

Tänk på!

- Minor kan vara försedda med röjningsskydd med avlastningsfunktion både på sidan och under.
 - Beakta risken med RSV (riktad sprängverkan) då minor välts.
 - Beakta krokens tyngd då den fästs i snubbeltrådar.
 - En nedgrävd stridsvagnsmina kräver stor dragkraft för att rubbas.
-

Minbrytning

Minbrytning syftar till att snabbt åstadkomma en eller flera passager genom ett minfält. Minbrytning kan ske med minröjningsaggregat eller minvält på stridsfordon, amröjskopor på pansrade hjullastare, minröjningsormar eller som manuell röjning till fots.

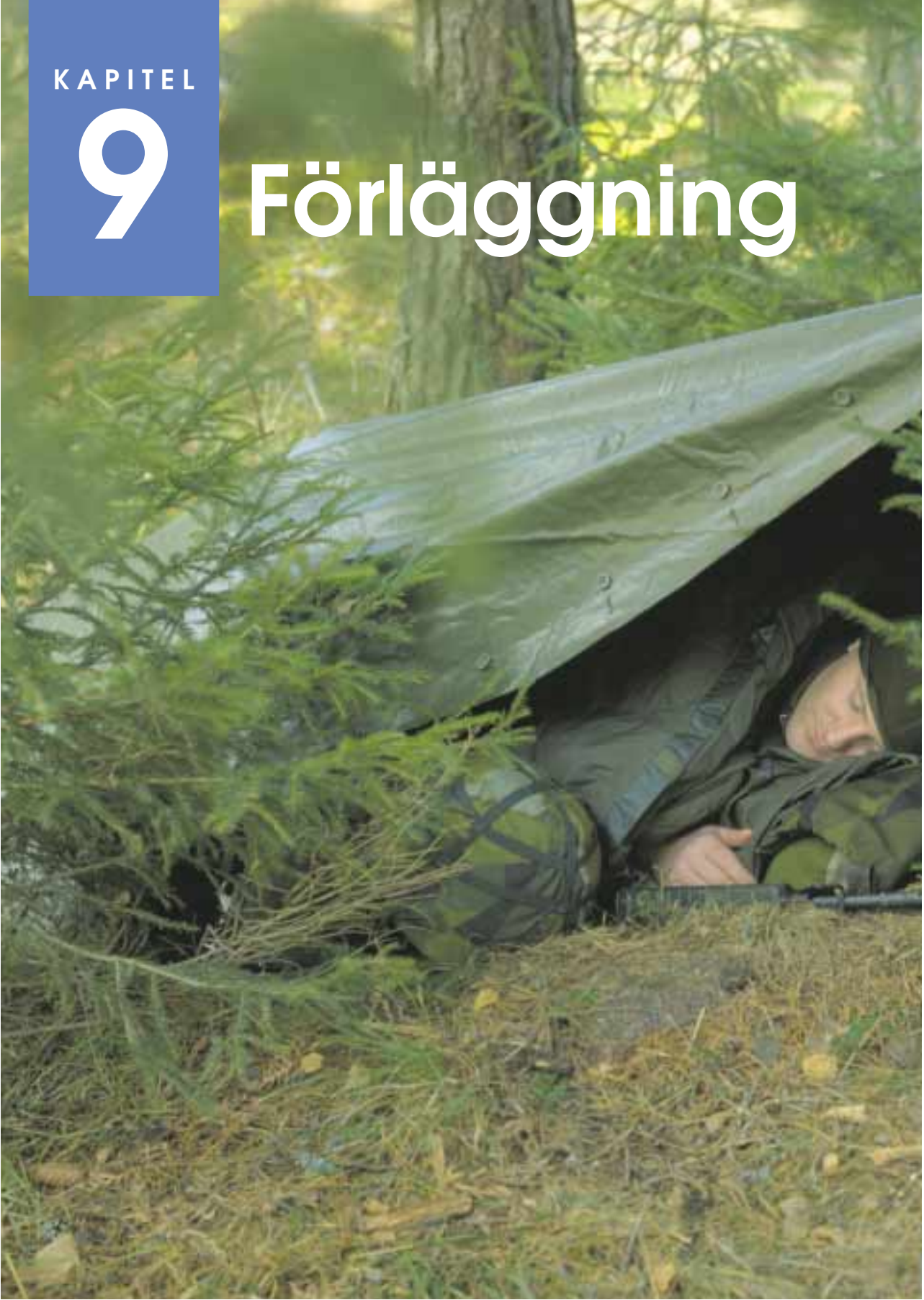

Stridsvagn med minvält

KAPITEL

9

Förläggning

Förläggning

Markstridsberedskap	366
Larmförläggning	366
Stridsförläggning	367
Ingående i förläggning	368
Förläggningsarbeten	370
Eldpost	374
Försvar av förläggning	376
Olika typer av förläggning	378

För att bibehålla ett högt stridsvärde grupperar förbandet för försvar och ordnar en förläggning.

Förläggningsen kan ordnas på många olika sätt beroende på vilken stridsberedskap som gäller och var förbandet grupperar.

Mesta möjliga vila skapas om du och ditt förband arbetar in rutiner för att lösa förläggningsarbetet.

Markstridsberedskap

För att kunna upprätthålla ett högt stridsvärde måste ditt förband vårda sin utrustning och få ordentlig vila. Vila sker i regel i förläggningen, vilket sker antingen i tält (bivack) eller inomhus (kvarter). Förläggningen ska vara så skyddad och bekväm som möjligt.

Markstridsberedskapsgrad	Innebörd
1	Hela förbandet ska vara stridsberett
2: xx minuter	Halva förbandet ska vara stridsberett Chef eller ställföreträdare ska vara stridsberedda
3: xx minuter	Personal ska finnas för bevakning och tunga vapen ska vara bemannade (fast eld)
4: xx minuter	Personal ska finnas för bevakning

Även under vila kan förbandet råka i strid. Förbandet grupperar därför först för försvar av stridsställning och ordnar därefter för vilan. Dock måste alltid delar av förbandet vara stridsberedda. Hur stor del bestämmer chefen genom att ange markstridsberedskapsgrad och den tid inom vilken de som vilar ska vara stridsberedda.

Antalet minuter anger inom vilken tid förbandet ska kunna inta markstridsberedskap 1.

Tid	Innebörd
≤15 minuter	Utrustning får inte tas av – larmförläggning
16-30 minuter	Ytterplagg och kängor får tas av
> 30 minuter	All utrustning får tas av

Exempel: Stridsberedskap 4: 30 minuter

Larmförläggning

Även under vila måste förbandet många gånger ha hög beredskap. Delar av förbandet vilar då i larmförläggning.

Larmförläggning gäller för förband som inom högst 15 minuter ska vara beredda för strid eller annan verksamhet, t ex förflyttning. Om tält används vid larmförläggning ges ibland en annan pluton i uppgift att riva dessa om ”lar-met går”.

Larmförläggning förekommer vid

- larmstyrka
- förläggning i motståndsnäste, där stridskänning kan väntas inom kort
- vila i jägarbas eller liknande inom fiendens område

Du ska

- vara påklädd
- ha vapen och utrustning nära till hands
- ha packat och lastat så långt det går
- kunna starta omedelbart

Stridsberedda inom 15 minuter.

Stridsförläggning

Har ditt förband stridskänning blir det ofta dåligt med vila. Man ordnar emellertid även då, om det går, någon form av förläggning – *stridsförläggning*. Vid stridsförläggning vårdar och vilar några man i taget i eller nära stridsställningarna, skyddade av kamraterna.

Din pluton kan förläggas i anslutning till stridsställningarna, t ex i tält, skärmskydd, stridsvärn, skyddsrum, byggnader eller stridsfordon.

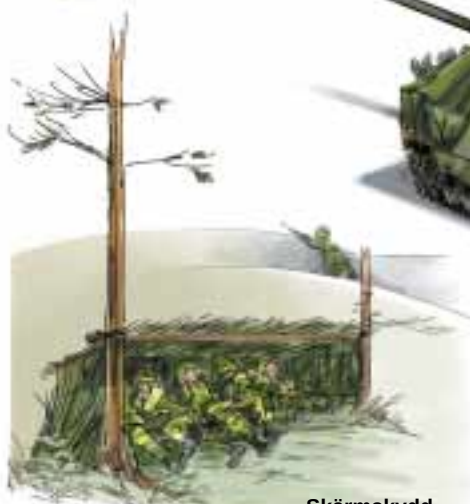
När förbandet är grupperat för strid får bara de soldater vila som kan undvaras utan att stridsberedskapen försämras. De som vilar ska kunna vara stridsberedda med kort varsel och måste därför uppehålla sig i eller nära stridsställningarna. Om inte annat gäller ska de vara fullt påklädda samt ha vapen och övrig utrustning nära sig.

Kvarter

Tält

Skärmskydd

På eller i stridsfordon

Värn

Exempel på stridsförläggning

Ingående i förläggning

Ofta går ditt förband in i förläggning då det är mörkt. Utnyttja då mörkret till din fördel genom att arbeta snabbt, tyst och vanemässigt så att förläggningen inte röjs av ljus och buller.

Eftersom fiendens förband kan upptäcka oss med bildförstärkare och andra mörkerobservationshjälpmedel måste du uppträda lika dolt och skyddat som vid dagsljus.

Ljus röjer mer än ljud.

Plutonens förläggning ordnas i regel så här:

- Vid ankomst till förläggningsplatsen lämnar gruppen omedelbart vägen så att övriga grupper inte hindras.
- Ställföreträdande plutonchef sätter ut tillfälliga poster för att skydda ingåendet.
- Plutonchefen med gruppcheferna rekognoserar gruppernas stridsställning samt

fordonsplatser, sov-/tältplatser och postställen.

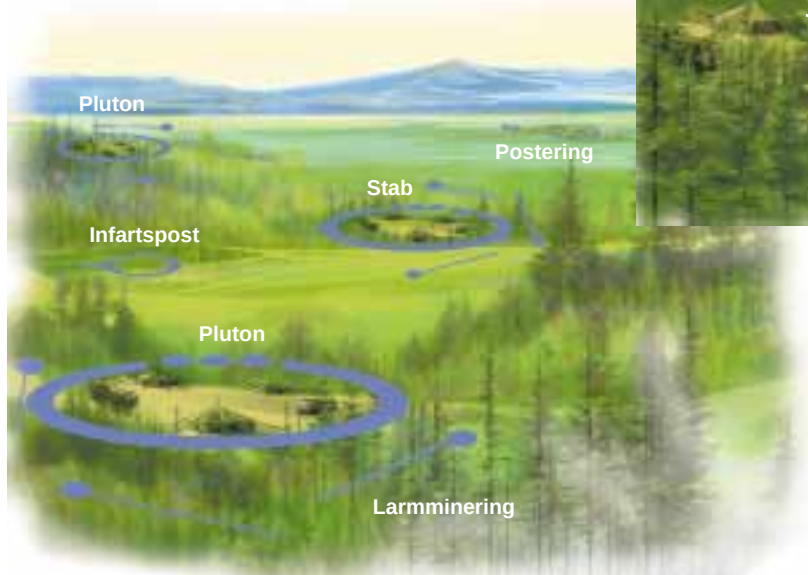
- Fordonen körs in på fordonsplatserna och maskeras.
- Gruppcheferna hämtar sina grupper, tilldelar eldställningar, elduppgifter samt klarar ut skjutgränser.
- Eldställningarna görs i ordning.
- Grupperna hämtar sin förläggningsmateriel och ordnar förläggning (reser tälten).
- Ved, slanor, granris o dyl hämtas på annan plats enligt plutonchefens bestämmande.
- Bevakning och eld samordnas mellan plutonerna.
- När eldställningarna och förläggningsarbetena är klara övar plutonchefen sin pluton i försvar av stridsställningar.
- Sambandet med posterna kontrolleras.

Arbeta snabbt och med rutiner för att få längsta möjliga vila

Vid plutonen måste man se till att

- avståndet mellan fordon, fordonsgrupper och tält är minst 30 meter för att minska sårbarheten vid beskjutning
- eldställningar för varje man ordnas i anslutning till sovutrymmen (tälten)
- elden förbereds och samordnas genom tydliga elduppgifter och skjutgränser så att man undviker vådabeskjutning i mörker
- gruppchefen leder och kontrollerar fortlöpande vård av vapen, sambandsmateriel, fordon och övrig förbandsutrustning
- gruppchefen kontrollerar att klädsel och övrig personlig utrustning är ordnad så att beordrad strids- och marschberedskap kan hållas

Exempel på förläggningsområde för pluton

Ordna för chefen. Han har mycket att stå i. De vanliga strapatserna delar han med dig men han ska dessutom leda striden, han har ansvaret för förbandet och ska se till att allting fungerar. Han måste dessutom ofta fara iväg för att få order eller för att rekognosera

Förläggningsarbeten

Omfattningen av förläggningsarbetet beror på hur länge förbandet ska vara förlagt på samma plats.

Följande fältarbeten utförs alltid:

- Maskering av fordon och tält.
- Igenläggning och maskering av ingående spår eller – då det är möjligt – skenspårning.
- Skyddsgrop eller skyttevärn i anslutning till tältet.
- Larminering.

Se till att du hugger i så att förläggningsarbetet går snabbt och ditt förband får vila! Skapa rutiner!

Maskering

Det naturliga skyddet mot insyn förbättras genom maskering av fordon, tält och spår. Följ maskeringsreglerna. Se särskilt upp med ljus, reflexer, rök samt spår som går till och från förläggningsplatsen. Läs mer i kapitlet *Fältarbeten*.

Eldställningar

Skyttevärnen (skyddsgroparna) ordnas nära respektive grupps förläggning, helst i omedelbar anslutning till detta. Eldställningarna är gruppens (tältlagets) stridsställning. Eldställningarna inreds och försvaret förövas. Säkerställ att du hittar din eldställning även då det är mörkt.

Larmanordningar

Varning!

I fred gäller särskilda säkerhetsbestämmelser för larmminor.

Larmanordningar underlättar bevakningen. De används främst i svår-överskådlig terräng

Fordon

Fordonen körs in (backas) så att motorn kommer under några träd. Maskera fordonet omedelbart. Gör om möjligt inga nya spår. Fordonet ska kunna köra ut snabbt utan att hindra eller hindras av andra fordon. Då riklig nederbörd kan väntas läggs ris och slanor under hjul och band så att fordonet lättare kommer ut.

Stridsfordon grupperas om möjligt så att de kan skjuta inom beordrat eldområde utan att flyttas. Maskera fordonet så att det kan avge eld utan att maskeringen hindrar.

Är du förare ska du utföra daglig tillsyn på fordonet och även utföra de punkter på särskild tillsyn som din chef bestämt. Ta hjälp av din grupp om så behövs. Ibland passeras ”teknisk plats” då man utför en snabb teknisk kontroll, reparerar småfel och får reservdelar om något större fel inträffat. Teknisk plats passeras vanligen innan man grupperar på förlägningsplats.

Ställ fordonet så att det både kommer i skuggan och döljs av träd och buskar

Fälthygieniska anordningar

-
- Tvätta händerna*
 – efter toalettbesök
 – före måltid
-

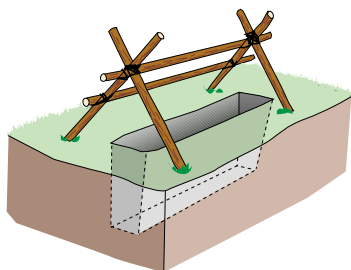

Uringrop ska märkas ut

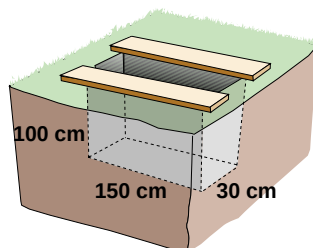
I fred gäller andra bestämmelser för latriner och avfall – hör med ditt befäl.

Trälatrin

Stånglatrin

Stål latrin

Kraven på hygieniska anordningar i fält ska tillgodoses så långt läget tillåter. De ska utformas med hänsyn till hur lång tid de kommer att användas. God hygien och t ex en fältdusch höjer förbandets stridsvärde. Genom uppfinningsrikedom, rutiner och en fungerande underhållstjänst kan man ordna det bra för sig, även i fält.

Om förbandet ska vara 1-2 dygn på samma plats bör man göra följande.

Vid tälten ska helst finnas möjlighet att tvätta sig i rinnande vatten. Om detta inte går att ordna får man ha vatten i kärl och använda tvättfat. Det ska alltid finnas en grop för spillvatten. Förvara tvättvatten i tältet under natten så att det inte är kallt på morgonen. Kan du inte få varmt vatten att tvätta dig i – värm vatten på kaminen eller i kokkärlet.

En *uringrop* ordnas i anslutning till tältet. Den får användas högst två dygn och läggs sedan igen.

En *latrin* ordnas minst 75 meter från förläggningen, kokplatsen och vattentäkten. Kokgruppen ska ha en egen latrin avskild från den övriga personalens. Toalettpappret vid varje latrin förvaras så att det inte blir blött, t ex i en plåtburk. Det måste också finnas möjlighet att tvätta händerna samt finnas aska, sand, kalk eller jord att strö över efter varje toalettbesök. Det är angeläget att latrinen skyddas för insyn. Vägen till latrinen bör i regel märkas ut. När latrinen är fylld till 3/4 och ska läggas igen bör man strö över klorkalk eller aska. Under alla förhållanden ska den täckas med jord eller grus, minst 0,25 meter tjockt.

Vid *utspisningsplatsen* ska finnas kärl med varmvatten för handtvätt, diskning samt gropar för sådant avfall som inte är brännbart.

Diska så fort du har ätit.

Ett odiskat kokkärl kan orsaka matförgiftning

Vid längre tid på samma plats ges efter hand bättre möjligheter till god hygien, t ex

- latrin med tvättanordning
- tunnor för matavfall och sopor
- tvättställ
- tunna för sopförbränning
- duschanordning

Avfall som är brännbart eldas upp

Duschanordning

Tvättplats

Eldpost

Oavsett typ av förläggning ska eldpost avdelas då eldning sker. Förläggningsschefen (gruppchefen) gör upp en eldpostlista. Eldposten ska kvittera på listan när han börjar sitt pass.

Kopia på eldpostlista överlämnas till plutonchefen.

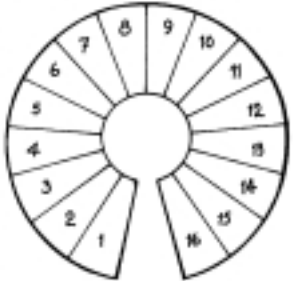
Varning!

Eldpost ska alltid finnas vid eldning.

Tid	Eldpost	Pass nr	Vårdning kvitteras
2000 - 2100	HÖGBERG	2	
2100 - 2200	LINDQVIST	4	
2200 - 2300	GRUNNBERG	5	
2300 - 2400	FRÖESE	7	
0000 - 0100	BAKTSCH	9	
0100 - 0200	FIEBGER	10	
0200 - 0300	SEIDLHANS	11	
0300 - 0400	KVARNLÖF	12	
0400 - 0500	HALLBERG	14	
0500 - 0600	WESTMAN	16	
0600 - 0700	BONA	1	

ELDPOSTLISTA
(Eldpostledarens anmärkning)

2003.06.27 - 06.28

Skickad eldpost **PLIKTEN VÄCKS 0930**
REVELJ 0600.

Eldpostens uppgifter

- Var fullt påklädd och ha vapnet nära till hands så att du omedelbart kan ta upp strid och skydda dina kamrater.
- Kvittera på eldpostlistan när du börjar ditt pass.
- Sitt nära tält- eller dörröppningen och så att du har denna och tältspisen under uppsikt.
- Ha en hink eller liknande med vatten samt en ruska nära till hands för att kunna släcka eld. Vid tältförläggning ska du också ha en bajonett eller kniv för att i nödfall kunna skära upp tältväggen så att kamraterna kan komma ut snabbt. Utanför tältet ska det finnas en lång ruska så att du kommer åt att släcka på tältets utsida.
- Ha en ficklampa till hands om tältlyktan slocknar.

- Elda så att det blir lagom och jämn värme hela tiden.
- Se till att sovande, persedlar, halm eller annat brännbart inte kommer för nära tältspisen. Täck över sovande som kastat av sig kläderna.
- Vid brand – väck de sovande, försök släcka elden och skär i nödfall upp tältduken.
- På överenskomna signaler från posten utanför eller vid överfall mot förläggningen – väck snabbt och tyst förläggnings-/tältlagschefen eller tältlaget, släck tältlyktan och skydda därefter kamraterna medan de besätter stridsställningen.
- Väck nästa eldpost (post) 5-10 minuter före avlösning.
- Kontrollera att pågående eldpost kvitterar på eldpostlistan. Först sedan han intagit sin plats får du lägga dig.
- Fyll på termosar med varmvatten.

Vattenbegjut platsen för kaminen vid omgruppering.

Varning!

Se upp så att inte torra kläder självantänds då de hänger på tork!

Eldposten tar ner torra kläder och hänger upp de blöta som ej fått plats

Använd tiden som eldpost till materielvård, du måste dock ha ditt eget vapen eldberett

Försvar av förläggning

Grupperna (tältlagen) försvarar var sin del av förläggningsplatsen. Gränser och skjutriktningar måste klaras ut noga. Alla ska känna till dessa så att vådabeskjutning inte sker.

Posterings, bevakningspatruller och larmstyrka beordras av kompanichefen.

Förebyggande åtgärder

Följande regler gäller i förläggningen.

Arbeta tyst. Skramla inte med tältspisen eller bensindunkar. Slå inte i fordonsdörrar och luckor. Motorer får inte rusas. Du måste kunna handskas med materielen i mörker utan att behöva ljus.

Vapen, hjälm och personlig skyddsutrustning ska du alltid ha med dig så snart du avlägsnar dig från sovplatsen – även om du bara ska hämta granris, ved, mat eller vatten eller gå till latrinen.

Håll ordning på dina saker. Det är lätt hänt att någon tar fel när ni packar, särskilt vid snabbt uppbrott i mörker. Se till att stridsbältet/-västen alltid är ihopsatt. Förvara allt som du inte

använder för tillfället fäst vid stridsbältet/-västen eller i väskorna, fickorna, ryggsäcken eller trosspackningen. Ha alltid din utrustning packad när du inte är i tältet.

Ta reda på och tänk igenom hur du ska handla vid flyganfall, överfall och larm samt vad som gäller när förbandet ska bryta upp.

Väl förberedd medger snabba ryck!

Larm

Larm ges av poster och varnare enligt instruktion. Om möjligt larmas tältlaget tyst för att inte väcka fiendens uppmärksamhet. Om det inte getts någon annan order släcks tältlyktorna och stridsställningarna besätts. Larmstyrkan samlas på utsedd plats.

Dina åtgärder vid larm:

- Behåll lugnet.
- Besätt snabbt och tyst din eldställning. Glöm inte stridsutrustningen!
- Skjut på kommando eller då du tydligt kan identifiera att det är fienden.
- Skjut endast i anbefalld riktning.

Om du är ordonnans eller ingår i patrull eller larmstyrka, var försiktig och tänk dig för när du förflyttar dig.

Har förläggningen röjts och ditt förband hamnat i strid – var beredd på omgruppering.

Grupper och omgångar får omgrupperas endast på plutonchefens order.

God elddisciplin = ingen risk för vådabeskjutning av våra förband.

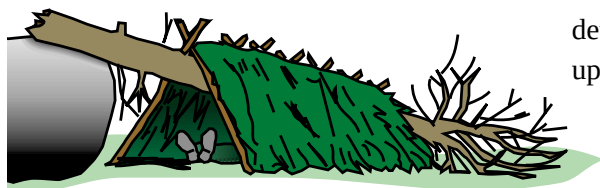

Olika typer av förläggning

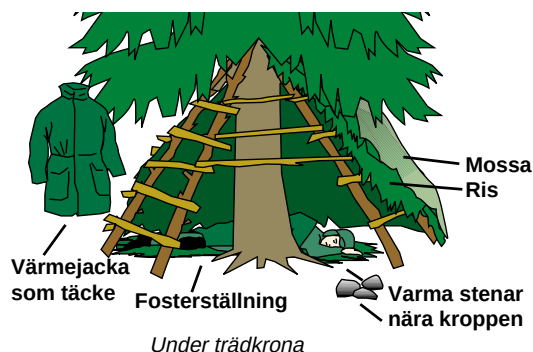
Hur du ordnar din liggplats

Granris är det bästa naturmaterialet som värmeisolering mot markytan. Du kan lätt göra en mjuk och fjädrande bädd av granris. Den bör vara så tjock att du inte känner marken under dig när du ligger. Bryt av grenar av granris och stick ner dem tätt i marken. Fyll på med ytterligare några lager granris tills du får en fjädrande bädd. Även ris från andra träd kan användas, liksom pappkartonger och liknande.

Läs mer i Handbok Överlevnad.

Omkullfallet träd

Under trädkrona

Vid all övernattning utomhus är regeln: ha mycket under dig, lite på dig och mycket över dig.

Tag alltid av dig skorna, så att fötterna luftas. Vintertid bildas lätt kondens i kängorna som fryser till is och kan ge upphov till en lokal kylskada på fötterna. Du kan använda rygg-säcken och stoppa in fötterna i den eller i granris vid kyla. Snöskyddet och locket på ryggsäcken kan du använda som förstärkning under dig.

Tag också av dig vapenrocken, vindrocken och snödräkten och använd dem som liggunderlag och ”täcke”. Under ”täcket” bildas ett luftlager som värms upp av kroppen. Därför är det viktigt att du försöker ligga still, så att den uppvärmda luften inte försvinner ut.

Tillfällig bivack

En tillfällig bivack bör inte ta mer än en timme att bygga och därför är det enklast att du utnyttjar de skydd naturen erbjuder. Det bästa skyddet är under en stor gran, som i regel är regntät. Du kan också finna skydd i bergsskrevor, under ett omkullfallet träd m m. Vintertid, då risken för nederbörd är liten, kan tillfällig bivack t ex vara en liggrop i marken.

Skärmskydd

Skärmskydd byggs på en skyddad plats. Allt som behövs är granris eller regnskydd samt slakor och snören.

Gör granrisbädden tjock. Lägg de grövsta kvistarna i botten och de mjukaste överst, så får du både bra skydd mot markkylan och en behaglig bädd att ligga på.

Om läget medger så elda framför skärmskyddet. Om det finns grova, torra stockar kan man göra en nying. En nying förbereder du genom att hugga upp spånor på insidorna. Tänd på vindsidan. En nying ger mest värme men man kan även elda i en tältkamin eller plåtburk. Bra tändved är näver, spånor, stickor av torr barrved eller tunna, torra grankvistar.

Ska skydd ordnas för bara någon timme – slå dig ihop med några kamrater och sätt upp ett vindskydd eller ett enkelt tält med hjälp av regnskydden. Hur man gör beskrivs i SoldR Mtrl.

Med regnskydd, presenning eller en bit plast kan du ordna ett skärmskydd – "ensamma vargen"

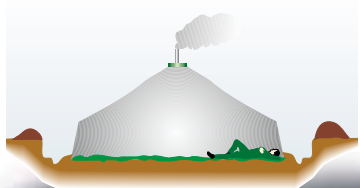
Tält

En tältförläggning (bivack) ligger vanligen i skogsterräng. Även i tät skog måste det naturliga skyddet förbättras med värn och maskering.

Hur man reser olika typer av tält beskrivs i SoldR Mtrl.

Tältplatsen väljs i skogsterräng på jämn och torr mark där tältet kan döljas mot flygspaning. Tältöppningen bör vara vänd mot mitten av förläggningsplatsen.

Om tiden räcker till och markförhållandena är lämpliga så grävs tältet ner omkring en halv meter. Detta skyddar mot överraskande beskjutning då eldställningarna inte hunnit besättas. Gräv ett dike runt tältet om marken är fuktig. Läs mer i kapitlen *Fältarbeten* och *Strid*.

Maskera innan tältet reses. Inred tältet praktiskt med bestämda platser för materiel, ved och vatten.

Förvara din utrustning väl ordnad bakom liggplatsen med vapnet närmast tältduken.

Stridspackningen förvaras samlad under täckning vid trossfordon, i eldställningen eller upplastad. Skaffa ved och hugg upp så mycket att det räcker hela natten.

Avgränsa bädden från tältspisen. Det avgränsade områdets storlek anpassas efter hur lättantändligt materialet i bädden är och hur begränsningen är utformad. Innanför begränsningen läggs jord, sand eller sten.

Gör bädden så tjock att den skyddar ordentligt mot markkylan. Granris eller halm är bäst.

Inget brännbart material får finnas innanför eldstadsbegränsningen. I tältet får du inte förvara andra brandfarliga saker än sådana som ingår i din personliga utrustning.

Håll ordning och reda i tältet!

Förläggning i hus

Vid förläggning inomhus (i kvarter):

- Välj stenhus för att få ett bra skydd.
- Utnyttja källaren och bottenvåningen.
- Mörklägg fönster och ordna ljussluss vid ingångarna.
- Ordna liggplatser på golvet.
- Skaffa filter, madrasser, säckar o dyl som du kan ligga på.
- Kan du skaffa granris eller halm har du ett utmärkt underlag.
- Förvara utrustningen bakom liggplatsen och ha alltid ditt vapen inom räckhåll.
- Om fienden varit i huset – se upp för försåtminor!

Fordon och annan tung materiel ställs upp främst i lador och uthus. Går inte det så välj en plats under stora träd eller i slagskuggan från byggnader. Tänk på att skuggan flyttar sig med solen.

Glöm inte att undanröja hjul- och bandspår samt ordna skenspår.

Varning!

Vid förläggning i bebyggelse måste man beakta att civila rör sig i området.

Eventuella mineringar ska märkas ut med minlots och/eller varningsanordningar.

Var vaksam – fienden kan blandas med civilbefolkningen.

Civil egendom ska behandlas så försiktigt som möjligt.

Eldförberedelser och åtgärder för skydd får vidtas på din chefs order. Plundring är förbjudet.

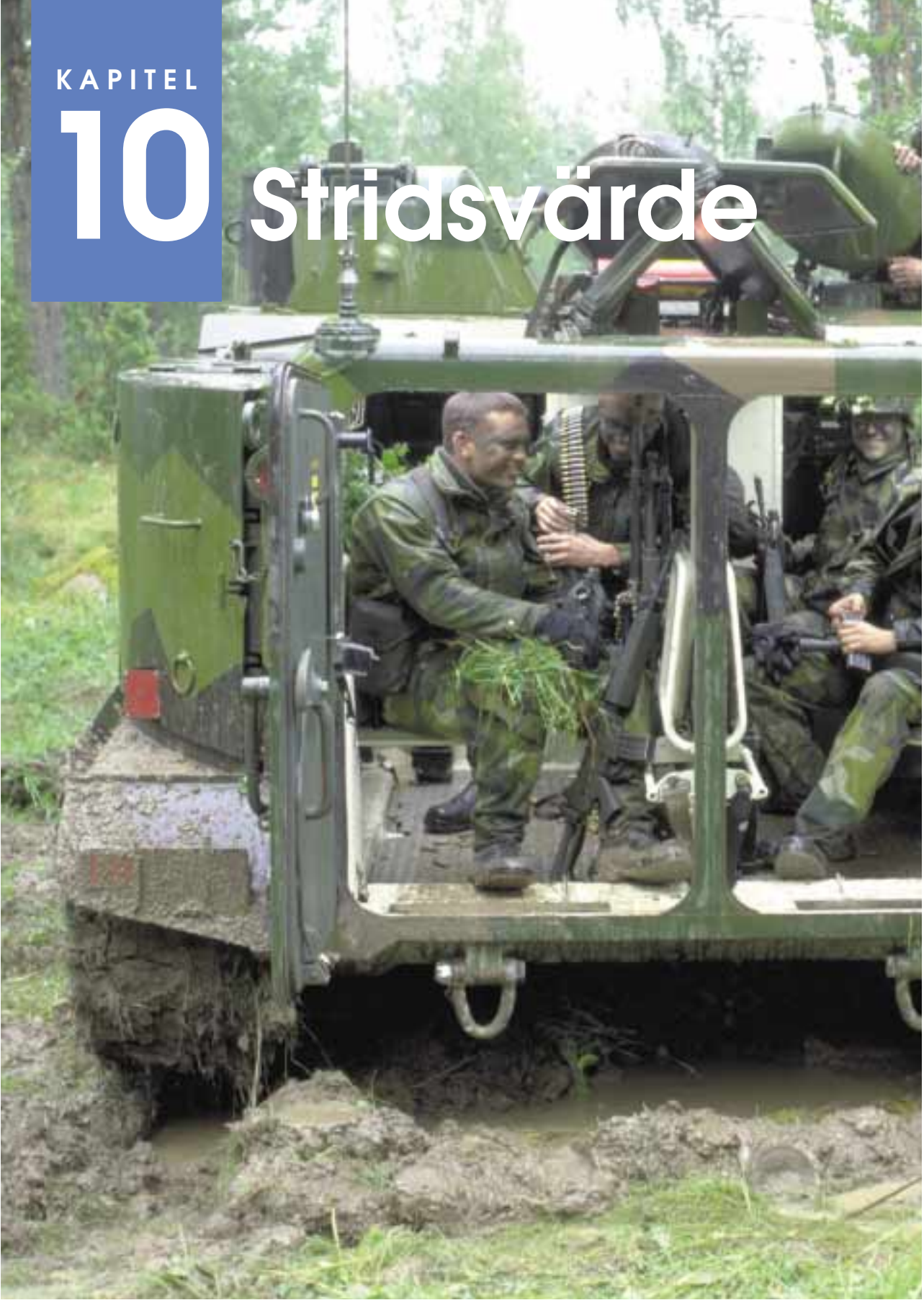

Exempel på kvartersförläggning

KAPITEL

10

Stridsvärde

Stridsvärde

Stridsvärde	384
Fälthygien	392
Psykisk prestationsförmåga	395
Materielvård	396
Förebyggande åtgärder vid kyla	398
Ammunition	400
Drivmedel	401
Post i fält	401
Teknisk tjänst	402

Den välutbildade, enskilde soldaten kan klara sig bra åtskilliga dygn utan fungerande underhållstjänst. Även förband kan fungera och lösa sin uppgift under en begränsad tid, även om underhållstjänsten inte fungerar i alla delar. Ganska snart kommer dock dessa förband att få sänkt stridsvärde, så att de möjligen bara kan försvara sig själva där de är.

För att förbanden ska fungera i krig behövs stora mängder förnödenheter, t ex ammunition, drivmedel, livsmedel, sjukvårdsmateriel och reservdelar. Allt detta ska transporteras fram till förbanden.

Stridsfordon och övriga fordon ska kunna bärgas och repareras. Vapen, radioapparater och annat kan gå sönder och behöver då repareras. Det är även nödvändigt att kunna skicka och ta emot fältpost och att emellanåt få tillgång till någon dagstidning.

Stridsvärde

Stridsvärdet är ett mått på ett förbands förmåga att lösa sina uppgifter.

Stridsvärdet påverkas bl a av

- dina och dina kamraters kunskaper och färdigheter
- din och dina kamraters fysiska och psykiska prestationsförmåga
- förbandets organisation och hur den fungerar
- utrustningens kvalitet och effektivitet
- tillgång på ammunition, drivmedel och förnödenheter
- förbandets skyddsnivå

Mycket viktigt för ditt förbands stridsvärde är också

- dina chefers ledarskap
- hur väl du och dina kamrater lyckas i striderna
- förbandsandan, dvs sammanhållning och vilja att lösa uppgifterna
- hur väl ni hanterar stress- och stridsreaktioner

Stridsvärdet förändras hela tiden. Genom planering, fungerande rutiner, engagemang och arbete kan dock stridsvärdet hållas högt.

Läs mer i Handbok Överlevnad

Se till att du tar ditt ansvar för att hålla stridsvärdet högt!

Chefens ledarskap är viktigt för ditt förbands stridsvärde.

Fysisk prestationsförmåga

Varje idrottsman måste hålla sin kropp i god kondition om han ska kunna vinna. Före en tävling vilar han ordentligt och undviker alkohol och annat som minskar hans spänst, snabbhet, uthållighet och förmåga att tänka klart och reagera snabbt. Han laddar också upp med energirik mat och dryck för att kunna utveckla maximal prestationsförmåga. Under tävlingen försöker han bibehålla vätskebalansen genom att dricka regelbundet.

Detta gäller även för soldaten i fält. Din och dina kamraters säkerhet och liv kan många gånger vara beroende av konditionen och förmågan att i svåra lägen tänka klart och reagera snabbt.

Den fysiska prestationsförmågan beror bl a på

- kondition – hur vältränad är du?
- viloläge – hur utvilad är du?
- mat och dryck – har du ätit och druckit tillräckligt?
- klädsel – har du rätt klädsel för den miljö och väderlek som du ska vistas i?
- hygien – känner du dig ren och håller du infektioner borta?
- miljöanpassning – klarar du av att överleva i det klimat du vistas i?

Kondition

Även i fält måste man hålla igång styrke- och konditionsträning, dels för att inte tappa orken, dels för att hjälpa kroppen att få ut den spänning som byggs upp under psykiskt krävande förhållanden. Lagidrotter hjälper också till att svetsa samman gruppen och plutonen.

Läs mer i UtbR Idrott

Se till att prioritera sömnen för fordonsförarna.

Har du bara en omgång torra kläder – ta på dessa när du ska sova. Om du vet att du kommer att bli blöt eller svettig – ta på de blöta kläderna igen och spara de torra.

Vila

Sömnbrist försämrar kroppsfunktionerna och minskar tanke- och reaktionsförmågan samt den psykiska motståndskraften. Sömnbrist ökar också mottagligheten för sjukdomar.

Det kan vara svårt att få vila och sova under fältförhållanden. Se därför till att utnyttja de tillfällen som ges. Även en kort vila på 15-20 minuter är värdefull.

Ät, drick och ta på dig torra kläder innan du lägger dig för att vila. Du sover bättre om du är torr och mätt. Dessutom behöver kroppen ett par timmar på sig för att tillgodogöra sig kost och vätska. Ta av kängor, stridsutrustning och uniform om läget tillåter.

Mat och dryck

För att du ska klara hårda strapatser krävs att du äter regelbundet. Ju sämre tränad du är desto mer beroende är du av födan.

Strävan är att du ska få färdiglagad mat och dryck från en kokgrupp någon eller några gånger per dygn. Under strid och förflyttningar kan det dock vara svårt att få fram färdiglagad mat. Vissa förband, t ex jägarförband, måste i stor utsträckning förlita sig på konserver och frystorkad mat som medförs eller finns nedgrävda i upplag.

Du måste också vara beredd på att

- frukosten måste ätas mycket tidigt
 - du själv får laga din mat under dagen
 - middagen kan komma väldigt sent
 - ibland uteblir maten helt
-

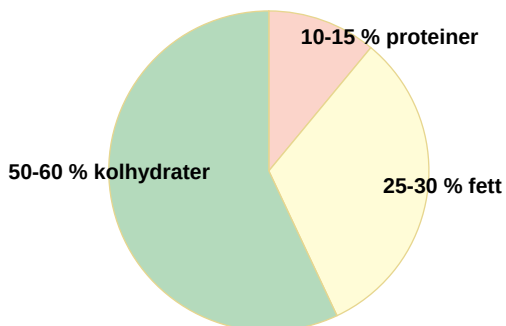

© Foto: Blame Svensson, FFB

Ibland måste du förlita dig på naturens tillgångar.
Läs mer i *Handbok Överlevnad*

En dagsration av mat och dryck bör bestå av

Läs mer i Underhållsreglemente
Förplägnadstjänst del 2

Dessutom behöver du 1,5-5 liter vatten.

Vid särskild hård belastning förbrukar kroppen 20 000-25 000 kJ/dygn (4 700-5 700 kcal).

Enmanskök

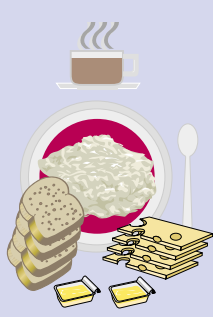
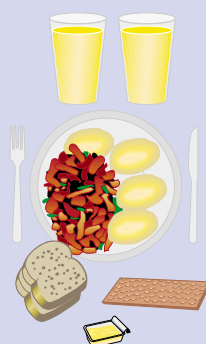
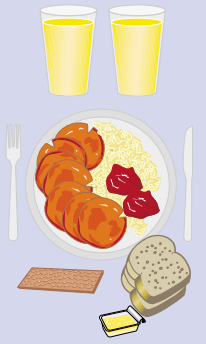
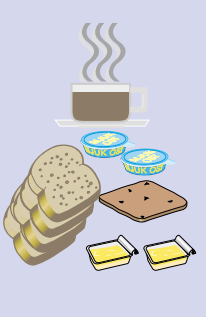
Jägarkök

”Normalbehovet” för en fysiskt aktiv soldat som vistas utomhus i kallt klimat är ca 16 800 kJ/dygn. *Jägar*måltider och *strids*måltider för enskild tillagning innehåller ca 17 000-20 000 kJ/dygn.

Det måste finnas tillgång till kolhydrater om fettförbränningen ska fungera. Hjärnan och nervsystemet kan enbart använda kolhydrater som bränsle. Brist på blodsocker ökar risken för dåliga beslut.

Under strid och marsch kan en eller flera måltider ersättas av s k stridsmåltid. Denna måltid består av en konserverad huvudrätt, bröd och pulverdryck eller liknande. Varm måltiden i kokkärlet så smakar den bättre, magen mår bra och dessutom slipper kroppen ödsla energi på att själv ”värma upp” den mat du just ätit. Varm mat är speciellt viktig när du själv är frusen.

Komplettera med ytterligare vätska mellan måltiderna.

 Frukost 2 dl varm dryck 4 skivor mjukt bröd 2 förpackn margarin 4 skivor ost 3 dl havregrynsgröt 3 dl saftsoppa	 Lunch 3 dl köttgryta m rotsaker 4 kokta potatisar (280 g) 4 dl saft 1 skiva hårt bröd 2 skivor mjukt bröd 1 förpackn margarin	 Middag 175 g stekt falukorv 4 dl kokt pasta 4 dl saft 2 msk ketchup 2 skivor mjukt bröd 1 skiva hårt bröd 1 förpackn margarin	 Kvällsmål 2 dl choklad 4 skivor mjukt bröd 2 förpackn margarin 30 g mjukost 1 skiva leverpastej
--	---	--	---

Exempel på hur mycket mat – 16 800 kJ (4 000 kcal) – och dryck innebär i volym och mängder. Dessutom tillkommer 1,5-5 liter vätska/dygn beroende på bl a aktivitet och klimat

Exempel på lämplig dryck:

*1 liter vatten, 25 gram socker,
1 gram salt. Lite citron eller apelsin
droppas i om det finns att tillgå.*

*Dryck med koffein, t ex kaffe, te och
Cola samt alkohol är urindrivande.*

*Du måste även dricka ordentligt un-
der kall väderlek – även om du inte är
törstig eller upplever att du inte svet-
tas.*

*Tänk på att vatten i vattenledningar
under krig lätt kan förorenas på grund
av att avloppsvatten blandas med
dricksvatten. Koka vattnet om du är
osäker.*

Förlorar man vätska motsvarande 2 % eller mer av sin kropps-
vikt i vätska, minskas prestationsförmågan med ca 20 %.
Koncentrationsförmågan och precisionen försämras. Du träf-
far sämre med ditt vapen och du fattar sämre beslut. Försök att
starta aktiviteter med fyllda vätskedepåer. Drick regelbundet,
helst var 20:e minut. Kroppen kan ta upp 4 dl vatten var 20:e
minut. Drick även efter ansträngande fysisk aktivitet så att inte
vätskebalansen rubbas.

När du svettas förlorar du inte bara vatten utan också salter. Har
du svettats kraftigt och länge måste du kompensera detta
genom att dricka ordentligt.

Tecken på att vätskebalansen i kroppen håller på att rubbas är

- törst
- mörkfärgad urin
- huvudvärk
- trötthet
- långsamt arbetssätt
- pulsökning vid vila
- illamående
- ingen aptit
- obehagskänslor
- kramp
- torra läppar och nagelband

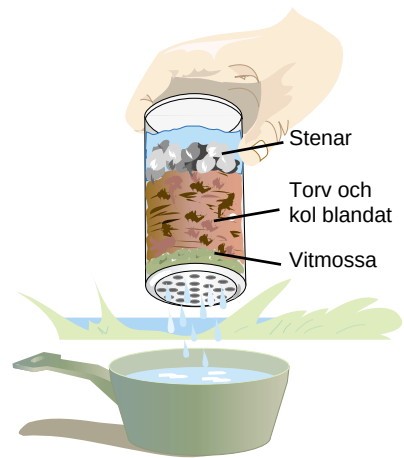
Tillför du socker (kolhydrater) till vätska bör koncentrationen
inte överstiga 2,5 %. Är koncentrationen högre tar det längre
tid för kroppen att ta upp vätskan.

Om du själv måste skaffa vatten tänk på följande:

- Koka vattnet i 2 minuter eller rena vattnet med vattenre-
ningstabletter (Puritabs) – följ tillredningsanvisningarna
på förpackningarna.
- Undvik att ta vatten från bäckar som rinner genom bebyg-
gelse, nära industrier eller vid jordbruk, eftersom det kan
vara förorenat med kemikalier eller komma från avlopp.
- Ta inte vatten som finns i diken, fordonsspår eller i vatten-
pölar. Stillastående vatten och vatten vid vägar kan vara
förorenat.
- Undvik vatten som är missfärgat eller som smakar konstigt,
eftersom det kan vara otjänligt.

- Undvik ytvattnet i sjöar och vatten från grumliga, igenväxta sjöar eftersom det kan vara en gynnsam miljö för sjukdomsalstrande organismer.
- Undvik gamla brunnar – vattnet kan vara förorenat.
- Drink inte saltvatten – det kan torka ut kroppen. Bräckt vatten kan ge diarré.

Vatten från små tjärnar inne i myrmarker med gles blandskog av småtallar och småbjörkar är ofta användbart. Även om det är guldfärgat och har smak och svag lukt av humusämnen är det fullt drickbart efter rening.

Provisoriskt vattenreningsfilter – använd en burk och gör små hål i botten

Tänk på!

- Ät regelbundet – om möjligt var fjärde timme under vakenperioden för att behålla mättnadskänslan.
- Ät samtliga måltider som erbjuds. Det är direkt fel att hoppa över frukosten bara för att man är för trött. Du missar 1/3 av dagsintaget vilket gör att du kommer att känna dig ännu tröttare.
- Ät av allt som erbjuds vid en måltid – måltiden är komponerad för att täcka kroppens alla olika behov. Ät inte bara köttet eller korven – du behöver också de kolhydrater som finns i potatis, ris och pasta. Ät också det fett och margarin som tillhandahålls.
- Ät inte frusen eller kall mat utan att värma upp den. Du kan lätt bli magsjuk. Även kall dryck bör undvikas, framförallt under kall väderlek.
- Ät även om du inte är hungrig eller inte tycker om den mat som erbjuds – du vet aldrig när du får mat nästa gång.
- Spara lite mat, t ex bröd (med margarin), så du har ett mellanmål eller har något att äta om nästa måltid uteblir.
- Diska så fort du har ätit innan matrester torkar fast. Ett odiskat kokkärl kan lätt orsaka matförgiftning.
- Drink 1,5–5 liter vatten per dag, även om du inte känner dig törstig.
- Rena allt vatten genom kokning eller med vattenreningstabletter (Puritabs).
- Håll drycken varm – t ex genom att förvara vattenflaskan nära kroppen.
- Städa alltid efter dig – lämna aldrig några spår till fienden.

Att laga och äta mat tillsammans ger gemenskap som är viktig för ditt psykiska välbefinnande.

I kapitlet Förläggning kan du läsa om hur man bygger anordningar för fält-hygien

Uringrop märks ut

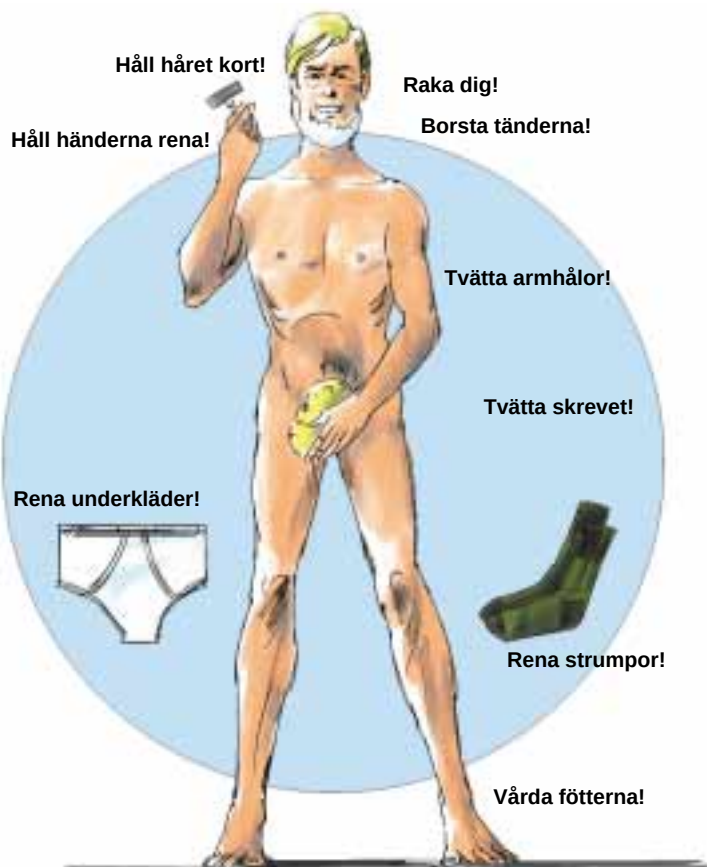
Fälthygien

Risken för infektioner är alltid stor när många människor är samlade. Under fältförhållanden ökar riskerna. Det är därför mycket viktigt att man är ännu mera noggrann med hygien än normalt. Man måste ställa mycket höga krav på hygien i och runt förläggningen.

Fälthygien innebär också att du måste se om dig själv. Du måste

- tvätta dig och borsta tänderna om möjligt varje dag
- raka dig – om möjligt varje dag, annars sluter inte skyddsmasken lika tätt då du behöver den. Passa på att raka dig innan du går och lägger dig så att hudens fett återbildas när du sover
- byt underkläder och försök tvätta dem då tillfälle ges
- förrätta dina naturbehov på anvisade platser

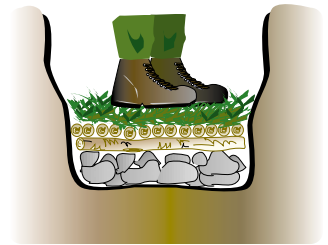
Tvätta händerna innan du äter och efter toalettbesök!

Fotvård

- Tvätta fötterna ofta i kallt vatten, dock inte strax före en längre förflyttning till fots. Smörj in fötterna då och då med hudsalva. Före en längre fotmarsch bör du tejpa fötterna på sådana ställen där du lätt kan få skavsår.
- Byt strumpor en gång om dagen och dessutom vid rast under längre förflyttning till fots. Torra strumpor minskar risken för skoskav. Det är viktigare att strumporna är torra än att de är rena.
- Tvätta och torka blöta strumpor. Smutsiga strumpor värmer dåligt. Kan du inte torka blöta strumpor inomhus så stoppa dem innanför fältjackan eller fältbyxan. Är vädret soligt kan du hänga strumporna på ryggsäcken. De torkar även vid minusgrader.
- Hindra inte blodcirkulationen genom att ha trånga skor och för små strumpor. Lossa sko- och byxremmarna om så behövs. Kläderna får inte strama runt knän, vader och vrister.
- Ta av skorna och massera fötterna grundligt minst en gång varje dag.
- Gymnastisera med tårna och gör tåhävningar för att hålla igång blodcirkulationen.

Om fötterna blir avkylda under längre tid minskar blodcirkulationen. Först bleknar fötterna och blir skrynkliga och så småningom försvinner känseln. Till slut svullnar de och smärtar mycket. Du får s k kylfot (skyttegravsfot). Detta är farligt och kan i svåra fall övergå till vävnadsdöd (kallbrand). Risken är störst när man måste stå i gytja eller vatten under lång tid.

Ordna ett "golv" i botten av värmnet så att du slipper stå i vatten eller gytja

Varning!

Gå aldrig med en fot som värker eller är missfärgad.

Gruppchefen ska kontrollera sina soldaters fötter då vädret är blött och/eller kallt samt före och under längre förflyttningar till fots!

Vattenhygien

Allt vatten som används till dryck, livsmedels- hantering, disk, munhygien och inom sjukvår- den ska filtreras och kloreras. Det åtgår ca 20 l vatten per person och dygn för matlagning, dryck, disk och hygien. Vid begränsad tillgång kan under kortare tid (3-5 dygn) 5 l vatten per person och dygn räcka.

Vattenrening vid förbanden utförs genom att man filtrerar och klorerar vattnet. Till 100 l vatten åtgår det 1 ml kalciumhypokloritpul- ver.

Du kan rena ditt eget dricksvatten enligt föl- jande:

- Lös upp en vattenreningstablett (Puritabs) per 0,75-1 l vatten (fältflaska). Om vattnet är grumligt tas 2 tabletter. Skaka klorerat vatten och drick det först 30 minuter efter klorering.
- Koka vattnet kraftigt i minst 2 minuter (mindre mängd för omedelbar användning).

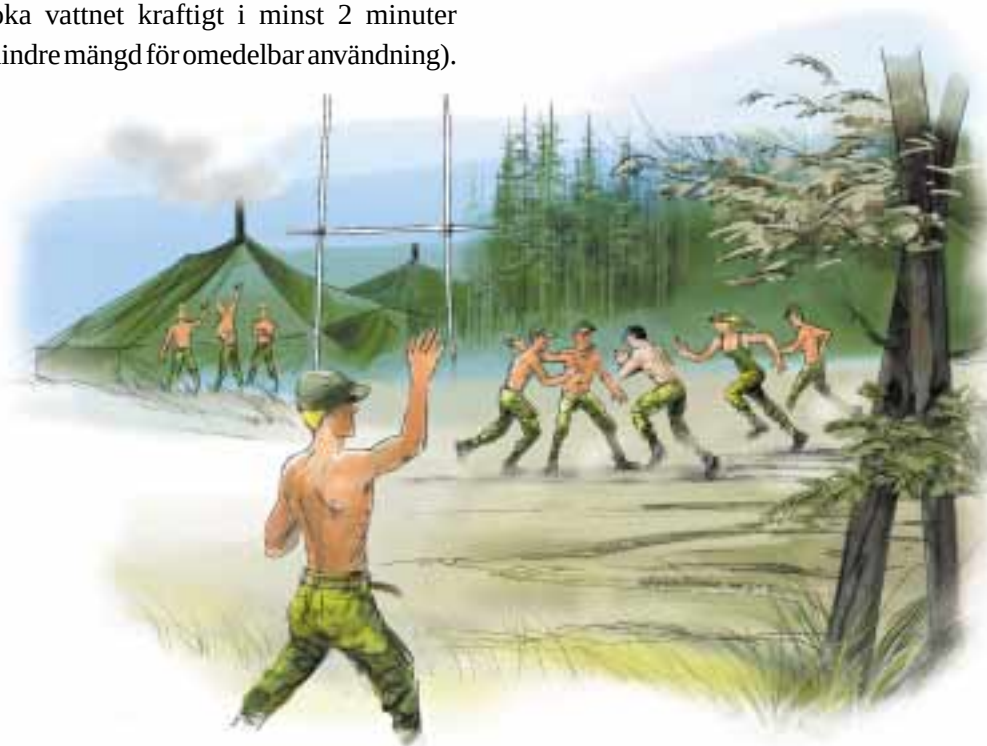
Åtgärder mot smittspridning

Om du misstänker att någon är smittsamt sjuk så anmäl detta till din närmaste chef och till plutonsjukvårdaren eller kompanisjukskötaren. I väntan på anvisningar från hälso- och sjukvårdspersonal avskiljs den sjuke från sina kamrater. Alla han har varit i närmare kontakt med måste iaktta skärpt personlig hygien.

Håll dig i trim

För att klara verksamheten i fält måste du ha god kondition. Passa på att ”fysträna” om du får chansen under tiden i förläggningen. Det är nyttigt både för kropp och själ.

Passa också på att ta tillvara tillfällen till sömn och vila för att kunna stå emot påfrestningar- na.

Psykisk prestationsförmåga

Oro och rädsla

Oro och ängslan minskar prestationsförmågan. Bär inte på allt själv utan var inte rädd för att tala med dina kamrater eller din chef.

Rädsla är en naturlig instinkt som du fått som skydd. Varje människa är mer eller mindre rädd när livet är i fara. Rädslan ökar vaksamheten och håller sinnena beredda. Andningen, hjärtverksamheten och snabbheten i tanke- och muskelreaktioner ökas.

Låt inte rädslan ta befälet över dig, då förlorar du omdömesförmågan och kontrollen över dina handlingar.

Kom ihåg att du inte är ensam. Dina kamrater finns runt omkring dig även om du inte alltid ser dem. De hjälper dig samtidigt som du hjälper dem.

© Foto: Marita Sundström, SWEDINT

Att bibehålla en hög psykisk prestationsförmåga

Det är framför allt tre faktorer som kan påverka förmågan att hantera pressade situationer:

- Att du förstår syftet med verksamheten och förstår din och din grups roll i lösande av uppgiften.
- Att du är engagerad i att lösa uppgiften och har en vilja att göra ditt bästa.
- Att du känner att du och din grupp klarar av uppgifterna, är beredda och har resurser.

Dessa tre faktorer kan du och dina chefer alltid påverka.

Förmågan att kunna hantera stress och obehagliga upplevelser är också väsentlig.

Kamratstödet är mycket viktigt för att du regelbundet (dagligen) ska kunna berätta om dina upplevelser. Gruppen har här en viktig funktion eftersom du och dina kamrater upplever samma saker, vilket gör det lätt att prata inom gruppen och att förstå varandra. Hur avlastningssamtal genomförs beskrivs i kapitlet *Strid*.

Humorn är en viktig del som kan fungera som ett sätt att bearbeta olika upplevelser.

Vila och sömn, men också fysisk träning och arbete, är värdefullt för att motverka stress och stridsutmattnings.

Måttnadskänsla och att du inte fryser bidrar positivt till din psykiska prestationsförmåga.

Hur du vårdar materielen beskrivs i SoldR Mtrl, SoldR Motor samt i Instruktionsböcker.

Materielvård

Din personliga utrustning samt gruppens och plutonens gemensamma materiel – understödsvapen, fordon, sambandsmateriel m m – måste alltid vara i gott skick och klar för omedelbar användning. Strid, marsch och annan verksamhet sliter hårt på materielen. Du måste därför lägga ner ordentligt med tid på att vårda den.

Vård av vapen

Ett fungerande vapen är din livförsäkring!

Ett fungerande vapen är en livförsäkring, både för dig själv och dina kamrater. Vårda vapnet varje dag. Närmare bestämmelser för hur vapnet ska vårdas finner du i SoldR Mtrl Vapen. Under strid eller annars då vapnet blir nedsmutsat sköter du om det så snart du får tillfälle – under en stridspaus, vid marschuppehåll, under fordonstransport eller före vila vid förläggningen. Om förbandet bor i tältförläggning kan du före vila göra den nödvändigaste vården, t ex inoljning, för att därefter komplettera med rengöring om du sitter eldpost. Samma bestämmelser gäller även för eventuella understödsvapen som du ansvarar för. Även ammunition, handgranater m m måste vårdas och kontrolleras. Du ska alltid ha ett förstahandsbehov av vapenfett, smörjolja, draglappar och papper eller trasor lättillgängligt.

Materielvård är en förutsättning för ett fungerande förband

Vård av skodon

Hur du tar hand om dina skodon kan vara avgörande för hur du kan lösa din uppgift. Du måste acceptera tanken att dina kängor eller stövlar sällan eller aldrig kommer att vara helt torra när du vistas i fält. Byt till torra strumpor flera gånger om dagen i stället för att försöka torka skodonen. Rengör dina skodon dagligen. Läderkängor ska smörjas in väl med vaxfett. Var försiktig då du torkar skodonen vid en eld eller en kamin. Strålningsvärmen kan skada gummi och läder. Att stoppa tidningspapper eller halm i skodonen är ett väl fungerande knep för att dra ur den värsta fukten på några timmar. Ta ur iläggssulor för torkning. Om det saknas värmekälla kan du torka blöta strumpor genom att hänga dem på tork innanför byxlinningen på framsidan av låren. Ta av skodonen och lufta dem och fötterna så ofta du kan.

"Där smör smälter förstörs läder"

Vård av kläder

I fält försöker man ordna tvättbyte så regelbundet som möjligt. Ibland kan det dock bli långt mellan två byten. Då måste du själv tvätta och laga dina kläder. För att tvätta behöver du en hink, ljummet vatten och flytande tvål eller tvålflingor som du själv skrapar med kniven från en fast tvål. Om du saknar hink kan du använda en grövre plastpåse eller rent av en ryggsäckspåse. Skölj ordentligt så att inte tvålrester irriterar huden.

Skaka och gnugga påsen några minuter!

Pälsmössans olika lägen

Läge 1

Läge 2

Läge 3

Hjälmunderlagets fyra lägen

Läge 1

Läge 2

Läge 3

Läge 4

Förebyggande åtgärder vid kyla

- Undvik att bli svettig genom att anpassa klädseln. Om det känns lite kyligt innan du startar en större fysisk aktivitet kommer du förmodligen att vara ”lagom” klädd när den väl har startat.
- Se till att händerna och fötterna är varma och torra.
- Skäm inte bort dig inför den kalla årstiden, t ex genom att i tid och otid bära pälsmössa knäppt under hakan. Kroppen behöver under hösten gradvis vänja sig vid kylan, bl a genom att öka blodcirkulation och hudfett på utsatta ställen såsom hakspets, örsnibbar och nästipp. Detta minskar risken för köldskador när det blir riktigt kallt.
- Om du fryser – rör på dig och försök dricka något varmt innan du förstärker klädseln.
- Om det är riktigt kallt ska du kontrollera dina kamraters nästipp, öron, kinder, haka och händer med avseende på vitfärgning med jämna mellanrum. Detta är särskilt viktigt om du utsätts för fartvind som vagnsbesättning, flygvarnare eller vid tolkning. Rör på fötterna så att cirkulationen hålls igång. Förlorar du känseln i fötterna måste du larma kamraterna så att du får hjälp.
- Använd hjälmunderlaget under hjälmen vid stark kyla.

Flerskiktprincipen

Kontrollera dina kamrater vid stark kyla!

Läs mer i Vintersoldat!

Fältuniformssystemet är uppbyggt efter flerskiktprincipen. De olika skikten är ett *innerskikt* som transporterar bort fukt från huden, ett *mellanskikt* som isolerar luft och binder den fukt som kommer inifrån kroppen, samt ett *ytterskikt* som främst skyddar mot vind och väta. Dessutom har du *förstärkningskläder* för ökat skydd.

Flerskiktspincipen

Ammunition

Tanknings- och laddningsomgång (TOLO) innehåller ammunitions- och drivmedelsfordon och används för att fylla upp ditt förband efter t ex marsch och strid.

Du kan hämta ammunition vid trosstropp/underhållsplats eller vid särskilda ammunitionsgrupper. Kontrollera alltid att ammunitionen är felfri och av rätt sort.

Ibland, t ex vid försvar, får du order om att lägga upp extra ammunition i stridsvärnet eller i byggnaden där du har din eldställning. Förvara då ammunitionen så att den skyddas mot sand, lera, vatten samt mot direkt solstrålning.

Anmäl till gruppchefen när du har förbrukat hälften av den tilldelade ammunitionen. Då hinner han säkerställa att mer ammunition förs fram innan du är utan.

I nödfall får du ammunition genom

- ammunitionsutjämning inom gruppen, vilket innebär att den ammunition som finns fördelas på alla
- att ta från stupade och skadade kamrater – en skadad ska dock ha kvar ett magasin
- att ta från fienden – ta då också hans vapen om ammunitionen är av annan typ än vår

Se upp med försåtsladdningar!

Tanknings- och laddningsomgång (TOLO)

Drivmedel

Din chef talar om var du ska tanka ditt fordon. Oftast blir det vid en drivmedelsplats/underhållsplats eller vid ett drivmedelsfordon som körs fram till förbandet. Följ noggrant säkerhetsbestämmelser och fordonsföreskrifter vid tankning.

*Kontrollera att du får
rätt drivmedel!*

Tankning och kontroll

- Läckage?
- Olja?
- Kylarvätska?
- Spolarvätska?
- Frysskyddsvätska?
- Anteckna i kontrollboken!

Se till att du inte spiller drivmedel på kläder eller skor. Drivmedel förstör skor av gummi. Dessutom är risken för antändning stor när du handskas med eld.

- Använd dunkslang när du ska slå i drivmedel från dunk.
- Byt snarast ut tömd dunk mot fylld.
- Rök inte och använd inte eld inom 15 meter från drivmedelsfordon eller drivmedelsupplag.

Post i fält

Post i fält omfattar både brevfrörsändelser och e-post. För att skicka och ta emot e-post använder du din ordinarie e-postadress och anvisad dator på förbandet. För att du ska kunna nå med brevfrörsändelser måste postkod och särskilt postnummer anges som adress. Vid tjänstgöring tilldelas du ett antal frimärken som du kan använda för att skicka brev och hålla kontakt med kamrater och anhöriga. Posten delas om möjligt ut en gång om dagen vanligen i samband med utspisning.

Teknisk tjänst

Gradering av skada

Röd skada: Fordonet kan inte användas

Gul skada: Fordonet kan användas men måste repareras för att inte på sikt bli oanvändbart

Grön skada: Fordonet kan användas utan reparation

Teknisk tjänst består bl a av åtgärder som fordonsbesättningen genomför i form av vård och kontroller samt av åtgärder som görs av tekniska chefer och reparationspersonal som reparationer, reservmaterielsförsörjning och bärgning.

Förebyggande underhåll

Som förare, skytt eller brukare av materiel ska du ta alla tillfällen i akt att vårda och kontrollera din materiel. Att t ex rengöra, smörja eller tidigt upptäcka en skada kan vara skillnaden om materielen fungerar eller inte vid nästa tillfälle. Det är också viktigt att ersätta brister i tillbehör och vårdmateriel.

Materielvård genomförs som daglig och särskild tillsyn. Daglig tillsyn gör du som brukare utan särskild order före, under och efter användandet enligt materielvårdsschema. Särskild tillsyn leds normalt av plutonchefen. Normalt finns en tekniker, mekaniker eller reparationsgrupp på kompaniet (motsv) som du kan fråga, anmäla behov av reservdelar till m m.

Avhjälpande underhåll och reservdelsförsörjning

Rapportera snarast till din chef alla brister eller skador som du själv eller mekanikern inte kan åtgärda på platsen.

Uppstår en skada eller misstänkt fel på den materiel du ansvarar för eller använder ska du snarast försöka lokalisera och reparera det med egna verktyg eller med hjälp av mekaniker.

En noggrann felbeskrivning gör att felet lätt kan hittas eller rätt reservdel beställas.

En teknisk plats upprättas av kompanitekniker och/eller en reparationsgrupp under stridspaus, i samband med att förbandet tankar och fyller på ammunition eller före vila. Vid den tekniska platsen sker reparationer samt kontroll av de viktigaste vårdpunkterna. Här kan man få reservdelar som monteras då tillfälle ges. Alla i gruppen, även de som inte är fordonsförare, måste hjälpa till vid den tekniska platsen.

Teknisk plats med reparationsgrupp på skyttekompani

Omhändertagande

Bärgning och bogsering av fordon som kört fast eller är trasiga sker i första hand med plutonens/kompaniets egna resurser. Behövs bärgningshjälp ska skadans art och läget på kartan anges. Möt bärgningshjälp med vägvisare, så att den snabbt hittar till platsen.

Systemstöd

Rapportera till din (tekniske) chef svagheter på materielen och ge förslag på förändringar. Den tekniska personalen kan hjälpa till med utbildning på materiel eller t ex med justeringar då ett nytt materielsystem introduceras.

Rapportera även iakttagelser angående motståndarens materiel som är viktig för alla att känna till.

Tillvaratagen fientlig materiel ska rapporteras in till din chef.

KAPITEL

11

Hälso- och sjukvårds- tjänst

Hälso- och sjuk- vårdstjänst

Sjukvårdsorganisation	406
Kamrathjälp – Första hjälpen	408
Transport av skadade	416

Dina åtgärder som du vidtar på skadeplats för att hjälpa skadade kamrater är de viktigaste i skadekedjan.

Den skadade måste sedan snabbt kunna föras till mer kvalificerad hjälp.

Att kunna det som beskrivs i kapitlet kan rädda liv i andra sammanhang än i krig.

Sjukvårdsorganisation

Bilderna visar exempel på organisation och utrustning

Skadeplats (pluton)

- Självhjälp och kamrathjälp
- Första hjälpen inklusive prioritering

Varje soldat

(Sjukvårdsman)

(Plutonsjukvårdare)

Sjukvårdsgrupp inom kompani

- Första hjälpen
- Registrering av skadade
- Ersättning av sjukvårdsförmåigheter
- Daglig sjukvård
- Fälskygien

Kompanisjukskötare
Sjukvårdare

Civila akutsjukhus

- Primärkirurgi
- Sekundärkirurgi

Sjukvårdspersonal inom olika specialiteter

Förbandsplats

- Kvalificerad första hjälpen
- Slutbehandling av lättare skadade och sjuka
- Bedömning av personal med svårare stressreaktioner

Läkare

Sjuksköterska

Sjukvårdare

Sjukvårdsbefäl (väbel)

Lättvårdsgrupp

- Vård av skadade och sjuka som beräknas tillfriskna inom en vecka
- Vård av personal med svårare stressreaktioner

Sjuksköterska

Sjukvårdare

Möjlighet till läkarkonsultation

Försvarmaktens sjukhus

- Primärkirurgi

Kamrathjälp – Första hjälpen

Den första och därför viktigaste hjälpen till en skadad ges ofta av en kamrat!

ABCDE-regeln (internationell)

A – fria luftvägar

B – andning

C – blödning, cirkulationschock

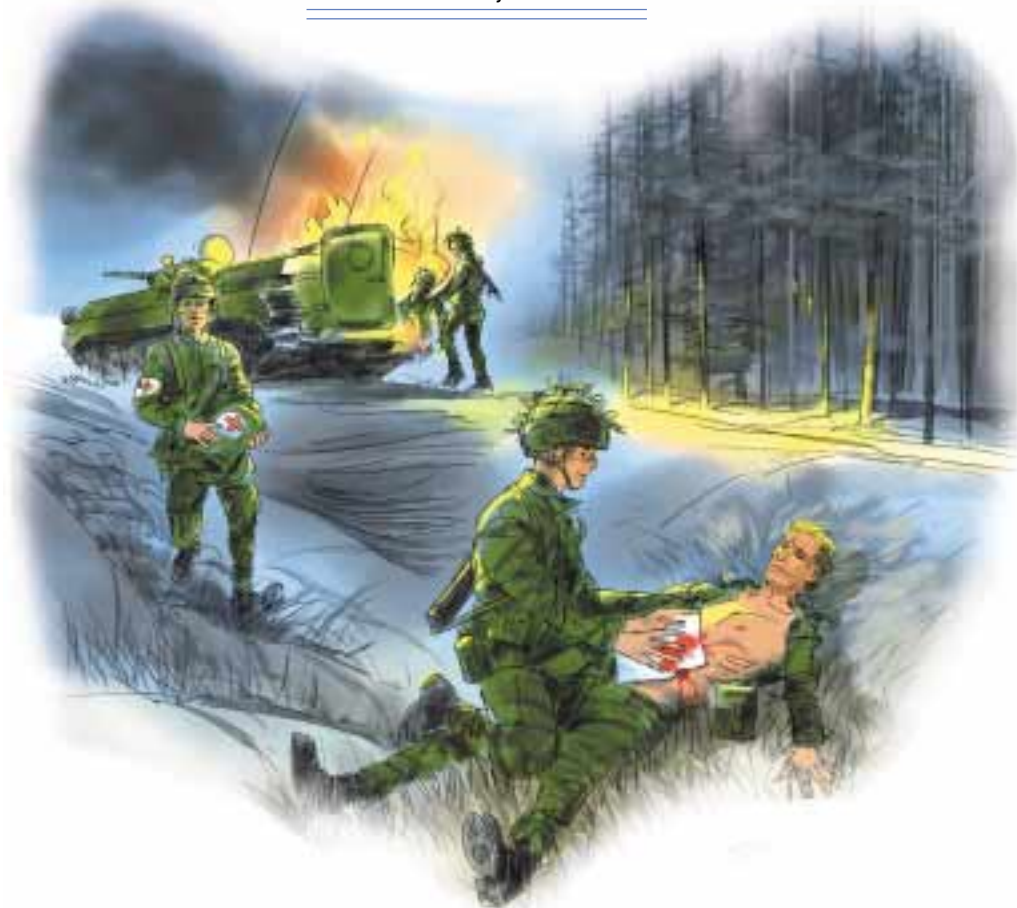
D – medvetandekontroll

E – kroppsundersökning och skydd mot kyla

Om stridsuppgiften medger det drar du en skadad kamrat i skydd och ger första hjälpen. Tänk på att säkra hans vapen för att undvika vådaskott. Flytta honom så försiktigt som möjligt så att skadan inte förvärras. Arbeta i låg ställning.

Försök få kontakt med den skadade, skapa fria luftvägar, ge vid behov andningshjälp och stoppa blödningar. Lagg den som är medvetslös, eller som har svårt att hålla fria luftvägar, i framstupa sidoläge. Skydda honom vid kyla mot nedkylning, t ex med bärmatta och patienttäcke. När du gjort vad du kan för en skadad kamrat är strävan alltid att han snarast ska transporteras bakåt. Ibland måste du lämna honom. Märk då ut platsen och meddela din chef snarast.

Läs mer i UtbR Sjukvårdsman

Åtgärder vid skadeplats

- Säkra vapnet och dra den skadade i skydd.
- Kontrollera medvetandegrad (tala med den skadade).
- Säkra andning
 - skapa fria luftvägar
 - kontrollera att den skadade andas
 - använd vid behov mun-mot-mun-metoden (konstgjord andning)
 - lägg den skadade i framstupa sidoläge när han andas normalt
- Stoppa blödning
 - tryck mot såret
 - högläge
 - förband
 - behåll högläge
 - pulskontroll
- Motverka cirkulationschock
 - benen i högläge
 - skydda mot avkylning
 - varsamhet
 - fixera den skadade kroppsdelen för att minska smärta
- Medvetandekontroll
- Genomför översiktlig kroppsundersökning
 - undersök huvud och hals, bröstorg, buk, rygg, armar, ben
 - sök efter sår, blödningar, felställningar på armar och ben, svullnader och blodutgjutning

Andning

Skapa fri luftväg

Om en skadad är medvetslös ska andningen alltid kontrolleras. Detta sker lättast genom att se om bröstorgen höjer och sänker sig. Ett annat sätt är att lyssna efter andhämtning eller känna med handens ovansida framför den skadades mun.

Du måste först skapa fria luftvägar. Lossa i halsen, vänd den skadade försiktigt på sidan och rensa därefter munhåla och svalg från blod, slem, kräkningar och främmande föremål.

Böj den skadades huvud något bakåt genom att lägga din ena hand på pannan. Med den andra handens pek- och långfinger fattar du om hakan och lyfter fram käken så att luftvägarna blir fria.

Lossa vid behov stridsbälte, livrem och annat som kan försvåra andningen.

Andas den skadade själv lägger du honom i framstupa sidoläge. Om den skadade fortfarande inte andas men har puls, måste du ge honom konstgjord andning med mun-mot-mun-metoden. Saknas puls och andning – ge HLR (hjärt-lung-räddning).

Se – lyssna – känn

Rengör luftvägar

Öppna luftvägar

Öppna luftväg

Blås in

Kontrollera andning

Konstgjord andning

- Täpp igen näsan med pekfingeret och tummen så att ingen luft kan läcka ut genom näsan.
- Ta ett djupt andetag, gapa stort och blås in i den skadades mun.
- Kontrollera att bröstkorgen höjer sig – det visar att luften tränger ner i lungorna.
- Om du känner hårt inblåsningsmotstånd har du troligen inte böjt huvudet tillräckligt bakåt eller så täpper något till luftvägarna – kontrollera igen!
- Släpp munkontakten med den skadade. Hans bröstkorg sjunker då ihop och han andas ut.
- Dra in ny luft 0,5 meter över den skadade eller vänd bort ditt huvud.
- Gör en ny inandning och fortsätt inblåsningarna i en takt av ungefär 12-16 per minut.

Se till att den skadades huvud är bakåtböjt och att käken är upplyft under den konstgjorda andningen!

Vid inblåsningen ska den skadades bröstkorg röra sig.

Hjärt-lung-räddning (HLR)

Kontrollera pulsen så här:

Lägg två fingrar på struphuvudet och låt dem glida ned till fåran mellan struphuvudet och den sneda halsmuskeln. Där kan du normalt känna pulsen bäst.

Om den skadade saknar puls – gör enligt följande:

1. Ställ dig på knä vid sidan av den skadade.
2. Öppna fältjacka och kroppsskydd på den skadade.

3. Leta med fingrarna efter den nedre revbenskanten och låt fingrarna glida till den plats där revbenen möter bröstbenet.
4. Mät upp två fingerbredder från bröstbenets nedersta del och upp längs bröstbenet.

5. Placera ena handens handlovs på bröstbenet och lägg andra handen ovanpå. Fingrarna ska inte vidröra revbenen.
6. Håll axlarna rakt över den skadades bröstben så att armarna hålls rakt lodrätt.
7. Tryck ned bröstbenet 4-5 cm och släpp. Upprepa rörelsen 15 gånger med en takt av 80 nedtryckningar per minut (15 ggr/10 sekunder).

8. Byt ställning och böj den skadades huvud bakåt och gör två inblåsningar enligt "mun-mot-mun-metoden".
9. Fortsätt med 15 nedtryckningar och två inblåsningar så länge som krävs eller är möjligt. Om möjligt – samarbeta så att en man gör inblåsningar och en man nedtryckningar växelvis.

Varning!

HLR får bara övas med utbildad instruktör!

Tänk på!

- Medvetslös/skadad med stabil andning läggs i framstupa sidoläge.
- På skadad med ojämn eller ingen andning böjs huvudet bakåt och munnen rensas. Om han fortfarande inte andas ges konstgjord andning. När andningen fungerar läggs han i framstupa sidoläge.
- Om möjligt – låt någon övervaka de som lagts i framstupa sidoläge för att upptäcka om andningen skulle upphöra.

Framstupa sidoläge

En skadad person som är medvetslös ska placeras i framstupa sidoläge. Risken är då liten att tungan faller bakåt och blockerar luftvägarna. Om den skadade inte upplever det som obehagligt bör han läggas i framstupa sidoläge, även om han inte är medvetslös.

1. Stå på knä på den sida den skadade ska vändas åt.
2. Töm hans fickor på hårda föremål om tiden medger det och ta av eventuella glasögon.
3. Böj det ben som är närmast dig och för in foten under det andra benets knäveck.
4. Pressa det resta knät från dig och lägg in armen under höften.
5. Den borte armen läggs över bröstet så att handen kommer på den axel som är närmast dig.
6. Fatta om borte axeln och höften och vänd den skadade varsamt mot dig. Då kroppen vänts halvvägs, byt grepp och håll din hand runt den skadades huvud. Var speciellt uppmärksam så att huvudet inte faller okontrollerat.
7. Böj huvudet bakåt för att skapa fri luftväg. Skjut in hans hand under kinden.
8. Böj den andra armen och det undre benet så att den skadade ligger stabilt.
9. Dra den undre axeln bakåt så att den inte ligger rakt under kroppen.

Blödning

- Blödning ska stoppas.
- Placera om möjligt den skadade kroppsdel-
len i högläge.

*Tryck med tummarna så att blö-
ningen stoppas tills dess att ett
tryckförband kan läggas*

- Lägg ett förband i första hand med ett av
den skadades egna första förband.
- Om blödningen inte upphör, tryck på för-
bandet över det blödande stället (håll kvar
fem minuter!) eller lägg ett tryckförband.

Tryckförband

Skyddsförband

Svår blödning

Vid en svår blödning, t ex från en avsliten arm eller ett avslitet ben, stoppas blödningen genom att höja den skadade kroppsdelens samt genom fingertryck och förbandsmaterial. Det är nästan aldrig nödvändigt att lägga s k av-
snörande förband.

Avsnörande förband

Om ett tryckförband inte är tillräckligt för att stoppa en livshotande blödning, kan du i *yttersta nödfall* bli tvungen att lägga ett tillfälligt avsnörande förband.

Det tillfälliga avsnörande förbandet ska läggas så nära skadan som möjligt och så fast att all cirkulation och därmed blödning nedanför förbandet avstannar.

Om förbandet får sitta flera timmar finns risk att man måste amputera del av arm eller ben. Lägg därför avsnörande förband som *sista utväg* då du inte på annat sätt får stopp på en riklig blödning (vanligtvis vid en avsliten kroppsdel). *Ange tidpunkt då du lagt förbandet.*

Cirkulationschock

Cirkulationschock innebär att för lite blod kommer fram till hjärtat, hjärnan och andra livsviktiga organ.

Den vanligaste orsaken till cirkulationschock är kraftig blödning från en skada, oavsett om det är en inre blödning (t ex i bukhålan eller bröstkorgen) eller en skada som blöder utåt. Avkylning och svåra smärtor ökar risken att den skadade försätts i chock.

Det viktigaste är att försöka förebygga skadechock. Detta gör du främst genom att placera den skadade kroppsdelen högt och snabbt stoppa blödningen. Se dessutom till att den skadade vilar så varmt och bekvämt som möjligt i väntan på transport. Var säker på att du verkligen har hittat alla blödningar så att den skadade inte fortsätter att förlora blod.

Speciella skador

Skallskador kan orsaka medvetslöshet. Om den skadade hamnar på rygg är det risk att tungan faller bakåt och täpper till luftvägarna.

Detta kan också orsakas av uppkräkt magingnehåll.

Åtgärd: Framstupa sidoläge, huvudet i planläge, skyddsförband!

Ansikts- och halsskador blöder ofta kraftigt. Blod och mjukdelar kan täppa till luftvägarna.

Åtgärd: Framstupa sidoläge, skyddsförband!

Nack- och ryggskada måste man handskas mycket varsamt med. Undvik att flytta den skadade om det går. Man kan kraftigt förvärra skadan och orsaka förlamning eller t o m död genom att en trasig kota tränger in i ryggmärgen och skadar den.

Åtgärd: Stöd för nacke (halskrage) anbringas före förflyttning!

Bröstkorgsskadade har ofta andningssvårigheter. Om den skadade är vid medvetande brukar han vilja sitta eller halvsitta. Om man lägger personen ner, ska han ligga i framstupa sidoläge med den skadade sidan neråt, annars är det risk för att blod rinner ner i den oskadade lungan. Bröstkorgsskador är ofta allvarliga och bör behandlas så snart som möjligt. Ge aldrig dryck till bröstskadade.

Åtgärd: Lagg skyddsförband på skadan!

Buuskadade mår ofta bäst av att ligga på rygg med benen uppdagna, om de inte är medvetslösa. Försök aldrig peta in bukinnehåll, t ex tarmar som trängt ut! Ge aldrig dryck till buuskadade.

Åtgärd: Lagg ett skyddsförband!

Arm- och benskador är vanliga både som stridskador och vid olycksfall. Vid sårskador lägger man ett skyddsförband och vid kraftig blödning ett tryckförband. Använd trädgrenar och livremmar, halsdukar o d för en tillfällig fixering. Om ena benet är skadat kan man fixera det till det friska och en bruten arm kan fixeras till kroppen. Detta är viktigt och minskar smärtan, framför allt om man ska flytta den skadade en längre sträcka. Genomför fixeringen så fort som möjligt vid omhändertagan-

det, då det kan vara ännu smärtsammare att göra det senare. Placera om möjligt den skadade kroppsdelens i högläge.

Åtgärd: Lagg ett stödförband!

Brännskador. Se till att brand i kläder släcks omedelbart. Få ner den brinnande på marken. Drag en fältjacka eller liknande över kroppen med början från huvudet. Stryk ut lågorna med början vid huvudet. Brännskador är mycket smärtsamma. Kyl mindre skador med svalt vatten. Omfattande brännskador ska däremot inte kylas med vatten eftersom detta kan leda till allmän nedkylning. Vid längre väntan, se till att den skadade får rikligt med dryck om han är vid medvetande.

Åtgärd: Lagg skyddsförband!

Släckning av brand i kläder

1. Dra den brinnande ur elden.
Få ner honom på backen

2. Börja vid huvudet!

3. Gå nedåt!

4. Se till att elden är ordentligt släckt innan du tar bort täckningen – annars blossar den snabbt upp igen!
Åtgärda eventuella brännskador!

NBC-skador. Se kapitlet *Skydd*.

Laserskador. En laserskada på ögonen kan orsakas av t ex eldlednings- och laseravståndsinstrument. Laserskadan kännetecknas av *synstörningar, blindhet och ögonsmärta*. Vid skadestplatsen vidtar man följande åtgärder. Uteslut andra orsaker till skadan. Varna för laserbelysning. För den skadade i skydd. Lägg ett förband för att skydda ögonen från ljus eller ytterligare skada. För den skadade bakåt.

Transport av skadade

Placering på bår

Många fordon, luftfarkoster och fartyg är anpassade för att kunna ta skadade på bår

Vid placering på bår ska den skadade som regel läggas i framstupa sidoläge. Mellan den skadade och båren lägger man något mjukt, t ex värmejacka, patienttäck eller bårmatte för att undvika tryckskador. Är det en bröstkorgsskada ska den skadade ligga i framstupa sidoläge på den skadade sidan.

Skadade med andra skador placeras på den friska sidan och helst med den skadade kroppsdelens högt. Vissa skador, t ex benbrott, kräver att den skadade ligger på rygg. Skallskadade ska ligga plant och i framstupa sidoläge.

Är den skadade vid medvetande – transportera honom med fötterna i marschriktningen så att han kan se vart han är på väg.

Placering på bår. Gör patron ur på vapen. Ta hand om ammunition och gruppmateriel. Använd patienttäck som stöd, underlag eller för att förhindra avkylning

Fatta!**Säkra!****Lyft!**

Lyftteknik

Ryggsador och ryggont förekommer ofta. Mycket av ryggbesvären beror på felaktig lyftteknik.

Om man lyfter med böjd rygg kan sammanfogningen (diskarna) mellan ryggkotorna komma i kläm och skadas.

Säkrad rygg innebär att ha rak rygg, stå nära bördan med böjda knän och att ha brett mellan fötterna.

Det är också farligt att vrida överkroppen samtidigt som man lyfter.

Det man inte kan lyfta med säkrad rygg ska man inte lyfta ensam.

Lårmuskulerna är stora, starka muskler, kroppens största. Lyft därför med benen.

En "säkrad rygg" förhindrar ryggskador.

Fel lyftteknik

Exempel på lyft

Bilderna nedan visar exempel på lyft och släp i olika situationer.

Släp med handledsgrepp

är bra att använda för att få ut en person ur ett fordon. Det är inte lämpligt vid arm-, rygg- och bröstskador.

Klädlyft

är lämpligt att använda när en ryggskadad ska lyftas upp på bår. Det kan också utföras av tre man.

Brandmannagreppet

är lämpligt då den skadade är medvetslös.

Ryggsäckslyft

är lämpligt vid skada på underben och fötter men kräver att den skadade kan hjälpa till.

Klädsläp

kan användas när man ensam ska hjälpa en medvetslös person och det är trångt.

Lyft eller släp på underlag

kan utnyttjas om den skadade ligger på en filt eller regnskydd. Bårmattan är gjord för detta ändamål. Lyftet är lämpligt vid t ex medvetslöshet, bröstkorgs-, buk-, skall- och ryggskada.

Hängsläp

är lämpligt om den skadade är förlamad i benen och vid förflyttning genom trånga passager, t ex i ett motståndsnäste. Detta förflyttningssätt kräver längre tid och att den skadade kan hjälpa till lite själv.

Lyft ur fordon

används för att lyfta soldater ur stridsfordon. Lyftsele finns på stridsfordonspersonalens kroppsskydd. När man lyfter i selen ska kroppsskyddet vara knäppt under grenen. Rep kan även användas.

Vid misstanke om skada på ryggraden ska sjukvårdspersonal tillkallas, om läget medger det, så att skadan inte förvärras genom felaktigt omhändertagande.

Bårtransport av skadad

Båren bärs med huvudändan framåt och i jämnviktsläge. Bärarna ska gå i *otakt* så att båren inte sviktar.

Måste man bära snabbt eller om transportsträckan är lång bör fyra man bära.

I *sluttning* bärs huvudändan högst. Bärarna går snett uppför eller nedför. Om sluttningen är brant går bärarna på tvären vända mot varandra.

När ett *dike* ska passeras sätts bären ned med fotändan mot diket. Bären fattas med bred fattning utmed långsidorna och lyfts (bryggas) försiktigt över.

I en *trappa* eller *slänt* bärs huvudändan högst. Håll dock bären i någorlunda jämnviktsläge. Den nedre bäraren använder underfattning.

När den skadade ska bäras över ett *hinder* eller *upp på ett flak* lyfts bären upp med bred fattning. Är hindret högt måste bären stödjas med underfattning som bilden visar. När bären slutligen lyfts över är det viktigt att kontrollera att hindret inte slår i den skadades rygg.

KAPITEL

12

Att vara krigsfånge

Att vara krigsfånge

Att bli tillfångatagen	424
Förhör	426
Fångläger	428
Flykt	430
Att vara gisslan	432

Du måste ha en mycket god självkontroll och vilja att överleva de extrema umbäranden som ett tillfångatagande sannolikt innebär. Fångenskap och flykt är att betrakta som en nöd- och överlevnadssituation av svåraste sort. Din förmåga att se en möjlighet i alla svåra situationer kommer att prövas till det yttersta. Med goda kunskaper och färdigheter i fångtjänst och överlevnadsteknik samt med en mental beredskap för fångenskapens innebörd ökar dina chanser högst väsentligt att handla rationellt, kreativt och initiativrikt.

Varning!

Vid övningar i fångtjänst gäller särskilda bestämmelser.

Var beredd på att du i en krigsfångesituation kan komma att behandlas brutalt

Att bli tillfångatagen

Även om du gör ditt yttersta så kommer det dock att uppstå situationer där motstånd inte längre är möjligt, t ex om du skadas.

Om du tas tillfånga – acceptera läget och avvakta rätt tillfälle för att fly.

Det första du kommer att utsättas för vid ett tillfångatagande är sannolikt en noggrann visitering där du fråntas all väsentlig utrustning. Vid detta tillfälle är det viktigt att du

- inte bär några väsentliga papper, t ex order eller lägeskartor som kan röja ditt eller andra förband och deras uppgift
- undviker att bära personliga tillhörigheter, t ex brev och foton som kan komma att användas mot dig vid förhör

- genom förberedelser försöker att dölja saker som kan vara till nytta vid ett flykttillfälle, t ex en liten kompass, vattenrenings-tabletter, ett rakblad eller ett eldstål
- försöker fly så snart tillfälle ges, eftersom du troligtvis är nära egna förband och eftersom din kondition är bättre än vad den blir under fångenskapen

Du kan komma att utsättas för ett ”stridszonförhör” då du ännu kan lida av ”fångchock”.

Att inte göra sitt yttersta för att lösa sin uppgift är enligt svensk lag ett brott som kallas stridsförsumlighet. Fortsätt strida även om läget verkar hopplöst.

Först när läget är helt hopplöst får striden ges upp

Många saker som du bär med dig har bra underrättelsevärde för fienden och han kommer därför att undersöka allt som han hittar hos dig och i din utrustning.

Du har enligt folkrätten rätt att behålla

- uniform
- personlig skyddsutrustning
- hjälm
- identitetshandlingar och id-bricka
- utspisningsutrustning
- personliga tillhörigheter som saknar underrättelsevärde

Efter tillfångatagandet blir du och övriga kamrater sannolikt förflyttade till en krigsfångplats. Där kan alla komma att utsättas för förhör. Du kan bli kvar på krigsfångplatsen kortare eller längre tid, bl a beroende av antalet fångar, innan du transporteras vidare till ett krigsfångläger.

Du ska väl känna till de internationella bestämmelserna för hur krigsfångar ska behandlas.

Enligt dessa är du endast skyldig att uppge

- grad
- namn
- födelsedatum
- registreringsnummer (personnummer)

Du kan förlora din status som krigsfånge om du vägrar att svara på de frågor du är skyldig att besvara.

Förhör

De flesta fångar förhörs vid något tillfälle. Första utfrågningen kan ske redan vid tillfångatagandet. Fienden försöker passa på medan den tillfångatagne är uppskakad eller nedstämd.

Förutom att svara på de uppgifter som du är skyldig att uppge så ska du inte göra några försök att lura förhørsledaren utan endast svara ”Den frågan kan jag inte svara på”.

Den frågan kan jag inte svara på

Fienden försöker som regel först ta reda på vilka fångar som sitter inne med upplysningar av värde. Försök göra dig så ”grå” eller anonym som möjligt, så att du bedöms som ointressant för förhör.

Var på din vakt mot vänliga och inställsamma förhørsledare oavsett kön. De spelar ett falskt spel enbart i syfte att finna din svaga punkt (lojalitet, stolthet, rädsla, arrogans) och få dig att lämna information.

Skriv aldrig under något med din namnteckning, inte ens ett kvitto över mottagna persedlar. Använd alltid stora, textade bokstäver – din namnteckning kan missbrukas.

Var på din vakt mot vänliga fångvaktare

Fienden lyssnar och bearbetar det du säger

Förhörsteknik

Var beredd på att du kan få utstå en eller flera av följande metoder:

- Hygien – bristande möjlighet till egenvård leder lätt till besvär, t ex inflammationer i sår och blödande tandkött.
- Hunger eller dålig mat.
- Törst – inget vatten eller saltat vatten.
- Sömnbrist – förhören kan pågå i dygn.
- Mörker – du tappar lätt tidsbegreppet.
- Ljus – blinkande starkt ljus omöjliggör sömn.
- Ljudridå – samma musik spelas högt om och om igen.

- Falsk information – förhørsledaren påstår t ex att Sverige gett upp eller att dina kamrater har berättat om ert förbands uppgift, etc.
- Propaganda – löften om privilegier om du samarbetar.
- Bandspelare med inspelade skrik från tortyr, för att få dig att tro att det är kamraten i cellen intill som torteras.
- Fysisk tortyr – om du visar rädsla är det stor risk för att du utsätts för starkt våld. Förhørsledaren kommer att tala om för dig att enda vägen ur smärtan är att du samarbetar.

Alla dessa metoder och ytterligare flera har bara ett enda syfte, nämligen att bryta ner dig fysiskt och psykiskt för att få dig att tala. *Var på din vakt!*

Genom olika metoder försöker fienden att bryta din motståndskraft

Fångläger

Om du hamnar i ett fångläger – tänk på följande:

- *Utse en ledare och lyd honom* – eftersträva att låta chefer vara ledare även i fångenskap.
- *Kamratskap* – det är i särklass det bästa vapnet i motståndet mot fienden, i synnerhet för den som är svag på grund av skada eller liknande.
- *Omvårdnad* – ta hand om sjuka och sårade.
- *Sysselsättning* – vistelsen kan bli lång (månader, kanske år). Håll kroppen i trim genom idrott eller arbete. Det stärker konditionen och ökar motståndskraften mot sjukdomar.
- *Dryck och mat* – ät all mat du kan få. Försök dryga ut den med allt ätbart du kan komma över. Om du inte äter tappar du snabbt konditionen och kan lätt bli sjuk.
- *Hygien* – sköt hygienens så att du inte går omkring smutsig och får ohyra. Risken för epidemiska sjukdomar är stor om hygienens är dålig.
- *Avlyssning* – provokation kan ske. Svenskspråkiga fiender i vår uniform kan utge sig för att vara svenska soldater. Var misstänksam mot okända.

Indoktrinering – fienden kommer att ”plantera” den information som han vill att ni ska läsa, höra eller se. Fienden kan även låta undervisa er i syfte att föra över åsikter till er. Om så sker – var en ”dålig elev”, var passiv, ge dig inte in i diskussioner.

Brev

Genèvekonventionen säger att du som krigsfånge har rätt att snarast efter tillfångatagandet eller senast en vecka efter ankomsten till fånglägret få skriva hem till din familj. Du har sedan rätt att skriva minst två brev och fyra brevkort per månad.

Skriv tydligt och med tryckbeteckningar Write legibly and in block letters		FÅNGENSKAPSKORT för krigsfånge CAPTURE CARD for Prisoners of War	
Namn—Surname NILSSON		Dag—Day 2002-03-27	Står under vilken fängelse ligger— Power on which the prisoner depends
Födelsedatum—Date of birth 1930-06-10		Förhållande förnamn—Christian names in full STIG	Registernummer—Service number 800610-5935
Härskande utrikesminister—Name and address of head of his			
Fångenskapen—Taken prisoner on		Ankomsten från fästet, tillgripa o.s.v.—Coming from (complete, catch, etc.)	
Fänges är ? ☐ väl god ☐ g. skedd ☐ utslädd ☐ sårat ☐ skad ☒ ill skedd ☐ svårt skad (State of health ?)			
Fänges överlämnas adress—Present address of the prisoner			
Fänges nr—Prisoner No.		Lägerets namn—Name of Camp	
Krigsfångens underskrift—Signature of the prisoner of war.		1. Skriv i giltiga rutor. Gör ej några tillägg till detta kortet, se anmärkning på baksidan till. 2. Put pen in applicable square. Do not add any remarks. See explanation on back.	

Du ska även, på ett fångenskapskort, få skriva till Centrala Krigsfångebyrå i Genève. Genèvekonventionens text ska finnas tillgänglig på svenska!

Var försiktig med vad du skriver. Lägerledningen läser breven. Innehållet kan användas för att få underrättelser men också för att utöva påtryckning mot dig och dina anhöriga.

Inget samarbete med fienden

Om man upptäcker att någon är samarbetsvillig med fienden är det meningslöst att ge honom stryk eller att frysa ut honom. Det driver honom bara närmare fienden. Gör i stället klart för honom att han inte bara handlar simpelt mot kamraterna utan också kan straffas för samröre med fienden när han väl kommer hem.

Flykt

© Foto: Sven-Åke Haglund, FBB

Försök att fly så fort tillfälle ges. Om du grips vid ett flyktförsök kan du enligt Genèvekonventionen endast dömas till disciplinstraff – böter, indragna förmåner, handräckningsarbete eller arrest. Har kamrater hjälpt till vid flykten kan inte heller de straffas på annat sätt.

Det är givetvis riskfyllt att fly. Räkna med att vaktpersonalen kommer att använda sina vapen. Du måste därför passa på i rätt ögonblick. Tillfället kan dyka upp vid exempelvis ett eldöverfall eller då en kolonn till fots passerar en vägkrök eller ett backkrön. Mörker eller dålig sikt i övrigt gör det lättare att försvinna och försvårar vakternas eldgivning.

Från ett fångläger är det mycket svårt att fly. Många har dock lyckats, särskilt om förberedelserna varit noggranna. Håll tanken på flykt vid liv. Att planera en flykt stärker kamratskapet och hjälper till att hålla modet uppe.

Misstänker ni någon medfånge för angiveri – se noga upp så att han inte kan lyssna.

Fly så fort tillfälle ges!

När du har flytt

- Var misstänksam mot alla.
- Förflytta dig nattetid, undvik tätorter och vägar och var aktsam så att du inte lämnar spår.
- Förflytta dig dolt längs djurstigar.
- Undvik knutpunkter (vägkorsningar, broar, bebyggelse) där det ofta finns fiender.

Förflytta dig på natten

- Var observant. Ge akt på omgivningens och naturens tillgångar.
- Drink mycket vätska.
- Samla föda under din flykt. Välj växter, rötter och bär som du är säker på är ätliga.

Säkerställ att vattnet är rent och drickbart

- Tillämpa all din kunskap och improvisationsförmåga i överlevnadsteknik.
- Behåll uniformen på dig. Som kombattant får du inte klä dig i civila kläder enligt Genèvekonventionen.

Vila på dagen

Vid återkomst till svenskt förband

- Var försiktig.
- Närma dig i dagsljus.
- Håll händerna över huvudet.
- Ropa "Skjut inte – jag är svensk!".

Var tydlig när du ger dig till känna

Att vara gisslan

© Foto: UndSäk C

Personal som deltar i fredsfrämjande operationer på uppdrag av FN har en skyddad ställning under internationell rätt. I normalfallet är denna personal inte kombattanter och får därför inte tas som krigsfångar. Om du i dessa missioner blir tagen som fånge betraktas detta som en kriminell handling och ett brott mot internationell rätt. Eftersom det är ett brott som riktas mot dig ska du inte utsätta dig själv eller dina kamrater för onödiga risker. Förhandlingsansträngningar på olika nivåer kommer att ske för att få till stånd en frigivning.

Om du blir tagen som gisslan

Om du blir tagen som gisslan och fortsatt motstånd eller flykt är omöjlig – tänk på följande:

- *Följ kidnapparnas anvisningar och gör inget fysiskt motstånd* – Kidnapparna är de som har övertaget. Genom att samarbeta kan du lugna ner situationen.
- *Behåll lugnet, svara inte på provokationer* – Du utsätter dig bara för större risker om du börjar argumentera med dem.
- *Försök fördröja bortförandet* – Förövarna riskerar upptäckt ju längre tid ni blir kvar på platsen för kidnappningen.
- *Försök skapa kontakt med kidnapparna* – Försök bilda dig en uppfattning om vilka de är och vilka krav de ställer.
- *Försök memorera vilken väg du förs bort* – Iakttag och notera knut- och observationspunkter i minnet. Det kan vara till avgörande hjälp vid ett eventuellt flyktförsök.
- *Om ni är fler, hjälp varandra* – Ni är starkare tillsammans än som enskilda individer.
- *Fly eller inte?* – Det går inte att ge något generellt råd på denna punkt eftersom varje situation är unik. Räkna med att kidnapparna kommer att använda sina vapen ifall du flyr. Om du lyckas med din flykt kan dessutom kidnapparna hämnas på dina kamrater. Tänk även på att terrängen du befinner dig i kan vara minerad.

Du är inte ensam! Flera arbetar för att få dig fri.

I en gisslansituation hör kast mellan hopp och förtvivlan till normalbilden!

Om fångenskapen drar ut på tiden

- *Strukturera vardagen så gott det går* – Utnyttja möjligheter att t ex få vistas utomhus, läsa tidningar eller spela kort.
- *Lär dig så mycket som möjligt om kidnapparna och kartlägg deras vanor* – Det ger meningsfull sysselsättning samtidigt som det ger en extra trygghet att känna deras rutiner, inte minst vid ett eventuellt flyktförsök.
- *Försök skapa en relation till kidnapparna* – Det är svårare för kidnapparna att verkställa sina hot om de har en relation till sin gisslan. Undvik dock att dra uppmärksamhet till dig – försök vara anonym.
- *Försök orientera dig var du är* – Från vilken riktning kom ni till platsen och varifrån kan en eventuell fritagning troligast ske.
- *Håll en enad front mot kidnapparna* – Om ni är flera som sitter som gisslan; gör upp en policy när tillfälle ges och använd er av den. Det gynnar inte gruppen att visa oenighet.
- *Bibehåll ditt stridsvärde* – Ät och drick när möjlighet ges. Glöm inte bort att sköta din hygien.
- *Situationen påverkar er mentalt* – Man kan bli deprimerad eller nedstämd. Hjälp varandra att hålla modet uppe och negativa tankar borta. Man kan också få sympati för kidnapparna och deras krav (s k Stockholmssyndrom).

Var hela tiden beredd på att

- läget kan svänga snabbt – Situationen kan ena stunden se ljus ut för att i nästa ögonblick bli väldigt hotfull, mycket beroende på hur förhandlingarna går för kidnapparna
- våldsnivån kan vara mycket hög och omfatta såväl fysiskt som psykiskt våld, t ex misshandel, skenavrättningar, våldtäkt, stympning och skenfrigivning
- ni kan bli skilda från varandra
- någon av er kan utses att föra förhandlingen om er frigivning
- någon i gisslan kan försöka skapa bättre förutsättningar för sig själv genom att förråda kamrater i gruppen
- droger kan komma att användas
- kidnapparna kan använda gisslan i propagandasynfte, t ex genom att tvinga er göra uttalanden i olika media som passar kidnapparnas syfte
- fritagning kan komma att ske. Vid eldstrid – ta skydd och undvik att själv ingripa eller gripa till vapen. De som fritar er måste enkelt kunna skilja er från kidnapparna

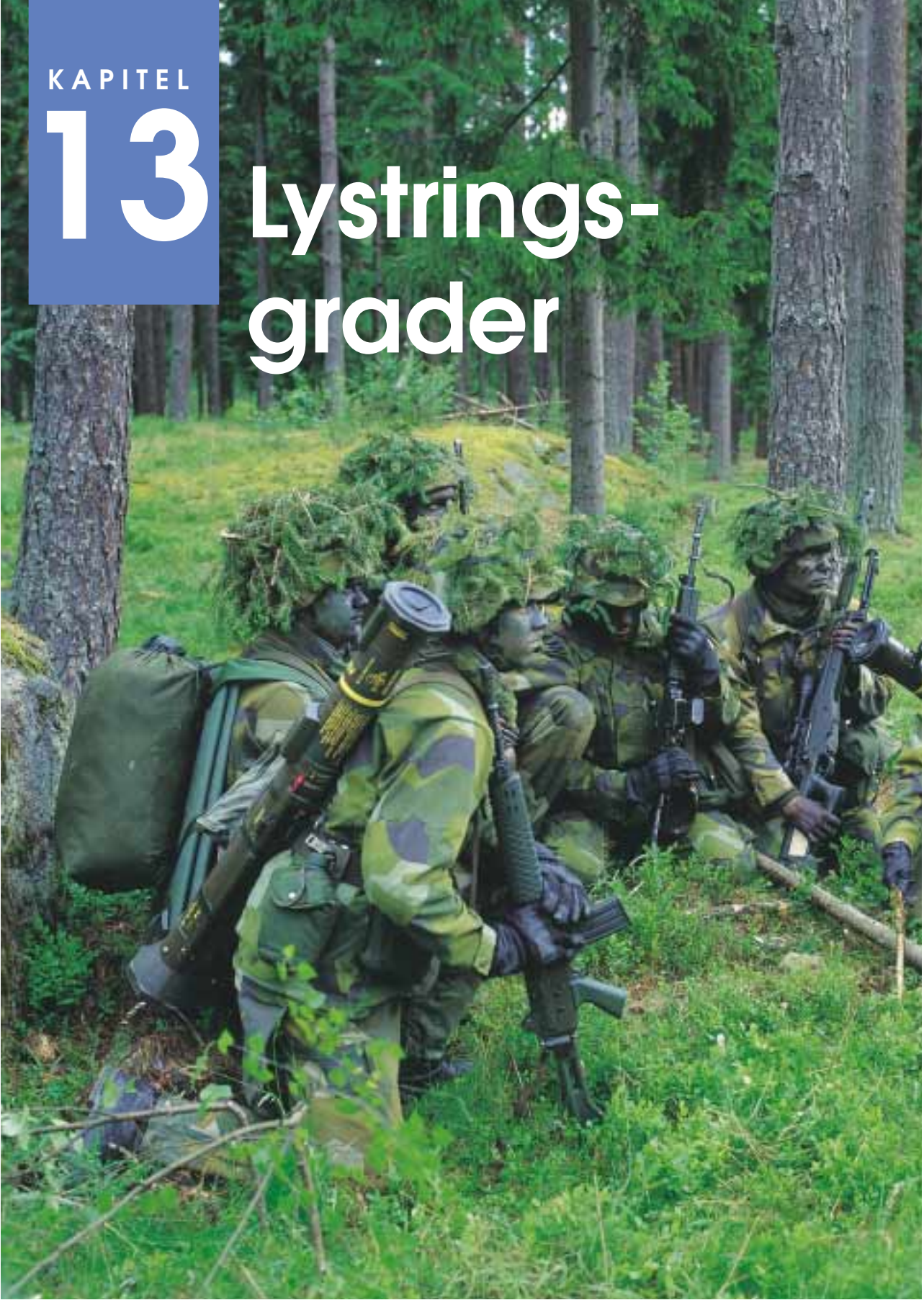

Hot och skenavrättningar kan förekomma

KAPITEL

13

Lystings- grader

Lystringsgrader

Manöver	436
Fältlystring	436
Rast	437

Din chef måste på ett snabbt och enkelt sätt kunna bestämma hur lystringen, beredskapen och det enhetliga uppträdandet ska vara inom förbandet. Därför finns s k lystringsgrader. Du måste veta vad dessa innebär.

De olika lystringsgraderna medför att

- det blir lättare för chefen att leda förbandet*
- nödvändig beredskap och uppmärksamhet upprätthålls*

Genom att förbandet blir lätt att leda och uppmärksamheten skärps kan uppgifter lösas snabbt och säkert.

Din chef anger vilken lystringsgrad som gäller.

För post och varnare gäller alltid "manöver"

Manöver

Manöver används t ex vid samlad ordergivning.

- Var helt uppmärksam.
- Prata inte – tjänstemeddelande får dock framföras.
- Välj plats och kroppsställning med hänsyn till läget och terrängen.
- Tillhör du personal vid pjäs, instrument, radiostation eller liknande så inta din plats.
- Vapen, hjälm, kroppsskydd och skyddsmask medförs alltid.

Kommando: **"Manöver!"**

Under marsch gäller i regel "fältlystring"

Fältlystring

- Iaktta den uppmärksamhet som tjänsten kräver.
- Om läget medger får du äta, dricka, röka och prata.
- Kompanichefen kan tillåta sång.
- Välj plats och kroppsställning med hänsyn till läget och terrängen.
- Du får ta av huvudbonad, halsduk och handskar.
- Klädsel ordnas med hänsyn till vädret och verksamheten.
- Vapen, hjälm, kroppsskydd och skyddsmask medförs alltid.
- Om din bataljon väntar stridskontakt eller är i strid så ska du ha hjälm och kroppsskydd påtagna. Plutonchefen kan anbefalla avsteg från detta, t ex för att ni ska kunna ventileras bort överskottsvärme från kroppsskyddet.

Kommando: **"Fältlystring!"**

Rast

Vilans längd anges av din chef.

- Du får avlägsna dig högst 50 meter från rast- eller förlägningsplatsen.
- Gå inte in i byggnader eller fordon utan chefs tillstånd. Din chef och dina kamrater måste snabbt kunna få tag på dig.
- Tänk på risken för minor.
- Ordna kläder och utrustning efter eget omdöme.

LYSTRINGSGRADER

- Giv akt
- Lystring
- Manöver
- Lediga
- Fältlystring
- Rast

Giv akt och Lediga används vid uppträdande i sluten ordning i fält.

- Om din bataljon väntar stridskontakt eller är i strid så ska du ha hjälm och kroppsskydd påtagna. Plutonchefen kan anbefalla avsteg från detta.
- Lämna vägbanor och framryckningsstråk fria.
- Se till att den vila du får blir så god som möjligt.

Vid radiak- och nedfallsberedskap ordnas utrustningen enligt chefs order.

Kommando: **"Rast!"** ("Vid STENEN 15 minuters rast!")

Var uppmärksam då order ges. Ditt och dina kamraters liv kan riskeras genom missförstånd.

Passa på att "ladda batterierna" då rast kommenderas

KAPITEL

14

Signaler och tecken

Signaler och tecken

Signaler	440
Tecken	441

Signaler och tecken används för att varna och för att ge order eller kommunicera.

Tecken "överröstar" stridsbuller och "viskar" tystare än vinden.

Din grupp och din pluton ska så långt som möjligt kunna ledas på tecken.

De tecken som beskrivs får inte ges annan innebörd.

Signaler

Signal ges

- på order av *längst plutonchef* (motsv) samt
- av *poster och varnare* enligt postinstruktion (motsv).

Gör din chef uppmärksam på tecken som han eller hon själv inte ser.

Faran över ges vanligen på order av kompani-
chef (motsv).

Undantag

Om du upptäcker kemiskt stridsmedel ska du utan order ge signalen *Gaslarm* (C-larm) eller ropa *Gas!*.

Exempel på olika signalmetoder

LARM	■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■
FLYGLARM	■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■
GASLARM (exempel)	■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■
FARAN ÖVER	■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■
VIKTIGT MEDDELANDE (ges med siren)	■ 14s ■ 14s ■ 14s ■ 14s (minst 2 min)
	7 s 7 s 7 s 7 s
BEREDSKAPSLARM (ges med siren)	■ 15 s ■
	30 s 30 s
KLART SKEPP	■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■

De olika signalerna

Signalerna ges under omkring 30 sekunder, t ex med siren, bilhorn eller visselpipa. Förbandschef bestämmer hur gaslarm (C-larm) ges.

Tecken

Tecken används främst då

- man är nära fienden
- förbandet är utspritt över ett stort område
- kommando inte kan höras

Tecken ska ges tydligt med armen eller armarna och i vissa fall med lampa, vapen eller annat.

I regel skickas tecken vidare av pluton- och gruppchefer samt sambandskarlar.

I skog och i mörker samt i övrigt när sikten är dålig ska dock *varje man* vidarebefordra tecknen.

Enarmstecken ges med valfri arm.

Vid all verksamhet

Allt klart – Uppfattat
Handen hålls i höjd med huvudet

Samband sökes

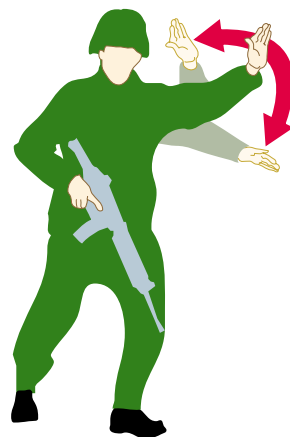
Samling

Färdiga till strid

Förflyttning i utpekad riktning

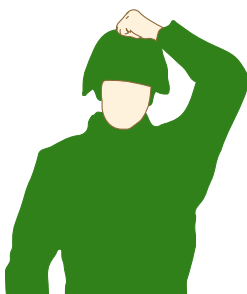
Framåt – Öka hastigheten

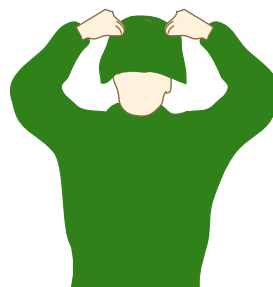
Halt – Avsakning
Tecknet ges med
öppen handflata

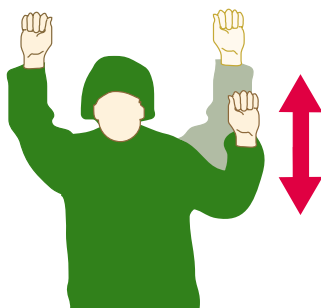
Var försiktig

**Runtomkringförsvär –
"Igelkottsförsvär"**
En knuten hand mitt
uppe på huvudet

Cheferna till mig
Bägge händerna knut-
na på ömse sidor om
huvudet

Ansatsvis framåt/bakåt
Ena handen hålls sträckt
uppåt och den andra
handen förs upp och ner
upprepade gånger

Växelvis framåt/bakåt
Händerna förs knutna
växelvis upp och ner
över huvudet

Skytteled

Tecknet ges med handen knuten, andra armen sträckt rakt ut

Skyttekolonn

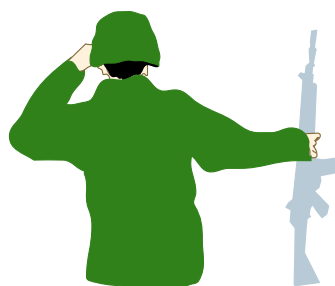
Tecknet ges med handen knuten

Skyttesvärm

Skyttelinje

Skytteplog

Tecknet ges med knuten hand mot huvudet

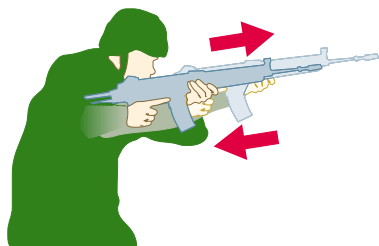
Observation i utpekad riktning

Handen förs upp som "solskydd" vid pannan och pekar sedan i den riktning som avses

Lyssna!

1. Handen kupad bakom örat
2. Peka i riktningen

Fienden synlig i utpekad riktning
Vapnet förs långsamt fram och tillbaka upprepade gånger i riktning mot den upptäckta fienden

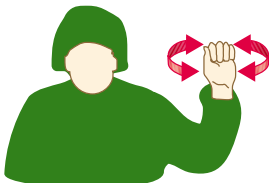
Eld mot mål i utpekad riktning
Armen sträcks och böjs upprepade gånger mot målet

Egen trupp (inget fientligt)
Används vid målangivning.
Tummen upp

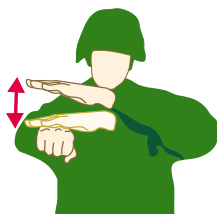
Fientlig fottrupp
Används vid målangivning.
Två fingrar riktas nedåt och förs i en "gående" rörelse

Fientligt pansarskyttefordon
Används vid målangivning.
Knuten hand vrids fram och tillbaka upprepade gånger

Fientlig stridsvagn
Används vid målangivning.
Bägge händerna formade till ett T

Takgruppera
Vänster hand klappar ovanpå knuten högerhand (sikte)

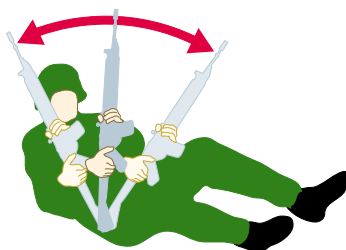
Markgruppera
Vänster hand klappar underifrån mot knuten högerhand (sikte)

Lägg om elden
Armen sträcks uppåt tre gånger i snabb följd.
Om så behövs upprepas tecknet med korta mellanrum

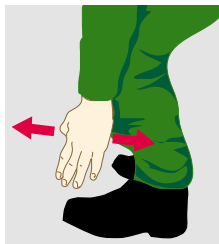
Skyddsställning
Handen förs över huvudet upprepade gånger

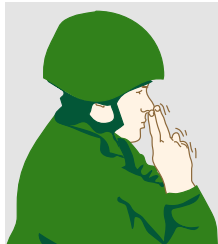
Behov av ammunition
Upprepade svängningar med vapnet.
För tyngre vapen – sväng med ammunitions-
emballage för det vapen som det gäller

Avbryt, avbryt – eld upphör
Sträckta armar svängs upprepade gånger fram och åter

Spårmarkering
 Handen pendlar vid foten och pekar ut riktningen

Vindmarkering
 Pekar på näsan och pekar ut riktningen

Plutonchef hitåt
 Handen på axeln

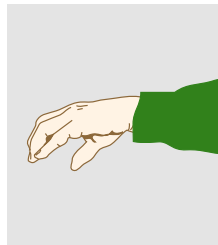
Gruppchef hitåt
 Handen på överarmen

Mina i spåret
 Hand med utspärrade fingrar mot ansiktet

Hinder
 Korslagda armar.
 Obs – ej över vapen

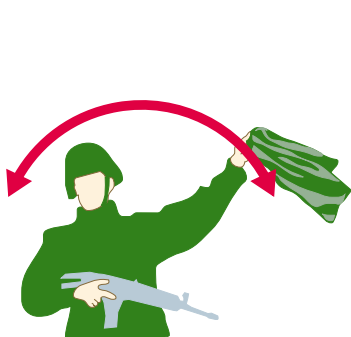

Byggnad
 Kupad hand, varefter man pekar ut riktning

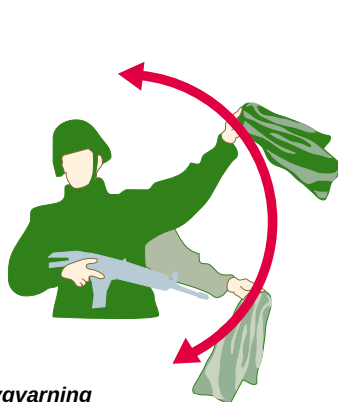
Larmtecken

Tecknen ska ges med halsduk, handduk eller liknande. I mörker kan lysstav användas.

Teckenvisare får inte användas.

Flyglarm
 Armen svängs hastigt upprepade gånger åt sidorna med tygstycke eller dylikt

Flygvarning
 Två svängningar upp och ner med tygstycke eller dylikt upprepats med 2-3 sekunders mellanrum under 30 sekunder

Faran över
 Långsam svängning i cirkel med tygstycke eller dylikt

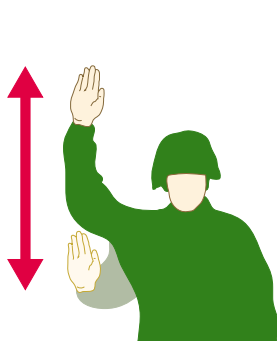
Kolonntecken

Kolonntecken används främst vid marsch med motorfordon eller cyklar. Tecknen ges med arm eller lampa. Vissa fordon är utrustade med en s k *teckenvisare*.

Som fordonschef är du ansvarig för att kolonntecken vidarebefordras till det fordon som kör närmast bakom eller framför.

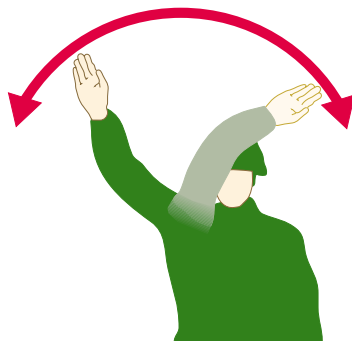
Avsittning och uppsittning får endast ske på fordonchefs/ förarens kommando eller tecken.

Fordonschefen eller gruppchefen är ansvarig för att ge föraren klartecken att samtlig personal är avsutten och inte befinner sig i direkt närhet av fordonet där inte föraren kan se vederbörande. Klartecken ska också ges till föraren då personalen är uppsutten, dörrar stängts, säkerhetsbälten tagits på och materielen är fastspänd.

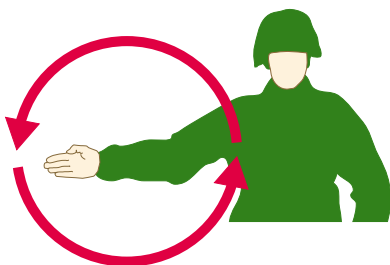
Kön av förbandet är marschfärdigt. Chefens uppmärksamhet påkallas

Uppåtsträckt arm sänks och höjs hastigt upprepade gånger

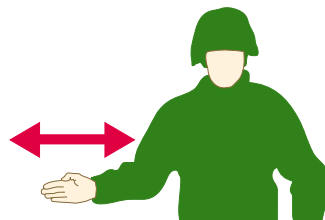

Uppsittning (avsittning)
Innebär också att motorer sätts igång (stannas)

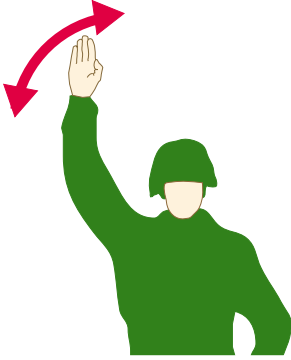
Uppåtsträckt arm svängs upprepade gånger åt sidorna

Framåt (ökning av hastighet)
Handen beskriver en vevrörelse inåt och utåt med åt sidan sträckt arm

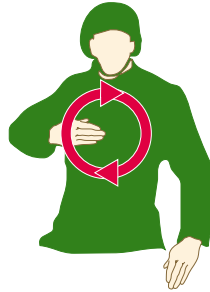
Ökning/minskning till på förhand bestämda avstånd
Åt sidan sträckt arm förs långsamt/hastigt inåt och utåt upprepade gånger

Minskning av hastigheten

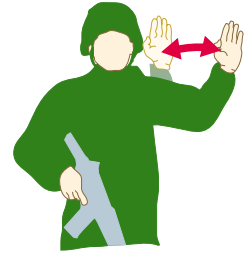
Åt sidan sträckt arm förs långsamt tillbaka upprepade gånger.

Halt. Samma tecken avslutat med uppåt sträckt arm

Motorerna sätts igång

Framför livet hållen hand förs några gånger i små vevrörelser

Motorerna stannas

Krökt arm i höjd med huvudet förs hastigt med små rörelser utåt och inåt

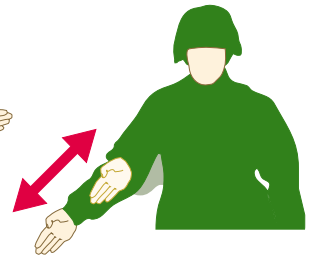
Backning

Uppåt sträckt hand förs i en åtta-formig figur

Styr åt vänster (höger)

Åt sidan sträckt arm hålls stilla

Motorcykelordonnans fram

Snelt neråtsträckt arm förs rätt ner och därefter tillbaka upprepade gånger

Helomvändning fordonsvis

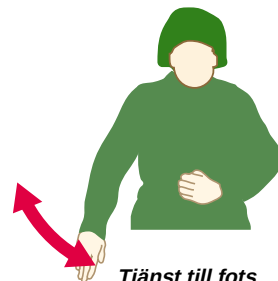
Sträckt arm svängs i vid cirkel upprepade gånger framför kroppen

Klosskörning

Händerna förs upprepade gånger ihop med handflatorna mot varandra.

Fordon körs nära intill varandra med front mot bak

Tjänst till fots

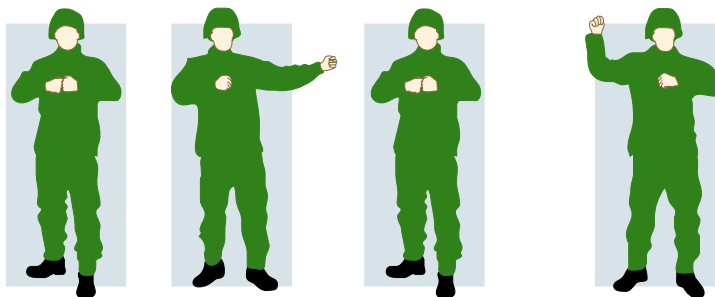
Snelt nedåtsträckt arm förs till pekande rätt ner och därefter tillbaka

Körning med ledare

I terräng, vid dålig sikt, på dåliga vägar och vid svåra passager körs fordon ofta med hjälp av ledare.

Blir du ledare, välj sådan plats att föraren kan se dig, samtidigt som du kan kontrollera hela fordonet.

Kommer fordonet för nära – gå aldrig baklänges utan att stoppa fordonet och flytta dig till ny plats. Du kan annars lätt ramla och bli överkörd.

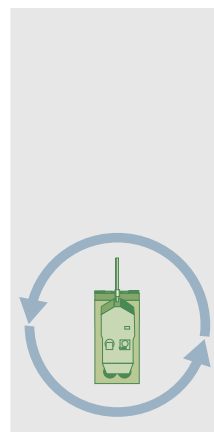
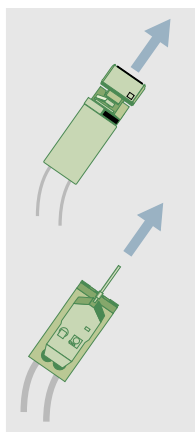
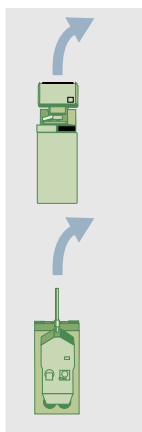
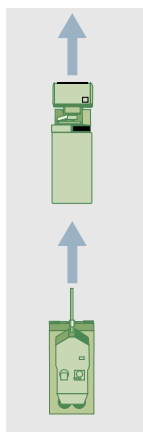
Utgångsställning

Sväng åt höger

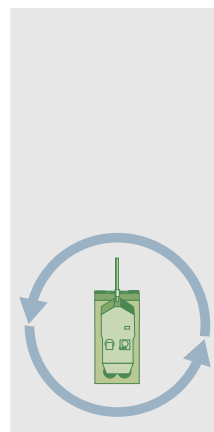
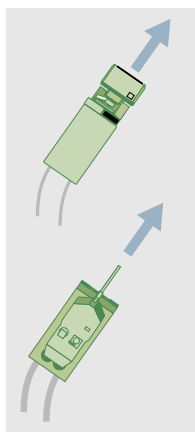
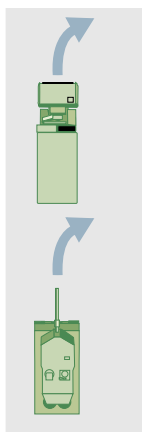
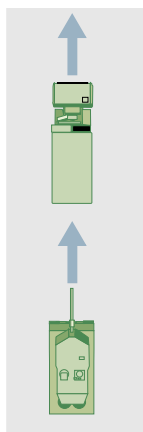
Återför ratten (spaken) till normaläge

Centrumsväng vänster

Hjulfordon

Bandfordon

Haltecken till stridsfordon

Haltecken till ett stridsfordon får under strid endast ges vid följande tillfällen:

- Fordonet håller på att köra över egen trupp eller materiel.
- Fordonet håller på att köra in i minering.
- Viktigt meddelande ska lämnas.

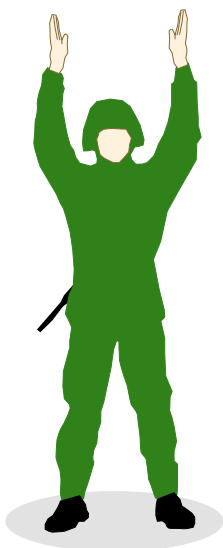
Helikoptertecken

När du ska vara teckengivare till helikopter så se till att du står stadigt. Vinddraget från rotorerna kan annars få dig ur balans. Stå med vinden i ryggen eftersom helikoptern normalt landar i motvind.

Om sand eller snö virvlar upp så måste du stå kvar i stående ställning och ge tecken.

Du kan vara den enda referens som helikopterföraren har med marken.

Normalt används endast detta tecken

Klart att landa här, kom närmare ...

Dessa tecken används vid behov

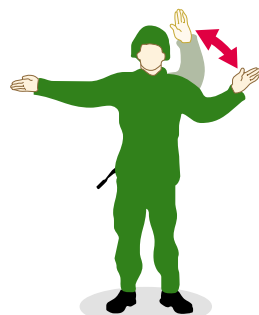
Framåt

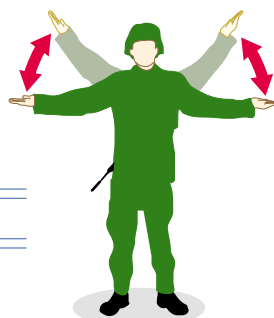
Bakåt

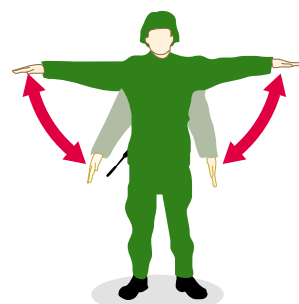
*Stå stilla
Armarna stilla*

*Förflyttning åt sidan
Helikoptern förflyttas i den utsträckta armens riktning*

*Uppåt
Handflatorna uppåt*

*Nedåt
Handflatorna nedåt*

Stå stadigt!

KAPITEL

15

Lägeskarta och skiss

Lägeskarta och skiss

Färger	452
Tecken för enskilda vapen, fordon och materiel	453
Tecken för taktisk verksamhet	455
Tecken för eld och eldställningar	456
Grundtecken för förband	458
Tecken för storlek på förband	458
Skiss	459

Olika tecken används för att markera förband, vapen eller verksamhet på lägeskartor och skisser.

Om andra tecken måste användas än de som är reglerade, bifoga då en förklaring på lägeskartan eller skissen.

Färger

Normalt används för fältbruk blyertspenna för att rita skisser eller markera på karta. Blyerts fäster även om papperet eller kartan är blöt och markeringen försvinner inte om papperet blir blött efter det att du har ritat in symbolerna och förklaringen.

Om lägeskartan eller skissen förs med svart penna gäller följande regel:

- *Enkel linje* används för våra förband och vår verksamhet.
- *Dubbel linje* används för fiendens förband och verksamhet. Förkortningen "FI" kan användas för att förtydliga fiendens aktiviteter och åtgärder.

Om lägeskarta eller skiss förs med färgpenna används följande regel:

	Blå färg används för egna förband och egen verksamhet.
	Svart färg får användas för gränser och egen verksamhet.
	Röd färg används för fiendens förband och fiendens verksamhet.
	Gul färg får användas för att ange NBC-påverkade områden.
	Grön färg får användas för att ange fältarbeten, hinder och dylikt.
	Ljusblå (cyan) färg används för att markera annan parts (ej fientlig) stridskrafter.

För internt bruk kan andra färger användas, men då ska särskild förklaring finnas vid kartan/skissen.

Tecken för enskilda vapen, fordon och materiel

Automatgevär 90		Granatkastare (lätt: 10 cm medeltung: >10 cm)	
Eldspruta, kaliber upp till 25 mm kaliber 25-45 mm		Haubits (lätt: 12,5 cm medeltung: >12,5 cm)	
Granatgevär		Kanon (lätt: 12,5 cm medeltung: >12,5 cm)	
Granatspruta		Kustartilleripjäs rörlig, (medeltung: >9 cm)	 KA
Kulspruta (lätt: upp till 10 mm medeltung, tung: >10 mm)		Kustartilleripjäs fast (lätt: 9 cm medeltung: >9 cm)	 KA KA
Luftvärnskulspruta (lätt, medeltung, tung)		Splitterskyddat artilleri, monterat på dumper (medeltung: >12,5 cm)	
Luftvärnspjäs (lätt: 25 mm medeltung: >25–45 mm tung: >45 mm)		Utskjutningsanordningar för:	
Pansarskott		• Kustrobot och markrobot (lätt, medeltung, tung)	
Pansarvärnspjäs (lätt, medeltung, tung)		• Luftvärnsrobot (lätt, medeltung, tung)	
Bandkanon (lätt: 12,5 cm medeltung: >12,5 cm)		• Pansarvärnsrobot (lätt, medeltung, tung)	
Bandhaubits (lätt: 12,5 cm medeltung: >12,5 cm)		• Raketartilleri, artilleri- raketpjäs	
		• UAV	

Bandfordon

Icke splitterskyddande fordon

Stri

Hjulgående icke splitter-skyddande pansarskytteförband. Vid behov anges "Tp", "E", "Lvr", "Grk", "Pvr", "Stri" eller "Farb"

Terrängfordon, -bil

Bandvagn

Pansarvärnsrobotbandvagn

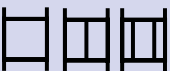

PV

Splitterskyddande transportfordon (pbv)

Splitterskyddande stridsfordon

Stridsvagn
(lätt: <20 ton
medeltung: 20-40 ton
tung: >40 ton)

Fältarbetsutrustning till fordon

Tung stridsvagn med minvält/
minplog, pansrat minröjfordon

VÄLT

Brobandvagn.
Vid behov anges
fordonsbenämningTransporthelikopter
(lätt, medeltung, tung)

Pansarvärnshelikopter

Attackhelikopter

Symboler i telesystem

Anslutningspunkt

Anslutningspunkt främre
ledningsplats

Anslutningspunkt nät

Anslutningspunkt stab

Knutpunkt

Stabsenhet (1, 2 eller 3
hytter och en telefonväxel)

Systemledningsenhet

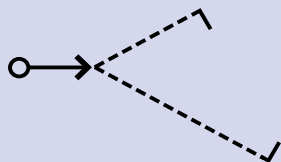

Tecken för taktisk verksamhet

Bataljongsgräns		Postering	
Område för bataljon		Patrull	
Förbands främre begränsning (konfrontationslinje)		Prickskytt	
Glest besatt eller endast avpatrullerad främre linje		Luftbevakningspost (flygvarnare), observationspatrull vid lvförband	
Oplatser m m för granatkastare och oplats i allmänhet		Ammunitionsplats	
Artilleri		Bro, övergång	
Eldobservatör		Reparationsplats	
Ljudmätbas		Livsmedelsplats	
Optisk mätstation laser (AML)		Drivmedelsplats	
Belysargrupp		Sjukvårdsplats	
Radarmätstation		Postutväxlingsplats	
Post		Fångplats	
		Kyrkogård, begravningsplats	

Tecken för eld och eldställningar

Eldområde

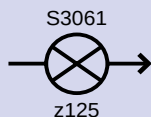
Målläge

Fast eldläge

Spärreläge

Skjutriktning

Rökbelagt område

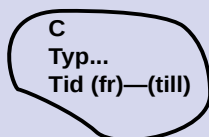
Brandområde

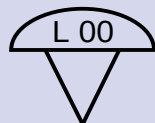
Eldhärjat område

Område belagt med kemiska stridsmedel

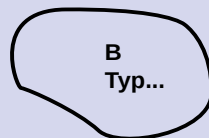
Kärnladdningsexplosion

Område med radiak-
beläggning

Kontaminerat område

Skenmotståndsområde

Stridsvärn, öppet

Stridsvärn, täckt

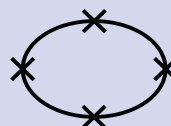
Skyddsrum

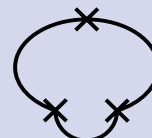
Skottfältsröjning

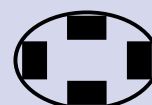
Område för fält-
befästningar

Motståndslinje

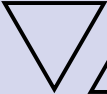

Område med
permanenta befästningar

Bergrum, fort		Spång	
Stormhinder		Vadställe för stridsvagn	
Genomgång i stormhinder, fordon		Vadställe för stridsvagn sedan fältarbeten utförts	
Genomgång i stormhinder, trupp		Flytställe för bandfordon med upp- och nedfarter	
Stridsställning		Pansarhinder	
Väg enkelriktad		Båthinder	
Väg dubbelriktad		Flygplanshinder	
Terrängfordonsväg		Förstöring förberedd (passage möjlig)	
Stridsfordonsväg		Förstöring utförd	
Skidspår		Blockering förberedd	
Bandvagnsspår		Blockering utförd	
Mötesplats			

Grundtecken för förband

Arméstridskrafter	Marinstridskrafter	Flygstridskrafter
		
		Flygförband Markförband

Tecken för storlek på förband

	Arméstridskrafter	Marinstridskrafter	Flygstridskrafter
●	Grupp, avdelning	Grupp, avdelning	Enskilt flygplan, grupp
● ●	Tropp	Tropp	Rote (flygplan), tropp
● ● ●	Pluton	Fartyg, pluton	Pluton
I	Kompani, skvadron, hemvärnsområde	Fartygsrote, kompani, batteri	Grupp (flygplan), kompani
II	Bataljon, hemvärnskrets	Fartygsdivision, bataljon	Division (flygplan), bataljon
III	Regemente	Fartygsflottilj, marin- regemente	Regemente
X	Brigad	Fartygsavdelning, (-eskader, -brigad), amfibiebrigad	
X X	Division	Marinkommando	Flygkommando
?	Okänt	Okänt	Okänt
	Stridsgrupp	Stridsgrupp	Stridsgrupp

Skiss

En skiss ska redovisa terrängen sådan den är just vid tillfället och den bör kraftigt framhäva det som är skissens syfte. Oväsentliga detaljer kan uteslutas.

Man bör sträva efter enkelhet och tydlighet, eftersom skissen också ska kunna läsas av andra. Ett fåtal klara huvudlinjer ger ofta en bättre bild än ett flertal detaljer.

Ritmanéret måste vara kraftigt för att skissen ska tåla fältlivets slitage. Den ska kunna läsas även vid dålig belysning. Använd blyertspenna eftersom den tål väta och kall väderlek. Avbildningens sanningsenlighet är av större värde än dess prydlighet.

Skissritning utan kartunderlag

- Bestäm gränserna för det område som ska avbildas.
- Bestäm skalan och rita ett skalmått.
- Studera terrängen noga och klargör med tanke på syftet med skissen vad som ska tas med samt vad som kan utelämnas.
- Bestäm huvudriktningen och rita ut norrpilen.
- Välj en lämplig utgångspunkt för skissritningen.

- Ta ut kompassriktningar till framträdande föremål, lägg in dessa på ritpapperet.
- Stega (bedöm) avstånden. Rita därefter med hjälp av skalmåttet in dessa punkter på ritpapperet.
- Komplettera skissen med att rita in övriga delar av terrängen med ögonmåttsteckning.
- Skriv in namnen på orter och terrängföremål enligt Gröna kartan.
- En skiss bör alltid förses med vinjett som omfattar
 - plats, datum och namn
 - norrstreck eller annan tydlig orientering
 - skala eller skalmått
 - vid behov teckenförklaring eller andra upplysningar

Terrängmodell

En terrängmodell är en skiss som tillverkas av tillfällig materiel och som byggs i terrängen för att åskådliggöra viss verksamhet, t ex bevakning, eldöverfall, marsch.

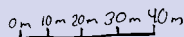
Uppbyggnaden sker enligt samma principer som när man gör en planskiss. Skalan är ofta mycket stor. Tänk på att "passa modellen" efter terrängen.

Tecken och symboler på skiss

Norrpil

Skala

Lövsog

Enstaka lövträd

Barrskog

Enstaka barrträd

Sjö

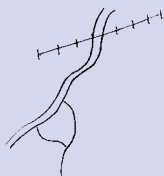
Kärr

Å, bäck

Järnväg

Väg för dubbeltrafik
Väg för enkeltrafik

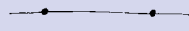
Traktorväg

Gångstig

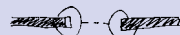
Vägbank (järn-)

Kraftledning

Tunnel

Kyrka

Telemast, vindkraftverk

Torn, skorsten

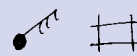
Fyr, sjömärke

Väderkvarn

Såg, brädgård

Fornlämning

Vattendrag med

- strömriktning

- sluss

- vattenfall

- fors

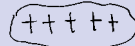
- damm

- brygga

- farled med djupvärde

Djupvärde i meter,
farled

Begravningsplats

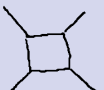
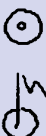

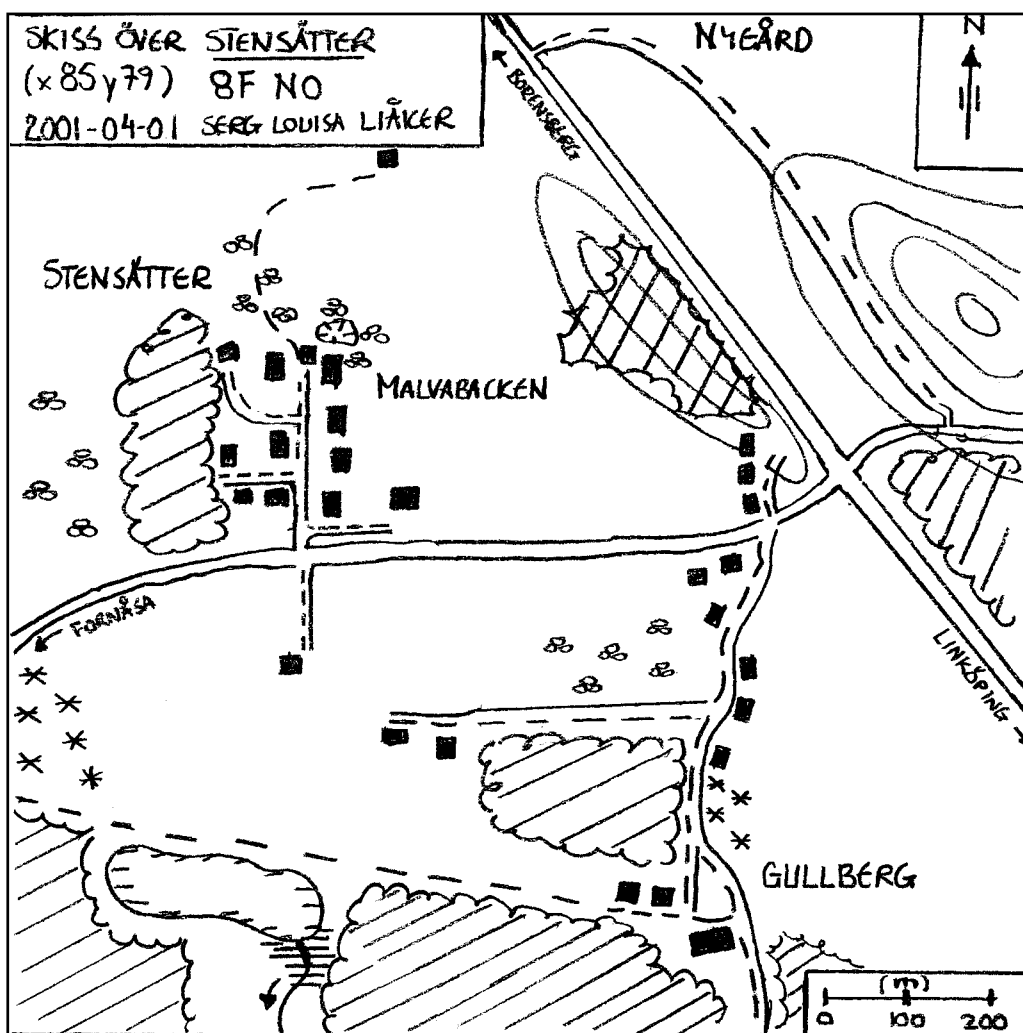
Blockmark

Höjdkurvor,
grustag,
grop

Vindskydd

Hus		Stor sten	
Ruin		Liten sten	
Rågång		Tält	
Älgtorn (bevaknings-)		Sändarplats	

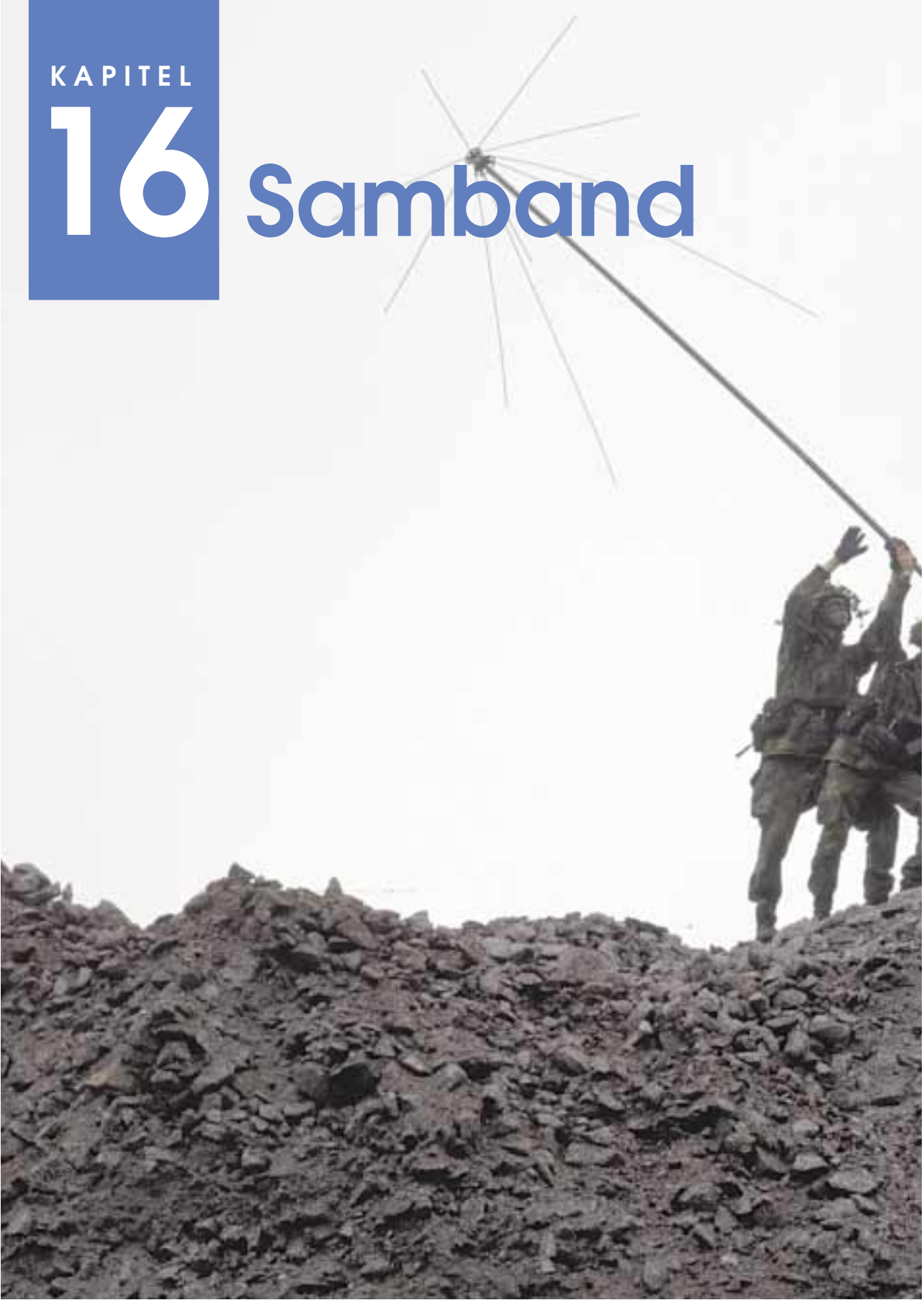

Exempel på skiss

KAPITEL

16

Samband

Samband

Signaldisciplin	464
Radiosamband	464
Sambandsnät	466
Batterier och batterilådor	466
Morsetecken	467
Signalflaggor	467
Bokstaving	468
Förkortningar	469
Övrigt	473

En chef leder sitt förband med kommandon, tecken och signaler. Om personkontakt inte är möjlig eller nödvändig, ges order, rapporter och orienteringar med olika sambandsmedel.

Exempel på sambandshjälpmedel är radio, telefon, elektronisk post (mejl) och ordonnanser.

Ett förband utan fungerande samband kan få svårt att lösa sina uppgifter.

Vid internationella insatser är det viktigt att du kan kommunicera även på engelska.

Signaldisciplin

Undvik att ange våra förband, vår verksamhet och platser i klartext. Använd anropssignaler, kodord och UPK-system (utgångspunkter på kartan). Fiendens förband och verksamhet kan anges i klartext. Ange inte fiendens förband och verksamhet utifrån eget UPK-system.

Räkna med att all sambandstrafik kan avlyssnas och störas. Radiotrafik kan dessutom pejas (lägesbestämmas). Använd därför snabb-sändare (DART) och krypterad signalering. Hemlig okrypterad information får inte gå över sambandsnätet. Fråga din chef vad som gäller.

Mobiltelefoner kan pejas in av fienden då de är påslagna.

Privat mobiltelefon får endast medföras och användas med din chefs tillåtelse.

Radiosamband

Stationsplats

Stationsplatsen för en radio har stor betydelse. Stationsplatsen (antennplatsen) bör ligga

- *högt* – verkan av avskärmande hinder minskas
- *blött* – fuktigheten bör gå ner djupt, t ex vid sjö eller mosse; fuktigheten ska ligga i sändningsriktningen
- *fritt* – det ska vara fritt i sändningsriktningen, vilket innebär att det inte alltid är den högsta punkten som är avgörande för sambandet med en annan station.

Använd karta och kompass för att bestämma stationsplatsen så att det är fritt mellan sändare och mottagare. Flytta stationen korta sträckor och ta reda på var mottagningen är bäst.

Se till att antennen inte lutar eller ligger mot löv eller grenar.

Exempel på bra och mindre bra stationsplatser

Du måste uppträda aktivt för att få bra radioförbindelser

Störning

Om brus, brummande eller en stark ton hörs i hörtelefonen kan orsaken vara

- avsiktlig störsändning från fienden
- överhörning från stationer i andra nät
- lokal störning, t ex från fordon eller kraftledning eller på grund av fel på radion
- att antennen lutar

Om du misstänker störning från fienden – rapportera detta till din chef. Rapportera

- frekvens
- störtyp och karaktär
- tidpunkt

Åtgärder vid störning

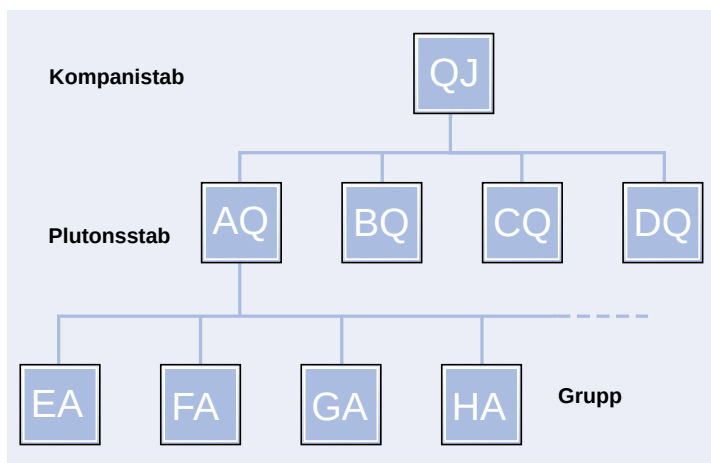
- Minska eller öka effekten
- Försök sända på något annat nät
- Sänk eller höj antennen
- Använd någon annan antenn
- Flytta stationsplatsen (antennplatsen)
- Föreslå parallellsändning
- Föreslå repeterstation
- Försök skärma av störsändaren
- Sänd korta, snabba, upprepade sändningsföljder
- Föreslå övergång till något annat sambandsmedel

Sambandsnät

Vid våra enheter upprättas olika sambandsnät för olika former av radio- eller telefontrafik. Det finns t ex nät för

- stridsledning
- understöd (indirekt eld)
- underrättelser
- underhåll

Våra förband har fasta anropssignaler som byggs upp med hjälp av ett schema. Tillfälliga anropssignaler kan användas för att vilseleda fienden, om de lyssnar på våra nät.

Exempel på sambandsnät inom ett kompani

Batterier och batterilådor

Se till att värma upp innan du drar igång!

- Håll reda på drifttiden, dvs hur länge du har använt dina batterilådor.
- Ladda batterierna ofta. Undvik att köra ur dem helt.
- Vid längre förvaring ska batterierna förvaras kallt.
- När batterierna används ska de vara varma, annars dras de ur fortare.

Morsetecken

Bokstäver			
A •–	I ••	Q ---•	Y -•••
B -•••	J •---	R •••	Z ---••
C -•-•	K -•-	S •••	
D -••	L ••••	T -	Å •-•-•
E •	M --	U ••-	Ä •••-
F ••••	N -•	V •••-	Ö ---•
G ---•	O ---	W ••-	
H ••••	P ••••	X -•••	
Siffror		Tecken	
1 •-•••	6 -••••	Slut •-•••	
2 •••••	7 --•••	Vänta •-•••	
3 •••••	8 ---••	Punkt •-•••-	
4 ••••-	9 ----•	Komma --•••-	
5 •••••	0 -----	Frågetecken •••••	

Ljussignalering med morsetecken är en sambandsmetod

© Foto: Peter Nilsson, FBB

Signalflaggor

A	I	P	W	1	6
B	J	Q	X	2	7
C	K	R	Y	3	8
D	L	S	Z	4	9
E	M	T	Å	5	0
F	N	U	Ä		
G	O	V	Ö		
H					

Bokstavering

Betoningen läggs på stavelser med kursiv stil

	<i>Svenska</i>	<i>Engelska</i>	<i>Uttal</i>
A	ADAM	ALPHA	(all fa)
B	BERTIL	BRAVO	(bra vo)
C	CESAR	CHARLIE	(tjar li)
D	DAVID	DELTA	(dell ta)
E	ERIK	ECHO	(eck å)
F	FILIP	FOXTROT	(fåcks trått)
G	GUSTAV	GOLF	(gålf)
H	HELGE	HOTEL	(ho tell)
I	IVAR	INDIA	(in dia)
J	JOHAN	JULIET	(djo li ett)
K	KALLE	KILO	(ki lo)
L	LUDVIG	LIMA	(li ma)
M	MARTIN	MIKE	(majk)
N	NIKLAS	NOVEMBER	(nå vem bö)
O	OLOF	OSCAR	(åss ka)
P	PETTER	PAPA	(pa pa)
Q	QVINTUS	QUEBEC	(ke beck)
R	RUDOLF	ROMEO	(rå me å)
S	SIGURD	SIERRA	(si err ra)
T	TORE	TANGO	(täng go)
U	URBAN	UNIFORM	(jo niform)
V	VIKTOR	VICTOR	(vick tö)
W	WILHELM	WHISKEY	(oiss ki)
X	XERXES	X-RAY	(ecks rej)
Y	YNGVE	YANKEE	(jäng ki)
Z	ZÄTA	ZULU	(zo lo)
Å	ÅKE		
Ä	ÄRLIG		
Ö	ÖSTEN		
0	NOLLA	ZERO	
1	ETT	ONE	
2	TVÅA	TWO	
3	TREA	THREE	
4	FYRA	FOUR	
5	FEMMA	FIVE	
6	SEXA	SIX	
7	SJU	SEVEN	
8	ÅTTA	EIGHT	
9	NIA	NINER	
,	Decimalkomma	DECIMAL	
.	Punkt	STOP	

Förkortningar

Vapen och ammunition

<i>Svenska</i>		<i>Engelska</i>	
Ammunition	am	Ammunition	Ammo
Attack-	a-	Attack-	
Automatkanon	akan	Automatic gun	
Automatkarbin	ak	Assault rifle	
Automatgevär	ag	Automatic rifle	AR
Eldhandvapen	ehv	Small arm	SA
Granat	gr	Grenade	
Granatkastare	grk	Mortar	MTR
Granatgevär	grg	Recoilless rifle	RCL
Haubits	haub	Howitzer	How
Kulspruta	ksp	Machine gun	MG
lätt- (5,56 mm)	lksp	light-	LMG
medeltung- (7,62 mm)	mtksp	medium-	MMG
tung- (12,7 mm)	tksp	heavy-	HMG
Kulsprutepistol	kpist	Submachine gun	SMG
Kärnladdning	klngr	Nuclear charge	
Luftvärn	lv	Anti-aircraft	AA
Markrobot	markrb	Surface-to-surface missile	SS
Pansarvärn	pvr	Anti-tank	AT
Pansarvärnsrobot	pvrbr	Anti-tank guided missile	ATGM
Pansarskott	pskott	Light Anti Tank Weapon	LAW
Prickskyttegevär	psg	Sniper rifle	
Projektil	prj	Projectile	
Raket	rak	Rocket	RKT
Robot	rb	Missile	MSL
Spränghandgranat	shgr	Fragmentation grenade	
Spårljus	sl	Tracer	

Fordon och flygplan

<i>Svenska</i>		<i>Engelska</i>	
Amfibie	amf	Amphibious	Amph
Band/hjul-	b/hj	Tracked/Wheeled	
Bandkanon	bkan	Selfpropelled Artillery	SPA
Bandvagn	bv	All-terrain carrier	
Cykel	c	Bicycle	
Flygplan	fpl	Aircraft	A/C
Helikopter	hkp	Helicopter	HEL
Infanterikanonvagn	ikv	Selfpropelled Gun	SPG
Lastbil	lb	Truck	
Lastterrängbil	ltgb	Crosscountry Truck	

Fordon och flygplan (forts)

<i>Svenska</i>		<i>Engelska</i>	
Luftvärnskanonvagn	lvkv	Selfpropelled Anti Aircraft	SPAA
Luftvärnsrobotvagn	lvrbv	Selfpropelled Surface to Air Missile	SPSAM
Motorcykel	mc	Motorcycle	Mc
Pansarbandvagn	pbv	Armoured Personell Carrier	APC
Pansarvärnsbandvagn	pvbv	Anti-Tank all-terrain Carrier	
Personbil	pb	Personal Vehicle, car	PV
Personterrängbil	ptgb	Four Wheeled Drive	4DW
Radioterrängbil	ratgb	Radio all-terrain Vehicle	
Radiobandvagn	rabv	Radio all-terrain Carrier	
Stridsledningspansar- bandvagn	stripbv	Command Post Vehicle	
Stridsfordon	strf	Infantry Fighting Vehicle	IFV
Stridsvagn	strv	Tank	Tk
Terränghjuling	tghj		
Traktor	trak	Tractor	

Personal och befattningar

<i>Svenska</i>		<i>Engelska</i>	
Adjutant	adj	Adjutant	Adj
Biträde	bitr	Assistant	Asst
Chef (för)	C	Chief	C, Ch
-chef	-ch		
Kompanichef och högre		Commander	Comd, C
Plutonchef och lägre		Leader	Ldr
Förare	fö	Driver	
Kvartermästare	kvm	Quartermaster	QM
Militärdistriktsbefälhavare	MD	Military District Commander	
Militärpolis	MP	Military Police	MP
Officer	off	Officer	OFFR
Ordonnans	ord	Runner, orderly	
Post		Sentry	
Prickskytt	prsk	Sniper	
Signalist	sign	Radio telephone operator	RTO
Sjukvårdare	sjv	Medic (corpsman)	MEDIC
-skytt	-sk	-gunner	
Stabschef	SC	Chief of Staff	COS
Ställföreträdare	stf	Second in Command	2iC
		Deputy-	D
Vakthavande befäl	VB	Duty Officer	D/O

Funktions- och förbandstyper

<i>Svenska</i>		<i>Engelska</i>	
Amfibiebataljon	amfbat	Amphibious battalion	Amph bn
Artilleri	art	Artillery	Arty
Avdelning	avd	Detail	
Bataljon	bat	Battalion	Bn
Batteri	batt	Battery	Bty
Bevaknings-	bev-	Security-	SECUR
Brigad	brig	Brigade	BDE
Division	div	Division	Div
Eldlednings-	e-	Forward Observer-	FO-
Fallskärms-	fsk-	Parachute-	
Grupp	grp	Squad (US), Section (E)	sqd (US), sct (E)
Hemvärn	hv	Homeguard	
Infanteri	inf	Infantry	Inf
Infanteribrigad	IB	Infantry brigade	Inf bde
Jägar-	j-	Ranger (Special Forces)	(SF)
Kustjägar-	kj-	Marines	
Kompani	komp	Company	Coy
Lokalförsvars-	lf-	Local defense	
Luftburen bataljon	LBbat	Airborne battalion	AB Bn
Luftvärns-	lv-	Anti-aircraft (Air defence)	AA
Mekaniserad	mek	Mechanized (US)	Mech
		Mechanised (E)	
Mekaniserad brigad	MekB	Mechanized brigade	Mech bde
Mekaniserad		Mechanized infantry	Mech inf bde
infanteribrigad	MekIB	brigade	
Militärdistrikt	MD	Military District	
Motoriserad	mot	Motorized	Mot
Omgång	omg	Team	Tm
Pansar-	pa-	Tank- (Armoured-)	Tk- (Armd-)
Pansarbrigad	PB	Tank brigade,	Tk Bde
		Armored Brigade	Armd Bde
Patrull	ptr	Patrol (Party)	Ptl
Pionjär-	pi-	Pioneer- (Sapper-)	PPnrs- (Sap-)
Pluton	plut	Platoon	Plat
Postering	pstg	Post	
Regemente	reg	Regiment	Reg
Reparations-	rep-	Maintenance	Maint
Robot-	rb-	Missile-	MSL
Räddnings- och röjnings- styrka	RR-styrka	Search and Rescue	SAR

Funktions- och förbandstyper (forts)

<i>Svenska</i>		<i>Engelska</i>	
Sabotage-	sab-	Sabotage	
Skvadron	skv	Squadron	Sqn
Skytte	sk-	Rifle-	
Spanings-	s-	Scout,	
		Reconnaissance	Recce
Stridspar		Fire and maneuver team	
Tropp	to	Section	
Trupp-	trp	Troops	Tps
Underhålls-	uh-	Logistics, Supply	Log, Sup
Underrättelse-	und-	Intelligence	Int
Understöds-	u-	Support	Spt

Verksamhet, uppgifter

<i>Svenska</i>		<i>Engelska</i>	
Bekämpa	bek	Destroy	
Bevaka	bev	Guard	
Ersätta	ers	Replace	
Framrycker	frr	Advance	adv
Indikera	ind	Detect	
Landstigning	lst	Landing operation	
Lokal luftförsvars-			
orientering	lokor	Air defence early warning	
Luftlandsättning	ll	Airlanding	
Lägesrapport		Situation report	sitrep
Nedhålla	nh	Suppress	
Nedkämpa	nk	Destroy	
Observation	o	Observation	
Orientera		Orient	
Observationsriktning	ori	Observer – target line	
Rekognosera	rek	Reconnoitre	
Reorganisation	reorg	Reorganisation, restructure	
Reparera	rep	Repair	
Sanera	san	Decontamination	
Sjuktransport	sjtp	Medical evacuation	MEDEVAC
Sjukvård	sjv	Medical care	
Stridsledning	stri	Command and Control	
Sök och räddning		Search and Rescue	SAR
		Combat Search and Rescue	CSAR
Ta		Seize	
Utbildning	utb	Training	
Återhämtning	åh	Recuperation	

Platser, områden och vägar

<i>Svenska</i>		<i>Engelska</i>	
Avlämningsplats	Aplats		
Batteriplats	bpl	Artillery Position	
Buffertzoon		Buffer zone	BZ
Fordonsavlämningsplats	fap	Vehicle Assembly Area	
Förbandsplats	förbpl	Aid station	
Järnväg	jvg	Railroad	
Kontrollpunkt		Check-point	CP
-fordons		Vehicle Check-point	VCP
Konfrontationslinje		Confrontation line	CL
Landsväg	lv	Country road	
Omlastningsplats	omlpl	Forming Up Position	
Område		Area	
ansvars-, tilldelat,		- of responsibility	AOR
grupperings-		- of deployment	AOD
Pjäsplats	pjpl	Gun position	
Upphållsplats	upl	Forward Command Post	FCP
Uppsamlingsplats	usapl	Assembly Area	
Utgångsläge för anfall	UFA	Final Assault Position	
Utgångspunkt i terrängen	Upt	Reference point	
Utgångspunkt på karta	Upk	Map reference point	MRP
Utgångspunkt för målangivning	Upm	Target reference point	
Återsamlingsplats	ÅSA	Rendezvous	RV

Övrigt

Radiosignalering

<i>Svenska</i>	<i>Engelska</i>	
Anropssignal	Call sign	C/S
Förbindelseprov	Radio check	
Kom	Over	
Uppfattat	Roger so far	
Uppfattat – vi kommer		
att utföra ordern	Will comply	WILCO
Så fort som möjligt	As soon as possible	ASAP
Repetera	Say again	
Klart slut	Out	

Sakansvariga Försvarsmakten

Mats Walldén, Markstridsskolan (MSS)

Johan Skullman, MSS

Produktionsteam, AerotechTelub Information & Media AB

Eva Högberg, projektledning

Pär Wennstad, språklig bearbetning

Lena Mattisson, form och original

Illustratörer

Wolfgang Bartsch

Magdalena Hagelind

Russel Lindqvist

Per Westin (sid 342, 343)

Omslag

Magdalena Hagelind, form

Omslagsfoton

Pepe Ericsson

Kristofer KS Sandberg

Håkan Nyström

Anders Kollberg

Jonny Lindahl

Sven-Åke Haglund

Foton

Pepe Ericsson om inte annat namn angivits

Kartmaterial godkänt från sekretessynpunkt för spridning.
Lantmäteriverket 2001-05-02 (601-2001/1164)

SoldF

Soldaten i fält innehåller främst anvisningar och råd för ditt uppträdande på och utanför stridsfältet. I vissa fall beskriver boken dessutom händelseförlopp och ger bakgrund till förbandets verksamhet och dina åtgärder. Soldaten i fält innehåller också vissa bestämmelser för soldats, patrulls och grups verksamhet i fält vilka inte finns i andra försvarsmaktspublikationer. Soldaten i fält riktar sig också till utbildningsbefälet som kan använda den som ett hjälpmedel vid den grundläggande soldatutbildningen och i viss mån vid befattnings- och förbandsutbildning.

Boken ger ett grundmått av kunskap, som alla soldater måste ha, oavsett om de tillhör armén, marinen eller flygvapnet. Du måste själv känna delansvar för att du lär dig innehållet. Boken är därför utformad så att självstudier underlättas.

Kunskap är dock inte allt. Förmågan att stå emot och besegra motståndaren beror ytterst på din vilja att stå emot stridens påfrestningar och trots livsfara hålla ut, tills du har löst de uppgifter du ställs inför.

FÖRSVARSMAKTEN

